

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI
CATEDRA INVESTIȚII ȘI PIEȚE DE CAPITAL

**Culegerea de articole și teze ale comunicărilor
prezentate în cadrul
Conferinței Științifice Internaționale
consacrate celei de-a 25 aniversări de la fondarea ASE M**

**ROLUL INVESTIȚIILOR ÎN DEZVOLTAREA ECONOMIEI
DIGITALE ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII FINANCIARE**

Chișinău, 22-23 decembrie 2016

Editura ASE M

**ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI
CATEDRA INVESTIȚII ȘI PIEȚE DE CAPITAL**

Coordonator
Rodica HÎNCU

**Culegerea de articole și teze ale comunicărilor
prezentate în cadrul
Conferinței Științifice Internaționale
consacrate celei de-a 25 aniversări de la fondarea ASEM**

**ROLUL INVESTIȚIILOR ÎN DEZVOLTAREA
ECONOMIEI DIGITALE ÎN CONTEXTUL
GLOBALIZĂRII FINANCIARE**

**Collecting of articles and theses of the communications
presented within the
International Scientific Conference dedicated
to the 25th anniversary since the founding of AESM**

**ROLE OF INVESTMENTS IN THE DEVELOPMENT OF
DIGITAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF
FINANCIAL GLOBALIZATION**

Editura ASEM

CZU 339 727 22:338(478)(082)=135.1=111=161.1
R 68

Comitetul științific al conferinței

Președinte

Rodica HÎNCU prof. univ., dr. habilitat, șef-catedră “Investiții și Piețe de Capital”, ASEM

Membrii

Vadim COJOCARU dr., prof. univ., prorector cu activitate științifică și relații externe, ASEM

Ludmila COBZARI prof. univ., dr. habilitat, decan, facultatea Finanțe, ASEM
Ion BOLUN prof. univ., dr. habilitat, șef-catedră “Cibernetică și Informatică Economică”, ASEM

Maria CIUBOTARU dr. habilitat, expert național, Republica Moldova
Victoria GANEA prof. univ., dr. habilitat, șef-adjunct secție, CNAA, Republica Moldova

Alexandru STRATAN prof. univ., dr. habilitat, director INCE, Republica Moldova
Veronica URSU dr., Secretar de Stat, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova
Silvia GHINCULOV conf. univ., dr., director al Bibliotecii Științifice, ASEM
Emil DINGA prof. univ., cercetător științific, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu” Academia Română

Florin BUHOICIU prof. univ., dr., Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, România

Venera MANCIU conf. univ., dr., rector, Universitatea „Eftimie Murgu”, Reșița, România

Oxana ȘCUTICO conf. univ., dr., catedra „Relații Economice Internaționale”, Universitatea Economică de Stat, Minsk, Belarus

Ana SUHOVICI conf. univ., dr., catedra “Investiții și Piețe de Capital”, ASEM

Ana GUMOVSKI conf. univ., dr., catedra “Investiții și Piețe de Capital”, ASEM

Svetlana BILOOCAIA conf. univ., dr., catedra “Investiții și Piețe de Capital”, ASEM

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

"Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării

financiare", conferință științifică internațională (3 ; 2016 ; Chișinău). Conferința

Științifică Internațională "Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare" = "Role of Investments in Digital Economy Development in the

Context of Financial Globalization", ed. a 3-a, 22-23 decembrie 2016 / com. șt., coord.:

Rodica Hîncu (președinte) [et al.]. – Chișinău : ASEM, 2017. – 259 p. : fig.

Antetit.: Acad. de Studii Econ. din Moldova, Catedra "Investiții și Piețe de Capital". –

Texte : lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. rom., engl. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex.

ISBN 978-9975-75-866-6.

339.727.22:[338+004](082)=135.1=111=161.1

R 68

ISBN 978-9975-75-866-6.

© Catedra „Investiții și Piețe de Capital”

Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM

CUPRINS

COMUNICĂRI ÎN SESIUNEA PLENARĂ COMMUNICATIONS IN PLENARY SESSION ВЫСТУПЛЕНИЯ НА ПЛЕНАРНОЙ СЕССИИ

Investițiile - suport în dezvoltarea competitivității în condițiile globalizării	14
<i>Grigore BELOSTECINIC, prof. univ., dr.habilitat, academician, rector ASEM</i>	
Investițiile în cercetare-dezvoltare - obiectiv important în procesul de edificare a economiilor bazate pe cunoaștere și inovare în era digitalizării.....	21
<i>Rodica HÎNCU, prof. univ., dr. habilitat, șef catedră Investiții și Piețe de Capital, ASEM</i>	
Factorii de influență asupra dezvoltării infrastructurii informaționale a societății.....	27
<i>Ilie COSTAȘ, prof. univ., dr. habilitat, ASEM</i>	
Economia digitală: trăsături și principii de funcționare.....	35
<i>Florin Marian BUHOICIU, prof. univ., dr., Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, România</i>	
Vizibilitatea informației științifice în mediul digital.....	40
<i>Silvia GHINCULOV, conf univ., dr., director, Biblioteca Științifică a ASEM</i> <i>Natalia CHERADI, dr., director adjunct, Biblioteca Științifică a ASEM</i>	
Digitalizarea masei monetare în contextul globalizării financiare.....	42
<i>Emil DINGA, prof. univ., dr., Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”, Academia Romană</i> <i>Victoria COCIUG, conf. univ, dr., INCE, Republica Moldova</i>	
The role of information and communication technologies in financing the european economic growth.....	49
<i>Oxana SHCUTCO, assoc. prof., Ph.D., Belarus State Economic University, Minsk, Belarus</i> <i>Svetlana BILOOCAIA, assoc. prof., Ph.D., ASEM</i>	

COMUNICĂRI ÎN SECȚIUNI
COMMUNICATIONS IN SECTIONS
ВЫСТУПЛЕНИЯ ПО СЕКЦИЯМ

Secțiunea I.

ROLUL INVESTITIILOR ÎN DEZVOLTAREA ECONOMIEI
DIGITALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Section I.

ROLE OF INVESTMENTS IN DIGITAL ECONOMY
DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Секция I.

РОЛЬ ИНВЕСТИЦИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РАЗВИТИЯ
ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Eficiența alocațiilor mijloacelor financiare pentru informatizarea economiei naționale.....	56
<i>Maria CIUBOTARU, dr. habilitat în econ., ASEM</i>	
Rolul finanțelor publice în sprijinirea economiei digitale în Republica Moldova.....	59
<i>Veronica URSU, dr. în econ., Secretar de Stat, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova</i>	
Analiza corelației dintre evoluția Produsului Intern Brut și Investițiile Străine Directe.....	63
<i>Ion PARTACHI, prof. univ., dr., șef catedră Matematică și Statistică Economică, ASEM</i> <i>Elena CARA, conf. univ. dr., ASEM</i>	
Evaluarea eficienței supravegherii sistemului financiar: aspecte metodologice.....	65
<i>Angela SECRIERU, prof. univ., dr. habilitat, ASEM</i>	
Информационная прозрачность - конкурентный актив в привлечении инвестиций в Республику Молдова.....	67
<i>Анна СУХОВИЧ, к.э.н., доцент, МЭА</i> <i>Михаела ПОКОРА, аспирант МЭА, Румыния</i>	
Improving the bank informational systems security in the Republic of Moldova through implementation of innovations.....	69
<i>Stela CIOBU, assoc. prof., Ph.D., ASEM</i>	
Impactul globalizării financiare asupra eficienței sistemelor financiare.....	72
<i>Viorica LOPOTENCO, conf. univ. dr., ASEM</i>	
Globalizarea financiară ca formă de manifestare a globalizării în sfera economică și influențe asupra sistemului bancar.....	74
<i>Alla DAROVANNAIA, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Produsele alternative ca surse de finanțare a investițiilor.....	76
<i>Ala ROLLER, conf.univ., dr., ASEM</i>	

Инновационный менеджмент как фактор привлечения глобальных инвестиций.....	78
<i>Людмила БИЛАШ, к.э.н., доцент, МЭА</i>	
<i>Ирина ДОРОГАЯ, к.э.н., доцент, МЭА</i>	
The role of investments in the development of the digital economy of the Republic of Moldova.....	80
<i>Tatiana PIȘCHINA, dr. habilitat, ASEM</i>	
Impactul globalizării asupra raportării financiar-contabile.....	82
<i>Natalia ZLATINA, conf. univ., dr., ASEM</i>	
National activities within IT4BA incubator in the framework of the EU Digital Economy Strategy (DES).....	84
<i>Sergiu TUTUNARU, assoc. prof., Ph.D., director Innovative IT Incubator IT4BA* Member of the WG2, Moldova, AESM</i>	
Rolul platformelor de tranzacționare în desfășurarea tranzacțiilor în regim online: principiile de organizare prin prisma bunelor practici.....	86
<i>Victoria IORDACHI, dr., conf. cerc., INCE, Republica Moldova</i>	
<i>Angela TIMUȘ, dr., conf. cerc., secretar științific, INCE, Republica Moldova</i>	
Incidența alocărilor bugetare asupra dezvoltării economiei digitale.....	88
<i>Vasile HÎNCU, dr. econ., director comercial, Compania Air-Moldova</i>	
Influenta economiei digitale asupra gestiunii financiare a agențiilor economice autohtoni.....	91
<i>Rodica TIRON, lector superior, ASEM</i>	
Rolul investițiilor în digitalizarea sistemului de ocrotire a sănătății în Republica Moldova.....	93
<i>Tatiana MOROI, dr., ASEM</i>	
Oportunități de finanțare a entităților economice de băncile comerciale în condițiile economiei digitale.....	95
<i>Irina FRUNZĂ, drd. ASEM, BC „Moldova Agriindbank” S.A., Republica Moldova</i>	
Prioritizarea investițiilor în infrastructura educațională națională – premiză în formarea societății digitale.....	97
<i>Olga CONENCOV, lect. sup. univ., ASEM</i>	
The influence of digital economy on the investment potential of non-state pension funds of the Republic of Moldova.....	99
<i>Ninel BOTEZATU, drd. ASEM</i>	
<i>Ionuț ANGHEL, MSC in Economics and Business Administration, International Business and Law, University of Southern Denmark, MBA at Kutztown University of Pennsylvania, USA</i>	

Particularități de finanțare a societăților pe acțiuni din domeniul telecomunicațiilor în condițiile edificării societății informaționale din Republica Moldova.....	101
<i>Ana LITOCENCO, drd. ASEM, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova</i>	
Aplicarea tehnologiei informației și comunicațiilor în monitorizarea financiară a entităților economice cu proprietate publică.....	103
<i>Ana VIRCOLICI, drd., ASEM, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova</i>	
Investor relations as part of the corporate governance system.....	105
<i>Carolina JAPALAU, PhD student, AESM, National Bank of Moldova</i>	
Secțiunea II.	
DEZVOLTAREA ECONOMIEI DIGITALE ȘI AMPLIFICAREA PROCESULUI DE GLOBALIZARE FINANCIARĂ	
Section II.	
DEVELOPMENT OF DIGITAL ECONOMY AND AMPLIFICATION OF FINANCIAL GLOBALIZATION PROCESS	
Секция II.	
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И УГЛУБЛЕНИЕ ПРОЦЕССА ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	
Selectarea proiectelor de investiții cu informatizarea.....	108
<i>Ion BOLUN, dr. hab., prof. univ., șef catedră Cibernetică și informatică economică, ASEM</i>	
Dezvoltarea mediului virtual pentru cercetători în condițiile inovării și digitalizării societăților.....	110
<i>Rodica HÎNCU, prof. univ., dr. habilitat, șef catedră Investiții și Piețe de Capital, ASEM</i>	
<i>Victoria GANEA, prof. univ., dr. habilitat, șef-adjunct secție, CNAA, R. Moldova</i>	
<i>Greta HÎNCU, drd. ASEM</i>	
Некоторые вопросы эффективного управления виртуальным предприятием.....	113
<i>Аркадий УРИНЦОВ, д.э.н. профессор, зав. кафедрой Управления информационными системами и программирования РЭУ им. Г.В.Плеханова, Россия</i>	
<i>Ольга СТАРОВОЕРОВА, д.ю.н., к.э.н., профессор</i>	
Considerații privind activitățile băncilor în era digitală.....	117
<i>Ion BORȘ, conf. univ, dr., șef Direcție Statistică Monetară și Financiară, Banca Națională a Moldovei</i>	
<i>Iurie ȚIRDEA, conf. univ, dr., șef Departament Guvernanță Corporativă BC „Mobiasbancă - Groupe Société Générale” S.A.</i>	
Инвестиции как ключевой фактор инновационного типа развития экономики.....	119
<i>Елена КРАСОТА, к.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	

Interface component of economic security of institutions of higher education.....	121
<i>Alexander CHEREVKO, PhD, professor, rector of Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
<i>Julia RADZIKHOVSKAYA, competitor, Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
Trends in investments of insurance companies in Bulgaria for period 2010-2015.....	123
<i>Milen MITKOV, PhD, Department of Insurance and Social security, D.A. Tsenov Academy of Economics, Bulgaria</i>	
Формирование общего рынка капитала МЕРКОСУР: уроки для ЕАЭС.....	125
<i>Вера ОЖИГИНА, к.э.н., доцент, Белорусский государственный экономический университет, Минск, Беларусь</i>	
Некоторые вопросы использования информационных систем для автоматизированного рейтингования исполнителей	128
<i>Андрей ЧЕРНОУСОВ, к.э.н., доцент, Российский экономический университет им. Г.В.Плеханова, Россия</i>	
Perspective directions of state regulation of the country's financial security in terms of information economy development.....	130
<i>Natalia ZACHOSOVA, assoc. prof., Ph.D., Cherkassky National University named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
Организация поддержки надлежащего уровня информационной безопасности предприятия в контексте современных интеграционных процессов.....	132
<i>Наталия БАБИНА, к.э.н., доцент, Киевский Национальный университет технологий и дизайна, филиал, г. Черкассы, Украина</i>	
«Гибридные риски» в рамках соответствия мировой программе развития информационной экономики.....	135
<i>Елена ТУЛУБ, к.э.н., доцент, Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Украина</i>	
Globalization of financial markets, information security and data protection: adjustments to the new realities.....	137
<i>Diana CRICLIVAIA, assoc. prof., PhD., Moldova State University</i>	
<i>Russell Gregory Jr. ISAACS, independent researcher, Ohio, SUA</i>	
Evaluarea investițiilor imobiliare: tratamente și opțiuni contabile.....	139
<i>Liliana LAZARI, conf. univ., dr., șef catedră Contabilitate și Analiză Economică, ASEM</i>	

Использование новых технологических решений для снижения затрат гостиничного предприятия.....	141
<i>Галина ВОРОНЦОВА, канд. пед. наук, доцент, Санкт-Петербургский государственный экономический университет СПбГЭУ, Россия</i>	
<i>Людмила ГАВРИЛЮК, к.э.н., доцент, МЭА</i>	
Угрозы финансовой безопасности в условиях глобализации	143
<i>Виктория ЧЕРЕДНИЧЕНКО, к.э.н., ст. преподаватель кафедры Менеджмента и экономической безопасности, Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Украина</i>	
Применение информационных технологий в управлении проектами как направление развития информационной экономики.....	145
<i>Нина ЖЕЛЕЗНОВА, конф. ун-в., др., МЭА</i>	
<i>Диана ШУЛЯТИЦКАЯ, студентка МПСиС, Россия</i>	
Мировой валютный рынок как проявление финансовой глобализации.....	147
<i>Евгения ЖЕЛЕЗНОВА, др., финансовый менеджер IT Company, Россия</i>	
<i>Светлана БИЛООКАЯ, к.э.н., доцент, МЭА</i>	
Particularities of european capital market evolution in a digital economy.....	149
<i>Svetlana BILOOCAIA, assoc. prof., Ph.D., AESM</i>	
<i>Evgenia ZHELEZNOVA, Ph.D., financial manager IT Company, Россия</i>	
Utilitatea bitcoinului ca monedă digitală globală.....	151
<i>Victoria COCIUG, conf. univ., dr., cercetător științific superior, INCE</i>	
<i>Olga TIMOFEI, dr. în economie, cercetător științific, INCE</i>	
Analiza atractivității investiționale a entității.....	153
<i>Valentina PALADI, conf. univ., dr., ASEM</i>	
<i>Lica ERHAN, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Economia digitală – factor stimulator al creșterii economice.....	156
<i>Aliona BALAN, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Considerații privind relevanța informațională a rapoartelor manageriale.....	158
<i>Ludmila GRABAROVSKI, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Налогообложение электронной торговли: международный опыт.	160
<i>Надежда КИКУ, к.э.н., доцент, ASEM</i>	
Crowdfundingul - o sursă alternativă de finanțare a startupurilor.....	162
<i>Svetlana STRATAN, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Relevanța deciziei investiționale la nivelul entității economice.....	164
<i>Maia BAJAN, conf. univ., dr., ASEM</i>	
<i>Ludmila ȚURCAN, lect. sup., ASEM</i>	

Particularitățile afacerilor în era digitală, modele de afaceri în era digitală.....	166
<i>Marina COBAN, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Становление информационного права в условиях развития информационной экономики.....	168
<i>Дмитрий КУЦЕНКО, ст. преподаватель, Восточноевропейский университет, г. Черкассы, Украина</i>	
Utilizarea tehnologiilor informaționale în detectarea timpurie a riscului sistemic.....	170
<i>Vadim LOPOTENCO, manager relații cu clienții, drd. ASEM, BC "Moldindconbank" S.A, filiala din mun. Bălți</i>	
Competitivitatea în condițiile economiei digitale.....	172
<i>Tatiana GUTIUM, lector universitar, ASEM</i>	
Incidența tehnologiilor digitale asupra dezvoltării pieței de capital.....	174
<i>Marcelina ROȘCA, lect. sup. univ., ASEM</i>	
<i>Alesea ANDRONIC, lect. sup. univ., ASEM</i>	
Creativitatea - pilon al creării societății digitale.....	176
<i>Alina SUSLENCO, lect. univ., dr., Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți</i>	

Secțiunea III.

IMPACTUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ASUPRA DEZVOLTĂRII ECONOMICE

Section III.

IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Секция III.

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ

Эффективность инвестиционного механизма как основа обеспечения воспроизводственного процесса.....	179
<i>Людмила КОБЗАРЬ, д.э.н., профессор, декан факультета Финансы, МЭА</i>	
<i>Екатерина ГЕРМАН, аспирант, МЭА, Национальный Исследовательский Университет, Высшая Школа Экономики, Москва, Россия</i>	
Productive projects for anti-migration activities in the Republic of Moldova.....	181
<i>Dumitru TODOROI, univ. prof., dr. hab., ARA corr. member, AESM</i>	
Studiu privind dezvoltarea afacerilor în domeniul panificatiei în județul Caras Severin.....	184
<i>Venera MANCIU, conf. univ., dr., rector, Universitatea "Eftimie Murgu" din Resita, România</i>	
<i>Suzana DEMYEN, asist. univ. dr., Universitatea "Eftimie Murgu" din Resita, România</i>	

Институциональные инвесторы как субъекты инфраструктуры инвестиционного рынка в Украине.....	186
<i>Оксана ЧЕБЕРЯКО, доктор исторических, кандидат экономических наук, профессор, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	
Modelarea econometrică a dezechilibrului financiar.....	190
<i>Ion PĂRTACHI, prof. univ., dr., șef catedră Matematică și Statistică Economică, ASEM</i>	
<i>Viorica RUSU, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Evaluation of food security in the region.....	192
<i>Alexander CHEREVKO, Ph.D., professor, rector of Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
<i>Alexey JAKOVENKO, competitor, Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
Влияние энергетической безопасности на развитие регионов.....	194
<i>Вера ШПИЛЕВАЯ, д.э.н., профессор, зав. кафедрой Экономики, финансов, учета и аудита, Черкасский филиал ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
The impact of the financial monitoring on the bank's economic security.....	196
<i>Irina MIHUS, D.Sc., professor, head of the Department of Management and Economic Security, Cherkassky National University named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine</i>	
Функционирование и перспективы развития малого предпринимательства в Украине в контексте финансовой интеграции.....	198
<i>Татьяна МЕЛЬНИК, к.э.н., доцент, и.о. зав. кафедры Учета и аудита, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	
Impactul dezvoltării industriei FinTech asupra activității bancare tradiționale.....	200
<i>Angela BELOBROV, conf. univ., dr., ASEM</i>	
The role of financial intermediaries in the process of legalization laundering of money.....	204
<i>Anna SHEVCHENKO, Ph.D., assoc. prof., Cherkasy State Technological University, Ukraine</i>	
Avantajele și dezavantajele funcționării megaregulatorului ca instituție unică de supraveghere pe piața financiară.....	206
<i>Ilinca GOROBET, conf. univ., dr., ASEM</i>	
Роль государственного финансирования в развитии социальной сферы.....	208
<i>Ирина ПРИХНО, к.э.н., доцент, Черкасский государственный технологический университет, Украина</i>	

Emotional Intelligence and Financial Leadership: A Critical Review.....	210
<i>Vaibhav P. BIRWATKAR, dr., India</i>	
<i>Natalia BANTASH, MBA Program Investment and Capital Markets, AESM</i>	
Либерализация современного экономического развития как предпосылка усиления финансовой глобализации.....	213
<i>Елена НЕСТЕРЕНКО, к.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	
Analiza sarcinilor de inovare a întreprinderilor mici și mijlocii românești în raport cu cele europene.....	215
<i>Valentin POPA, drd. ASEM, director, Direcția Județeană de Statistică Botoșani, România</i>	
Модель пенсионного обеспечения в Украине: возможна ли реформа?.....	217
<i>Юлия НАКОНЕЧНАЯ, к.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	
<i>Людмила ДЕМИДЕНКО, к.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	
Управление кредитным риском для обеспечения экономической безопасности банка.....	221
<i>Виктор ШПИЛЕВОЙ, к.э.н., доцент, Черкасский филиал ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
Особенности инвестиционного прочтения отчетности страховщиков Украины по международным стандартам.....	223
<i>Елена ЛАВРОВА, к.э.н., доцент, Черкасский филиал ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
Экономическая безопасность устойчивого развития предприятия.....	225
<i>Наталья АНДРУШКЕВИЧ, к.э.н., доцент, Черкасский филиал ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
Инновационно-инвестиционная составляющая в системе экономической безопасности.....	227
<i>Виктория БИЛЫК, к.э.н., доцент, Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Украина</i>	
Digitalizarea și competitivitatea – elemente importante în formarea unui mediu economic de susținere a creării accelerate de valoare adăugată.....	229
<i>Nicolae HÎNCU, dr., conf.univ., UTM</i>	
<i>Tudor ALCAZ, dr., conf.univ., UTM</i>	
<i>Lazăr LATU, conf. univ., dr., filiala ASE București - Piatra Neamț, România</i>	
Особенности формирования инфраструктуры фондового рынка.....	232
<i>Ирина СКЛЯРУК, ассистент, к.э.н., Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина</i>	

Zarubejnyj opyt funkcionirovaniya malogo biznesa.....	234
<i>Aleksandr RYBKO, преподаватель, аспирант ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
Lojalnost' personala v sisteme ekonomicheskoj bezopasnosti.	236
<i>Irina GORYCHKOVSKAYA, преподаватель, Черкасский Национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Украина</i>	
Osobennosti realizatsii investitsionnoy politiki sub'ektami predprinimatel'stva v Ukraine.....	238
<i>Vladislav DEMIDENKO, аспирант, Киевский национальный торгово-экономический университет, Украина</i>	
Tendințe și provocări ale învățământului superior în era digitală.....	240
<i>Olga CONENCOV, lect. sup. univ., ASEM</i>	
<i>Cristina CONENCOV, the University of Tennessee, Knoxville, USA</i>	
Instrumenty obespecheniya finansovoy bezopasnosti banka....	244
<i>Bohdan SHPILEVOY, преподаватель, Черкасский филиал ЧВУЗ «Европейский университет», Украина</i>	
Particularitățile managementului financiar al instituțiilor de învățământ superior în țările europene în condițiile globalizării financiare.....	246
<i>Ala CRECIUN, dr., ASEM</i>	
Analiza tranzacțiilor de achiziții și fuziuni de companii: practici internaționale.....	248
<i>Natalia COSTOVA, lect. univ., ASEM</i>	
Supravegherea bancară și impactul acesteia asupra profitabilității băncilor comerciale.....	250
<i>Elena MĂRGĂRINT, drd., ASEM, expert principal, Banca Națională a Moldovei</i>	
Suștinerea financiară și dezvoltarea incubatoarelor de afaceri în cadrul instituțiilor de învățământ superior.....	252
<i>Lilia DUMBRAVANU, lect. univ., cercetător științific stagiar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți</i>	
Factori de influență a nivelului resurselor financiare publice.....	254
<i>Nadejda BERGHE, lect.universitar, ASEM</i>	
Rolul moderator al culturii inovației într-o universitate regională.....	256
<i>Svetlana MELNIC, drd., asist. univ., Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Balti</i>	
Acte legislative și prevederi cu răsfrângere directă și indirectă asupra comerțului electronic.....	259
<i>Olesea CERNAVCA, asist.univ., ASEM</i>	

COMUNICĂRI ÎN SESIUNEA PLENARĂ
COMMUNICATIONS IN PLENARY SESSION
ВЫСТУПЛЕНИЯ НА ПЛЕНАРНОЙ СЕССИИ

INVESTIȚIILE – SUPTOR ÎN DEZVOLTAREA COMPETITIVITĂȚII ÎN CONDIȚIILE GLOBALIZĂRII

Grigore BELOSTECINIC, dr. habilitat, prof. univ., academician,
Rector, Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: Unul din locurile centrale în analiza activității economice îl ocupă, actualmente, problematica competitivității, fapt determinat de amplificarea, în ultimele decenii, a concurenței la nivel local și global, drept consecință a fenomenul globalizării, internaționalizării afacerilor, creșterii interdependenței dintre state, integrării economice la nivel regional, european sau chiar mondial. În situația în care și resursele investiționale sunt limitate, concurența pentru atragerea acestora devine tot mai dură, Republica Moldova înregistrând intrări anuale de capital sub formă de investiții străine directe destul de modeste în comparație cu alte state europene, iar fără aceasta nu ne putem aștepta la o creștere economică durabilă. În acest context, în lucrare se pune accentul pe necesitatea unei politici mai liberale și proactive în atragerea investițiilor străine directe, îmbinate cu acțiuni de marketing direct către investitorii țintă, și direcționarea acestora spre sectoarele economiei naționale orientate spre export.

Cuvinte cheie: globalizare, internaționalizare, competitivitate, factori determinanți ai competitivității, investiții, atractivitate investițională, climat investițional.

JEL: E22, F21, G15, G38, O16

Economia mondială este profund marcată și de fenomenul internaționalizării afacerilor, creșterii interdependenței economice între state, integrării economice la nivel regional, european sau chiar mondial. În aceste condiții, economia mondială devine una globală, iar creșterea economică se află într-o relație de dependență cu competitivitatea internațională a unei națiuni.

Trebuie să recunoaștem, că globalizarea nu are alternative. Ea a devenit o realitate obiectivă a integrării economice a statelor lumii, proces început de multe decenii în urmă (sau poate chiar cu sute de ani în urmă, dacă să considerăm începutul globalizării descoperirea Americii de către Cristofor Columb), având astăzi ritmuri de creștere mult mai rapide.

Este evident și faptul, că globalizarea cuprinde cele mai diverse domenii ale societății umane, devenind o lege universală pentru etapa actuală a procesului de internaționalizare. Totodată, componenta economică a acesteia constituie partea cea mai importantă. Anume transformările de ordin economic, produse în ultimele decenii în lume, cum ar fi extinderea firmelor naționale în căutarea de noi surse de profituri dincolo de granițele statului de origine,

devenind astfel transnaționale, creșterea considerabilă a mobilității capitalului și integrarea piețelor financiare, declinul continuu al rolului și importanței economice a granițelor politice naționale, revoluția informațională și altele sunt considerate printre cele mai importante motivații ale globalizării.

Globalizarea vieții economice are, bineînțeles, un șir de consecințe pozitive, fiind considerată chiar o forță motrice a creșterii economice. Totodată, prin termenul de globalizare se definesc și un șir de probleme globale ale lumii contemporane, cum ar fi rămânerea în urmă a creșterii economice a multor state ale lumii, prevenirea poluării mediului ambiant, asigurarea echilibrului ecologic, asigurarea cu resurse energetice și materii prime etc. Globalizarea a permis, de asemenea, celor bogați să-și mărească veniturile, lumea în care trăim devenind din ce în ce mai polarizată economic. La fel, creșterea rolului pe care îl au organizațiile financiare internaționale – Fondul Moneta Internațional, Banca Mondială, precum și apariția diverselor agregate economice și politice la nivel regional, au provocat frica de apariția unor structuri supranaționale, frica de a pierde unele elemente de suveranitate națională, de dispariție a culturilor, identităților naționale. Ba mai mult, se apreciază deja că statele naționale devin tot mai puțin relevante din punct de vedere economic, social și politic în comparație cu statele corporatiste și cu alte comunități virtuale, considerându-se că, spre exemplu, Forumul Economic Mondial ar putea avea pe viitor o importanță mai mare decât Națiunile Unite, Microsoft – ar putea deveni mai puternic decât SUA, iar sportul – mai influent decât alegerile parlamentare [1].

Cele indicate mai sus fac ca în literatura de specialitate globalizarea să fie abordată în mod divers, punându-se accentul fie pe aspectele pozitive, fie pe cele negative ale acesteia. Din păcate, discuțiile sunt dominate în mare măsură de extremiștii celor două tabere – antiglobaliștii convingși și adepții pieței libere absolute. Iată de ce este necesară o examinare științifică a acestui fenomen, adevărul urmând să fie căutat între părerile celor două tabere adverse, globalizarea fiind privită ca un proces obiectiv și inevitabil în dezvoltarea civilizației umane.

Indiferent dacă sunt mari sau mici, puternice sau slabe, țările sunt egale în fața noilor reguli ale jocului schimburilor economice internaționale. Statele lumii concurează între ele deoarece doresc să-și

extindă prezența pe piețele mondiale. Competiția dintre state înseamnă competiția dintre legislațiile acestora, procedurile administrative, sistemele fiscale, monetare, financiare, comerciale, educaționale, sociale, ecologice, judecătorești și altele, inclusiv în vederea atragerii de investiții străine directe.

Experiența mondială, inclusiv cea de după 1990, demonstrează, că între **competitivitatea națională și investiții**, la general, sau investițiile străine directe, în particular, există o legătură directă. Astfel, statele competitive devin mai atractive pentru investițiile străine directe, dar și competitivitatea unei țări se reflectă inclusiv și prin măsura în care aceasta atrage investițiile străine directe. Evident că dotarea cu factori de producție (resurse naturale, forța de muncă ieftină etc.) nu poate fi exclusă definitiv, îndeosebi atunci când prin investiții se preconizează obținerea unor beneficii pe termen scurt sau mediu.

În același timp, în condițiile în care resursele investiționale sunt limitate, concurența pentru atragerea acestora devine tot mai dură, iar statele încearcă să le direcționeze spre sectoarele prioritare, în corespundere cu strategiile generale de dezvoltare a competitivității naționale. La fel, neînțelegerea competitivității (sau necompetitivității) proprii, de rând cu lipsa unei strategii de dezvoltare a acesteia, riscă să facă o țară neatractivă pentru investițiile străine directe și, deci, necompetitivă la nivel regional, sau mondial. În acest context, apare și necesitatea sincronizării strategiilor naționale de dezvoltare a competitivității și a celor de atragere a investițiilor străine directe și promovare a exporturilor.

Republica Moldova are nevoie de investiții, și în primul rând de investiții străine directe, care să-i asigure dezvoltarea economică și creșterea competitivității prin deschiderea de noi locuri de muncă, micșorarea șomajului și sporirea veniturilor populației, promovarea exporturilor și realizarea unui transfer de cunoștințe și tehnologii performante, creșterea gradului de integrare în sistemul economic european și mondial. Pentru aceasta este necesară reformarea climatului investițional, pentru investitorii străini fiind importante cerințele la intrare, stimulentele, politica valutară, legile proprietății asupra pământului, accesul la vize și permise de muncă, accesul și disponibilitatea infrastructurii fizice și economice, drepturile de repatriere etc. În acest context, Comisia Națiunilor Unite pentru

Dezvoltare și Comerț consideră drept factori principali care determină amplasarea investițiilor străine directe într-o economie dimensiunea pieței interne, existența unor importante resurse naturale, forța de muncă ieftină, existența accesului spre piețele străine de desfacere, liberalizarea politicilor economice interne, nivelul progresului tehnic și calitatea resurselor umane, strategiile corporative, care sunt accesibile noilor veniți pe piață etc.

În acest context, printre **schimbările pozitive** în climatul investițional al Republicii Moldova putem menționa:

- Existența unei politici de stat în domeniul investițiilor. Astfel, de menționat, că în scopul creării unor condiții favorabile de atragere a investițiilor în economia Republicii Moldova și asigurării promovării eficiente a exporturilor de mărfuri și servicii autohtone, Ministerul Economiei a elaborat **Strategia națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020**, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.511 din 25 aprilie 2016, document strategic ce reflecta viziunea statului asupra dezvoltării acestui domeniu. Trebuie apreciată și Legea Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de antreprenoriat din 18.03.2004;

- Drept **oportunități** în atragerea investițiilor străine directe mai pot fi considerate și amplasarea strategică a țării determinată de poziția geografică reușită; solurile fertile și clima favorabilă pentru o gamă largă de culturi agricole; tradițiile în agricultură și în industria vinicolă; investitorii încă mai pot beneficia de un preț relativ scăzut al forței de muncă.

Totodată, ca **principale probleme** în calea dezvoltării afacerilor și care afectează climatul investițional, pot fi considerate:

- Rămâne o problemă implementarea practică a legislației, aplicarea adecvată și eficientă a acesteia;

- Prezența unor intervenții guvernamentale active, o influență mare a politicii asupra sferei economice, prezența unor acțiuni cu caracter represiv, inclusiv asupra unor investitori străini;

- Republica Moldova rămâne a fi puțin cunoscută în lume și are o imagine nefavorabilă, fiind percepută ca o țară săracă și imprezvizibilă, cu un viitor incert. Regimul separatist din Transnistria rămâne cel mai grav factor de instabilitate și insecuritate, iar mass-media din Federația Rusă (partener strategic al Republicii Moldova!), în contextul unor decizii economice cu conținut vădit politic, a adus și

continuă să aducă prejudicii de imagine țării noastre, și nu numai în Rusia, dar și în toată lumea;

- Emigrarea masivă a populației (forței de muncă), care, având și aspecte pozitive, în cazul Republicii Moldova a atins proporții care afectează securitatea economică a statului;

- Intervenții administrative frecvente în activitatea agenților economici, inclusiv sub formă de controale și inspecții;

- Birocrația generală, protecționismul și corupția etc.

Republica Moldova rămâne puțin atractivă pentru investițiile străine directe și din cauza economiei de dimensiuni mici, puterii scăzute de cumpărare a populației, lipsei resurselor naturale tradiționale, lipsei unei infrastructuri dezvoltate pentru afaceri etc.

Tabelul 1

Dinamica ISD în anii 2010-2015 (mln. dolari SUA)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Republica Moldova	208	288	195	243	201	229
România	3041	2363	3199	3601	3211	3389
Federația Rusă	31668	36868	30188	53397	29152	9825
Ucraina	6495	7207	8401	4499	410	2961

Sursa: elaborat în baza <http://www.oecd.org/corporate/mne/statistics.htm>

Tabelul 2

Stocul de ISD în anii 2010-2015 (mln. dolari SUA)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Republica Moldova	2964	3261	3467	3615	3614	3539
România	68093	69512	76329	82688	73086	69112
Federația Rusă	464228	408942	438194	471474	284100	258402
Ucraina	57985	66304	75034	78888	63910	61817

Sursa: elaborat în baza <http://www.oecd.org/corporate/mne/statistics.htm>

Tabelul 3

Stocul de ISD pe cap de locuitor în anii 2010-2015 (dolari SUA)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Republica Moldova	726	800	851	887	887	870
România	3355	3456	3827	4177	3719	3542
Federația Rusă	3243	2856	3058	3289	1981	1801
Ucraina	1270	1458	1656	1747	1420	1379

Sursa: elaborat în baza <http://www.oecd.org/corporate/mne/statistics.htm>

Tabelul 4

Stocul de ISD raportat la PIB în anii 2010-2015 (%)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Republica Moldova	51,01	46,49	47,59	45,26	45,49	54,73
România	40,53	37,50	44,46	43,17	36,72	40,27
Federația Rusă	30,44	21,47	21,73	22,68	15,36	19,93
Ucraina	41,06	39,16	41,09	41,41	48,49	64,39

Sursa: elaborat în baza <http://www.oecd.org/corporate/mne/statistics.htm>

Așa deci, chiar dacă Republica Moldova a înregistrat succese în reformarea climatului investițional, intrările anuale de capital sub formă de investiții străine directe sunt destul de modeste în comparație cu alte state europene, iar fără aceasta nu ne putem aștepta la o creștere economică durabilă.

Chiar dacă Republica Moldova este percepută de unele structuri europene ca oferind investitorilor un grad mai mare de libertate economică în comparație cu alte state, imaginea investițională a țării este încă slab conturată. Potențialii investitori nu dețin informații suficiente asupra oportunităților de investiții sau nu interpretează corect datele de care dispun.

Chiar dacă sunt puține la număr, sunt puțin promovate în exterior cazurile de succes ale investitorilor străini. Statul nu investește în dezvoltarea infrastructurii fizice (cu excepția ultimului an) educație și sănătate, condiții absolut necesare pentru dezvoltarea unor afaceri pe termen lung.

Din analiza activității investiționale în Republica Moldova putem observa, că cele mai mari stocuri de investiții străine directe s-au acumulat din 1991 încoace în sectoarele care asigură o recuperare rapidă a acestora (energie electrică – cazul Union Fenosa), sectoarele cu folosire intensivă a forței de muncă și resurselor naturale de care dispunem și, uneori, cu un grad inferior de prelucrare și valoare adăugată scăzută (industria prelucrătoare), sau activități care nu solicită investiții considerabile, dar asigură un nivel înalt al rentabilității (comerțul cu ridicata și cu amănuntul, activități financiare. La fel, sectoarele indicate au o pondere scăzută în formarea PIB-ului și exporturi, cu excepția sectorului agroalimentar.

Bineînțeles că, investițiile străine directe nu vor veni în timpul apropiat în Republica Moldova în dezvoltarea infrastructurii

economice, iar o infrastructură economică slab dezvoltată este o barieră considerabilă în atragerea investițiilor străine directe. Concluzia poate fi doar una: Guvernul trebuie să folosească cheltuieli publice în proporții mai mari pentru dezvoltarea infrastructurii economice, inclusiv infrastructurii dezvoltării calității (metrologie, standardizare, testări, certificarea calității).

Îmbinarea politicii de atragere a investițiilor cu cea de promovare a exporturilor creează o premisă puternică pentru asigurarea în continuare a generării creșterii economice și ridicarea bunăstării poporului. Astfel, o atenție deosebită trebuie să fie acordată atragerii investițiilor în sectoarele economiei naționale cu orientare spre export, capabile să asigure inovații și transfer de know-how, valoare adăugată înaltă.

Politica Republicii Moldova în privința investițiilor străine directe trebuie să capete o orientare mult mai liberală (desigur, luând în considerare securitatea economică a statului) și proactivă, este necesară chiar atragerea mai agresivă a investițiilor. Este puțin ca potențialii investitori străini să fie tratați fel ca și în alte state. Ei trebuie tratați mai bine decât sunt tratați de guvernele statelor concurente. Nu trebuie să așteptăm venirea investițiilor străine directe. Investițiile străine directe trebuie aduse în Republica Moldova. Iar pentru aceasta sunt necesare acțiuni de marketing direct către investitorii țintă, concomitent cu întreprinderea unor măsuri urgente în vederea îmbunătățirii imaginii externe a țării în mediile politice și de afaceri internaționale.

Bibliografie:

1. FISC Peter. *Geniu în marketing*. București: Meteor, 2009. 495 p.
2. <http://www.oecd.org/corporate/mne/statistics.htm>

INVESTIȚIILE ÎN CERCETARE-DEZVOLTARE - OBIECTIV IMPORTANT ÎN PROCESUL DE EDIFICARE A ECONOMIILOR BAZATE PE CUNOAȘTERE ȘI INOVARE ÎN ERA DIGITALIZĂRII

Rodica HÎNCU, prof. univ., dr. habilitat,
șef catedră Investiții și Piețe de Capital, ASEM
e-mail: hincu@ase.md

Abstract. Tabloul complex al lumii digitale de azi include echipamente mobile inteligente și instrumente de colaborare la distanță, cloud computing-ul și schimbul dramatic al comportamentului utilizatorilor, îndeosebi a nativilor digitali, care așteaptă ca serviciile să fie oferite oricând, oriunde și prin oricare echipament. Aceste așteptări impun guvernele și instituțiile publice, inclusiv din Republica Moldova, să fie pregătite de a oferi și a utiliza servicii informaționale oricând, oriunde și la orice echipament într-un mod sigur, securizat și cu resurse mai puține. Avantajele tehnologiilor digitale, de care persoanele ar putea profita în calitate de cetățeni/consumatori sînt diminuate de probleme de siguranță și confidențialitate, de un acces insuficient la Internet, de un grad scăzut de funcționalitate, de lipsa competențelor necesare sau a accesibilității serviciilor. În articolul dat se analizează una din posibilitățile reale, care ar diminua, pe plan local, lacunele menționate. Această posibilitate vizează majorarea investițiilor în cercetare-dezvoltare, așa cum are loc în numeroase state din lume, cum ar fi Estonia, Marea Britanie, SUA etc.

Cuvinte cheie: digitalizare, priorități, strategii, UE, Republica Moldova, cercetare-dezvoltare, inovare, investiții.

JEL: F290, O330, O380, G140

Introducere. Actualmente, în marea majoritate a țărilor, în programele de guvernare, în cadrul discuțiilor purtate de comunitățile științifice și cele din business se subliniază importanța dezvoltării economiei digitale, ca platformă obligatorie, fără de care nu este concepută dezvoltarea armonioasă a statelor. Dovadă a acestui fapt sunt și numeroase documente de politici, strategii adoptate la nivel de state, de comunități politice, geografice etc. Astfel, în Strategia Europa 2020 se menționează că lumea evoluează rapid, iar provocările pe termen lung (globalizarea, presiunea exercitată asupra resurselor, îmbătrânirea) se intensifică. Strategia Europa 2020 propune **trei priorități** care se susțin reciproc:

– creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;

– creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;

– creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

Pentru realizarea acestor priorități UE își propune anumite obiective, unul din care vizează **investițiile în cercetare-dezvoltare** și anume: 3% din PIB-ul UE ar trebui investit în cercetare-dezvoltare (C-D) [4].

Pentru a sprijini realizarea celor **3** priorități și a obiectivelor ce decurg din respectivele, va fi necesară, după cum se stipulează în Strategie, întreprinderea unei game largi de acțiuni la nivelul național, al UE și internațional.

În acest sens, se prezintă **7** inițiative emblematică pentru a stimula realizarea de progrese în cadrul temelor prioritare, inclusiv:

– „O Uniune a inovării” pentru a îmbunătăți condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;

– „O agendă digitală pentru Europa” pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză și pentru a valorifica beneficiile pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;

– „O politică industrială adaptată erei globalizării” pentru a îmbunătăți mediul de afaceri și a sprijini dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial și altele.

Realizarea acestora întâmpină anumite obstacole. În acest sens, au fost puse în evidență anumite deficiențe, printre care și deficiențele structurale ale Europei. Menționăm doar una dintre ele - rata medie de creștere a Europei a fost inferioară, din punct de vedere structural, celei a principalilor parteneri economici, în mare parte ca urmare a unui decalaj în materie de productivitate care s-a accentuat în ultimii zece ani. Această situație este cauzată, în mare parte, de diferențele existente între structurile antreprenoriale, în paralel cu nivelurile scăzute ale **investițiilor în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, cu utilizarea insuficientă a tehnologiilor informației și comunicațiilor**, cu reticența unor segmente ale

societăților statelor europene, inclusiv din Republica Moldova, de a susține inovarea, cu obstacolele în calea accesului pe piață și cu un mediu de afaceri mai puțin dinamic.

În același timp, provocările globale se intensifică, iar economiile sunt tot mai interconectate. Menționăm și intensificarea concurenței din partea economiilor dezvoltate și emergente. Țări precum China și India **investesc masiv** în cercetare și tehnologie, pentru ași plasa industria pe o poziție superioară în lanțul de valori și a înregistra un salt semnificativ în economia mondială. De exemplu, în Europa, **investițiile destinate C-D** se situează sub 2%, comparativ cu 2,6% în SUA și 3,4% în Japonia, în principal ca urmare a nivelului redus al **investițiilor private**.

Cît privește societatea digitală, cererea globală pentru tehnologiile informației și comunicațiilor reprezintă o piață în valoare de 2 000 miliarde €, însă numai un sfert din aceasta provine de la firme europene. De asemenea, conform rapoartelor, Europa este în urmă în ceea ce privește Internetul de mare viteză, ceea ce afectează capacitatea acesteia de inovare, inclusiv în zonele rurale, precum și în ceea ce privește diseminarea online a cunoștințelor și distribuția online de bunuri și servicii.

Se estimează, că acțiunile în cadrul acestei priorități vor duce la eliberarea potențialului inovator al Europei, ameliorând rezultatele în domeniul educației, calitatea și rezultatele instituțiilor de învățământ, valorificând astfel avantajele economice și sociale ale societății digitale. Aceste politici ar trebui realizate atât la nivel regional, cât și național, avînd în vedere și Republica Moldova.

Uniunea Europeană a adoptat și realizează Strategia „O Agendă Digitală pentru Europa”, ajustîndu-și din mers prioritățile la noile condiții (în decembrie 2012 a definit, după cum a fost menționat mai sus, 7 priorități). Țările care ocupă primele locuri în clasamentele internaționale (de exemplu, SUA, Marea Britanie, Estonia, Qatar), de asemenea, au aprobat strategii digitale care ținesc să asigure o dezvoltare accelerată.

Menționăm cîteva dintre Strategiile adoptate la nivel național, de exemplu:

- Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020” (adoptată în 2013, prin care se abroga

Hotărîrea Guvernului din 9 martie 2005 “Privind Strategia Națională de edificare a societății informaționale – “Moldova electronică”);

- Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România – 2020 (adoptată în 2015) etc.

Astfel, Agenda Digitală pentru România – 2020 definește rolul major pe care utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) va trebui să-l joace în realizarea obiectivelor Europa 2020. Strategia Națională privind Agenda Digitală definește patru domenii de acțiune, după cum urmează: 1. e-Guvernare, Interoperabilitate, Securitate Cibernetică, Social Media – domeniu prin care se vizează creșterea eficienței și reducerea costurilor din sectorul public din România prin modernizarea administrației; 2. TIC în educație, cultură și sănătate – domeniu prin care se vizează sprijinul acestor tehnologii la nivel sectorial; 3. TIC în e-comerț, precum și cercetarea, dezvoltarea și inovarea în TIC – domeniu ce vizează avantajele comparative regionale ale României și sprijină creșterea economică în domeniul privat; 4. Broadband și servicii de infrastructură digitală – domeniu ce vizează asigurarea incluziunii sociale.

O implementare completă a viziunii strategice asupra sectorului TIC în România va duce la **investiții totale** de aproximativ 2,4 miliarde euro. Impactul direct și indirect asupra economiei poate fi tradus într-o creștere a PIB de 13%, creșterea numărului de locuri de muncă cu 11% și reducerea costurilor administrației cu 12% în perioada 2014-2020.

Cît privește **Republica Moldova**, menționăm că dacă în martie 2005 Guvernul aproba Hotărîrea “Privind Strategia Națională de edificare a societății informaționale – “**Moldova electronică**”, atunci în 2013 Guvernul aproba Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “**Moldova Digitală 2020**”. Astfel, au fost realizate progrese importante în implementarea tehnologiilor societății informaționale, cota contribuției sectorului TIC la PIB practic a atins în ultimii ani nivelul de cca 8-10%; fiecare al doilea cetățean este utilizator de Internet, mai mult de jumătate din gospodăriile casnice au cel puțin un calculator, majoritatea gospodăriilor casnice conectate au acces la Internet în bandă largă, țara fiind plasată după viteza de acces la Internet printre primele 20 în lume, este implementat pașaportul biometric, sistemul e-Declarații, harta digitală, țara a aderat la inițiativa „Date

Guvernamentale Deschise”, este în desfășurare proiectul „e-Transformare a guvernării” [1]. În perioada 2005-2011 alocațiile pentru informatizare din diferite surse au crescut considerabil și au constituit cca 5,36 miliarde lei. Deși volumul total al investițiilor efectuate în sectorul TIC pe parcursul anului 2015 a fost în descreștere cu 14% față de anul 2014 și a constituit 2051,8 mil. lei, la nivel mondial, Republica Moldova a avansat nouă poziții în clasamentul general al Raportului Global privind Tehnologiile Informaționale 2015, ajungând pe locul 68 din 143 de țări, devansând state ca Ucraina, Bulgaria și Serbia. Cu toate acestea, în clasificările internaționale țara noastră nu se află printre economiile avansate în acest domeniu, iar nivelul și viteza de dezvoltare a societății informaționale nu corespund cerințelor mediului internațional actual, în care lumea devine tot mai „hiperconectată” și mai digitizată.

Potrivit Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”, modelul de creștere economică durabilă pe care trebuie să-l abordăm, este cel bazat pe atragerea investițiilor, dezvoltarea industriilor de export, promovarea unei societăți bazate pe cunoaștere, inclusiv consolidarea activităților de cercetare și dezvoltare, inovare și transfer tehnologic, toate fiind orientate spre eficiență și competitivitate. SND „Moldova 2020” recunoaște rolul investițiilor străine, subliniind că resursele investitorilor locali sunt limitate și investițiile străine pot fi un factor major cu impact pozitiv asupra dezvoltării țării [2].

Studii recente estimează că digitalizarea produselor și a serviciilor va genera anual în Europa venituri suplimentare de peste 110 miliarde EUR pentru industrie, în următorii cinci ani. Mai multe state membre ale UE au lansat deja strategii de sprijinire a digitalizării industriei. În cadrul acestei abordări, Comisia Europeană: va contribui la coordonarea inițiativelor naționale și regionale privind digitalizarea industriei prin menținerea unui dialog permanent la nivelul întregii UE cu toți actorii implicați; va direcționa investițiile către parteneriatele public-privat ale UE și va încuraja puternic utilizarea oportunităților oferite de Planul de investiții al UE și de fondurile structurale și de investiții europene; va investi 500 de milioane EUR într-o rețea a platformelor de inovare digitală la nivelul întregii UE (centre de excelență în domeniul tehnologiei) în care întreprinderile

pot să beneficieze de consiliere și să testeze inovațiile digitale; va institui proiecte-pilot la scară largă pentru a consolida internetul obiectelor, producția avansată și tehnologiile în ceea ce privește orașele și locuințele inteligente, mașinile conectate sau serviciile de sănătate mobile; va prezenta o agendă a UE pentru competențe care va contribui la dobândirea de către cetățeni a aptitudinilor de care aceștia au nevoie pentru locurile de muncă în era digitală etc. În ansamblu, planurile prezentate ar trebui să mobilizeze peste **50 de miliarde EUR pentru investiții publice și private** care să sprijine digitalizarea industriei.

Concluzii. Edificarea unui viitor al țării este de neconceput fără o strategie digitală care să creeze în baza tehnologiilor informației și comunicațiilor oportunități de inovare și dezvoltare. Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020” este orientată spre crearea condițiilor prin intervenția minimă a statului, dar cu efect maximum pentru dezvoltarea societății informaționale, concentrând eforturile pe trei piloni: 1) infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea; 2) conținut digital și servicii electronice – avansarea creării conținutului și serviciilor digitale; 3) capacități și utilizare – întărirea capacităților și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea. Aceste trei dimensiuni au un impact benefic major asupra celor trei componente ale societății: 1) comunitățile/populația, care se vor bucura de o viață mai bună, mai confortabilă; 2) afacerile, care își vor spori nivelul de competitivitate; 3) guvernarea, care își va îmbunătăți performanțele și va deveni un Guvern pentru cetățeni, oferindu-le servicii oricând, oriunde și la orice echipament terminal.

Bibliografie:

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.857 din 31.10.13 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”.
2. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”: șapte soluții pentru creșterea economică (aprobată prin Legea nr. 166 din 11 iulie 2012).
3. <http://dcfta.md/comisia-europeana-traseaza-calea-pentru-digitalizarea-industriei-europene>.
4. Бордяшов Е., Перспективы реализации новой стратегии развития Европейского союза – «Европа-2020», www.vestnik.mgimo.ru/sites/default/files/pdf/14ekonomika_bordyashov.pdf

FACTORII DE INFLUENȚĂ ASUPRA DEZVOLTĂRII INFRASTRUCTURII INFORMAȚIONALE A SOCIETĂȚII

Ilie COSTAȘ, prof. univ., dr. habilitat, ASEM
e-mail: costas.ilie@yahoo.com

Abstract: The article is an attempt to identify and analyse some factors of influence on the level of development of national information infrastructure (NII). The national strategies of NII development, used in a number of representative industrialised countries, are analysed and some conclusions are formulated for the Republic of Moldova.

Key words: information infrastructure, information management, strategies of IM and NII development

1. Introducere.

Experiența acumulată în țările industrial dezvoltate demonstrează că principalele condiții pentru creșterea lor economică au fost asigurate prin dezvoltarea informațională. Edificarea societății informaționale (SI) în aceste țări a fost recunoscută ca strategie de bază pentru asigurarea dezvoltării durabile în contextul noii economii digitale, a produselor și activităților intelectual-intensive.

Țările în curs de dezvoltare, printre care este și Republica Moldova, care la etapa actuală tind să accelereze evoluția spre SI, au posibilitatea de a folosi experiența țărilor avansate în domeniu. Dar ele trebuie să aleagă o strategie corectă în conformitate cu condițiile specifice pentru țară.

În articolul de față se face o încercare de a analiza experiența realizării SI în aceste țări, în special, factorii specifici care au condiționat nivelul de dezvoltare a infrastructurii informaționale naționale (IIN), a componentei de bază a SI.

2. Factorii de influență asupra dezvoltării IIN și metodele de cercetare.

În numeroase publicații în domeniu se observă creșterea înțelegerii necesității unei mișcări **conștiente** și **dirijate** înspre societatea informațională cu un rezultat preconizat garantat. În acest context, IIN este examinată în calitate de mijloc de realizare a acestui scop. Componentele de bază ale IIN sunt: 1) *rețelele de comunicații*, calculatoarele, dispozitivele periferice, etc.; 2) *bazele de date, bazele de cunoștințe, sistemele informatice cheie*, care formează spațiul informațional integrat al societății.

În articolul de față ne vom concentra asupra unor aspecte ale IIN, direct legate de managementul informațional (MI). În primul rând, au fost studiate rolul și strategiile guvernului în aceste procese, precum și a sectorului privat, generalizând experiența acumulată în domeniu de un grup reprezentativ de țări.

Metodele principale de cercetare, utilizate în lucrare sunt similare celor folosite de Gallupe, Tan (1999) [1], în care autorii propun un model de sistematizare a cunoștințelor, un cadru de cercetări în domeniul MI global. În conformitate cu această metodică, au fost studiate multiple publicații științifice din domeniu. O analiză prealabilă a acestor surse a permis să identificăm următoarele aspecte principale, asupra cărora au fost concentrate investigațiile:

- 1) strategiile dezvoltării IIN și a SI în diferite țări;
- 2) rolul statului și a sectorului privat în dezvoltarea IIN și MI;
- 3) specificul strategiilor de dezvoltare a IIN în țările mari, cu teritorii extinse, și în țările mici, concentrate teritorial;
- 4) libertatea inițiativelor în domeniu, etc.

Conform cercetărilor menționate, aceste aspecte reprezintă niște factori importanți, de care în mare măsură depinde succesul informatizării societății. Recunoscând rolul fiecărui dintre acești factori în parte, considerăm că o **abordare sistemică** a problemei, ce ține de alegerea unei strategii corecte în domeniu pentru țările în curs de dezvoltare, necesită luarea în considerare a întregului ansamblu de factori specifici pentru țara respectivă. În acest context, vom încerca să generalizăm rezultatele cercetărilor menționate pentru a obține niște orientări mai relevante pentru cazuri concrete, sporind efectul sinergic condiționat de influența tuturor factorilor.

În acest scop, au fost folosite informații despre SI, IIN și MI într-un grup reprezentativ de țări, cum ar fi SUA, Franța, Singapore, Japonia, Korea, Hong-Kong, Rusia, Moldova etc., care au diferită cultură și potențial economic, științific și tehnologic, precum și diferite niveluri de informatizare a societății.

3. Strategiile și rolul statului în dezvoltarea IIN în alte țări

Analiza publicațiilor a demonstrat că există o mare varietate de abordări ale problemei dezvoltării IIN în punct de vedere al MI. În primul rând, ele diferă din punct de vedere al influenței statului asupra procesului: de la un control total (strangulare reglementară în

sisteme centralizate de comandă) până la economia de piață, bazată pe competiție liberă și o lipsă totală a influenței guvernului.

Putem vedea că Singapore și Korea [2,3] în rezultatul unei planificări și control centralizate din partea guvernului a fost atins un nivel înalt de informatizare și de dezvoltare a IIN. În contrast cu Singapore și Korea, nu a exista nici o politică și control centralizat în SUA [4]. În condiții de competiție liberă au fost dezvoltate telecomunicațiile și media, ceea ce a rezultat în cel mai înalt nivel de informatizare a societății în SUA. Acest fenomen a fost numit “ordine fără proiectare”. În Franța [5] și Japonia, unde se îmbină rolul guvernului cu inițiativele sectorului privat, nivelul de dezvoltare a IIN e puțin mai redus decât în SUA, deși destul de înalt. În Hong Kong lipsa unei viziuni strategice guvernamentale, referitoare la implementarea schimbului electronic de date, a dus la o întârziere semnificativă în acest domeniu față de Singapore [6].

Din cele menționate se poate observa că sunt rezultate pozitive și negative în toate strategiile de informatizare (centralizată, descentralizată și mixtă). Nu sunt semne evidente că există vre-o legitate de interdependență între rolul directiv al statului și nivelul de dezvoltare a IIN, atunci când sunt comparate toate țările între ele. Dar, dacă adăugăm 2 dimensiuni noi (mărimea țării și libertatea inițiativelor în domeniu), vedem că pare să apară o anumită legitate în interdependența dintre dimensiuni.

În baza generalizării rezultatelor cercetărilor în domeniu [2-7], referitoare la analiza comparativă a nivelului de informatizare în diferite țări (grupând țările mari și cele mici mai reprezentative, în contextul subiectului în cauză), a fost propusă o evaluare calitativă a nivelului relativ de dezvoltare a IIN în scala de evaluare 1-4: 1) nivel redus, 2) nivel mediu, 3) nivel înalt, 4) nivel foarte înalt.

Rezultatele evaluării sunt prezentate în tabelul 1, fiind mapate în conformitate cu aspectele principale, asupra cărora au fost concentrate investigațiile, și factorii importanți de influență, de care în mare măsură depinde succesul informatizării societății: strategiile în dezvoltarea IIN și a SI în diferite țări; rolul statului și a sectorului privat în crearea IIN și realizarea MI la nivelul societății; specificul strategiilor de dezvoltare a IIN în țările mari, cu teritorii extinse, și în țările mici, concentrate teritorial; libertatea inițiativelor în domeniu.

Tabelul 1.

Corelarea relativă între strategiile manageriale și nivelul dezvoltării IIN în diferite țări (rolul statului)

Țările		Nivelul dezvoltării IIN în condițiile strategiilor		
		Control guvernamental centralizat, plan coordonat	Strategii mixte	Strategii descentralizate, economie de piață
Țări mari	SUA			4 (foarte înalt)
	Franța		3 (înalt)	
	Japonia		3 (înalt)	
	Rusia	1 (reduc)		
Țări mici	Singapore	4 (foarte înalt)		
	Korea	3 (înalt)		
	Hong Kong		2 (mediu)	
	R. Moldova			1 (reduc)

Din tabel se vede că factorii, ce țin de dimensiunea țării, permit de a evidenția anumite interdependențe dintre nivelul de dezvoltare a IIN și rolul statului la rând cu alți factori de influență. Aceste interdependențe par a fi diferite: una în cadrul grupei de țări mari și alta pentru țările mici. Aceste corelări pot fi evidențiate mai clar prin prezentarea grafică a datelor din tabel (fig.1).

În țările mici există o interdependență directă între rolul directiv al guvernului și nivelul de informatizare a societății: cu cât e mai implicat statul în procesul de informatizare, cu atât e mai dezvoltată IIN. Cel mai înalt nivel de dezvoltare a SI este realizat în Singapore în condițiile implicării guvernului în procesele de informatizare nu numai la nivel de inițiativă politică, dar și în managementul centralizat în domeniu.

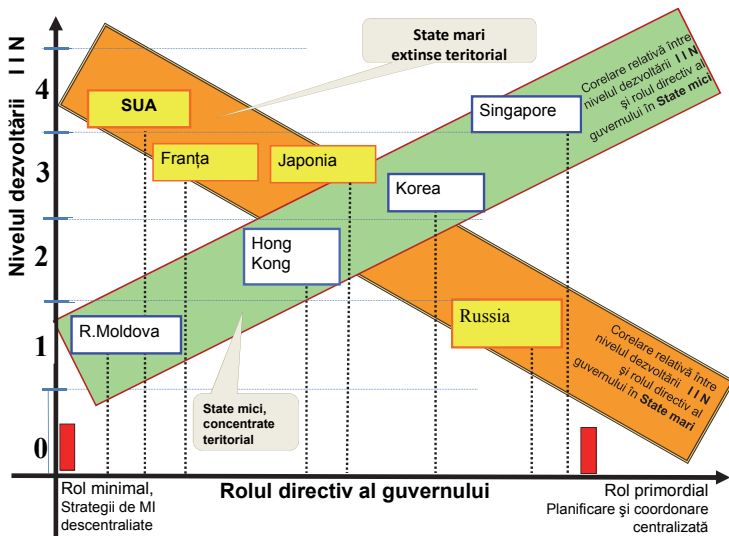

Figura 1. Interdependența relativă între nivelul dezvoltării IIN și rolul directiv al guvernului

Altă extremitate în acest grafic este reprezentată de Republica Moldova, unde guvernul, la primele etape nu s-a implicat activ în aceste procese, dar nici sectorul privat încă nu e destul de dezvoltat ca să poată avea o influență considerabilă.

Faptul că dirijarea centralizată a creării IIN și SI pare mai reală și eficientă în statele concentrate teritorial, cu instituții publice specializate, care pot exercita o influență esențială asupra sectorului privat, a fost menționat de un grup de savanți din Universitatea din California, SUA [7]. Într-adevăr, crearea IIN este o problemă complicată, multidimensională și cere o coordonare esențială, care este mai ușor de realizat în statele mici cu guvernare centralizată.

Pentru statele mari, dimpotrivă, rezultatele par a fi mai bune în țările, unde rolul guvernului este mai slab, dar e puternică influența sectorului privat în condiții de competiție liberă și economie de piață. Cele mai bune rezultate în dezvoltarea societății informaționale sunt atinse în SUA în contextul economiei dezvoltate de piață cu o participare aproape simbolică a guvernului în procesele respective. De fapt, rolul guvernului s-a redus, în special, la formularea strategiei de dezvoltare a SI și crearea condițiilor respective (asigurarea cadrului legislativ respectiv etc.).

Un nivel modest de informatizare s-a păstrat în spațiul fostei U.R.S.S., preluat de Rusia, Republica Moldova, Ucraina și alte republici, care au moștenit tradițiile unui sistem de comandă centralizat foarte rigid, dar în perioada de tranziție încă nu și-au cristalizat suficient mecanismele economiei de piață.

4. Rolul managementului informațional în dezvoltarea IIN și SI

Recunoașterea factorilor menționați de influență asupra nivelului de dezvoltare a IIN și SI e necesară, dar nu suficientă. Pentru a obține rezultatele scontate este necesar și un mecanism de realizare a strategiilor alese, cum ar fi MI. Printre cele mai reușite interpretări ale conceptului MI poate fi numită lucrarea Brent Gallupe, Felix B.Tan [1], în care a fost propus un cadru sistemic de cercetări în domeniu, care ar servi ca o hartă de orientare pentru cercetători.

Experiența în domeniul MI, acumulată în țările industrial dezvoltate, reprezintă un mare interes pentru RM, unde una din abordările caracteristice ale problemei în perioada de tranziție de la sistemul de comandă centralizat la economia de piață a fost și încă se mai observă păstrarea tradițiilor de control rigid din partea guvernului în unele domenii, unde acesta nu este necesar, și dimpotrivă, neglijarea formelor de dirijare centralizată și a controlului guvernamental, unde rolul guvernului ar trebui să fie primordial, cum ar fi informatizarea societății.

Din cele menționate putem concluda că pentru Republica Moldova, o țară relativ mică, este necesară organizarea unui MI cu un rol hotărâtor al guvernului în toate aspectele de bază, ce țin de dezvoltarea IIN, dar și a SI în întregime.

Cât privește conceptul de bază al MI, vom alege definiția propusă de Bent pentru MI [8]: *“managementul informațional este planificarea, finanțarea, organizarea, încadrarea cu personal, managementul, instruirea în domeniu și controlul informației. MI include managementul resurselor informaționale variate, cum ar fi: suporturile informaționale (documente sau medii electronice); departamente care oferă servicii informaționale; sisteme informaționale, atât computerizate, cât și tradiționale”*.

Această definiție este una din cele mai cuprinzătoare din varietatea bogată de interpretări ale acestui concept, prezente în literatura de specialitate, care ”împacă” abordările specifice ale școlii informatice și a celei de management [9].

5. Starea actuală în Republica Moldova în dezvoltarea IIN și SI

Deși există o legitate ce ține de interdependența între dimensiunile menționate, nu se poate de spus ca au fost găsite soluții la toate problemele referitoare la strategiile de MI în țările mari și mici. Această legitate este doar un factor, care poate și trebuie să fie luat în considerare. Dar în general, în fiecare caz aparte e necesar de studiat situația concretă în țara respectivă, de analizat toți factorii de influență specifici (interni și externi) și de elaborat o strategie adecvată, optimă pentru țară.

În R.Moldova factorii de influență asupra dezvoltării IIN și SI sunt foarte specifici și includ atât *factori negativi*, cât și *pozitivi* [10]:

1) **Factorii negativi** la nivel național sunt: a) unul din cele mai joase niveluri de informatizare din Europa; b) lipsa unui MI adecvat la nivel național, care ar asigura o abordare sistemică în crearea spațiului informațional integrat al societății (care ar include bazele de date, bazele de cunoștințe, sistemele informatice cheie, asigurând un nivel înalt de interoperabilitate în acest spațiu); c) perioadă complicată de tranziție de la sistemul centralizat de comandă la economia de piață, deseori cu rezultate imprevizibile din cauza lipsei de experiență; d) sectorul privat e încă prea slab ca să poată suporta inițiative considerabile în dezvoltarea IIN și SI.

2) **Factorii pozitivi** sunt următorii: a) profesionalismul înalt al specialiștilor în informatică și sistemul dezvoltat de învățământ, inclusiv în domeniul informaticii. Specialiștii informaticieni din Moldova sunt foarte competitivi și se bucură de succes în țările de la apus; b) existența unui nivel înalt de dezvoltare a IIN și SI în alte țări ca un exemplu de urmat, dezvoltarea infrastructurii informaționale internaționale și globale, care poate fi folosită. Acest fapt lămurește dinamica relativ bună a dezvoltării a unei componente de bază a IIN în RM: a *rețelelor de comunicații*. Dar problema constă în dezvoltarea și folosirea eficientă a acestui potențial.

Concluzii. Analiza acestor factori pentru Moldova în contextul rezultatelor investigațiilor în domeniul IIN și societății informaționale în țările industrial dezvoltate ne permite să facem următoarele concluzii: Cea mai eficientă formă de dezvoltare a IIN și a SI în Republica Moldova este strategia bazată pe o planificare statală, finanțare, control și coordonare centralizată a proceselor de informatizare a societății într-un context favorabil internațional.

Aceasta înseamnă sporirea rolului guvernului în aceste procese de MI, orientat la crearea spațiului informațional național integrat și integrarea lui în spațiul informațional internațional. Strategia ar putea fi modificată în viitor odată cu dezvoltarea sectorului privat.

Chiar și în condițiile social-economice complicate e necesar de luat măsuri urgente pentru a reduce decalajul dintre IIN a Republicii Moldova și IIN ale țărilor industrial dezvoltate.

Bibliografie:

1. Brent Gallupe; Felix B. Tan. A Research Manifesto for Global Information Management. *Journal of Global Information Management*, July-Sept 1999 v7 i3 p. 5. R.

2. Wong, Poh-Kam. Implementing the NII vision: Singapore's experience and future challenges. *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 2, p. 95, 23 p.

3. Jeong, Kuk-Hwan; King, John L. National Information Infrastructure Initiatives in Korea: Vision and Policy Issues. *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 2, p119

4. Kraemer, Kenneth L.; King, John Leslie. Order without design: NII in the United States. *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 2, p.135, 34 p.

5. Vedel, Thierry. French policy for information superhighways: The end of high-tech Colbertism? *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 1, p. 41, 29 p.

6. Damsgaard, Jan; Lyytinen, Kalle .Government strategies to promote the diffusion of electronic data interchange (EDI): what we know and what we don't know. *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 3, p.169, 22p.

7. Kraemer, Kenneth L.; Dedrick, Jason; Kuk-Hwan Jeong et al. National information infrastructure: A cross-country comparison. *Information Infrastructure & Policy*, 1996, Vol. 5 Issue 2, p81, 13p.

8. Sue Myburgh. The Convergence of Information Technology & Information Management. *Information Management Journal*, April 2000,v34 i2 p.4.

9. Costas I. Managementul informațional, al calitatii si al cunoasterii: teorie si practica. Modelare matematica, optimizare si tehnologii informatonale. *Materialele Conferintei internationale, Volumul 1, Chisinau, 22-25 martie, 2016, Editia V-a.*

10. Costaș I., Bolun I., Rager John. The Development of e-Government in the Republic of Moldova. *Computer Science Journal of Moldova*, vol.16, no.3(48), Chisinau, 2008, p.377-408.

ECONOMIA DIGITALĂ: TRĂSĂTURI ȘI PRINCIPII DE FUNCȚIONARE

Florin Marian BUHOCIU, prof. univ., dr. ec.
Universitatea „Dunarea de Jos”, Galați, România

Rezumat. Economia digitală; efecte micro și macroeconomice: crearea unui nou model de afaceri (e-business, e-commerce, e-banking, etc.) prin intermediul Internetului care reduce semnificativ costurile, inclusiv a celor tranzacționale. Nevoile consumatorilor sunt pe primul plan în contextul în care Concurența și Cooperarea reprezintă două laturi inseparabile ale activităților economice. Globalizarea: consecință a dezvoltării noilor tipuri de afaceri care converg către realizarea Societății Informaționale, care înțelegează și obiectivele dezvoltării durabile.

Cuvinte cheie: economie digitală, Tehnologia Informației și Comunicării, modele de afaceri, comerț electronic.

JEL: F63

Introducere. Noua economie sau **economia digitală**, rezultantă a interacțiunii dintre calculatorul personal, telecomunicații, Internet, se caracterizează printr-o serie de **trăsături** cu totul deosebite de economia tradițională.

În primul rând, este vorba de **crearea unui nou model de afaceri** (e-business, e-commerce, e-banking, etc.) prin intermediul internetului, care schimbă radical eficiența acestora, în sensul reducerii costurilor, inclusiv a celor tranzacționale. În ultimul timp, comerțul electronic a căpătat extinderea cea mai mare ca formă concretă de realizare a unor afaceri, la care se adaugă și conturarea unor piețe cunoștințelor, impulsivat de ritmul fără precedent al dezvoltării sectorului cercetare-dezvoltare-inovare.

Noua economie plasează, în prim plan, **cererea, nevoile consumatorilor** care se implică într-o măsură din ce în ce mai mare la conceperea, realizarea și utilizarea bunurilor și serviciilor, începând încă din stadiul cercetării și dezvoltării acestora. Din acest punct de vedere, noua economie are un caracter interactiv, participativ, realizând interfața dintre ofertă și cerere pe un areal de volum și structură, în spațiu și timp, cu mult mai riguros. Rolul consumatorului crește mai ales în sensul că acesta poate deveni o importantă sursă de idei inovative pentru producător, sau de forțare a inovării, în scopul menținerii sau extinderii pieței, al sporirii gradului de confort sau, ceea ce este foarte important, al ridicării nivelului de sustenabilitate a dezvoltării economice.

Concurența, dar și **cooperarea** reprezintă două laturi inseparabile ale economiei digitale, ținând seama de interacțiunea dintre cerere și ofertă, mai sus menționată. Formele de manifestare a concurenței între producători sunt radical schimbate de prioritatea care se acordă unui consumator în continuă și rapidă schimbare în ceea ce privește nevoile, gusturile și cerințele, astfel încât acesta îi obligă pe competitori să coopereze.

Economia digitală presupune **un consum mai mare de muncă de concepție**, de înaltă calificare care creează o valoare adăugată mai ridicată, noi locuri de muncă, segmente practic nelimitate de oportunități de afaceri și creativitate, prin existența unor standarde flexibile și interconective care facilitează nevoia integrării și/sau individualizării diferiților consumatori. Diminuarea consumului de resurse, mărirea spiritului novator și întreprinzător, creșterea productivității muncii, a vitezei producerii și schimbării fenomenelor și proceselor economice, sporirea valorii adăugate, reprezintă doar câteva dintre efectele economice care au impus economia digitală ca formă superioară a economiei în general.

Important este de menționat că fiecare dintre principiile noii economii deschid paradigme specifice pentru știința economică, în general, dar mai ales pentru diferitele discipline și specializări ale acesteia.

Noua economie se supune principiului potrivit căruia ”cu cât mai multe persoane se implică cu atât avantajul pentru fiecare implicat este mai mare”.

Efectele micro și macroeconomice ale noii economii și ale SI au la bază principiile general valabile ale dezvoltării acesteia, care sunt:

- a) convingere
- b) accesibilitate
- c) disponibilitate
- d) existența resurselor necesare
- e) adecvare.

Analiza pe sectoare a reducerii costurilor ca urmare a introducerii uneia dintre cele mai răspândite forme de manifestare a noii economii afaceri/afaceri (B2B) este extrem de semnificativă (tabelul nr. 1). Cele mai mari economii se realizează în industria componentelor electronice, iar cele mai scăzute în extracția cărbunelui, industria alimentară și sănătate.

**Volumul economiilor potențiale
pe ramuri ca urmare a introducerii B2B**

Ramura	B2B Economii potențial estimate
Industria aerospațială	11%
Chimie	10%
Cărbune	2%
Comunicații	5%-15%
Calculatoare	11%-20%
Componente electronice	29%-39%
Industria alimentară	3%-5%
Produse forestiere	15%-25%
Transport feroviar	15%-20%
Sănătate	5%
Științele vieții	12%-19%
Prelucrarea metalelor	22%
Media și reclamă	10%-15%
Servicii de întreținere	10%
Petrol și gaze	5%-15%
Hârtie	10%
Oțel	11%

Sursa: Banca Mondiala, www.world.bank, 2014

Metode și tehnici utilizate. Tehnologia Informației și a Comunicațiilor (TIC) are o serie de implicații macroeconomice a căror analiză este deosebit de utilă în luarea deciziilor. În principal acestea se referă la:

- cheltuielile cu investițiile pentru TIC trebuie să crească;
- companiile trebuie să introducă e-engineering-ul, în operațiile lor pentru a utiliza mai bine TIC, a reduce costurile și spori eficiența;
- piețele financiare trebuie să fie deschise pentru a permite finanțarea inovării;
- piețele capitalului de risc și ale ofertelor publice inițiale trebuie să fie dezvoltate, pentru a întări procesul inovațional;
- încurajarea IMM-urilor și crearea unui mediu antreprenorial prietenos;
- reglementările trebuie să crească în amplitudine și rigoare;
- Politicile monetare trebuie ajustate (în special rata dobânzii).

Considerentele microeconomice pentru dezvoltarea noii economii vizează:

- liberalizarea furnizorilor monopolști care țin costurile ridicate;
- legislație specifică TIC și Internet (semnătura digitală și altele);
- acces la rețele de comunicații;
- evitarea suprareglementărilor;
- legea proprietății intelectuale și a drepturilor de licență;
- piață de capital solidă;
- infrastructură conformă cu standardele internaționale;
- libertate de acces la informație;
- interacțiuni între agenții economici, guvern, industrie, mediul academic și cetățeni;
- concurență și competiție.

TIC are un impact complex nu doar asupra economiei și eficienței acesteia, dar și asupra tuturor laturilor vieții oamenilor între care:

- **capacitatea de exercițiu a drepturilor democratice și responsabilităților civice**, Internet-ul oferind condiții pentru un electorat mai bine informat și participativ, cu un comportament rațional motivat;
- crearea de **noi interacțiuni între Guvern și cetățeni**, prin informatizarea guvernării (e-Governance) și a democrației (e-Democracy), ceea ce oferă persoanelor posibilitatea de a fi participanți la autoguvernare, la procesele instructive și deliberative, consolidând bazele exercițiului democratic și limitând devierile contraproductive ale jocului politic, mai ales într-o economie de piață emergentă;
- cetățenii își transformă profund comportamentele de la cele de **tip “reactiv”**, la cele de **tip “proactiv”**, fiind în cunoștință de cauză, ceea ce le mărește șansa de creativități și inovare;
- reconcilierea, consensualizarea, transparența, eficiența parteneriatului și a dialogului social dobândesc șanse incomparabil mai mari de realizare în condițiile tipului informațional de guvernare și democrație.

Întrucât “noua economie” se bazează pe TIC, considerăm că analizele cu diferite grade de agregare la nivelurile micro, mezo și macroeconomic reprezintă un demers necesar pentru a identifica traiectoriile dinamizatoare ale propagării efectelor acestora în plan local și global.

Concluzii. Interesul major al companiilor private, a instituțiilor publice, al cetățenilor în general față de schimbările profunde privind Societatea Informatională și în general față de digitizarea tuturor activităților care ne înconjoară și ne fac viața mai comodă a dus la creșterea exponențială a investițiilor în diferite metode, tehnici și instrumente de lucru, inclusiv în ceea ce privește activitățile financiar-bancare. Atât în Uniunea Europeană cât și în Statele Unite s-a dezvoltat piața on-line, comerțul electronic, ca instrument principal de acces la diferite mărfuri și servicii, schimbând fundamental raporturile dintre producători și consumatori. Investițiile în structurile TIC au o dinamică deosebită, constituind o principală direcție de dezvoltare a economiei mondiale contemporane.

Bibliografie:

1. Done, A. "Global Trends, Facing Up to a Changing World", 2012, Palgrave Mcmillan, London, UK
2. Dimbean-Creta, O. "New Generations and New Technology-the driving forces of the future business models", Quality magazine-Acces to Success Q4 Cluj-Napoca 2013
3. Scase, R. "Global Remix, the Fight for Competitive Advantage", 2007, Kogan Page Limited, USA
4. Ziarul Financiar, Bucuresti 2013-2015.

VIZIBILITATEA INFORMAȚIEI ȘTIINȚIFICE ÎN MEDIUL DIGITAL

Silvia GHINCULOV, conf.univ.,

dr. în științe economice, ASEM,

e-mail: gsilvia@lib.ase.md

Natalia CHERADI, dr. în științe ale comunicării, ASEM

e-mail: cheradi@lib.ase.md

JEL: D83

Universitățile dezvoltă politici instituționale de control asupra calității cercetărilor pentru maximizarea vizibilității lor, accesibilității și impactului științific. Revistele științifice de rang internațional sunt ierarhizate în funcție de „factorul de impact”, o mărime care reprezintă raportul dintre numărul citărilor revistei respective într-o perioadă de doi ani și numărul total al lucrărilor publicate în revistă în aceeași perioadă. Prin revistă cotate ISI se înțelege o revistă inclusă în baze de date, care au sistem de monitorizare a citărilor, cum este produsul Web of Science a companiei Thomson Reuters.

Există și alte instrumente pentru analiza impactului cercetărilor, care sunt surse deschise. *Google Academic* oferă o metodă simplă de identificare a celor mai relevante cercetări din lumea academică, poate mări vizibilitatea și accesibilitatea titlurilor din toate domeniile de cercetare [2]. Un alt exemplu este *Softul „Publish or Perish”*, care calculează impactul cercetărilor și vizibilitatea în Internet prin *Google Academic* și indicatorii cantitativi bibliometrici: *numărul total de lucrări; numărul total de citări; numărul mediu de citări pe articol; numărul mediu de citări pe autor etc.* [6].

Pentru Republica Moldova este actuală problema monitorizării producției științifice și evaluarea performanțelor la nivel internațional. Un produs de bibliometrie agregată care contribuie la creșterea vizibilității cercetărilor este *Instrumentul Bibliometric Național (IBN)*, reprezentând o bază de date care conține 101 titluri de reviste științifice din sfera științei și inovării din Republica Moldova [3].

În Republica Moldova activitățile de promovare a Accesului Deschis (OA) s-au intensificat pentru a promova un nou model de acces și comunicare a informațiilor. Politica instituțională a Academiei de Studii Economice din Moldova privind Accesul Deschis prevede ca toate publicațiile științifice, elaborate în baza proiectelor de cercetare finanțate de stat și din granturi, să fie incluse

în Repozitoriul Instituțional la data publicării sau în caz de embargo, nu mai târziu de șase luni de la publicare.

IREK-ASEM (Institutional Repository of Economic Knowledge) este depozitul digital disponibil pe pagina bibliotecii [4]. Acesta este structurat în 10 colecții, care include publicații științifice ale cercetătorilor. IREK-ASEM este înregistrat în două baze de date internaționale: Directoriul OpenDOAR (2600 arhive digitale) [9] și Registrul ROAR (4365 arhive digitale) [7].

Revistele cu acces deschis reprezintă o altă inițiativă majoră a OA. Primul rezultat semnificativ a fost înregistrarea revistei “Economica” în directoriul „OAJI” – Open Academic Journals Index [5] și DOAJ (Directory of Open Access Journals) care conține 9416 reviste academice din 128 țări ș.a. [1].

Strategiile ale universităților pentru auto-arhivare și publicarea revistelor pe platforme OA vor maximiza impactul cercetărilor și contribuția instituțională la dezvoltarea științei.

Referințe bibliografice:

1. *Directory of Open Access Journals* [online]. Disponibil: <http://www.doaj.org/>.
2. *Google Scholar* [online]. Disponibil pe: <http://scholar.google.ro>.
3. *Instrumentul Bibliometric Național (IBN)* [online]. Disponibil: <https://ibn.idsi.md/>.
4. *IREK – AESM (Institutional Repository of Economic Knowledge)* [online]. Disponibil: <http://irek.ase.md/>.
5. *Open Academic Journals Index (OAJI)* [online]. Disponibil: <http://oaji.net/>.
6. Publish or Perish. In: *Research in International Management Products & Services for Academics* [online]. Disponibil pe: <http://www.harzing.com/pop.htm>.
7. *Registry of Open Access Repositories* [online]. Disponibil: <http://roar.eprints.org/>.
8. REPANOVICI, A., DUGULEANĂ, L. Calitatea informației științifice în mediul academic. In: *Calitate Mediu*. 2009, nr.2, p. 7-14.
9. *The Directory of Open Access Repositories – OpenDOAR* [online]. Disponibil: <http://www.openoar.org/>.

DIGITALIZAREA MASEI MONETARE ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII FINANCIARE

Emil DINGA, prof. univ., dr., Centrul de Cercetări Financiare și
Monetare „Victor Slăvescu”, Academia Română
Victoria COCIUG, conf. univ, dr., INCE, Republica Moldova

Abstract. Suntem o societate de consum, oricât de discutabilă nu ar fi această afirmație. O societate de consum vinde, cumpără, achită. Și pentru că plăcerea consumului este direct proporțională cu rapiditatea obținerii bunului, viteza de efectuare a tranzacțiilor de cumpărare-vânzare este în continuă creștere, sfidând frontiere, transpunând actul de preluare dar și plată a bunului de la național spre global. Pentru a simplifica acest proces, tot mai multe tranzacții migrează în ariera digitală, or, pentru a efectua aceste achitări este nevoie o monedă, digitală și ea. Apariția monedei digitale, însă, creează probleme prin demonopolizarea funcției de emisiune a statului, și, implicit, diluarea controlului asupra masei monetare, asupra proceselor inflaționiste și de natură financiară, care sunt în concordanță directă cu funcția statului de batere a banilor. Acest articol vine cu unele reflecții asupra consecințelor digitalizării masei monetare și implicațiile posibile ale statului în diminuarea impactului negativ a acestui proces asupra evoluțiilor economiilor transnaționale.

JEL: G18, G28, E42, E52

Digitalizarea tot mai mare a afacerilor tradiționale precum și internaționalizarea lor au un impact major asupra sistemelor de plată, care, fiind afectate de multitudinea de valute și bariere de tranzacționare, pornesc în căutarea unui ban-simbol, acceptat de comunitatea digitală, ce ar conferi rapiditate, siguranță și flexibilitatea decontărilor tradiționale. În fond, se încearcă substituirea monedelor tradiționale cu cele digitalizate nu doar ca expresie fizică, dar și ca ce funcțională, substituind unele caracteristici seculare a banilor.

Funcțiile specifice ale banilor au evoluat în timp pornind de la mijloc de schimb și etalon al valorii, caracteristici necesare, dezvoltate într-un mediu al comerțului și derivând în de unitate de cont, rezervă a valorii, precum și de standard al plăților amânate într-o economie financiară.

Atunci când bunurile și serviciile erau schimbate la vedere prin mijlocirea aurului sau argintului, operatorii nu aveau nevoie de stat sau de vreo instanță care să intervină în acest schimb. Odată cu migrarea actului de comerț în zona financiară, ce presupune că schimburile de bunuri nu se mai produc la vedere și se pune problema rezolvării litigiilor de către o instanță în baza unui sistem de legi devenite foarte rapid apanajul statului. Banul în acest caz este privit mai degrabă ca

fiind mijloc de stingere a unei datorii (deși această funcție era inclusă în cea de mijloc de schimb) sau de mijloc de plată și mai puțin drept mijloc de schimb. Astfel a apărut necesitatea definiției legale a banilor, care a indus limitări și imperfecțiuni față de ceea ce a selectat piața ca fiind banul cel mai potrivit pentru a mijloci schimburile dintre noi. Prin forța legii putem defini legal orice ca fiind ban și care e suficient să servească drept mijloc de plată sau drept mijloc de stingere a unei datorii (cu precădere față de stat). Astfel, monedă devine un acord de voință dintre oameni față de un bun, care va servi drept mijloc de schimb și presupune existența autorității, care garantează formal valoarea lui, în absența unei valori intrinseci consacrate.

Crearea banilor digitali are la bază o logică non-conformistă, care a dispus oferirea comunității a unui alt ban, emis de oricine dorește, fără implicarea statului, care, de altfel, nu a putut oferi o monedă de calitate, cu o valoare implicită. Premisele digitalizării masei monetare au constat în negarea unui simbol bănesc, neasigurat cu un bun valoric (cum a fost aurul la timpul său) și formarea unui sistem de valoare propriu, bazat pe simbolism (spre exemplu, cea mai cunoscută cripto-valută are la baza ideea limitelor cantitative, oferite de zăcămintele de aur pe planeta noastră), consimțământul părților implicate în tranzacționare de a o utiliza în baza acordului de bună voință, o bază ideologică (nu neapărat teoretică); liberalismul, non-conformismul.

În ce constă provocarea monedei digitale pentru moneda tradițională, unitatea monetară bancară, centralizată și în cele din urmă garantată de stat? Poate fi privită cripto-valuta drept un act de democratizare a procesului de creare a banilor, unde oricine poate să își asume acest drept, iar emitentul este de obicei anonim într-un spațiu alternativ și transnațional (Internet)?

În 1974 Frederich Hayek a menționat, ca baterea monedei este funcția exclusivă a statului. Moneda este un element de suveranitate, ca mijloc legal de plată: aceasta este o „creație a legii,, (Knapp 1905), spațiu monetar fiind asociat cu un spațiu fiscal. Statul dezvoltă și complică instrumente de control asupra cantității de monedă, iar prin acesta își fortifică funcțiile de control asupra modului de evoluție a oricăror procese într-un areal bine determinat, moneda devenind un mijloc al jocurilor politice. De facto, baterea monedei, ca funcție a statului survine din obligația lui de a-și îndeplini funcțiile sale directe, or, digitalizarea monedei îl demonopolizează de această funcție.

Cripto-valuta vrea să scape de suveranitatea politică, vrea un sistem global, extra-teritorial, independent de o putere centrală, iar acesta este limitarea viziunii asupra monedei prin aspectul pur procedural.

În fond moneda digitală devine un bun - ca și aurul - cu o valoare intrinsecă proprie, care depinde de dorința utilizatorului de a o deține. Dispare formalismul, nu mai este necesară banca centrală ca emitent, nici ca garant al valorii monedei. Moneda digitală nu mai poate fi utilizată pentru jocurile politice, este scoasă de sub controlul unor autorități naționale, și, nefiind atașată vre-unui sistem monetar, devine instrument de plată transnațional. Este o viziune pe cât de idealistă, pe atât și de nocivă, deoarece moneda digitală nu poate asigura o continuitate în evoluția economică.

Digitalizarea masei monetare vine prin crearea unei monede paralele, concurente cele emise de stat și poate produce o schimbare în cererea pentru această monedă, afectând oferta agregată. Cel mai mare impact în aceste condiții ar fi asupra agregatului monetar M1, care în multe țări este constituit din numerar în circulație, cecuri de călătorie, soldul de depozite publice, deținute în conturile băncilor comerciale. Alte agregate monetare, cum ar fi M2 sau M3, poate fi de asemenea afectate, dar într-o mai mică măsură, având în vedere că volumul de numerar în circulație, pe care tinde să-l substituie cripto-valuta, are o pondere mai mică în aceste agregate. Dimensiunea stocului de monedă în circulație, a depozitelor băncilor comerciale în conturile băncii centrale, a cererii față de monedă reprezintă primii indicatori ai efectul potențial al unei substituții a monedei legale în masa monetară M1.

Prin utilizarea paralelă a monedei digitale și celei naționale pot fi create presiuni inflaționiste - ca efect a creșterii masei monetare M1, ce nu poate fi controlată de banca centrală. Digitalizarea parțială a masei monetare ar afecta toate agregatelor monetare pe două canale:

- substituirea monedei ar afecta M1 printr-o reducere a stocului băncii centrale;
- se va modifica structura și valoarea depozitelor băncilor comerciale datorită modificării stocului de rezerve obligatorii.

Ultimul canal va bloca capacitatea băncilor de a crea monedă și implicit de a credita, cu consecințe de rigoare asupra economiei, deoarece moneda digitală diminuează costurile de deținere a ei prin lipsa rezervelor obligatorii, și, implicit, desființează conceptul de

dobândă ca categorie financiară, iar acesta descurajează creditarea de către bănci.

Impactul digitalizării masei monetare asupra volumului și calității ei va depinde de trei factori:

1. dorința sectorului bancar de a o utiliza nu doar ca instrument de plată dar și ca etalon de stocare a valorii în atragerea de depozite;
2. obligativitatea de formare a rezervelor minime obligatorii din depozitele atrase în monedă digitală, fapt ce i-ar băncii centrale posibilitatea controlului volumului ei;
3. definiția exactă a M1 cu includerea componentei de masă monetară digitală

Odată produs însă, acest impact va avea ca efect creșterea unei părți a masei monetare, necontrolată de banca centrală, reducerea atractivității creditului pentru bănci datorită lipsei de dobândă la fluxurile de cripto-valută și migrarea unei părți a masei monetare clasice (aflate în aria de gestiune a băncii centrale) înspre cea digitală, datorită funcției de stocare a valorii (valoarea intrinsecă a cripto-valutei poate crește mai repede decât ritmul de creștere a ratei de dobândă pe piețele financiare datorită ofertei sale limitate). Aceste fenomene ar putea conduce la modificarea pieței financiare, în special a sectorului piețelor de capital, dar și dereglementarea unui volum considerabil de tranzacții financiare datorită clauzei de anonimată a utilizatorilor cripto-valutelor.

Actualmente, efectul de digitalizare a masei monetare asupra piețelor financiare este ne semnificativ, deoarece masa monetară digitală constituie \$7 sau mai puțin de 0.1% din \$12.3 trilioane a masei monetare mondiale, fiind foarte dispersată atât în teritoriu, cât și pe deținători. Conform Ron și Shamir (2012), aproape 60% din Bitcoins nu sunt utilizate; 97% din conturi posedă mai puțin de 10 Bitcoins; 78 conturi posedă mai mult de 10.000 de Bitcoins fiecare și doar 1% dintre jucători dețin 50% din totalul de Bitcoins create. Dar la Bitcoin se mai adaugă și alte cripto-valute, care actualmente sunt 700 la număr, și doar 150 din ele au înregistrat tranzacții.

Unicul motiv, care interesează sistemele bancare naționale în urmărirea evoluției cripto-valutelor este sistemul de criptare, ce asigură transmiterea și securitatea de informații, bazată pe blockchain. Astfel, digitalizarea masei monetare este pe cale să modifice instrumentele de plată, schimbând radical configurația relațiilor

bancă-client și reducând considerabil cheltuielile cu personal pentru operatorii serviciilor de plată și transfer de fonduri.

Beneficiile cripto-valutelor ca mijloc de plată rezidă din evidență strictă a fiecărei tranzacții, fiind urmărită evoluția ei de către toți participanții la sistemul de transfer, evitarea dublării tranzacțiilor - cheltuirea banilor nu necesită intervenția unei terțe părți (cum ar fi banca), precum și piață deschisă, intermitentă, fără frontiere de spațiu și timp.

Impedimentele pentru răspândirea rapidă a cripto-valutelor drept instrument de plată este volatilitatea înaltă a cursului său, tranzacționarea continuă formează prețurile reale a monedei digitale, ea fiind un bun în sine, iar funcția de etalon a valorii, conexă cu funcția de plată a monedei fiind compromisă de incertitudinea valorii schimburilor realizate.

Retorică unei monede „sănătoase și“ sigure (care ar trebui să fie deconectată de la influența statului și a băncilor, influența libertariană foarte pronunțată, cu promovarea libertăților individuale, apărarea pieței deschise, care susțin o monedă globală și neutră poate conduce totuși la creșterea masei monetare exogene. Iar inflația, bulele speculative, volatilitatea înaltă a prețurilor la activele financiare pot doar alimenta credința cripto-anarhistilor în faptul ca masa monetară digitală este unica soluție.

Totuși statul nu poate fi deposedat d funcția de emisiune. crizele financiare nu pot fi gestionare în regimul P2P într-un mod decentralizat, orice decizie anticriză necesită încrederea în instrumentele utilizate, care pot fi aplicate doar de către instituții, ce le posedă și asupra volumului integral de masă monetară. Poate oare un algoritm creat într-un laborator tehnic de către autori anonimi să posede destulă capacitate pentru a anihila panica e piețele financiare? Și, deși sunt suficiente guverne care iau în serios ideea creării propriei monede digitale, este interesantă nu însăși masa monetară digitală ci procesul de digitalizare a ei. Acest fenomen va conduce separarea funcției banilor ca etalon al valorii de cea de unitate de schimb, utilizată în proces de lată și transfer de fonduri. Prima funcție va fi gestionată de băncile centrale ultima - de sistemele de plată decentralizate.

Utilizarea cripto-valutelor, ca instrument de plată, necesită robustețea proceselor tehnice care asigură transferul de fonduri, precum și o formă de proprietate comună asupra masei monetare

digitalizate, care să confere încredere ierarhică, bazată pe relația de subordonare față de o entitate superioară (nu neapărat banca centrală) care stabilește regulile de utilizare, garantează valoarea monedei, și protejează utilizatorii ei. Funcția de control asupra statutului monedei criptografice ca sistem de plată alternativ într-o comunitate de schimburi, ancorate puternic pe internet, și-o poate asuma un trust internațional, format din actorii pieții serviciilor de plată. Doar până la final, cripto-valuta nu a creat un altfel de mecanism de plată, doar a substituit componenta tehnologică a lui, necesitatea transferării dreptului de posesie asupra monedei, de stocare a ei, dar și de înregistrare a tranzacțiilor fiind obligatorie și în sistemul blockchain.

Evoluția rapidă a acestor sisteme de plată este totuși încă un mit datorită caracterului lor prea tehnic pentru a genera încrederea utilizatorului mediu. Astfel apare necesitatea delegării unor operațiuni de plată către comunitatea de specialiști, recreându-se intermedierea de tipul celei bancare.

Se poate de revizuit până și tipul de sistem monetar care ar gestiona moneda digitală dar există temerea că substituirea parțială a banilor tradiționali ar reduce baza monetară în măsura în care aceasta ar putea afecta negativ punerea în aplicare a politicii monetare. Or, în anumite circumstanțe banca centrală ar putea să nu fie în măsură să pună în aplicare pe o scară suficient de mare operațiunile de absorbție a excedentului de monedă datorită lipsei de active suficiente în monedă tradițională în bilanțul său. Dezintermedierea proceselor de transfer de fonduri și scoaterea din M2, controlată de băncile comerciale, a unei bune părți de tranzacții va afecta și funcția de creație a banilor de către ele. În acest caz este necesară modificarea completă a acțiunilor de politică monetară, iar reacția autorităților monetare în aplicarea instrumentelor de politică monetară va trebui să fie imediată.

Concluzii. Atât statutul monedelor digitale ca și stocare a valorii, cât și tehnologia de transfer de fonduri, utilizată de ea are potențialul de a se dezvolta în continuare. Majoritatea monedelor digitale, în prezent, desfășoară operațiuni fixe, localizate pe sfere, în care utilizatorii le acceptă ca instrument de plată. Totuși utilizarea monedelor digitale este în prezent foarte scăzută. Monedele digitale nu joacă, în prezent, un rol substanțial în societate, dar ele pot avea

potențialul de a deveni un instrument forte de plată datorită rapidității și securității pe care o ofer tehnologiile, ce stau în spetele lor.

Considerăm, că cel puțin unele dintre funcțiile banilor în timp vor suferi modificări. Există puține premise pentru ca prețurile bunurilor și serviciilor să fie transpuse în monede digitale datorită volatilității valorii a însăși cripto-valutei, care, din acest motiv, nu poate fi etalon al valorii și este exprimată singură în una din valutele tradiționale forte.

Monedele digitale nu reprezintă, în prezent, un risc semnificativ pentru stabilitatea monetară sau financiară nici la nivel de o anumită țară, nici la nivel global. În cazul în care acestea vor fi adoptate în mod limitat ca sistem de plăți, este puțin probabil ca acestea să submineze capacitatea băncii centrale de a realiza stabilitatea monetară. O varietate de riscuri potențiale pentru stabilitatea financiară ar putea apărea dacă o monedă digitală va atinse statutul systemic ca unitate de plată, dar majoritatea lor ar putea fi gestionate prin supravegherea reglementară a părților relevante. Și băncile centrale au suficient timp să-și conformeze instrumentele de politică monetară pentru a diminua riscul de distorsionare a proceselor economice.

Bibliografie:

1. BONNEAU, J., at all. *Research Perspectives and Challenges for Bitcoin and Cryptocurrencies*. <http://www.jbonneau.com/doc/BMCNKF15-IEEEESP-bitcoin.pdf>
2. NAKAMOTO, S. *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. 24 mai 2009. Disponibil: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
3. MCLEAY, M, RADIA, A, and THOMAS, R , *Money creation in the modern economy*, Bank of England Quarterly Bulletin, Vol. 54, No. 1, pages 14–27. Disponibil: www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2014/qb14q102.pdf.
4. SELGIN, G., *Synthetic Commodity Money*, Journal of Financial Stability, No. 17, 2015 p. 92–99. Disponibil: <https://pdfs.semanticscholar.org/5b43/e330151cdc60e93403fd7a36050912282630.pdf>

THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FINANCING THE EUROPEAN ECONOMIC GROWTH

Oxana SHCUTCO, assoc. prof., PhD

Belarus State Economic University, Belarus

Svetlana BILOOCAIA, assoc. prof., PhD, AESM

e-mail: bilooaiasvetlana@gmail.com

Abstract. Despite significant progress in recent years in attracting investments in European economy, access to finance for young, innovative firms or SMEs is a problem even in countries where access to bank finance has remained stable throughout the crisis. In order to complement bank financing, the European CMU Action Plan strengthens the different sources of alternative finance, including crowdfunding, P2P Business lending etc. and offers various benefits to firms and investors, which are described in this article.

Key words: digital technologies, investments, EU Capital Markets Union, Digital Single Market, alternative finance market, crowdfunding, P2P business lending

JEL: E52, G18, G23, O33

Introduction. At the turn of 2010s, the economy of many European countries have faced such problems as the reduction of GDP, high unemployment, massive migration flows from unstable economies, population aging, etc., which led to a slowdown in economic growth and the emergence of difficulties in ensuring decent living conditions for the population. In order to cope with the challenges caused by the consequences of the recent financial crisis and to follow a path of sustainable development in the EU, the *Europe 2020: Europe's growth strategy*, was approved, which aimed to promote *Sustainable, Inclusive* and *Smart growth*, promoting a more efficient, greener and more competitive economy, based on knowledge and innovation.

The European Commission's Investment Plan for Europe (Investment Plan) was approved to finance the solutions of the tasks set in 2015, which aimed at attracting Euro 315 billion as investments to the EU economy within three years. The results of the first year of implementation of the *Investment Plan* proved to be more successful than planned – in just 12 months, there were invested Euro 116 billion, financed more than 202,000 SMEs and created 100,000 new jobs.

Taking into account that the economies of the Republic of Belarus and the Republic of Moldova, in their evolution, meet the same challenges as many EU countries, and also, taking into account that corresponding Strategies [1, 2] have been developed to overcome them and similar tasks have been set for ensuring sustainable economic development and raising the level and quality of life of the population, an analysis of international experience in overcoming existing problems in attracting investments to stimulate economic growth is an urgent task.

The objective of the present study is to identify, considering the experience of the EU countries, how can the development of information technologies increase the volume of investments attracted to the economy, reduce their volatility and optimize the acquisition of capital by all economic agents, regardless of their size and level of development of individual sectors of the financial markets of individual countries.

The study showed that one of the success determinants of the *Investment Plan* was the creation of an investment friendly environment in EU countries. To improve the business environment and financing conditions, the investment plan includes the progress towards a *Digital Single Market, Energy Union and Capital Markets Union (CMU)*.

The CMU is a plan according to which is intended to help building a true single market of capital across the 28 EU Member States to mobilize capital in Europe. According to the CMU Action Plan, alternative sources of finance, complementary to bank-financing – including capital markets, venture capital, crowdfunding and the asset management industry should play a bigger role in providing financing to EU companies that struggle to get funding, especially SMEs and start-ups. Having more diversified sources of financing is good for investment and business but is also essential to financial stability, mitigating the impact of potential problems in the banking sector on companies and their access to finance.

Digital Single Market Strategy and *CMU Action Plan Strategy* are implemented in close interconnection, positively complementing each other. Implementation of the CMU Action Plan boosts private investment in research and innovation, creating better conditions for the private sector to invest in innovation activities and bringing

together investors throughout Europe, the result of which is the accelerated development of innovations, especially in the field of *Information and Communications Technologies*. On the other hand, the development of *Digital Single Market*, the emergence of ICT innovation, stimulates the modernization of the financial market infrastructure, the emergence of new financial instruments and the improvement of the mechanisms for their attraction, which stimulates the development of capital markets and ensures a more successful implementation of the *CMU Action Plan Strategy*. Its main task is to increase investment in the economy.

Digital technologies, served a dual function for the financial sector: first and foremost, they have enabled existing businesses to service clients much more personally, efficiently and effectively, leading to a vast and important shift in the way money is exchanged and banking services provided. Today, electronic trading is rapidly replacing human trading in global securities markets, while technology based payment systems are taking virtual cash out of real people's wallets, with many payments moving online and onto smartphones.

The new technology has also led to the rise of a new class of financial service providers and the emergence of fascinating new funding vehicles and payment systems, which have brought access to finance to many new customers. Along the way, it has posed new challenges to a regulatory framework, which has not yet properly addressed the development made possible by digitalization.

Crowdfunding, virtually unknown a decade ago, has reached more than Euro 5 billion in Europe in 2015, and "blockchain" technology, the open source algorithm underlying digital currencies like bitcoin, is threatening to overturn traditional concepts of how monetary value is counted and held. Swift and seamless cross-border electronic payments in Europe through various channels would be immensely beneficial for a wide range of businesses. The blockchain protocol itself could effectively and efficiently help connect fragmented national capital markets in Europe, if it were properly understood, regulated and accepted. On top of that, extending the already wide-scale use of *digital technologies in the financial sector could improve transparency and monitoring*, which, in turn, would lead to less systemic risk in the financial system – a key objective of any capital markets reform.

Financial services provided using *digital technologies* for different types of consumers are presented in table 1.

Table 1.

Impact of digital technologies on financial services in different consumer categories

Services	Individuals	Small businesses, start-ups	Large corporations
<i>Electronic trading; Electronic and mobile payments; Cryptocurrencies</i>	Investment opportunities through electronic trading platforms; Faster and convenient payment through mobile channels, payment on the go using apps, 24/7 account statements etc.	Access to capital markets through electronic trading platforms; Faster and convenient payment, cost savings, opportunities for e-commerce, new business opportunities.	Access to capital markets through electronic trading platforms; Real-time movement of funds in a simple, convenient and cost-efficient way; Enhanced transparency.
<i>Data analytics</i>	Profiling (with explicit consent) will offer additional value – tailored financial products and services, better customer experience, quick and easy credit risk assessment.	Better insight into financial performance, data analytics for credit analysis, new business opportunities in the data analytics sector.	Better insight into financial performance, optimisation of internal processes, data analytics for risk management
<i>Technology-driven alternative finance</i>	Access to a wider capital base/alternative sources of capital, as well as investment opportunities.	Access to a wider capital base, access to finance that would not have been possible otherwise.	Investment opportunities, collaborative strategies with crowdfunding platforms.
<i>Trust and cyber security</i>	Underlying issue of trust in a digital environment Cyber security and cyber-risk culture		

Source: www.lisboncouncil.net/component/downloads/?id=1266

According to the *Alternative lending market trends in Continental Europe* [4], the alternative finance market in geographic Europe is covered by 32 countries and 367 online alternative finance intermediaries, 273 of which are operating outside the United Kingdom; this captures an estimated 90% of the visible market. The total online alternative finance market volume in 2015 reached Euro 5.4 billion with a UK share of 81% of the total European marketplace.

Excluding the UK, the European alternative finance market has been showing high growth rates since 2013 and the total financed volume reached Euro 1 billion in 2015 (figure 1).

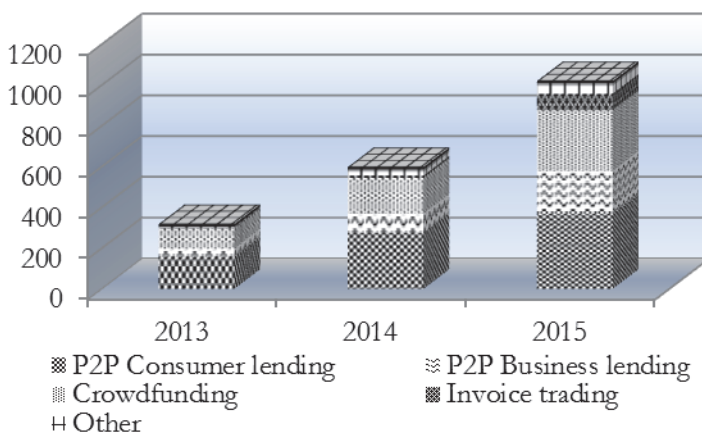

Figure 1. European online alternative finance market volumes 2013-2015 (excluding UK), mln. Euro

Source: elaborated by the author based on KPMG, *Alternative lending market: trends in Continental Europe* in 2016.

During 2013-2015 the largest share of the alternative finance market (excl. UK) was taken by P2P Consumer lending and P2P Business lending, which in 2015 covered 57% of the European market, constituting Euro 366 mln. and Euro 212 mln., respectively. While P2P Consumer lending made up the largest part of the alternative finance market, P2P Business lending grew at higher rates between 2013-2015 (from Euro 40 mln. to Euro 212 mln.), expected to become the largest alternative finance lending segment in Europe.

The third significant alternative finance lending segment is crowdfunding, including both equity- and reward- based crowdfunding, which showed a 74% average growth rate in 2013-2015, from Euro 99 mln. to Euro 298 mln. Invoice trading has developed in 2015 and reached Euro 81 mln., showing the great opportunity for new alternative finance lending segments to develop.

Conclusion. Access to finance for young, innovative firms is a problem even in countries where access to bank finance has remained stable throughout the crisis. Thanks to their strong local networks and relationships, banks will continue to provide the majority of funding to SMEs. However, only 41% of all SMEs in the EU perceive no limitations in their access to future financing. To complement bank financing, the CMU Action Plan strengthens the different sources of alternative finance, including crowdfunding, P2P Business lending etc. In addition to providing an alternative source of financing directly, they can offer other benefits to firms: they can give a proof of concept and idea validation to the project seeker; help attract other sources of funding, such as venture capital and business angels; give access to a large number of people providing the entrepreneur with insights and information; and it can be a marketing tool if a campaign is successful.

Bibliography:

1. *Национальная стратегия развития Молдова-2020: 7 решений для экономического роста и снижения уровня бедности.* Закон Nr. 166 от 11.07.2012 об утверждении Национальной стратегии развития «Молдова–2020». In: Monitorul Oficial от 30.11.2012, nr. 245-247.
2. *Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2020 г.,* одобрена Национальной комиссией по устойчивому развитию Республики Беларусь (прот. № 11/15 ПР от 06.05.2004 г.) и Президиумом Совета Министров Республики Беларусь (прот. № 25 от 22.06.2004 г.)
3. European digital forum, *From start-up growing to scale-up Europe's digital economy.* 05.2016 [on-line], Disponibil: www.lisboncouncil.net/component/downloads/?id=1266 [citat 15 decembrie 2016].
4. KPMG, *Alternative lending market trends in Continental Europe in 2016,* november 2016. [on-line], Disponibil: <https://home.kpmg.com/gr/en/home/insights/2016> [citat 15 decembrie 2016].
5. <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/growth-and-investment>

COMUNICĂRI IN SECȚIUNI
COMMUNICATIONS IN SECTIONS
ВЫСТУПЛЕНИЯ ПО СЕКЦИЯМ

Secțiunea I.

**ROLUL INVESTITIILOR ÎN DEZVOLTAREA
ECONOMIEI DIGITALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

Section I.

**ROLE OF INVESTMENTS IN DIGITAL
ECONOMY DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Секция I.

**РОЛЬ ИНВЕСТИЦИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РАЗВИТИЯ
ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ
МОЛДОВА**

EFICIENȚA ALOCAȚIILOR MIJLOACELOR FINANCIARE PENTRU INFORMATIZAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

Maria CIUBOTARU, dr. habilitat în econ., ASEM

Abstract. In this paper, the author explores the efficiency and impacts of Information and Communication Technology on the gross national product in Moldova. In the last decades, the market of electronic communication and online services achieved innovation, but remains fragmented. Some important measures are to be adopted and implemented in order to avoid or eliminate the existed obstacles.

Cuvinte cheie. Informatizare, alocații financiare, produsul intern brut.

Introducere. Republica Moldova (RM) a realizat progrese importante în implementarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în economia națională și administrația publică. Totuși, în clasificările internaționale țara noastră nu se clasifică printre economiile avansate în domeniu, iar standardele de dezvoltare ale sectorului nu corespund cerințelor actuale ale statelor membre ale Uniunii Europene și ale țărilor mai avansate în domeniu (de ex., SUA și China) [1, 2].

Scopul cercetării constă în evaluarea eficienței aplicării TIC la nivel macroeconomic, stabilirea relației dintre alocațiile mijloacelor financiare pentru informatizare și produsul intern brut (PIB), identificarea impactului TIC asupra economiei prin măsurarea costurilor și beneficiilor alocațiilor financiare pentru informatizare. Metodologia cercetării include analiza datelor, pentru anii 2009-2014, referitoare la vânzările serviciilor sectorului TIC și alocațiilor financiare pentru informatizare, identificarea corelației acestora cu PIB în RM. Cercetarea adâncește și îmbunătățește cunoștințele și pune în evidență domeniile care necesită eforturi susținute.

Rezultatele cercetării. Aplicarea TIC în economie a revoluționat rapid piața de servicii și a schimbat fluxurile financiare. Ca urmare, volumul vânzărilor în sectorul TIC din Republica Moldova a înregistrat o evoluție pozitivă ascendentă, însă contribuția sectorului la formarea produsului intern brut lent se reduce. Astfel, volumul vânzărilor în sectorul TIC a însumat 8111,4 mil lei în anul 2014 [2], ceea ce constituie 8% către PIB, anterior sectorul TIC avea o contribuție de circa 10% la formarea PIB. Alocațiile mijloacelor financiare pentru informatizarea economiei naționale

înregistrează o evoluție pozitivă ascendentă mai avansată comparativ cu evoluția PIB. Volumul alocațiilor mijloacelor bănești pentru informatizarea economiei naționale a constituit 1 310,2 mil. lei în anul 2014 [3], majorându-se cu 47%, comparativ cu anul 2010, în același timp, creșterea în prețuri curente a produsului intern brut a constituit 41%. Eficiența, măsurată ca raportul dintre alocațiile mijloacelor financiare și PIB, a constituit 1,29% în anul 2014, comparativ cu 1,41% în anul 2010. Deci pentru fiecare unitate de PIB, în fiecare an, se alocă un volum mai mare de mijloace financiare pentru informatizare, comparativ cu anul anterior, ceea ce indică la majorarea costurilor pentru informatizarea economiei naționale și la reducerea eficienței alocațiilor financiare pentru informatizare.

Alocațiile mijloacelor financiare pentru informatizare sunt compuse din alocații bugetare, din credite, granturi și donații alocate de donatori, și din mijloace proprii ale agenților economici. În perioada analizată, structura alocațiilor a înregistrat schimbări structurare moderate. Ponderea alocațiilor mijloacelor financiare bugetare a înregistrat o evoluție crescătoare ascendentă de la 7,5% în anul 2009 la 15% în anul 2014. Însă alocațiile din resursele bugetare înregistrează o pondere relativ mică în structura alocațiile mijloacelor financiare pentru informatizare. Alocațiile din resursele donatorilor au o contribuție importantă în dezvoltarea sectorului TIC, deși ponderea acestora în alocații totale variază anual. Alocațiile mijloacelor bănești pentru informatizare din mijloace proprii ale agenților economici sunt substanțiale, poziționându-se anual la circa 81%-82% din total (Fig. 1).

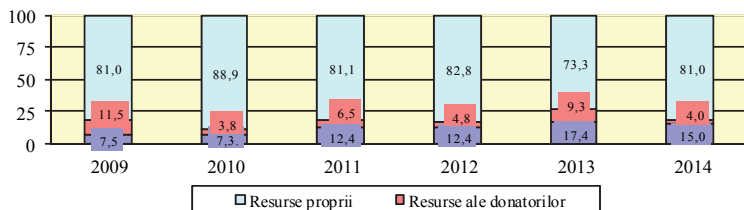

Figura 1. Alocațiile mijloacelor financiare pentru informatizare pe categorii de surse în anii 2009-2014, %

Sursa: elaborată în baza datelor Biroului Național de Statistică [3].

Analiza destinației alocațiilor mijloacelor financiare pentru informatizare denotă că circa 40 % din mijloace se folosesc pentru procurarea serverelor și rețelelor, un sfert din mijloacele bănești – pentru procurarea produselor de program și circa 5% – pentru proiectări și sisteme informatice.

La etapa actuală, mai frecvent se utilizează: paginile web, introducerea și prelucrarea datelor, scrierea scrisorilor, email-uri și comunicarea, evidența contabilă, producerea rapoartelor contabile și a rapoartelor de activitate, planificarea activității, verificarea conturilor bancare, achizițiile publice online, registre de stat automatizate etc. Internetul a devenit un mijloc important de comunicare și transmitere a datelor, de asigurare a transparenței datelor cu interes public. În Republica Moldova, utilizatorii de Internet în administrația publică și apărare înregistrează o pondere semnificativă (20,3% în anul 2014) datorită dezvoltării serviciilor publice online. Totuși, instituțiile publice folosesc insuficient sistemele informatice, spre deosebire de alte țări. Sisteme informatice ale autorităților administrației publice sunt fragmentate, nu pot fi unite într-un sistem unic. Această situație este creată de lipsa unei politici coerente și a standardelor unicate pentru sistemele informatice. Analiza denotă că lipsa resurselor financiare necesare pentru implementarea politicilor în domeniul TIC și a planurilor de acțiuni nu este cea mai mare provocare. Guvernarea electronică și utilizarea TIC de către autoritățile administrației publice nu conduc la reducerea costurilor administrației publice, deoarece sistemele informatice sunt costisitoare pentru țările emergente, ele necesită reforme semnificative și perfecționare continuă a personalului. Beneficiile aplicării TIC constau în furnizarea serviciilor de înaltă calitate către economie și societate, majorarea productivității personalului, reducerea corupției și, ca urmare, rezultă în îmbunătățirea satisfacției beneficiarilor de servicii și bunăstării populației.

Concluzii. Republica Moldova a realizat progrese în implementarea TIC în economia națională și administrația publică. Eficiența alocațiilor financiare pentru informatizare are o tendință descrescătoare – fiecare unitate de PIB necesită un volum tot mai mare de alocații financiare, comparativ cu anul anterior, din cauza sistemelor informatice fragmentate ce conduc la majorarea

costurilor pentru informatizare. Folosirea serviciilor publice electronice și comerțul online necesită atât investiții în infrastructură și rețele de comunicații de ultimă generație, cât și ajustarea cadrului normativ, care actualmente este contradictoriu.

Bibliografie:

1. EU în anul 2005 – Raportul general privind activitățile Uniunii Europene. 97 pag. www.europa.eu/documente/rapoarte (vizitat 05.09.16)
2. Raportul de activitate al Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor pe anul 2014. www.mtic.gov.md/rapoarte (vizitat 15.10.16)
3. Raportul statistic 1-inf „Situția privind informatizarea și înzestrarea cu tehnică de calcul”, 2009-2014. Biroul Național de Statistică. www.statistica.md/rapoarte

ROLUL FINANTELOR PUBLICE ÎN SPRIJINIREA ECONOMIEI DIGITALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Veronica URSU, dr., Ministerul Finanțelor
e-mail: veronica.ursu@mf.gov.md

JEL: H54, H61, O32, O38

Introducere. În sprijinul dezvoltării economiei digitale, în special, a implementării tehnologiilor societății informaționale, Republica Moldova, prin Hotărârea Guvernului nr.857 din 31 octombrie 2013, a aprobat și realizează *Strategia Națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”*, precum și alte acte legislative și normative. Scopul acestui articol constă în analiza surselor bugetare de finanțare a economiei digitale, a responsabilităților și activităților autorităților publice în dezvoltarea economiei digitale.

Alocarea resurselor financiare. Mijloacele alocate pentru informatizare au însumat 1310,1 mil MDL în anul 2014 sau cu 2,2% (cu 29,5 mil lei) mai puțin comparativ cu anul 2013. Sursele bugetare au însumat 196,5 mil lei în anul 2014 sau cu 15,7% (cu 36,5 mil) mai puțin comparativ cu anul 2013. Resursele financiare insuficiente constituie un obstacol în implementarea *Strategiei “Moldova Digitală 2020.”*

În prezent în țările Europene se întreprind măsuri în vederea intensificării investițiilor în infrastructură și rețele de comunicații de

ultimă generație pentru a reduce decalajul între statele membre și SUA și alte țări care aplică tehnologii informaționale de ultima generație. În acest context în continuare vor fi analizate domeniile de influență majoră și utilizare a finanțelor publice.

Legislația. Cadrul normativ-juridic din Republica Moldova include circa 20 legi, 80 hotărâri de Guvern, 70 documente conceptuale referitor la sistemele informaționale ale autorităților publice. Totodată, există peste 20 documente de reglementare cu caracter general și 75 cu caracter individual emise de Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației.

Cadrul normativ-juridic actual în domeniu necesită să fie ajustat la cerințele Uniunii Europene (UE). Activitățile planificate în acest context se realizează cu întârziere, chiar dacă unele proiecte au fost elaborate, acestea au trecut procedura de avizare și consultare publică în conformitate cu legislația și au fost prezentate pentru aprobare în ședință de Guvern, însă nu au fost aprobate din diverse cauze.

O problemă ce urmează a fi soluționată constă în dezvoltarea cadrului normativ privind soluționarea litigiilor online, în acest context, poate fi aplicată experiența UE în domeniu care propune *Regulamentul privind soluționarea online a litigiilor*.

Autoritățile publice responsabile. Cadrul instituțional profesionist în domeniu include Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor și a instituțiilor specializate – Centrul de Guvernare Electronică și Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Securitatea cibernetică și protecția datelor. Asigurarea securității spațiului cibernetic constituie o responsabilitate importantă a tuturor actorilor implicați, inclusiv a autorităților administrației publice, în competența cărora se concentrează elaborarea și aplicarea cadrului legislative și normative în domeniu. Din motive de securitate a datelor, în prezent, un număr mare de utilizatori sunt reticenti în alegerea serviciilor electronice. În scopul asigurării în Republica Moldova a unui spațiu cibernetic deschis, securizat și de încredere, în colaborare cu experți internaționali și în baza Strategiei UE privind securitatea cibernetică, a fost elaborat și aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.811 din 29 octombrie 2015 *Programul național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020*).

Dezvoltarea infrastructurii și accesului la tehnologiile informaționale și comunicaționale reprezintă o altă direcție importantă ce ține de competența administrației publice. În țara noastră a fost atins un nivel înalt de dezvoltare a infrastructurii de comunicații electronice, un anumit nivel tehnologic și un grad sporit de accesibilitate la servicii de comunicații electronice mobile. Însă se atestă un nivel redus de utilizare a capacităților infrastructurilor de comunicații electronice existente, iar conectivitatea în bandă largă încă nu este prezentă pe tot teritoriul țării la viteze necesare.

Mai multe acțiuni au fost întreprinse în vederea elaborării și implementării sistemelor și tehnologiilor informaționale și comunicaționale, în special a diferitor Sisteme Informaționale Automatizate, baze de date, portaluri, pagini oficiale web. În acest context, trebuie de menționat implementarea sistemelor menționate în diferite domenii ale administrației publice, inclusiv a SIAS „Alegeri” (excepție e-voting), sistemul de achiziții publice în curs de elaborare și implementare, etc. În scopul asigurării accesului la date și a transparenței decizionale, au fost create mai multe portaluri, inclusiv www.date.gov.md, www.particip.gov.md, www.controale.gov.md și altele.

Paginile oficiale web. Cu toate că există anumite cerințe în elaborarea paginilor web ale autorităților publice, paginile web posedă o arhitectură informațională diferită, accesul publicului la informația de interes public fiind limitat. Astfel, fiecare pagină web are o proprie abordare privind amplasarea și organizarea meniului, vocabularul hărții site-ului și planul general al conținutului. De exemplu, același tip de conținut, inclusiv legi și acte normative, rapoarte, bugetul autorității, achizițiile publice, sunt amplasate în secțiuni diferite și au un conținut diferit la pe diferite pagini web ale autorităților. Paginile web ale autorităților administrației publice centrale trebuie să posedă o arhitectură similară în vederea îmbunătățirii accesului la informație a publicului.

Servicii publice electronice și Guvernarea electronică. În Republica Moldova a fost implementat pașaportul biometric, sistemul de trecere automată a frontierei cu pașaport biometric, harta digitală a Moldovei, semnătura digitală mobilă, sistemul de declarații fiscale on-line, servicii electronice, inclusiv: e-Cazier, e-Licențiere etc. Este

în curs de implementare cadrul de interoperabilitate care se bazează pe standarde deschise și servicii bazate pe *cloud computing*.

Impozitare. Trecerea la economia digitală necesită modificarea impozitării. În mod clasic, profiturile se impozitează în țara unde se realizează activitățile economice ale companiilor, iar taxa pe valoare adăugată (TVA) la locul de procurare de către clienților a produselor și serviciilor. Odată cu trecerea la comerțul electronic este necesară aplicarea a unei noi abordări. În acest context, UE a propus aplicarea din 2015 a *Ghișeului unic TVA pentru serviciile online*, care reprezintă un instrument simplu și ușor de utilizat de către companii, care asigură plata TVA-ului în locul de reședință al clientului. Republica Moldova. De asemenea, urmează să propună o nouă abordare referitor la impozitare în domeniul comerțului electronic.

Concluzii. Tehnologiile informaționale constituie un factor important în asigurarea creșterii economice. În acest context, următoarele recomandări pot contribui la dezvoltarea sectorului TIC: adoptarea de măsuri legislative în vederea armonizării prevederilor cadrului normativ-juridic autohton în domeniu la cerințele și bunele practici europene și internaționale, majorarea cotei mijloacelor alocate pentru informatizare din bugetul de stat, promovarea comerțului online și a serviciilor electronice, efectuarea interconectării sistemelor informatice pentru asigurarea serviciilor electronice integrate, combaterea fragmentării în sectorul TIC.

Referințe bibliografice:

1. Hotărârea Guvernului cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”: nr.857 din 31 octombrie 2013. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 252-257/963.
2. Hotărârea Guvernului cu privire la Programul național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020: nr.811 din 29 octombrie 2015. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2015, nr. 306-310/905.

ANALIZA CORELAȚIEI DINTRE EVOLUȚIA PRODUSULUI INTERN BRUT ȘI INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE

Ion PĂRȚACHI, prof. univ., dr.,
șef catedră Matematică și Statistică Economică, ASEM
e-mail: ionpartachi@yahoo.fr,
Elena CARA, conf.dr., ASEM
e-mail: caraelena@gmail.com

JEL: C18, C22.

În literatura economică și aplicativă tema analizei și corelației dintre cel mai elocvent indicator de măsurare a creșterii economice - produsului intern brut (PIB) și investițiile străine directe (ISD) a fost și este subiect de reflexiune și analiză pentru mulți economiști.

Prezintă un interes deosebit modelarea legăturii dintre PIB și ISD folosind date trimestriale și laguri. În literatura de specialitate sunt menționate mai multe tipuri de modele cu lag distribuit pentru care coeficienții sunt determinați prin diverse metode, funcție de numărul de laguri conținute. Problema care apare aici este disponibilitatea datelor trimestriale pe termen lung și comparabilitatea lor în timp.

Ecuția generală a unui astfel de model se poate scrie:

$$Y_t = \alpha + \beta_0 X_t + \beta_1 X_{t-1} + \beta_2 X_{t-2} + \dots + \beta_k X_{t-k} + u_t \quad (1)$$

unde coeficienții (ponderile cu care s-a modificat variabila la momentul respectiv) β_i au proprietatea că suma lor este o constantă β , și anume:

$$\sum_{i=0}^k \beta_i = \beta_0 + \beta_1 + \beta_2 + \dots + \beta_k = \beta \quad (2)$$

Determinarea coeficienților din ecuația (1) constituie însă o problemă dificilă a modelului.

În cazul Republicii Moldova am a utilizat metodologia propusă de Shirley Almon. Ipoteza de plecare în calculul coeficienților în modelul Almon este că aceștia au o evoluție, în general ciclică, și se presupune că β_i au forma: $\beta_i = a_0 + a_1 i + a_2 i^2 + \dots + a_m i^m$ (3)

Se presupune de asemenea că m este mai mic decât numărul de laguri (k).

Înlocuind expresia (3) în ecuația (1) și definind:

$$Z_{mt} = \sum_{i=0}^k i^m X_{t-i} \quad (4)$$

Ecuația (1) poate fi scrisă sub forma:

$$Y_t = \alpha + a_0 Z_{0t} + a_1 Z_{1t} + a_2 Z_{2t} + \dots + a_m Z_{mt} + u_t \quad (5)$$

Coefficienții ecuației (5) pot fi determinați prin modele clasice de regresie. Din acest punct de vedere, metoda lui Almon are avantaj față de alte metode.

Dacă fiecare coeficient al ecuației (1) astfel obținut se împarte la suma coeficienților ecuației ($\sum_{i=0}^k \beta_i$), atunci se poate obține procentual influența trimestrială a ISD asupra PIB. Avantajul modelului Almon este că reprezintă o metodă flexibilă de determinare a coeficienților ecuațiilor și dacă ordinul polinomului este suficient de mic, atunci mărimea coeficienților estimați descrie mai bine fenomenul studiat.

Bibliografie:

1. ANGHELACHE,C., PÂRȚACHI,I., SACALA,C., URSACHE, A. Using econometric models in the analysis of the correlation between the evolution of the Gross Domestic Product and Foreign Direct Investments. [http://Econ Papers. repec. Org /RePEc: rsr: supplm:v: 64:y:2016:i:10:p:124-129](http://EconPapers.repec.org/RePEc:rsr:suplm:v:64:y:2016:i:10:p:124-129)
2. BOURBONNAIS, Regis (2015) *Econometrie*, Ed. Dunod, Paris, Ed.9, p.183-215.
3. <http://www.bnm.org/ro/content/investitiile-straine-directe-competitivitatea-regionala-republicii-moldova-0>
4. <http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>

EVALUAREA EFICIENȚEI SUPRAVEGHERII SISTEMULUI FINANCIAR: ASPECTE METODOLOGICE

Angela SECRIERU, prof. univ., dr. hab, ASEM
e-mail: angelasecrieru@yahoo.com

JEL: E58, G2

Autoritățile specializate în supravegherea bancară au dezvoltat diverse practici pentru a demonstra modul în care activitățile lor contribuie la obiectivul de soliditate și stabilitate a instituțiilor financiare, precum și a sistemului financiar. Autoritățile de supraveghere trebuie să facă față provocărilor metodologice, neexistând nici o metodă sau indicator unic care poate fi identificat / dezvoltat ca răspuns la aceste provocări.

Autoritățile de supraveghere stabilesc strategiile lor din perspective diferite. Suplimentar obiectivului final legat de siguranță și soliditate, obiectivele strategice pot fi direcționate către sistemul financiar, instituții, consumatori și / sau economie. Obiectivele - care sunt în general stabilite prin lege sau regulamente și pot să nu fie controlate de supraveghetori - pot include, de asemenea, stabilitatea, eficiența și competitivitatea sistemului financiar, precum și prevenirea neregulilor care ar putea pune în pericol siguranța și soliditatea sistemului bancar.

Mai multe autorități supreme de supraveghere financiară au obiective suplimentare, de multe ori secundare. Respectând în același timp obiectivul principal de a promova siguranța și soliditatea băncilor, aceste obiective secundare includ menținerea încrederii publice, promovarea unui sistem financiar competitiv, cu reputație favorabilă și asigurarea unui sistem financiar solid și stabil, care să contribuie la o economie sănătoasă și de succes. Unele autorități de supraveghere includ, de asemenea, în setul lor de obiective generale și protecția deponenților și a clienților.

În același timp, se impune concluzia că nu există practică care să poată fi considerată ca fiind cea mai bună în materie de supraveghere financiară. Obiectivele strategice sunt, în general, la nivel înalt și nu dau neapărat o perspectivă asupra procesului real de supraveghere. Acest lucru indică faptul că este de responsabilitatea supraveghetorului să clarifice în continuare strategia și să transpună obiectivele generale în acțiuni de supraveghere.

În pofida diferențelor de implementare, este deosebit de important ca autoritățile de supraveghere să ofere claritate cu privire la obiectivele lor.

Organele de supraveghere își monitorizează activitățile pentru a evalua dacă și în ce măsură acțiunile lor contribuie la atingerea obiectivelor lor. Atunci când este evaluată eficiența, pot apărea diferite provocări metodologice. De aceea trebuie considerate următoarele elemente: a) cauzalitatea, b) orizontul de timp, c) consecințele nedorite, d) confidențialitatea.

Nu există un singur instrument sau set de instrumente pentru măsurarea eficacității supravegherii. Una dintre practicile solide care derivă din analiza experiențelor internaționale în domeniul supravegherii financiare este utilizarea unui portofoliu larg de indicatori pentru a evalua eficacitatea supravegherii prudențiale. O gamă largă de indicatori cantitativi și calitativi, mai degrabă decât orice indicator unic de performanță, permite autorităților de supraveghere să-și evalueze și să includă diferite perspective în evaluare.

Autoritățile de supraveghere utilizează o varietate largă de indicatori pentru a evalua impactul acțiunilor lor de supraveghere, care pot fi clasificați în diferite categorii ale procesului de supraveghere. Acești indicatori se bazează pe: resursele de supraveghere (intrări), activitățile de supraveghere, produsele / realizările aferente activităților de supraveghere, rezultatele, bazate pe obiectivele finale ale supravegherii.

Bibliografie:

1. BLACK, J. The rise (and fall?) of principles-based regulation. În: Alexander, K., Moloney, N. (ed.). *Law reform and financial markets*, Edward Elgar Publishing, 2011.
2. *Effective supervision and enforcement by AML/ CFT Supervisors of the Financial Sector and Law Enforcement: Guidance for a Risk-Based Approach*. FATF, Paris, 2015.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОЗРАЧНОСТЬ - КОНКУРЕНТНЫЙ АКТИВ В ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКУ МОЛДОВА

Анна СУХОВИЧ, к.э.н., доцент, МЭА

e-mail: suhovici@ase.md

Михаела ПОКОРА, аспирант МЭА, Румыния

JEL: G28, G34, G38, D82

Особое значение для принятия инвестиционных решений в условиях необходимости масштабного привлечения инвестиций в молдавскую экономику, приобретает информация.

Концептуальные основы раскрытия информации, заложенные в «Принципах корпоративного управления ОЭСР», направлены на достижение прозрачности компаний, являющейся ее важнейшим конкурентным активом в привлечении инвестиций, поскольку низкий уровень прозрачности повышает инвестиционные риски и приводит к снижению стоимости бизнеса.

На законодательном уровне Республики Молдова определенные требования к прозрачности информации предъявляются в основном на рынке ценных бумаг через обязательность ее раскрытия: публичными компаниями, профессиональными участниками рынка ценных бумаг, институциональными инвесторами, инсайдерами и др. Требование прозрачности информации предъявляется также к ряду сделок с ценными бумагами.

Прозрачность информации на всех уровнях является одним из конкурентных активов, воздействующим на заинтересованность потенциальных и существующих инвесторов во вложении средств, поскольку позволяет доказать последним наличие условий необходимых и достаточных для минимизации инвестиционных рисков.

Вместе с тем, корпоративный сектор Республики Молдова в тенденции демонстрирует негативный тренд раскрытия информации. Так, количество акционерных обществ, фактически раскрывших информацию в соответствии с требованиями законодательства сократилось в 2014г. по сравнению с 2009 г. почти на 25%. Как следствие понижения тренда раскрытия информации, в глазах инвестиционного

сообщества, формируется негативное представление об инвестиционном климате республики, а для конкретного инвестора финансово привлекательные инвестиционные проекты становятся *непривлекательными* с точки зрения повышенных рисков и безопасности вложения капитала.

Проблемными аспектами прозрачности информации продолжает оставаться ее *доступность, информированность* участников рынка, а также умение использовать полученную информацию для принятия наилучшего при сложившихся обстоятельствах инвестиционного решения. В решении указанных задач огромная роль отводится такому ресурсу, как знания и его носителям- квалифицированным кадрам в области инвестиций, информационных технологий, специалистам профильных кафедр высших учебных заведений.

Библиография:

1. Regulamentul cu privire la dezvăluirea informației de către emitenții de valori mobiliare nr. 7/11 din 12.02.2016.În: ÎMonitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 134-139

2. SUHOVICI, A. *Atractivitatea investiții în acțiuni prin prisma drepturilor acționarilor*. Analiza comparativă. În: Analele ASEM, Chișinău, 2012, P,130-136

3. СУХОВИЧ, А., МАН, А. *Резервы привлечения инвестиций в национальную экономику посредством улучшения корпоративного управления*. În: Conferința științifică internațională. Rolul investițiilor în asigurarea dezvoltării economice durabile în contextul integrării europene. Ediția II-a, aniversară, 29-30 octombrie 2015. P. 76- 78

4. ОРЛОВА, Л. *Информационная прозрачность, как парадигма устойчивого развития экономических систем*, Available: file:///D:/Download/Opera/informatsionnaya-prozrachnost-kak-paradigma-ustoychivogo-razvitiya-ekonomicheskikh-sistem.pdf

5. www.cnpf.md

IMPROVING THE BANK INFORMATIONAL SYSTEMS SECURITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS

Stela CIOBU, assoc. prof., Ph.D., AESM
e-mail: stela.ciobu@gmail.com

Banks should always take into consideration the fact that when informational security masterminds think they developed the best informational security systems, the cyber criminals will always be a step forward. This reality should be recalled daily in order to ensure the best informational protection, and banks, as the most valuable field in the state and economy, should be obliged to keep up with the best informational security protocols.

There are five key factors are contributing to the increasing vulnerability of banks' information resources, making it much more difficult to secure them: (a) the evolution of the informational systems' resource from mainframe-only, today's complex, interconnected and interdependent, wirelessly networked business environment; (b) modern computers and storage devices continue to become smaller, faster, cheaper, and more portable, with greater storage capacity; (c) the computing skills necessary to be a hacker are decreasing; (d) international organized crime is taking over cybercrime and (e) lack of management support. With these factors keep growing and developing, it became an urge for banks to establish the security of their informational systems as one of their top priorities.

After analyzing the international experience, the following steps should be undertaking in order to ensure the security of the informational system of the bans of the Republic of Moldova:

- adopt a risk-based approach of the informational systems: the most severe banking risks in this century – the risks of the informational systems;
- work towards improving the national legal framework related to the banking informational security field;
- get informational security governance right - the greatest security prevention tips and action plans come from a proper corporate governance: from top management to the regular employees, everybody should acknowledge their responsibility on keeping information safe;

- establish and rationalize access control models for applications and sensitive information – the best protection against threats and vulnerabilities begin with proper access control management;

- identify the existing weaknesses and address them –banks of Moldova must make efforts to address them efficiently as soon as possible, because cyber threats are developing on daily basis;

- develop secure products and services – before launching new products or services, banks must be sure that they are cyber secured and fully protected against the existing risks and threats;

- invest in the best hardware and software security solutions –it is very important to keep technology up-to-date, as threats and vulnerabilities are developing with a tremendous speed;

- continuously educate employees about security best practices of informational system management – employees which have the proper informational security training are the basis of the informational security management in banks;

- educate and inform their clients about the potential risk and threats and the ways they can pass them by – bank’s customers should be also aware of the existing risks and threats and to understand the responsibility they have when using banking products or services which involve informational systems;

- Live CDs or Linux integration - banks should think about alternative methods of ensuring the security of informational system, like isolating the PC/operating systems on which transactions are performed from the regular PC or operating systems, because this software isolation contributes to a higher protection against threats and attacks;

- cooperate with other banks or informational security experts;

- consider organizing specialized informational security competitions – Moldavian banks could benefit from the knowledge exchange during these competitions, and both identify their weaknesses and address them, and find skilled experts;

- biometrics implementation – the largest Moldavian banks seem more than prepared to innovation implementations, and the usage of biometrics not only will ensure them a higher level of security, but will improve their reputation. In order to take in

consideration this possibility, banks should at least cooperate with Moldavian telephone network providers and/or international manufacturers of biometrics enabled ATMs and POS-terminals for finding the most cost effective and secure solution.

The implementation of these technologies seem more like a strategic purpose of Moldavian banks, rather than a measure that could be implemented in the following years. However, this does not exclude the fact that Moldavian banks are not capable to prove that they can develop and implement high technologies at the same level as international banks. The decision of introducing biometrics in enhancing bank's informational security could become one of the greatest turning points into increasing customer's confidence and increasing bank's profitability overall, and this kind of results are worth the resources invested in them and created large benefits and opportunities to the whole banking system, not only for one particular bank from the Republic of Moldova.

Bibliography:

1. European Union Agency for Network and Information Security Threat Landscape 2014, Overview of current and emerging cyber threats. Heraklion, Greece 2013. 70 p. ISBN: 978-92-9204-112-0.

2. Forget fingerprints – banks are starting to use vein patterns for ATMs [online], [quoted 22.12.2016]. Available: <http://www.theguardian.com/money/2014/may/14/fingerprints-vein-pattern-scan-atm>.

3. Planet Cash: Europe's first biometric ATM shared network launched in Poland based on successful collaboration between ITCARD and Hitachi [online], [quoted 18.12.2016]. Available: <http://www.hitachi.co.uk/about/press/pdfs/Press_Release_Hitachi_IT_C_14%20May%202014%20FINAL%20r.pdf>.

IMPACTUL GLOBALIZĂRII FINANCIARE ASUPRA EFICIENȚEI SISTEMELOR FINANCIARE

Viorica LOPOTENCO, conf. univ. dr., ASEM
e-mail: vlopotenco@yahoo.com

JEL: J18

Procesele de transformare activă în domeniul finanțelor la nivel internațional, determină necesitatea de a crea în Republica Moldova un sistem financiar eficient, care ar putea rezista la provocările externe în contextul globalizării, precum și pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă a țării.

Sistemul financiar, ca parte integrantă a sistemului economic global este într-un proces constant de schimbare, evoluție și alte transformări. În calitate de criteriiile evoluției sistemului financiar, ținând cont de impactul globalizării economiei mondiale, este necesar să se ia în considerare modificările survenite în următoarele constrângeri instituționale:

- valoarea costurilor de tranzacțiilor ale sistemului financiar global;
- caracterul aproape complet al informațiilor cu privire la funcționarea piețelor financiare și a sistemelor financiare naționale;
- punerea în aplicare a principiilor și a metodelor de funcționare a sistemului financiar global într-un proces de reproducere unică.

În condițiile globalizării sistemului financiar internațional, sistemul financiar național, în mod natural, necesită căutarea de forme de interacțiune și direcții ce ar corespunde cerințelor internaționale, adaptate la specificul național.

Creșterea eficienței sistemului financiar în condițiile globalizării este indisolubil legată de sistemul de reglementare, precum și eficiența de funcționare a acestuia care depinde de obiectivele și sarcinile, care trebuie să rezulte din strategia financiară pe termen lung.

În condițiile globalizării provocările cu care se confruntă economia Republicii Moldova, dobândesc un caracter tot mai pronunțat. Rezolvarea complexă a acestor provocări presupune crearea unor fundamente pentru punerea în aplicare a modificărilor structurale progresive în economie, capabile să contribuie la dezvoltarea economică sustenabilă.

Misiunea de bază a sistemului financiar este furnizarea de servicii financiare, care trebuie să satisfacă cerințele economiei și a societății în creșterea nivelului investițiilor și în stabilitatea socială. Pentru ca sistemul financiar din Republica Moldova să corespundă nevoilor economiei și societății, e nevoie de un concept în care să se evidențieze următoarele:

- necesitățile sectorului real al economiei în resurse pentru completarea mijloacelor circulante, extinderea bazei de producție, de renovare a infrastructurii; fără aceste resurse nu este posibilă o creștere inovațională și dezvoltare eficientă;

- asigurarea cererii populației pentru instrumente financiare pentru protejarea și sporirea nivelului de viață atins; astfel, sectorul financiar contribuie la atingerea stabilității sociale necesare populației și asigurării garanțiilor sociale minime

- nevoile statului în maximizarea valorii adăugate constituite pe teritoriul țării și infrastructurii financiare pentru desfășurarea politicii economice, menite să contribuie la asigurarea creșterii economice sustenabile și a competitivității economiei

În mod evident, gradul de dezvoltare al sistemului financiar și a elementului său de bază – sistemului bancar determină în mare măsură posibilitățile reale ale economiei Republicii Moldova. Sistemul bancar moldovenesc este o componentă cheie a infrastructurii naționale, care determină eficiența de transformare a economiilor în investiții și totodată competitivitatea economiei Republicii Moldova. Dar în forma sa existentă, în condițiile actuale, sistemul bancar moldovenesc este neadecvat cerințelor economiei și societății noastre.

GLOBALIZAREA FINANCIARĂ CA FORMĂ DE MANIFESTARE A GLOBALIZĂRII ÎN SFERA ECONOMICĂ ȘI INFLUENȚE ASUPRA SISTEMULUI BANCAR

Alla DAROVANNAIA, conf. univ., dr., ASEM

Globalizarea este o forță care restructurează societatea, instituțiile de guvernare și ordinea mondială, reorganizează economiile naționale, deterritorializând activitatea economică, ce capătă dimensiuni transnaționale, astfel ca spațiul economic național nu se mai suprapune peste limitele teritoriului național. Piața bancară nu putea fi ocolită de procesul globalizării, fiind una din expresiile cele mai semnificative, cu reverberații directe asupra ansamblului fenomenului. Pe de o parte, globalizarea activității bancare este un aspect firesc al alinierii la transformările care au loc în procesele de producție, circulația mărfurilor și prestărilor de servicii pe plan mondial. Pe de altă parte, procesul de globalizare a activității bancare apare ca un promotor, un factor de susținere a globalizării în toate compartimentele, datorită rolului prioritar al asigurării și distribuiri financiare în toate procesele de dezvoltare.

Globalizarea activității bancare este în principal un rezultat la revoluției informației, al tehnologiilor și diseminării ei pe plan mondial.

Globalizarea bancară se realizează nu numai geografic, la scară planetară, dar și structural; marile grupuri financiare internaționale fiind adevărate conglomerate care includ, pe lângă bănci, societăți de asigurare-reasigurare, fonduri de investiții ori de pensii, activități pe piața de capital, leasing, capabile să ofere așa-numite servicii financiare integrate. Banca, sub denumirea ei cea mai recentă de „instituție de credit”, devine - de fapt - o mega bancă sau o instituție de credit extrem de diversificată. Așa se și explică dezbaterile interesante cu privire la viitorul băncilor: bancă universală sau bancă specializată

Globalizarea bancară reprezintă stadiul în care serviciile bancare au o arie de răspândire mondială, devenind universale. Serviciile bancare universale presupun armonizarea reglementărilor bancare, secundată de ridicarea barierelor din calea unei competiții deschise pe toate piețele, creșterea numărului valutelor în care operează și implantarea de sedii în străinătate.

Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană va marca un nou drum pentru băncile prezente pe piață. Consolidarea sistemului bancar va continua, iar schimbările vor fi mari și profunde. Conform obiectivelor urmărite în domeniul integrării europene, Banca Națională a Moldovei a acționat în concordanță cu demersurile susținute ale Moldovei privind ajustarea instituțională, structurală și operațională a economiei autohtone la cerințele comunitare. Ca o concluzie generală putem afirma că impactul pozitiv pe care aderarea la Uniunea Europeană îl va aduce sistemului bancar din țara noastră, va fi asupra stabilității pieței bancare și al creșterii gradului său de sofisticare. Acest lucru se va întâmpla, în principal, prin reeducarea băncilor în direcții legate de reguli și sisteme prudențiale sporite, conform normelor și standardelor europene și prin consolidarea pieței financiare interne și a mecanismelor aferente.

Totuși, industria serviciilor financiare în general, și sectorul bancar în particular, rămân departe de a fi deplin globalizate. Cu toată consolidarea bancară masivă din țările dezvoltate, fuziunile și achizițiile transfrontaliere au fost mai puțin frecvente. Este foarte probabil ca industria bancară să nu devină niciodată complet globalizată. Unele servicii bancare - cum ar fi creditarea micilor afaceri - ar putea rămâne apanajul băncilor mici, locale, în timp ce alte servicii - cum ar fi creditele sindicalizate - se pretează mai mult la a fi furnizate de instituții mari, globale.

Șansele Moldovei și a altor state cu economie în tranziție depind în mod esențial de crearea cadrului care să permită exploatarea beneficiilor aduse de globalizare și diminuarea efectelor negative. Crearea unui astfel de cadru necesită eforturi substanțiale din partea necesită eforturi substanțiale din partea autorităților. Pe de o parte, trebuie realizate eforturile de explicare completă a procesului. Pe de altă parte, trebuie făcute eforturile necesare de adaptare a politicilor și a legislației.

PRODUSELE ALTERNATIVE CA SURSE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR

Ala ROLLER, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: ala.roller@yahoo.com

JEL: G15,G18, M13

Funcționarea unei afaceri depinde într-o mare măsură de politica de finanțare pe care o promovează firma, de asigurarea cu resurse financiare necesare, cu costuri scăzute, cu riscurile miime, unde profitul trebuie să ducă la menținerea existenței și funcționării firmei. De aici apare necesitatea identificării acelor surse de finanțare care să asigure firmei profitul așteptat și maximizarea valorii sale.

Modalitățile exogene clasice de finanțare a investițiilor sunt: **creditarea bancară; împrumutul obligator; factoringul; leasingul.**

După criza din 2007-2008, problema accesului IMM-urilor la finanțare dar și a necesității găsirii a produselor alternative de finanțare a devenit o temă extrem de importantă. Proporțiile crizei financiare și măsurile de reglementare și supraveghere au avut un impact răsunător asupra abilității și disponibilității sistemului bancar de a finanța afacerile, dar a și contribuit la apariția de forme noi *alternative inovatoare* de finanțare.

Dintre produsele alternative fac parte: „**incubatoarele start-up**”; „**angel investors**”; „**venture capital**” – capital de risc; „**crowdfunding**”.

Laboratoare Start-Up și Acceleratoarele de afaceri. În prima etapă, cea de start-up, când firma nu a început încă să aibă venituri, capitalul necesar este asigurat din sursele proprii. Acestea sunt programe de afaceri intensive care includ consultanță, componente educaționale și de networking.

IMM-urile în această etapă sunt adeseori finanțate, pe lângă capitalul propriu și de „**angel investors**”. Finanțarea de bază (seed) se referă la capitalul primar al unui business, furnizat de un „angel investor”, adică o persoană fizică dispunând de resurse financiare substanțiale și care investește în schimbul unei cote din acțiunile sau părțile sociale sau alte variante de instrumente tip active. Această formă de capital este folosită pentru cercetare și dezvoltare, pentru acoperirea costurilor operaționale.

Capitalul de risc e o formă de finanțare din categoria „private equity” mai potrivită afacerilor din zona inovațiilor tehnologice, aflate în faza incipientă, cu potențial mare de creștere, dar și cu risc investițional ridicat. Prin definiție, capitalul de risc este o afacere riscantă și volatilă datorită atât mărimii fondului capitalului de investiții cât și mărimii problemelor pieței capitalului de risc, ultima fiind adesea limitată de dimensiunea țării.

Crowdfunding - tip de formare (atrageră) de capital la care atât cererea de capital, cât și scopurile finanțării sunt cunoscute public, printr-o cerere/ofertă deschisă, pe o platformă/forum unde cererea poate fi evaluată de un grup mare de potențiali investitori. Este o modalitate făcută posibilă de internet, prin care firmele pot atrage finanțări pentru proiectele lor sau capital financiar, oriunde între 1000 USD și până la 1 milion USD.

Economia mondială este în permanentă reformare, întreprinzătorii sunt în continuare căutare de soluții de finanțare, atât pe piața internă cât și externă. Există numeroase încercări în căutarea și dezvoltarea finanțărilor prin piața de capital. Republica Moldova la fel are nevoie să analizeze aceste instrumente, tehnologii, de a implementa în funcție de condițiile specifice o strategie coerentă de finanțare a afacerilor, care pot și ar trebui să reprezinte calea de dezvoltare a capitalului autohton modern.

Bibliografie:

1. European Private Equity & Venture Capital Association (EVCA). In: *Annual Survey of Pan-European Private Equity & Venture Capital Activity*, Yearbook. 2007, 145 p.
2. KIRSNER, S. *Venture capital's grandfather*. The Boston Globe, April 6, 2008, 34 p.
3. METRICK, A. *Venture Capital and the Finance of Innovation*. John Wiley & Sons, 2007, 89 p.
4. ROSS, S., WESTERFIELD, R., JAFFE, J. *Corporate Finance*. 8th Edition, McGraw-Hill publishing, 2008, 79 p.

ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ КАК ФАКТОР ПРИВЛЕЧЕНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Людмила БИЛАШ, к.э.н., доцент, МЭА
Ирина ДОРОГАЯ, к.э.н., доцент, МЭА

Abstract. The article analyses the questions regarding the innovation management. The conclusion was made about its role for investment attraction.

JEL: F21

В современных условиях, когда конкуренция усиливается и становится более жесткой, особенно в связи с глобализацией бизнеса, ресурсы ограничены, а финансовые средства остаются труднодоступными, возрастает значение инновационного менеджмента как фактора привлечения инвестиций.

При этом, неизменной остаётся цель инвестирования в тот или иной инновационный объект (проект, организацию), заключающаяся в получении прибыли на вложенный капитал.

Представим некоторые положения исследуемой темы.

- Инновационный менеджмент многими авторами рассматривается как совокупность различных организационных форм, методов и функций управления инновационной деятельностью для достижения эффективности, результативности, конкурентно-способности предприятия [1, 5, 6].
- Используемые в инновационном менеджменте системы и механизмы обуславливаются особенностями инновационной деятельности. Они увязываются с высокой степенью неопределенности, непредсказуемости и рисков, присущим инновациям. Отметим так же многозвенность инновационной деятельности, которая с процессных позиций включает следующие этапы: исследования и разработки на маркетинговой основе; формирование портфелей новшеств и инноваций; аккумулярование финансовых ресурсов; управление реализацией проектов; достижение окупаемости средств по заранее обоснованной системе критериев и показателей.

Выводы:

- Важным фактором в осуществлении названных этапов в преуспевающих глобальных компаниях отмечается наличие

у менеджеров и сотрудников соответствующих личностных и деловых качеств. Выделяется управленческая компетентность, включающая знания и навыки лидерства и эффективного командного взаимодействия, построения адаптивных организационных структур и корпоративной культуры, основывающееся на высоком уровне доверия.

- Конкурентные преимущества компаний за счёт создания в них инновационной культуры и перспективной инвестиционной политики в глобальном мире, безусловно связаны с конкурентными преимуществами страны базирования этих компаний. Данную корреляцию М. Портер [2, 3] объясняет посредством модели взаимосвязанных детерминантов конкурентных преимуществ той или иной страны (факторные условия, инфраструктура, внутриотраслевая конкуренция, параметры спроса, смежные и поддерживающие отрасли). В соответствии с этой моделью доверие глобальных инвесторов получают компании, если в стране их базирования им доступна информация о потребностях в товарах, технологиях, инновациях, и есть возможности им быстро накапливать специальные ресурсы, знания, инновационные навыки, а так же если в этих компаниях совпадают, интересы владельцев, менеджеров и сотрудников.

Библиография:

1. Дифт Р. Менеджмент/Пер. с англ. – СПб: Питер, 2015. – 800 с.
2. Портер, Майкл Э. Конкуренция/ Пер. с англ.: Учеб. пос. – М.: Изд. Дом «Вильямс», 2000. – 495 с.
3. Курс МВА по стратегическому менеджменту/Майкл Портер, Джерри Сомплер, С. К. Прахалад. Пер. с англ. – М.: Аль... Паблишер, 2002. -597 с.
4. Хаммер М., Чампи Дж. Реинжиниринг корпорации. – М.: МАНН, Иванов и Фербер, 2006. – 304 с.
5. Хрищев Е. И. Инновационный менеджмент: Учебник. – Кишинев: МЭА, 2001. – 555 с.
6. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент. – 4-е изд. – М.: Питер, 2004. – 400 с.

THE ROLE OF INVESTMENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Tatiana PIȘCHINA, dr. habilitat, ASEM

Recent convention in Davos in January 2016 marked the birth of the so-called Fourth Industrial Revolution, which would last from five to ten years and will inevitably and radically change all the economic, social and other structures. Akin the Revolution ignited by Microelectronics, this revolution will end up into goods and services previously unimagined, in the sphere of connected world and connected devices, from robotics to home appliances.

This revolution, in its turn, will open up new opportunities for smaller developing economies, such as Moldova, from being the testing ground to the economy for outsourcing the production of new technologies. Thus, Moldova could, in conditions of globalization, become a centre for outsourcing of the new products and therefore one of the economies that would be first to implement those innovations.

Global economy becomes less and less resource-intensive in the traditional sense of the term, shifting from production to the intangible resources represented by the people, as well as to the more capital-intensive and less dependent on raw materials. In this context, reorientation towards qualitative services in the sphere of high technologies is absolutely crucial. Moldova's IT specialists are considered to be among the better once in Eastern Europe, meaning that the country has the potential and the prerequisites for the creation of knowledge-based, innovation-driven economy based on the adoption and integration of innovations into its core structures. This is certainly a niche worth investing into.

So far, Moldova managed to attract \$3,5 billion in investments. That is a relatively large amount – more than half of the GDP (with capital rate at 15-16%). Building on its potential, in the next five years, the country must be able to accumulate about 1,5 to twice as much capital in foreign investments. Thus, it is important to create necessary conditions to attract direct foreign investments.

Moldova's economy could act as an economy for outsourcing of production of high-technologies and high-tech products. Why is this possible? Moldova's sector of information technologies in an

export sector with truly high potential. The products of the IT companies operating in Moldova are highly competitive not only due to lower costs of the labour force, but also due to the fact that the quality of the end product is competitive with the global standards suggesting that there is a large amount of highly qualified labour force in this area.

It is important to increase the interplay between businesses and the government based on shared understanding of common needs. The biggest effect could be reached if that crucial partnership is in place and if large and smaller businesses, individual investors, investment funds, venture capitalists, as well as the government and other educational and research institutions work in interplay, through the direct support by the government from the first stages through the commercialization phase of investments and innovations.

As shown in practice, the more globalization and the more stakeholders, the bigger the need for a clear strategy for the development of the country, including challenges of import substitution regarding goods and services, which would increase the added value and would provide an opportunity to increase the budget and to provide new work places for Moldova's population. It is, of course necessary to create adequate fiscal, administrative and regulatory conditions for businesses to solve the problems related by consolidation and modernization of Moldova's business, as well as to increase competitiveness and capital intensity in its economy.

This, in essence, should allow Moldova to break through the vicious circle of poverty into the virtuous circle of prosperity, which would help to secure stable and profitable levels of economic development in the long term.

IMPACTUL GLOBALIZĂRII ASUPRA RAPORTĂRII FINANCIAR-CONTABILE

Natalia ZLATINA, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: nzlatina@yahoo.com

JEL: M40, M41

Globalizarea rapidă a pieței de capital, expansiunea rapidă a comerțului internațional, a nevoii ca situațiile financiare ale entităților ce acționează în diverse părți ale lumii să poată fi comparabile pentru a asigura accesul rapid și echitabil la capitalul internațional sunt consecințe ce justifică necesitatea convergenței contabile internaționale. Pentru îmbunătățirea comunicării financiar-contabile, asigurarea transparenței și pentru crearea unui mediu de afaceri sănătos și credibil, se fac eforturi și la nivel global.

Entitățile întocmesc situații financiare pentru a fi prezentate utilizatorilor de informații, proprietarilor, managerilor, administratorilor, auditorilor, organelor fiscale, după o metodologie unică-acestea sunt standardele de contabilitate. Respectiv, convergența nu presupune adoptarea unui sistem contabil unic, deoarece rolul principal al contabilității este să răspundă cerințelor utilizatorilor săi, cerințe ce diferă de la un sistem economic la altul. În adoptarea convergenței Republica Moldova nu a incorporat IFRS (International Financial Accounting Standards) în standardele naționale. Programul de Dezvoltare a Contabilității din Moldova a adoptat soluția mixului dintre IFRS și directivele contabile europene. Așa prin art.4 din Legea contabilității entitățile de interes public (EIP) trebuie să organizeze contabilitatea și să întocmească situațiile financiare conform IFRS. De asemenea, entitățile care aplică sistemul contabil în partidă dublă, altele decât instituțiile publice și EIP organizează contabilitatea și întocmesc situațiile financiare în baza IFRS sau SNC, conform politicilor contabile. Menționăm că, este o decizie corectă, deoarece aplicarea IFRS este costisitoare, iar entitățile din Republica Moldova nu se pot înscrie imediat în relația cost-beneficiu privind schimbarea în contabilitate și respectiv raportarea financiară.

La nivelul entităților impactul trecerii la IFRS nu rezultă doar din diferențe contabile, dar este influențat și de calitatea și flexibilitatea infrastructurii de raportare financiară existente, mărimea și complexitatea entităților și efectul modificărilor contabilității asupra

activității acesteia. Alături de globalizarea afacerilor, un alt factor care accentuează necesitatea armonizării contabile și respectiv prezentarea informațiilor în situațiile financiare îl constituie și globalizarea piețelor de capital, precum și dorința de a atrage capitalul din diferite țări. Concurența dintre piețele de capital poate fi astăzi unul dintre cei mai puternici factori de încurajare a armonizării contabile pe plan internațional.

Actualmente prin elaborarea noilor legi, se implementează prevederile celor două directive europene cu referire la contabilitate și auditul situațiilor financiare, demers apreciat pozitiv atât la nivel național cât și internațional. Avantajul globalizării contabilității și raportării financiar-contabile este reprezentat de comunicarea într-o singură limbă care furnizează un nivel ridicat de încredere, accesul cu ușurință la piețele de capital și posibilitatea aplicării principiilor contabile comune, precum și transparență situațiilor financiare și atingerea unui nivel de judecată profesională și compatibilitate cu regulile contabile internaționale. De asemenea, se urmărește transformarea sistemului contabil într-un model economic și financiar care să informeze mai corect și mai rapid utilizatorii informației contabile.

Dacă economia mondială se afla sub semnul unui amplu proces de globalizare a afacerilor, de internaționalizare a relațiilor economice și a investițiilor străine de capital și în cazul contabilității asistăm la același proces al globalizării. Acesta urmărește transformarea sistemului contabil într-un model economic și financiar care să informeze mai corect și mai rapid utilizatorii informației contabile. Ca orice componentă a sistemului economic, și contabilitatea, în special sistemul de raportare financiar-contabil a trebuit să suporte schimbări și adaptări la noua tendință de globalizare, de armonizare și integrare, încercând să se adapteze atât la schimbările regionale, generate de asocierea Republicii Moldova la UE, cât și la schimbările de la nivel internațional.

Bibliografie:

1. Parker, A., Hartfield, C. The Globalization of Accounting and Auditing Standards <http://www.accountingtoday.com/news/the-globalization-of-accounting-and-auditing-standards>

NATIONAL ACTIVITIES WITHIN IT4BA INCUBATOR IN THE FRAMEWORK OF THE EU DIGITAL ECONOMY STRATEGY (DES)

Sergiu TUTUNARU, assoc. prof., Ph.D., AESM
e-mail: tutunaru@ase.md

Being a member of the WG2 (Economic Integration & Convergence with EU Policies) of the Eastern Partnership Countries (EaP) Civil Society Forum Center for Economic Development (CDEAP) and Innovative IT4BA (Information Technologies for Business Application at ASEM) we are active involved in promotion, development and implementation of the digital economy strategies declared by the First EaP Ministerial Meeting on Digital Economy, on 11th June 2015.

Following the declaration made during this Meeting, EaP countries have to concentrate main activities on a study which evaluates the level of digital market infrastructures, regulation and services development focusing on six priority HDM areas:

- Network and Information Security and Cyber-security,
- Electronic Identification and Trust Services,
- eCustoms,
- eCommerce for SMEs,
- Digital Skills,
- Telecom Rules.

Network, information and cyber security (NIS) refers to the security of the Internet, private networks and information systems underpinning the functioning of our societies and economies. The EU approaches NIS from both a policy and a single market perspective.

Electronic identification (eID) and electronic trust services (eTS) encompass electronic signatures, seals, time stamp, electronic delivery service and website authentication. These are key enablers for the Digital Single Market. The area is governed by the **eIDAS Regulation** (No 910/2014 of 23 July 2014).

eCustoms aims to replace paper format customs procedures with electronic ones, thus creating a more efficient and modern customs environment. eCustoms also comprises aspects of automation of cross border trade and interaction between different

government and non-government authorities involved in the procedures of issuing permits for external trade.

eCommerce for SMEs is trading in products or services provided by SMEs using computer networks. This includes the sharing of standardized unstructured or structured business information by any electronic means through the World Wide Web, although other technologies such as e-mail may also be used.

Digital Skills are broadly defined as ICT-related skills for the labor force, including ICT professionals, digital learners and citizens. The largest obstacle to harnessing the power of ICT is the shortage of digital skills.

Telecom Rules consist of the policy, legal, regulatory and implementation frameworks that are necessary for effective electronic communications markets to operate.

Based on different European and local investigation related to GAP analysis in ICT field where main problems were fixed we concentrate our activities on Capacity building, as we understand the growing role of the digital skills in today's increasingly digital societies and economic activities. We have accumulated experience since 2004 with main concentration in Information Society Development. During this period, we have trained more than 2500 representatives from SME, Governmental, state institutions and civil society representatives on National level and we have actively participated in different workshops and international conferences in R. Moldova and abroad.

Bibliography:

1. First Eastern Partnership Ministerial Meeting on Digital Economy 11th June 2015, Luxembourg
https://eu2015.lv/images/news/2015_06_11_EaP_Digital_Economy.pdf
2. S. Tutunaru, V. Tîrșu. Potențialul centrelor de inovare din Republica Moldova în dezvoltarea strategiei „Economia digitală” pentru țările parteneriatul estic (PAE). VECTOR EUROPEAN Revista de cercetări socio-umanistice Nr. 1 / 2016 ISSN 2345-1106. Chișinău 2016, p.35-42.

**ROLUL PLATFORMELOR DE TRANZACȚIONARE ÎN
DESFĂȘURAREA TRANZACȚIILOR ÎN REGIM ON-LINE:
PRINCIPIILE DE ORGANIZARE
PRIN PRISMA BUNELOR PRACTICI**

Victoria IORDACHI, dr. conf. cercetător, INCE
e-mail: timush_v@yahoo.co.uk

Angela TIMUȘ, dr. secretar științific, INCE
e-mail: ince.timush@gmail.com

JEL: G15, G23

Rezumând unele practici în funcționarea platformelor de tranzacționare din țările străine, menționăm că M.T.F.-urile, trebuie să asigure soluții software moderne, care ar garanta: funcționalitatea, viteză înaltă de executare a ordinelor, transmiterea unui flux mare de date în timp real, asigurând disponibilitatea, integritatea și confidențialitatea informațiilor, acces simplu și ușurință de utilizare, opțiuni automate de tranzacționare, instrumente de analiză tehnică și fundamentală, etc.

În Republica Moldova, sistemul actual de tranzacționare în cadrul Bursii de Valori a Moldovei este unul funcționabil. Sistemul multilateral de tranzacționare implementat la BVM oferă posibilitatea utilizării programului asistat de calculator (Sistemul Automatizat Integrat de Tranzacționare) la distanță pentru membrii bursei, implementat de curând pe piața autohtonă de capital. Remarcăm, însă că unele neajunsuri în funcționalitatea sistemului sunt evidente:

- sistemul nu oferă servicii de tranzacționare caracteristice platformelor de tranzacționare din țările avansate, iar piața de capital autohtonă realizează performanțe precare la capitolul modernizarea infrastructurii informaționale;
- la fel, serviciile oferite în cadrul SAIT sunt depășite, soluțiile software utilizate fiind învechite;
- nu există nici un centru de apel și nici serviciul clientelă;
- membrii M.T.F.- lui au obligația să asigure agenților de bursă propriile condiții tehnice conforme cerințelor BVM pentru realizarea tranzacțiilor la distanță în condiții optime;
- dacă agenții de bursă întâmpină dificultăți tehnice în funcționarea sistemul multilateral la distanță, bursa de valori le oferă

posibilitatea de realizare a tranzacțiilor la sediul în limita numărului de calculatoare pe care le dispune;

➤ orarul de funcționare al M.T.F.-lui este redus, astfel, nu este posibilă conexiunea în regim live chat și schimbul de date în regim on-line cu alte platforme din țările străine.

Corectitudinea efectuării tranzacțiilor în sistemul multilateral este asigurată de către o companie de consulting din domeniul TI, însă rezultatele expertizei nu sunt prezentate publicului larg. Totodată, legislația în domeniul pieței de capital permite conducerii executive a BVM să anuleze toate tranzacțiile dacă operatorul de sistem nu este în stare să asigure înregistrarea tranzacțiilor din anumite motive justificate. Însă, aceste cazuri, în anumite circumstanțe pot crea posibilități pentru practici frauduloase și, astfel, diminuează transparența și încrederea publicului în integritatea bursei de valori mobiliare.

În concluzie, BVM rămâne un domeniu neexploatat la maxim, cunoscut doar de un grup mic de instituții financiare și companii. Pentru bursa de valori autohtonă nu există o strategie viabilă de dezvoltare pe termen lung iar șansa de internaționalizare a acestei instituții devine tot mai dificilă, în condițiile unei ere digitale a piețelor de capital pe plan mondial.

Bibliografie:

1. IORDACHI, V., ROȘCA, M. Implementation of financial derivatives on the capital market of Republic of Moldova. În: Journal of Financial and Monetary Economics - Annual Review, Annual International Scientific Conference 3rd Edition Financial and Monetary Economics – FME 2015, October 2015, Bucharest, Romania, p. 135-142, ISSN 2392 – 9685, ISSN-L 2392-9685;

2. Hotărâre cu privire la eliberarea autorizației de sistem multilateral de tranzacționare nr. 60/8 din 13.11.2015, publicat în Monitorul Oficial nr. 311-316/2261 din 20.11.2015;

3. Lege privind piața de capital nr.171 din 11.07.2012, publicat în Monitorul Oficial nr. 193-197/665 din 14.09.2012.

INCIDENȚA ALOCĂRILOR BUGETARE ASUPRA DEZVOLTĂRII ECONOMIEI DIGITALE

Vasile HÎNCU, dr. în econ., director comercial,
Compania Air-Moldova

Abstract. In this paper the author analyse the allocation of the budgeting resources to the Information and Communication Technology in Moldova, in particular to public authorities that develop and implement the public policies, and delivery of the public services by the state specialized enterprises, as well as the resources for implementation of the budgeting programs/subprograms. As a result of the research were identified the ways to improve the efficiency of budget allocation.

Cuvinte cheie. Tehnologia informației și comunicațiilor, alocații bugetare, programe/subprograme de cheltuieli.

Introducere. Sectorul tehnologiei informației și comunicații (TIC) este unul din factorii cheie ai dezvoltării economice durabile, care contribuie direct la schimbările fundamentale în toate ramurile economiei și la asigurarea unui nou nivel al calității guvernării și prestării serviciilor publice. Așteptările utilizatorilor impun guvernele și instituțiile publice să fie pregătite de a oferi și utiliza servicii informaționale oricând, oriunde și la orice echipament într-un mod sigur, securizat și cu mai puține resurse.

Scopul cercetării constă în analiza alocațiilor bugetului de stat pentru sectorul TIC, inclusiv planificarea pe programe bugetare și repartiția mijloacelor financiare bugetare pentru informatizare pe instituții publice, precum și incidența lor asupra eficienței aplicării tehnologiilor respective.

Rezultatele cercetării. Formarea și utilizarea resurselor informaționale de stat sunt finanțate prin alocațiile bugetare pentru întreținerea autorităților și instituțiilor publice, aprobate prin legea bugetului pe anul respectiv, precum și mijloacele autorităților administrației publice și ale organizațiilor implicate în activitățile respective, mijloace obținute din prestarea contra plată a serviciilor aferente resurselor informaționale de stat.

Mijloacele financiare de la bugetul de stat în domeniul TIC se alocă pentru:

- *elaborarea politicilor publice*, care se efectuează de către Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;

- *implementarea politicilor publice*, care se realizează de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și

Tehnologia Informației, Centrul de Governare Electronică, Serviciul național unic pentru apelurile de urgență 112, Centrul de Telecomunicații Speciale;

- prestarea serviciilor publice de către Î.S. „Centrul Resurselor Informaționale de Stat” și Î.S. „Poșta Moldovei”.

Alocațiile mijloacelor financiare de la bugetul de stat pentru informatizare a însumat circa 172,7 mil lei în anul 2015, înregistrând o majorare de 2,6 ori față de anul 2010, însă comparativ cu anul 2014 alocațiile sau redus cu 12,1%. Volumul alocațiilor mijloacelor bugetare pentru informatizare în Republica Moldova a înregistrat o evoluție pozitivă ascendentă, însă ponderea acestora în finanțarea întregului sector TIC continuă să fie ne semnificativă, iar în ultimii doi ani chiar s-a redus (Figura 1).

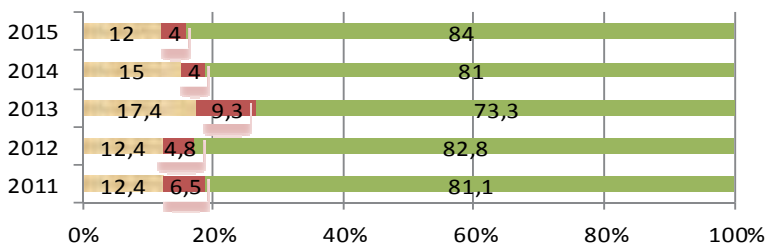

Figura 1. Evoluția structurii alocațiilor mijloacelor bănești pentru sectorul TIC

Sursa: elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al R.M.

Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul TIC, pentru prima dată separată în cadrul CBTM în anul 2016, stabilește obiectivele și prioritățile bugetar-fiscale pe termen mediu și estimările cadrului de resurse și cheltuieli publice trasate pentru dezvoltarea TIC și obiectivele pe anii 2017-2019. Strategia reflectă acțiunile pentru realizarea angajamentelor preconizate în documente de politici naționale și sectoriale.

Acțiunile Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul TIC sunt planificate pe programe bugetare prioritare (Tabelul 1).

Tabelul 1.

**Proгноza alocațiilor de resurse
în sectorul TIC, pe anii 2017-2019, mil. lei**

programe/subprograme de cheltuieli	2017	2018	2019
Programul I. Executivul și serviciile de suport	48,0	39,6	39,6
Subprogramul: E-Transformare a Guvernării	23,6	15,2	15,2
Subprogramul: Servicii de suport pentru exercitarea guvernării	23,6	15,2	15,2
Programul II. Edificarea societății informaționale	58,2	58,1	58,1
Subprogramul: Politici și management în domeniul dezvoltării informaționale	58,2	58,1	58,1
Subprogramul: Evidența și documentarea populației	1,8	1,8	1,8
Programul III. Dezvoltarea sistemelor de comunicații	50,0	50,0	50,0
Subprogramul: Apelurile de urgență	50,0	50,0	50,0
Total pe sector	158,0	149,4	149,4

Sursa: Strategia Sectorială de Cheltuieli pe Termen Mediu pe anii 2017-2019 în domeniul TIC

Concluzii. Alocațiile mijloacelor bugetare pentru implementarea Strategiei sectoriale de cheltuieli pe termen mediu se aprobă anual prin Legea bugetului de stat, repartizarea alocațiilor mijloacelor financiare bugetare indicate pe destinatari se efectuează de către Guvern pe instituții. Ca rezultat, procesul de informatizare este haotic, fiecare instituție creează independent, fără a coordona cu alte instituții, sisteme variate de diferite niveluri, care nu pot fi reprezentate ulterior într-un sistem integrat. Astfel, mecanismul actual de repartizare a alocațiilor respective necesită a fi modificat.

Bibliografie:

1. Planul de Acțiuni R.M.–UE.
2. Strategia națională de dezvoltare “Moldova 2020”.
3. Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”.

INFLUENȚA ECONOMIEI DIGITALE ASUPRA GESTIUNII FINANCIARE A AGENȚILOR ECONOMICI AUTOHTONI

Rodica TIRON, lector superior, ASEM
e-mail: rodica_z@yahoo.com

JEL: G390

O economie digitală presupune realizarea diferitor tranzacții virtuale într-un mediu de afaceri nou, unde există factori virtuali, cum ar fi: tehnologia informațională, inteligența artificială, informația digitală, utilizarea serviciilor e-banking, e-business etc.

Pentru dezvoltarea unui astfel de mediu de afaceri, este necesar realizarea anumitor condiții, printre care: existența comunicațiilor digitale de date și informații, nivelul înalt de educație în domeniu, garantarea tranzacțiilor financiare online, asigurarea securității informațiilor, cadrul legislativ etc. Evident că un loc important în dezvoltarea mediului de afaceri digital îi revine Internetului.

Conform Raportului privind Competitivitatea Globale[1] elaborat de Forumul Economic Mondial și BNS [2], Republica Moldova deține următoarele caracteristici: pregătire tehnologică - locul 58 din 138 de țări; viteza de acces la Internet - locul 16; nivelul de absorbție a tehnologiilor informaționale - locul 112 ; disponibilitatea celor mai noi tehnologii; entitățile ce au acces la internet a crescut cu aproximativ 9%.

Pentru a realiza o transformare digitală eficientă, managerii trebuie să se bazeze pe următoarele aspecte[4]: integrarea tehnologiilor digitale în toate activitățile și nivelurile companiei, accelerarea procesului de luare a deciziilor, simplitatea utilizării și accesibilitatea accesării informației, organizarea forței de muncă digitale, crearea unui sistem eficient de control intern asupra raportării financiare etc. Orice decizie privind procurarea, implementarea și menținerea tehnologiilor informaționale (facturarea prin Web, sisteme informatice ale serviciilor vamale, Sisteme Informatice Contabile Integrate etc.) presupune efectuarea anumitor cheltuieli, care sunt suportate în prezent dar cu o eficiență în viitor resimțită prin creșterea nivelului procesului de producere și a productivității muncii, în minimizarea costurilor etc.

Conform datelor oficiale pentru anul 2015, cheltuielile persoanelor juridice pentru tehnologiile informaționale au fost îndreptate spre procurarea echipamentului de calcul (26,1%),

procurarea produselor program (28,9%), proiectări și elaborări ale sistemelor informatice (6,1%) și alte cheltuieli (38,9%)[2]. Analizând în structură aceste cheltuieli, se observă că ponderea cea mai înaltă o dețin entitățile din sfera informații și comunicații (40,4%), urmată de instituții cu activități financiare și de asigurări (20%), de administrația publică, apărare și asigurări sociale obligatorii (10,7%) etc.

Oferta economiei digitale extinde domeniul de aplicare a gestiunii financiare. În acest sens unitățile economice, având propriul spațiu virtual, pot să-și majoreze veniturile administrând eficient pagina web a companiei. În Republica Moldova, cu toate că este o țară cu un nivel înalt de accesibilitate la internet, puține întreprinderi își creează pagini web [2], doar 2569 de persoane juridice dispun de pagina web, adică 1,66% din numărul total de întreprinderi care accesează internetul. Un factor de constrângere în utilizarea tehnologiilor informaționale este securitatea datelor financiare ale firmei. Pentru prevenirea sau diminuarea riscului de securitate, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor va continua procesul de implementare a unui programului național [3], va dezvolta și implementa Strategiei Naționale „Moldova Digitală-2020” și a altor politici în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor. Un alt factor este managementul entității ce își dorește stabilitate și predictibilitate ridicată, caracteristici ce nu corespund economiei digitale. Implementând tehnologiile informaționale și creând condiții necesare utilizării diferitor programe financiare, întreprinderile din Republica Moldova vor beneficia de o mai bună gestiune financiară bazată pe decizii oportune cu eforturi reduse, astfel asigurând o creștere a performanțelor financiare.

Bibliografie:

1. http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_final.pdf
2. <http://statbank.statistica.md> [accesat 24 ianuarie 2017]
3. Hotărârea Guvernului cu privire la Programul național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020: nr. 811 din 29.10.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2015, nr.306-10
4. Studiul global Leaders 2020 [accesat 24 ianuarie 2017], Disponibil: <http://www.efinance.ro/view.php?id=5426>

ROLUL INVESTIȚIILOR ÎN DIGITALIZAREA SISTEMULUI DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Tatiana MOROI, lect. univ., dr., ASEM
e-mail: tania.ceb@gmail.com

JEL: H51, I15

Investițiile în sănătate cuprind cheltuielile îndreptate spre asigurarea asistenței medicale, precum și cele destinate acțiunilor de prevenire și de conservare a stării de sănătate. Aceste investiții asigură satisfacerea nevoilor primare a individului de a fi sănătos, dar în același timp a societății de a avea o populație sănătoasă. Prin contribuirea la păstrarea și îmbunătățirea stării de sănătate, investițiile în sănătate reprezintă un factor al dezvoltării economice și sociale a unei țări.

Planul de acțiune eHealth al Comisiei Europene pentru perioada 2012-2020 pune în centrul atenției abilitarea pacienților și a personalului medical, conectarea dispozitivelor și tehnologiilor, precum și investițiile în cercetare către medicina personalizată a viitorului.

În prezent în Republica Moldova, creșterea cererii la serviciile medicale pun presiune asupra finanțării acestui sector. Din care cauză trebuie aplicate modalități de a controla creșterea cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății, și în același timp să eficientizeze eforturile pentru a îmbunătăți rezultatele.

Una din măsurile privind îmbunătățirea eficienței cheltuielilor sistemului național de ocrotire a sănătății reprezintă investirea în noile tehnologii. Noile tehnologii pot fi utilizate pentru găsirea modalităților inovatoare de furnizare și organizare a furnizării serviciilor medicale și bunurilor pentru eficiență maximă a cheltuielilor și la economii semnificative pe termen lung.

Inovațiile tehnologice efectuate în domeniul serviciilor medicale vor conduce la îmbunătățirea funcționării sistemului de sănătate pentru toate tipurile de asistență medicală. Aplicarea tehnologiilor informaționale va contribui la creșterea performanței autorităților și transparenței instituțiilor publice, la sporirea accesului la informație, la promovarea serviciilor digitalizate.

Programul național e-sănătate contribuie activ la implementarea politicilor de sănătate prin consolidarea sistemului de ocrotire a

sănătății centrat pe persoană și îmbunătățirea serviciilor de sănătate publică. Acest program facilitează dezvoltarea mecanismelor durabile pentru furnizarea serviciilor medicale, oferirea în timp util la informații esențiale privind sănătatea și permit îmbunătățirea semnificativă a calității serviciilor medicale de care au parte pacienții.

Luând în considerație practica internațională în domeniul e-serviciilor oferite cetățenilor prin intermediul mijloacelor electronice în Republica Moldova este necesar de implementat următoarele proiecte: programarea online la medici, implementarea unui sistem informațional automatizat de asistență medicală primară și spitalicească, raportarea electronică a instituțiilor medico-sanitare.

În acest context este importantă finanțarea durabilă pentru dezvoltarea și întreținerea procesului de digitalizare al sănătății cu scopul de a asigura servicii de e-sănătate calitative.

Digitalizarea serviciilor publice va contribui la îmbunătățirea calității serviciilor medicale, eficientizarea serviciilor medicale, îmbunătățirea fiabilității informației și reducerea cheltuielilor medicale.

Bibliografie:

1. Comisia trasează calea pentru digitalizarea industriei europene, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1407_ro.htm
2. E-Health Action Plan 2012 – 2020 – Innovative healthcare for the 21st century http://ec.europa.eu/health//sites/health/files/ehealth/docs/com_2012_736_en.pdf
3. Guvernarea electronică aduce serviciile medicale tot mai aproape de cetățeni, Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, http://old.ms.gov.md/ministry/press_service/16138
4. Hotărârea Guvernului nr. 1471 din 24.12.2007, cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017, <http://lex.justice.md/md/326615/>

OPORTUNITĂȚI DE FINANȚARE A ENTITĂȚILOR ECONOMICE DE BĂNCILE COMERCIALE ÎN CONDIȚIILE ECONOMIEI DIGITALE

Irina FRUNZĂ, drd., ASEM,
BC „Moldova Agroindbank” S.A.
e-mail: irina.stegarescu@yahoo.com

JEL: G21, G21, E42

Abstract. Noua economie sau economia digitală, rezultată din interacțiunea dintre calculatorul personal, telecomunicații, Internet și electronică, se caracterizează printr-o serie de trăsături cu totul deosebite de economia tradițională. Grație digitalizării, fiecare poate obține informații asupra evenimentelor în timp real și fără intermediar. Pornind de la premisa că entitățile economice reprezintă una din sursele de creștere economică, atunci dezvoltarea și extinderea lor este posibilă prin prisma dezvoltării elementelor structurale și accesibilității resurselor financiare oferite de băncile comerciale prin diferite mijloace. Diminuarea consumului de resurse, mărirea spiritului novator și întreprinzător, creșterea productivității muncii, a vitezei producerii și schimbării fenomenelor și proceselor economice, sporirea valorii adăugate, reprezintă doar câteva dintre efectele economice care au impus economia digitală ca formă superioară a economiei în general.

Cuvinte-cheie: finanțare, entități economice, bănci comerciale, economie digitală

Pentru ca sectorul privat să genereze creștere economică și să creeze noi locuri de muncă, acesta are nevoie de finanțare accesibilă și de lungă durată. În primul rând, este vorba de crearea unui nou model de afaceri (e-business, e-commerce, e-banking, etc.) prin intermediul internetului, care schimbă radical eficiența acestora, în sensul reducerii costurilor, inclusiv a celor tranzacționale, pe baza relației afacere/afacere (B2B), afacere/cumpărător (B2C), afacere/angajat (B2E), afacere/guvern (B2G), guvern/afacere (G2B), etc. În ultimul timp, comerțul electronic a căpătat extinderea cea mai mare ca formă concretă de realizare a unor afaceri, la care se adaugă și conturarea unor piețe sui generis a cunoștințelor științifice, impulsionată de ritmul fără precedent al dezvoltării sectorului cercetare-dezvoltare. Chiar dacă entitățile economice joacă un rol esențial în dezvoltarea economiei Republicii Moldova, finanțarea lor adesea se confirmă a fi ineficientă și deficitară, cu riscuri și costuri majore pentru băncile comerciale, garanții insuficiente și reglementări normative nejustificate. În momentul de față, întreprinderile au la dispoziție mai multe variante de finanțare, cele

clasice, precum creditele bancare sau liniile de credit, dar și unele alternative, cum este, spre exemplu, factoringul, diferite programe ca RISP, MoSEFF, PAC, PARE 1+1, etc. Tehnologiile moderne pentru dezvoltarea afacerilor sunt tot mai accesibile și facile ca: E-afaceri (afacerea electronică), E-lerling (instruirea electronică), e-commerce (comerț electronic), business web-siteuri. Totuși, există câteva soluții puse la dispoziția entităților economice de către băncile comerciale pentru gestionarea afacerii mult mai simplă și eficientă. Unele bănci din Republica Moldova propun următoarele produse: carduri de afaceri – Visa BUSINESS, MasterCard International și Visa International. Un alt produs este reprezentant de cardurile American Express în RM - sunt preferate de segmentul oamenilor de afaceri. Un produs conceput pentru persoanele cu statut social important și venituri considerabile este cardul MasterCard Gold, mai mult decât un simplu instrument de plată, cardul Priority Pass. MasterCard World Elite oferă acces la o deservire impecabilă, reduceri în cele mai exclusive magazine și posibilități nelimitate călătorind prin lume. Un serviciu eficient oferit tuturor întreprinderilor reprezintă Comerțul online, care este activitatea de cumpărare/vînzare a mărfurilor și serviciilor prin intermediul Internetului. M@IB Virtual –card virtual destinat achitării bunurilor și serviciilor la magazine virtuale prin intermediul Internet-ului. 3D Secure este un serviciu atașat cardului tău care îți asigură cumpărături on-line protejate. Un serviciu eficient și bine gândit este Internet Banking - deservire bancară la distanță

Concluzii. Putem spune că trăim într-o lume digitalizată și performantă, care este mereu în schimbare. Entitățile economice se pot bucura și utiliza produsele și serviciile cu ușurință și siguranță. Volumul enorm al informațiilor schimbă modul de funcționare a piețelor, făcând posibile restructurarea întreprinderilor și apariția de noi oportunități pentru crearea de valoare prin exploatarea informațiilor disponibile.

Referințe bibliografice:

1. Afaceri electronice: teorie și practica. ASEM, 2002-431p. (Sub red. I.Bolun s.a., lucrările conferinței tehnico-stințifice din 18-19 octombrie 2001);
2. Ion TORNEA, “Finanțarea IMM-urilor în Republica Moldova”, Politici Publice nr. 1, 2011, IDIS „Viitorul”;
3. www.e-business.ro/afaceri-online.home.html

PRIORITIZAREA INVESTIȚIILOR ÎN INFRASTRUCTURA EDUCAȚIONALĂ NAȚIONALĂ – PREMIZĂ ÎN FORMAREA SOCIETĂȚII DIGITALE

Olga CONENCOV, lect. sup. univ., ASEM
e-mail: olgaconencov@yahoo.com

JEL: I22

Într-o societate digitală, unde peisajul tehnologic se schimbă continuu, educația de calitate este tot mai necesară pentru formarea abilităților și cunoștințelor în măsură să corespundă cerințelor pieții muncii și provocărilor secolului. Progresele înregistrate în utilizarea TIC și a conținutului digital diferă de la o țară la alta. Multe state au recunoscut impactul potențial al tehnologiei asupra procesului educațional, lansând numeroase inițiative de învățare electronică (e-learning). Cu toate acestea, în multe cazuri, investițiile în infrastructură nu au fost însoțite de rezultate și doar puține proiecte au reușit să treacă de la etapa pilot la cea de integrare.

Republica Moldova trebuie să genereze o ofertă educațională capabilă să susțină inovarea, prin asigurarea nivelului adecvat de competențe digitale și impulsionearea accesului la conținutul digital. Sunt necesare investiții considerabile în vederea modernizării infrastructurii educaționale (tehnologii informaționale și de comunicații, resurse educaționale digitale, bandă largă). O parte din investiții ar trebui să fie direcționată către dezvoltarea infrastructurii instituțiilor de învățământ din mediul rural, în vederea valorificării potențialului TIC și reducerii decalajului educațional dintre sat și oraș.

În anul 2015, cota contribuției domeniului TIC în Produsul Intern Brut al Republicii Moldova a constituit în jur de 7,08%, cu o valoare de piață de peste 7 miliarde de lei. După viteza de acces la Internet, Moldova se plasează printre primele 20 de state ale lumii. Conform Indicelui Global al Inovației, în anul 2016, Republica Moldova s-a situat pe locul 46 din 128 de state incluse în clasament. Și totuși, potrivit Raportului Competitivității Globale 2016-2017, Republica Moldova ocupă doar locul 72 din 132 de state conform accesului la internet în școli.

Printre prioritățile sale, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (MTIC) și-a propus construirea unei societăți bazate pe cunoaștere, concentrată pe inovare și dezvoltare, crearea

oportunităților de afaceri și încurajarea investițiilor prin promovarea politicilor de liberalizare și competiție loială.

Unul dintre importantele documente de politici este Strategia Națională de dezvoltare a societății informaționale ”Moldova digitală 2020”. Printre programele, inițiativele și proiectele importante în curs de desfășurare, la capitolul Educație, se urmărește: integrarea TIC în educație, pentru a îmbunătăți procesul educațional și de management, la nivel de sistem, școală și clasă; inițierea elaborării Programului Strategic e-Educație. În acest scop, *planurile de finanțare ale instituțiilor de învățământ trebuie să prevadă mijloace financiare distincte destinate procurării de echipamente și softuri.*

În ultimii ani, în Republica Moldova s-au realizat progrese importante privind modernizarea infrastructurii educaționale. Au fost elaborate cursuri în format electronic pentru facilitarea accesului la studii și incluziune. Spre exemplu, ponderea cursurilor care se desfășoară cu utilizarea platformei Moodle în Academia de Studii Economice din Moldova este de 25%, Academia militară – 25%, Universitatea de Stat din Comrat - 4% etc.

În concluzie, se poate menționa că pentru o societate digitală, este necesară prioritizarea investițiilor în infrastructura educațională și în mijloacele de învățare. Finanțarea trebuie să se facă în principal din bugetul de stat, parteneriate public-private, investiții private, proiecte de transfer tehnologic cu cofinanțare de către mediul de afaceri. Distribuția acestor investiții pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să se facă în funcție de nevoile reale din țară.

Referințe bibliografice:

1. Strategia Națională de dezvoltare a societății informaționale ”Moldova digitală 2020”, <http://lex.justice.md/md/350246/>
2. Raportul Competitivității Globale 2016-2017, <https://www.weforum.org/reports>
3. www.globalinnovationindex.org
4. <http://www.mtic.gov.md>

THE INFLUENCE OF DIGITAL ECONOMY ON THE INVESTMENT POTENTIAL OF NON-STATE PENSION FUNDS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Ninel BOTEZATU, drd., AESM

e-mail: nelly.botezatu@gmail.com

Ionuț ANGHEL, MBA,

Kutztown University of Pennsylvania, USA

Digital economy is rapidly developing worldwide. By means of internet, the e-economy was created, changing all the business relations and reducing their costs, based on B2B, B2C, B2E, and B2G reciprocal relations. The biggest growth is undergone by the e-commerce, as a concrete form of business, which is also associated with the development of scientific knowledge markets triggered by the emerging advancement of the research and development sector.

Digital economy implies a stronger exploitation of high quality concept labor, which, in its turn, is generating value, as well as creating new jobs and workplaces. Internet creates 2.6 jobs for each job lost within the conditions of digital economy [3]. It was estimated that a full exploitation of digital economy in the European Union will lead to the achievement of the Europe 2020 strategy objectives.

The economic effects triggered by the digital economy are diminishing the consumption of resources, promoting the entrepreneurial and innovation spirit, speeding the production and change of the economic processes and phenomena, high value-added, and many other.

It was estimated, that there will be 1 billion people over 60 by 2020 due to falling fertility rates and increasing lifespans. The world will increase from 7 billion to 10 billion by 2050 – a third of this increase would be due to longevity [2]. This will considerably increase the burden of state pension system, increasing the importance and necessity of the development of a strong private or non-state pension systems in any country. Digital economy brings an increased possibility to work for employees and experts of any age. Cloud computing, smart grids, social media, and other associated opportunities provide the possibility to unemployed or retired specialists to keep being engaged in the workforce globally, with no limits or borders [1]. Likewise, a part of these benefits

would be transferred to private pension funds, diminishing the state burden.

In this sense, the situation in the Republic of Moldova is worsened by numerous factors, such as economic situation, low degree of digitization (as of 2015, the aggregate amount of IT expenses of Moldovan businesses represents just 1.2% of the country's GNP), weak IT education, small number of contributors to state pension system (respectively, a higher burden on employed population), lack of trust of the population, lack of any activity of local non-state pension funds, and many other correlated factors.

The investment potential of non-state pension funds can be estimated from two points of view – as the subject and object of investment. Digital economy can contribute to both. As a subject, a higher degree of digitization would allow better awareness and access to more efficient investment opportunities, increasing the investment potential of the non-state pension funds, thus improving the investment attractiveness of the non-state pensions funds to investors. Furthermore, digital education of people would lead to increased revenues (via internet, outsourcing and freelancing globally), and contribute to the knowledge of and, respectively, trust to the activity of non-state pension funds. In its turn, growth of the contributions and number of contributors to the non-state pension funds would ease the burden of the state pension for both employees and the state.

References:

1. European Commission. *The Importance of the Digital Economy*. Last updated: 26.02.2017. Retrieved at: 26.02.2017. Available from: https://ec.europa.eu/growth/sectors/digital-economy/importance_en
2. OECD. *Promoting active ageing in the digital economy: inclusion, adaption and innovation*. 01-02.09.2015. Retrieved at 12.12.2016. Available from: http://www.oecd.org/sti/ieconomy/OECD_GCOA%20Report%202015.pdf
3. du Rausas, M. P., Manyika, J., Hazan, E., Bughin, J., Chui, M. and Said, R. *Internet Matters: The Net's Sweeping Impact on Growth, Jobs, and Prosperity*, May 2011/ McKinsey Global Institute. Available at http://www.mckinsey.com/insights/mgi/research/technology_and_innovation/internet_matters

PARTICULARITĂȚI DE FINANȚARE A SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI DIN DOMENIUL TELECOMUNICAȚIILOR ÎN CONDIȚIILE EDIFICĂRII SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ana LITOCENCO, drd., ASEM,
Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova
e-mail: analitocenco@yahoo.com

JEL: G11, O14, O31, O32

Progresul tehnico-științific întotdeauna a generat dezvoltarea și evoluția atât a economiei, cât și a întregii societăți, iar dezvoltarea și valorificarea domeniului telecomunicațiilor constituie o premisă de asigurare a accesibilității înalte a informației, economisirea timpului, stocarea optimă a informației etc.

Conform Legii telecomunicațiilor Republicii Moldova, termenul de „*telecomunicații*” presupune orice transmisiune, emisie sau recepție de semne, semnale, înscrisuri, imagini, sunete sau informații de orice natură prin fir, radio, prin sisteme optice sau alte sisteme electromagnetice [1]. Astfel, noțiunea de telecomunicații desemnează comunicațiile efectuate la distanță prin intermediul radioului, telegrafului, telefoniei fixe sau mobile, televiziunii, comunicațiilor digitale și rețelelor de calculatoare.

Potrivit Registrului public al furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice, ținut de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, principalele societăți pe acțiuni ce prestează servicii de telecomunicații în Republica Moldova sunt „Moldtelecom” S.A., „Orange” S.A. și „Moldcell” S.A. [2].

Moldtelecom este o societate pe acțiuni cu capital de stat și la momentul actual este unicul operator de pe piața de telecomunicații din Republica Moldova care oferă un spectru atât de larg de soluții de comunicare: telefonie fixă, telefonie mobilă, internet mobil, internet fix și televiziune digitală.

Datorită investițiilor permanente efectuate în dezvoltarea pieții de telecomunicații din Republica Moldova, Moldtelecom își menține poziția de lider pe piața telefoniei fixe și a serviciilor de Internet și Transport Date. De asemenea, Moldtelecom este primul operator care a implementat la 1 septembrie 2014 rețeaua 100G la nivel național.,

fapt ce sporește de 10 ori capacitatea rețelei și permite conectarea mai multor clienți și oferirea de mai multă bandă pentru internet [3].

Compania „Orange” este o societate pe acțiuni cu capital privat, acționarul majoritar fiind „France Telecom”. „Orange” S.A. activează pe piața telecomunicațiilor Republicii Moldova prin prestarea serviciilor de telefonie mobilă, internet mobil și internet fix/ transport date.

De la începutul activității sale în Moldova, Compania „Orange” S.A. a investit în țară peste 7 miliarde lei, mijloace financiare investite pentru renovarea rețelelor, tehnologiilor și resurselor de frecvențe [4].

„Moldcell” S.A. este o companie cu capital privat pe piața telecomunicațiilor mobile din Republica Moldova care și-a lansat activitatea comercială în anul 2000. Compania face parte din grupul internațional TeliaSonera, care își are sediul la Stockholm, Suedia.

Din momentul înființării și până în 2014 Compania „Moldcell” a investit 3,7 miliarde lei în dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații. Printre succesele companiei se evidențiază faptul că aceasta își menține poziția de lider în portabilitatea numerelor. Totodată, la finele anului 2014, Moldcell obține cele mai mari venituri din comercializarea serviciilor de internet în bandă largă. De asemenea, în 2014, Moldcell devine partener al primului laborator de inovații din Moldova. MiLab lucrează cu oameni pentru a crea soluții care le vor îmbunătăți viața de zi cu zi. MiLab este un proiect comun al UNDP Moldova, Centrul de Governare Electronică, Ambasada Marii Britanii la Chișinău, Moldcell și alți parteneri privați [5].

Reieșind din cele expuse, se concluzionează că sectorul telecomunicațiilor este unul ce se află în permanentă evoluție și inovare, fapt ce necesită investiții semnificative. Popularitatea celor 3 companii descrise anterior a demonstrat faptul că atât un acționar public, cât și unul privat se poate angaja în efectuarea investițiilor necesare dezvoltării infrastructurii de telecomunicații autohtone și menținerii clientelei.

Referințe bibliografice:

1. Legea telecomunicațiilor: nr.520-XIII din 07.07.1995. Republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 56/393.
2. www.anrceti.md.
3. www.moldtelecom.md.
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Orange_Moldova
5. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Moldcell>.

APLICAREA TEHNOLOGIEI INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR ÎN MONITORIZAREA FINANCIARĂ A ENTITĂȚILOR ECONOMICE CU PROPRIETATE PUBLICĂ

Ana VÎRCOLICI, drd., ASEM
e-mail: ana.prodan_personal@yahoo.com

JEL: G320

Utilizarea tehnologiei informației este o cerință absolută în dezvoltarea administrației publice și a managementului. Se poate spune că administrația modernă de guvernare și cea publică nu poate fi productivă, eficientă și eficace fără sprijinul tehnologiei moderne a informației, inclusiv a instrumentelor ce permit utilizatorilor să creeze o gamă variată de capacități pentru realizarea obiectivelor organizației.

În acest sens, se remarcă că una dintre funcțiile de bază ale Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova este asigurarea monitoringului financiar al activității întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat [1], care este un mecanism parțial automatizat, constând în principal din:

- Recepționarea electronică a situațiilor financiare/ rapoartelor statistice transmise de către Biroul Național de Statistică prin intermediul poștei electronice într-un format prestabilit [2]. Astfel, a fost evitată colectarea manuală a datelor (implicarea factorului uman), acest fapt oferind în același timp un anumit grad de siguranță cu privire la veridicitatea datelor utilizate în procesul de monitoring financiar, care, până a fi raportate, sunt aprobate de organele de conducere ale entităților cu capital de stat, precum și, după caz, sunt supuse auditului extern al situațiilor financiare.

- Utilizarea bazelor de date pentru prelucrarea informațiilor recepționate (generare de tabele, calcul de indici, selecție după anumite criterii etc.), mentenanța și siguranța datelor fiind asigurată de Î.S. „Fintehinform”, entitate economică subordonată care oferă asistență tehnologico-informațională Ministerului Finanțelor.

- Utilizarea altor informații recepționate atât pe cale electronică cât și pe suport hârtie, nefiind supuse procesării informatice.

- Analiza datelor și întocmirea rapoartelor (notelor analitice) privind rezultatele monitoringului financiar al entităților economice cu capital de stat, care sunt diseminate părților interesate pe suport hârtie și/sau electronic cu utilizarea semnăturii electronice.

Procesul prenotat este supus anumitor provocări, dintre care se evidențiază termenul relativ tardiv de furnizare a datelor de către Biroul Național de Statistică (la finele lunii mai a anului de gestiune sunt furnizate datele pentru anul precedent celui de gestiune), dat fiind necesitatea colectării, introducerii în baza de date (Depozitarul Național al Situațiilor Financiare), verificării și prelucrării datelor colectate. Odată cu intrarea în vigoare a noii legi a contabilității, ajustată la Directivele europene în acest sens, termenul de furnizare a situațiilor financiare se va majora (estimativ entitățile economice vor raporta datele pentru anul încheiat către finele lunii iunie a anului în curs). Ca urmare, procesul de monitoring financiar poate fi afectat, limitându-se posibilitățile de intervenție timpurie a statului, în caz de riscuri majore, în activitatea entităților economice cu proprietate publică. Pentru depășirea situației date, au fost operate modificări în Hotărârea Guvernului nr. 568 din 06 mai 2008 „Cu privire la organizarea evidenței proprietății publice, circulația acesteia și exercitarea funcțiilor de către persoanele împuternicite să reprezinte interesele statului/unităților administrativ-teritoriale”, fiind introdusă obligativitatea întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat de a prezenta Serviciului Fiscal de Stat, trimestrial, către data de 25 a lunii imediat următoare trimestrului de gestiune, în format electronic, prin intermediul portalului www.servicii.fisc.md, darea de seamă privind mărimea și circulația proprietății publice (potrivit formularului specificat în anexa nr.1 la hotărârea prenotată) [3]. Astfel, s-a urmărit crearea unui instrument electronic de monitorizare timpurie a activității entităților economice cu capital de stat, care va contribui la îmbunătățirea procesului de administrare a proprietății publice și luare a deciziilor de către factorii implicați în acest proces.

Concluzionând asupra celor expuse, se remarcă că tehnologia informației și comunicațiilor are multiple implicații macroeconomice, analiza acestora fiind deosebit de utilă în luarea deciziilor. Noile tehnologii digitale fac accesul, stocarea și transmiterea informației din ce în ce mai facile și mai accesibile. Dispunând de informația digitală, aceasta poate fi transformată în noi valori economice și sociale, creând imense oportunități pentru dezvoltarea de noi produse și servicii.

Bibliografie:

1. Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014. În: Monitorul Oficial, 2014, nr. 223-230, art. 519.
2. Hotărârea Guvernului nr. 875 din 21 octombrie 2014 pentru aprobarea Regulamentului privind monitoringul financiar al întreprinderilor de stat/municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public. În: Monitorul Oficial, 2014, nr. 319-324, art. 936.
3. Hotărârea Guvernului nr. 568 din 06 mai 2008 cu privire la organizarea evidenței proprietății publice, circulația acesteia și exercitarea funcțiilor de către persoanele împuternicite să reprezinte interesele statului/unităților administrativ-teritoriale. În: Monitorul Oficial, 2008, nr. 86-87, art. 556.

INVESTOR RELATIONS AS PART OF THE CORPORATE GOVERNANCE SYSTEM

Carolina JAPALAU, PhD student, AESM
e-mail: carolinajapalau@gmail.com

JEL: G38, G39

Introduction. Investor Relations (IR) is considered as relation governance between a company, current and expected shareholders to help them understand clearly and attract them to invest in the companies. In some companies, investor relations is managed by the public relations or corporate communications departments, and can also be referred to as "financial public relations" or "financial communications." A company's IR department serves as a bridge for providing market intelligence to internal corporate management.

The Need for IR Departments

The Sarbanes-Oxley Act, also known as the Public Company Accounting Reform and Investor Protection Act, was passed in 2002, increasing reporting requirements for publicly traded companies. This expanded the need for public companies to have internal departments dedicated to investor relations, reporting compliance and the accurate dissemination of financial information.

Companies normally start building out their IR departments before going public. IR departments can help establish corporate governance, conduct internal financial audits and start communicating with potential IPO investors. For example, when a

company goes on an IPO road show, it is common for some institutional investors to become interested in the company as an investment vehicle. Once interested, institutional investors require detailed information about the company, both qualitative and quantitative. To obtain this information, the company's IR department is called upon to provide a description of its products and services, financial statements, financial statistics and an overview of the company's organizational structure.

Targets of IR:

- Efficient mutual communication between companies and shareholders and attraction of investors;
- True evaluation of company's value;
- Attraction of finance resources etc.

IR teams are typically tasked with coordinating shareholder meetings and press conferences, releasing financial data, leading financial analyst briefings, publishing reports and handling the public side of any financial crisis.

Conclusion. IR departments have to be aware of the changing regulatory requirements, and advise the company on what can and cannot be done from a PR perspective. For example, IR departments have to lead companies in quiet periods, where it is illegal to discuss certain aspects of a company and its performance.

References:

1. Benjamin, M., 2004, *The New Investor Relations: Expert Perspectives on the State of the Art*. Bloomberg Press. ISBN 1-57660-135.
2. Mitsuharu Miyamoto, March 2004, *Economics of Corporate Systems*.
3. СУХОВИЧ, А., МАН, А. Резервы привлечения инвестиций в национальную экономику посредством улучшения корпоративного управления. În: *Conferința științifică internațională. Rolul investițiilor în asigurarea dezvoltării economice durabile în contextul integrării europene*. Ediția II-a, aniversară, 29-30 octombrie 2015. p. 76-78.
4. <http://www.fsa.go.jp/en/refer/councils/corporategovernance/20150306-1/01.pdf>.
5. http://www.jpix.co.jp/english/equities/listing/ind-executive/tvdivq0000008o74-att/20150729_2.pdf.

**Secțiunea II.
DEZVOLTAREA ECONOMIEI DIGITALE ȘI
AMPLIFICAREA PROCESULUI DE GLOBALIZARE
FINANCIARĂ**

**Section II.
DEVELOPMENT OF DIGITAL ECONOMY AND
AMPLIFICATION OF FINANCIAL GLOBALIZATION
PROCESS**

**Секция II.
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И
УГЛУБЛЕНИЕ
ПРОЦЕССА ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**

SELECTAREA PROIECTELOR DE INVESTIȚII CU INFORMATIZAREA

Ion BOLUN, prof. univ., dr. habilitat, ASEM
e-mail: bolun@ase.md

JEL: C61

Informatizarea diverselor activități este una din căile de bază de prosperare sustenabilă a societății. De exemplu, în perioada 1995-2003, contribuția sectorului informaticii (TIC) la creșterea medie anuală a productivității agregate a muncii a constituit [1]: în Coreea – 44,7 %, în Japonia - 42,31 %, în Finlanda – 41,7%, iar în Irlanda – 41 %.

Totodată, proiectele cu informatizarea pot avea impact diferit, iar resursele pentru investiții sunt limitate. De aceea, pentru Programul de informatizare la etapă dată de dezvoltare, din multitudinea de proiecte potențiale se selectează un set anume. Sunt larg cercetate diverse aspecte privind situațiile-problemă, criteriile de comparare a proiectelor și unele soluții. Însă estimarea valorilor cantitative ale criteriilor de comparare a proiectelor este aproximativă. De aceea, în final, selectarea proiectelor se realizează de o Comisie de concurs.

Fiecare proiect i din cele n este prezentat în fața Comisiei de o echipă, constituită dintr-un coordonator și a_i executori; orice persoană implicată participă într-un singur proiect. Proiectul i , $i = 1, n$, se discută a_i unități de timp. Pentru prezentarea proiectelor, nu este stabilit vreun orar. De aceea toate echipele sunt prezente și așteaptă invitarea de către Comisie. Odată cu încheierea discutării unui proiect, echipa respectivă pleacă. Considerând că toți membrii echipelor au aceeași pondere privind cheltuielile de timp cu așteptarea, se cere de determinat ordinea discutării proiectelor, care ar minimiza cheltuielile sumare A de timp cu așteptarea în cauză. Se poate ușor observa că în procedura descrisă se încadrează „unu-la-unu” și alte situații-problemă, inclusiv cea privind discutarea candidaturilor profesorilor pentru ocuparea de posturi prin concurs.

Evident, timpul sumar T de discutare a celor n proiecte (timpul de lucru al fiecărui membru al Comisiei de concurs) se determină ca $T = a_1 + a_2 + \dots + a_n$. Valoarea T nu depinde de ordinea discutării proiectelor. De aceea pentru membrii Comisiei de concurs nu contează ordinea în cauză. Contează însă această ordine pentru comunitate în ansamblu – valoarea A ar trebui să fie cât mai mică.

Timpul total (așteptare și discutare) C_i pentru echipa i este:

$$C_1 = a_1(1 + a_1), \text{ durata așteptării fiind } 0;$$

$$C_2 = a_1(1 + a_2) + a_2(1 + a_2) = (a_1 + a_2)(1 + a_2); \dots;$$

$$C_i = (a_1 + a_2 + \dots + a_i)(1 + a_i), \quad i = \overline{1, n}.$$

Astfel, timpul total sumar C pentru toate cele n echipe se determină ca

$$C = \sum_{i=1}^n C_i = \sum_{i=1}^n (1 + a_i) \sum_{k=1}^i a_k \quad 1)$$

și, respectiv,

$$A = \sum_{i=2}^n A_i = \sum_{i=2}^n (1 + a_i) \sum_{k=1}^{i-1} a_k \rightarrow \min. \quad 2)$$

Să determinăm ordinea optimă, în sensul (2), a două proiecte învecinate i și $i + 1$. Pentru aceasta să comparăm $\mathcal{A}_{s,s+1}$ și $\mathcal{A}_{i+1, s}$, unde $\mathcal{A}_{s,s+1} = A$ la $s = i$ (a se vedea (2)), iar

$$\begin{aligned} \mathcal{A}_{s+1, s} &= \sum_{i=2}^{s-1} (1 + a_i) \sum_{k=1}^{i-1} a_k + (1 + a_{s+1})(a_{s+1} + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) + \\ &+ (1 + a_s)(a_s + a_{s+1} + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) + \sum_{i=s+2}^n (1 + a_i) \sum_{k=1}^{i-1} a_k. \end{aligned}$$

Avem

$$\begin{aligned} \mathcal{A}_{s+1, s} - \mathcal{A}_{s, s+1} &= (1 + a_{s+1})(a_{s+1} + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) + (1 + a_s)(a_s + a_{s+1} + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) - \\ &- (1 + a_s)(a_s + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) - (1 + a_{s+1})(a_s + a_{s+1} + \sum_{k=1}^{s-1} a_k) = a_{s+1} - a_s. \end{aligned} \quad 3)$$

Generalizând, optimă, în sensul (2), este ordonarea

$$a_i \leq a_{i+1}, \quad i = \overline{1, n-1}. \quad 4)$$

Astfel, pentru minimizarea cheltuielilor sumare de timp cu așteptarea, Comisia de concurs trebuie să examineze proiectele în ordinea creșterii numărului de executori ai acestora. De exemplu, pentru cazul $a_i = i$, $i = \overline{1, n}$, în baza (3) se poate ușor determina că reducerea ΔA a valorii A , în baza trecerii de la ordonarea $\{n, n-1, \dots, 2, 1\}$ la cea inversă optimă $\{1, 2, \dots, n-1, n\}$, este egală cu $n(n^2 - 1)/6$, iar raportul δ dintre ΔA și valoarea A pentru ordonarea optimă este egală cu $4(n-1)/\{3[n(n+1) - 2]\}$; de asemenea: $\Delta A(n=3) = 4$, $\Delta A(n=5) = 20$ și $\Delta A(n=10) = 165$ unități de timp, reducerea fiind considerabilă.

Referințe:

1. Effects of ICT production on aggregate labor productivity growth, European Commission, Directorate General for Enterprise and Industry, Brussels, 13 July 2006.

DEZVOLTAREA MEDIULUI VIRTUAL PENTRU CERCETĂTORI ÎN CONDIȚIILE INOVĂRII ȘI DIGITALIZĂRII SOCIETĂȚILOR

Rodica HÎNCU, prof. univ., dr. habilitat, ASEM

Victoria GANEA, prof. univ., dr. habilitat,
șef-adjunct secție, CNAA

Greta HÎNCU, drd., ASEM

JEL: F290, L860, O320, O380, G140

Introducere. În condițiile globalizării economiei și accelerării dezvoltării tehnologice este necesară o nouă politică de inovare care presupune coordonarea activității tuturor decidenților strategici în cercetare-inovare și dezvoltare economică.

Activitatea inovațională vizează nu doar crearea, protecția și comercializarea rezultatelor cercetărilor științifice, dezvoltarea cunoștințelor, dar și "distribuția" de cunoștințe și competențe în economie și în societate în general, perfecționarea și eficientizarea proceselor tehnologice, organizaționale, de marketing, educația și pregătirea cadrelor, instruirea angajaților, diversificarea și îmbunătățirea calității produselor și serviciilor, promovarea acestora pe piețele interne și din străinătate.

Rezultatele cercetării. Analiza documentelor examinate de Comisia europeană denota o activitate perseverentă în vederea impulsivării dezvoltării economiilor competitive bazate pe date și pe cunoaștere în condițiile globalizării, inovării și digitalizării continue. În această ordine de idei, pot fi menționate Comunicările Comisiei „Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020: O Uniune a inovării” (octombrie 2010), „O politică industrială integrată adaptată erei globalizării - Atribuirea celui mai important rol competitivității și sustenabilității” (octombrie 2010), „Către o economie de succes bazată pe date” (iulie 2014), „Digitalizarea industriei europene – Valorificarea deplină a pieței unice digitale” (aprilie 2016), „Priorități de standardizare în sectorul TIC pentru piața unică digitală” (aprilie 2016) și multe altele.

Analizând acțiunile de punere în aplicare a Strategiei privind crearea unei piețe unice digitale, se poate ușor de observat că Comisia Europeană își propune să ajute cercetătorii și autoritățile publice, industria și IMM-urile din Europa să valorifice la maximum

noile tehnologii. Măsurile prevăzute în acest sens, vin să sprijine și să conecteze inițiativele naționale pentru digitalizarea industriei și a serviciilor conexe în toate sectoarele și să stimuleze investițiile prin intermediul parteneriatelor strategice și al rețelelor. Planurile prezentate prevăd și instituirea de către Comisie a unui sistem european de tip cloud care, ca prim obiectiv, va oferi unui număr de 1,7 milioane de cercetători și de 70 de milioane de profesioniști din domeniul științei și al tehnologiei un mediu virtual pentru a stoca, a gestiona, a analiza și a reutiliza un volum însemnat de date de cercetare. Vicepreședintele pentru piața unică digitală, Andrus Ansip a declarat: „Avem nevoie de scara potrivită pentru a valorifica întregul potențial al tehnologiilor, cum ar fi cloud computingul, activitatea științifică bazată pe date și internetul obiectelor. Deoarece întreprinderile urmăresc să se dezvolte la nivelul întregii piețe unice, serviciile publice online ar trebui, de asemenea, să răspundă nevoilor actuale : să fie digitale, deschise și transfrontaliere începând cu momentul conceperii. UE este scara potrivită pentru vremurile digitale”.

În același timp, practica internațională demonstrează că dezvoltarea eficientă a inovațiilor poate fi asigurată de un sistem național de inovare funcțional - ecosistem de inovare - care include oamenii, instituțiile și industriile referitoare la infrastructură, educație, formare și activitățile de cercetare și dezvoltare, un mediu concurențial sănătos, precum și legislația, cadrul de politici, instituțiile de stabilire a standardelor, structura industriei și aspecte care facilitează transferul internațional de tehnologie și absorbția acesteia, resurse financiare suficiente, de asemenea și interacțiunile dintre toate aceste componente. Ecosistemul de inovare oferă o viziune obiectivă a proceselor de inovare în strânsă legătură cu politicile macroeconomice și educaționale, mai largi, și percepe inovarea ca rezultat al interacțiunii dintre actorii implicați, în scopul de a transforma o idee într-o soluție sau de a aduce un produs sau serviciu pe piață.

În Republica Moldova nu s-a constituit un ecosistem de inovare adecvat cerințelor contemporane. Deși au fost adoptate, în special în ultima perioadă, mai multe documente de politici care întrunesc un ansamblu de obiective axate pe domeniul inovării și o totalitate enormă de acțiuni, nu este prevăzută o conlucrare și coordonare a

activităților de implementare, nu există o viziune clară asupra căilor optime de promovare a procesului inovativ. Pentru sistemul național de inovare existent sunt caracteristice un șir de probleme comune pentru mai multe țări cu economie în tranziție: caracterul suboptimal al actualelor eforturi de educație, de cercetare-dezvoltare și inovare; lipsa rețelelor de instituții S&T, cum ar fi universitățile, institutele de cercetare, organismele de standardizare; izolarea acestor instituții de sectorul real al economiei; nivelul inadecvat de coordonare între principalele domenii de politici publice (fiscale și monetare, investițiile străine, proprietatea intelectuală, concurență, comerț, dezvoltarea agricolă și industrială, mediu, sănătate, etc.), care pot fi interconectate cu investițiile în dezvoltarea S&T; chiar și pentru domenii foarte apropiate, cum sunt CD, inovarea și proprietatea intelectuală, politicile sunt dispersate și lipsite de consecutivitate și coordonare; accesul dificil la finanțare, lipsa cadrului normativ privind capitalul de risc (venture), axarea insuficientă a activității de cercetare aplicată pe creșterea competitivității, pe domeniile prioritare și necesitățile societății, stimularea insuficientă a activităților de inovare prin documentele de politici publice, lipsa statisticilor oficiale privind activitatea de inovare etc.

Concluzii. Atestăm, că metodele și politicile de încurajare a activității inovaționale diferă în funcție de stadiul de dezvoltare a economiei și de întregul context socioeconomic al unei țări și trebuie corelate cu acestea. În economiile bazate pe resurse și în cele aflate în tranziție spre o economie bazată pe eficiență (cazul Republicii Moldova) un rol decisiv îl au re-inovațiile bazate pe asimilarea și absorbția tehnologiilor importate în scopul sporirii capacităților inovaționale naționale, investiția masivă în educație și dezvoltarea resurselor umane, repartizarea preferențială a surselor financiare în favoarea domeniilor prioritare pentru favorizarea importului tehnologiilor și echipamentului necesar, creditele de lungă durată pentru finanțarea investițiilor în industrie și importul masiv al mijloacelor de producere și al uzinelor construite „la cheie”.

Bibliografie:

1. http://agepi.gov.md/sites/default/files/sedinte_cnpi/19-04-2016/5-2.pdf
2. <http://dcfta.md/comisia-europeana-traseaza-calea-pentru-digitalizarea-industriei-europene>

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ВИРТУАЛЬНЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Аркадий УРИНЦОВ, д.э.н. профессор, зав. кафедрой
Управления информационными системами
и программирования РЭУ им. Г.В.Плеханова, Россия
e-mail: Urintsov.AI@rea.ru

Ольга СТАРОВЕРОВА, д.ю.н., к.э.н., профессор
e-mail: staroverova05@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена вопросам эффективного управления виртуальным предприятием, осуществляющее управление через сеть, в силу географической распределенности. Рассмотрены особенности управления предприятия в условиях цифровой экономики.

Ключевые слова: виртуальное предприятие, система управления, бизнес-процесс, стратегический бизнес-центр, стратегическая бизнес-единица.

SOME OF THE ISSUES OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF VIRTUAL ENTERPRISE

Annotation. The article is dedicated to the questions of the geographically spread the effective management of virtual enterprise realized through the network abilities. We consider the enterprise management features in a network economy.

Key words: virtual enterprise, management system, business process, strategical business-center, strategic business unit.

Одной из причин возрастающих темпов роста мировой экономики является вступление мирового сообщества в «цифровое пространство». Внедрение информационных технологий в процесс производства и управления изменяет традиционные взгляды на иерархические организационно-экономические структуры. Таким образом, происходит становление новой модели управления, ориентированной на интеграционные процессы компаний на основе глобальных информационных сетей.

Под стратегическими бизнес-центрами, функционирующими в рамках формирования новой модели управления, понимается организационная форма, направленная на интегральную децентрализацию предпринимательства внутри предприятия. Эффективность идеи должна подтверждаться увеличением самостоятельности, усилением заинтересованности в прибыли, большей рыночной ориентацией, уменьшением степени отчуждения в сфере производства через дебиюрократизацию и децентрализацию

системы управления, которые пока не происходят. Протекающие в виртуальном предприятии процессы управления призваны вести систему к достижению цели. Каждый отдельный процесс направлен на достижение локальной цели, а его отсутствие деструктивно для системы. В матричной модели все эти процессы видны и управляемы, однако имеют конфликты с целями иерархического управления. Вопрос перехода к плоской иерархии, о которой писал М. Кастельс [1, стр. 79], упирается прежде всего в децентрализацию, как доминанту преобразований управления в виртуальном предприятии. Так, перспективным подходом к реализации идеи подчинения организационной структуры предприятия бизнес-процессам, а не наоборот, является создание «стратегических бизнес-единиц» и «стратегических центров хозяйствования и ответственности».

Мы вслед за авторами [2,3] будем считать что имеют место следующие особенности при анализе специфики управления виртуальными предприятиями в условиях сетевой экономики:

1. Заблуждения покупателей при онлайн-взаимодействиях: работа круглые сутки; географическая равнодоступность; возможность оценить фирму - производителя; возможность оценить товар; возможность оценить магазин; сохранение независимости решения о покупке товара; относительная конфиденциальность покупки.

2. Преимущества онлайн-взаимодействий для продвижения товара на рынок: сокращается себестоимость по отдельным статьям (аренда, реклама, продвижение продукции); легко обновлять ассортимент товаров и доводить его до покупателя; улучшение рекламных функций (проще рассылка; ведение тематических сайтов; специальные технологии рекламы (cookies, on-the-fly)).

3. Особенности сетевого сектора экономики: перемещения людей заменяются перемещением товаров; производство перемещается в страну-потребитель для товаров, имеющих устойчивый спрос; возрастает конкуренция на рынке труда; возрастает роль домашнего умственного труда; увеличивается динамика смены бизнес – партнеров; выравниваются информационные возможности крупных и мелких фирм; возрастает оперативность принятия решений; возникает управление на коллективной и равноправной основе; появляются новые формы расчетов.

4. Проблемы принятия решений в сетевой экономике: риски трудно рассчитываются, т.к. носят глобальный характер; выделить главные факторы риска часто не представляется возможным; экономическая ситуация меняется очень быстро и решения должны быть оперативны; обеспечивать информационную безопасность все труднее; высокая вероятность технологических рисков; потенциальное недоверие к контрагенту; отсутствует юридический статус виртуального предприятия.

Проблеме инструментального обеспечения бизнес-процессов, на наш взгляд, уделяется недостаточно внимания по двум причинам. Первая состоит в том, что в нашей стране организация бизнес-процессов, в классическом понимании не получила распространения, а вторая – обеспечение бизнес-процессов должно быть мобильным, чтобы соответствовать изменению бизнеса. Информационная же поддержка процессов становится идеологическим стандартом современного управления. Развитие управления бизнес процессами поддерживается и различными информационными системами, и технологиями, например, COA и SaaS, ASP и др. Процессное управление в отличие от функционального оказывается недееспособным без полноценных средств автоматизации бизнес-процессов, поэтому внедрение идеологии процессного управления должно происходить «сверху вниз» и сопровождаться параллельным внедрением новых информационных технологий.

Итак, отказ от деления процесса управления по функциям и внедрение взглядов на него с точки зрения бизнес-процессов требуют создания моделей, интегрирующих в единое целое процессы и объекты, которые различны по своей природе. Локализация бизнес-процессов, то есть их идентификация и привязка к «стратегическим бизнес-единицам», возможна, если в результате этого виртуальным предприятием будет получено управленческое решение, которое должно содержать:

- описание предмета в исходном состоянии и перечень используемых ресурсов;
- список исполнителей с указанием выполняемых работ; этапы, сроки, ожидаемые результаты, технологию действий исполнителей;
- технологию мониторинга выполнения решения (например, Application Performance Management) и формы отчетности. Таким образом, новые условия принятия решений виртуальным

предприятием, диктуемые возрастающими темпами развития систем управления, требуют постоянного информационного сопровождения данного процесса, формы которого могут быть различными.

Таким образом, в соответствии с иерархией целей структура системы управления виртуального предприятия зависит от размеров и направления деятельности виртуального предприятия, распределения центров ответственности, номенклатуры выпускаемой продукции (работ, услуг), объема хозяйственных операций и др. В процессе исследования системы управления и бизнес-процессов виртуального предприятия огромное значение имеет формирование и трансформация структур, поскольку с их помощью формализуются способы управления, определяются группы исполнителей, разрабатываются системы контроля и внутриорганизационных взаимоотношений, то есть осуществляются все необходимые действия, направленные на достижение целей виртуального предприятия. Несомненно, предоставление самостоятельности подразделениям – бизнес-единицам изменит значимость и характер труда лиц принимающих решение, усилит их заинтересованность в результативности труда и обеспечит реальную децентрализацию. Реально только вертикальные структуры подкреплены информационной системой, определяющие другое развитие виртуальных предприятий - развитие в направлении централизации, усиления вертикали, которое повторяет государственные тенденции.

Список литературы:

1. Уринцов А.И. Система формирования и принятия решений в условиях информатизации общества. Монография / Международный консорциум "Электронный университет", Московский гос. университет экономики, статистики и информатики, Евразийский открытый институт. Москва, 2008.
2. Уринцов А.И., Староверова О.В., Павлековская И.В. Анализ методов и инструментария оперативной адаптации субъекта экономики // Вестник Московского университета МВД России. № 5, 2015. С. 157-162.
3. Дик В.В., Староверова О.В., Уринцов А.И. Влияние организационной структуры управления на развитие виртуального предприятия // Образование. Наука. Научные кадры. № 12, 2015. С.180-185.

CONSIDERAȚII PRIVIND ACTIVITĂȚILE BĂNCILOR ÎN ERA DIGITALĂ

Ion BORȘ, conf. univ, dr.,
Banca Națională a Moldovei
Iurie ȚÎRDEA, conf. univ, dr.,
BC „Mobiasbancă - Groupe Société Générale” S.A.

JEL: G21, I86, O33

În ultimii ani, datorită dezvoltării tehnologiilor digitale, se observă o creștere stridentă a mediului competitiv al băncilor, la nivel global, pentru acordarea serviciilor financiare, impulsionată de intrarea pe piață a furnizorilor nebankari de servicii financiare activitatea cărora este bazată pe aplicarea tehnologiilor digitale. Dezvoltarea serviciilor financiare inovatoare din sectorul bancar, în special cele bazate pe algoritmi, constituie o amenințare pentru piața consolidată de băncile tradiționale. Respectiv, băncile din întreaga lume, inclusiv și cele din Republica Moldova, pentru a-și menține cotele de piață și competitivitatea dar și pentru a face față provocărilor erei digitale, trebuie să adopte strategii de răspuns prin implimentarea celor mai avansate tehnologii, inclusiv criptografia, inteligența artificială și sistemele de analize de date mari ce ar asigura dezvoltarea propriilor servicii și produse digitale.

Printre aspectele care necesită a fi redefinite și revăzute, în vederea integrării tehnologiilor digitale în activitatea băncilor, se evidențiază:

- *sistemele de vânzare a produselor și serviciilor* băncilor prin conectarea și coordonarea interacțiunilor prin mai multe canale, permițând clienților interacțiuni inteligente, și personalizate care îmbină experiențele fizice și virtuale.

- *sistemele de plăți* prin asigurarea utilizării consumatorilor a telefoanelor mobile pentru a achita pentru diverse produse și servicii ceea ce ar duce la îmbunătățirea comodității clienților și captarea piețelor adiacente sectorului bancar, iar în consecință va duce și la îmbunătățiri orizontale în ceea ce privește eficiența rețelei, colaborarea etc.

- *angajații*, care derivă din necesitatea abordării „generației viitoare”. Propulsia conectivității erei digitale printre unitățile multiple va duce la îmbunătățirea productivității, sporirea colaborării și reducerea costurilor aferente angajaților din filiale, precum și celor de la sediul central.

- *publicitate conectată și orientată* prin realizarea publicității și marketingului orientat prin e-mail, rețele de socializare, publicitate online, dispozitive mobile și semnalizare digitală;
- *sisteme de analiză a efectului de levier* prin tehnologii bazate pe internet pentru conexiuni directe și relevante cu clienții;
- *inovația produselor* prin dezvoltarea rapidă a noilor oferte destinate creșterii eficienței și a perspectivelor clienților ceea ce va duce la creșterea loialității clienților;
- *consiliere bazată pe tehnici video* care informează și îndrumă clienții conectându-i cu un expert în consultanță, fie în filială sau direct pe dispozitive mobile, ceea ce va conduce la o satisfacție mai mare a clienților însoțită de oportunități de majorare a vânzărilor produselor și serviciilor;
- *consultanță bazată pe prelucrarea informațiilor* prin crearea serviciilor de consultanță bazate pe înțelegerea profundă a preferințelor și cerințelor clienților, respectiv transformarea în valoare a informațiilor deținute de bănci cu privire la clienți;
- *teller virtual* prin automatizarea opțiunilor și tranzacțiilor clienților cu ajutorul canalelor de auto-deservire ceea ce duce la creșterea productivității angajaților asociată cu cerințe mai reduse de personal, îmbunătățirea satisfacției clienților prin experiențe interactive îmbunătățite.

Aspectele menționate sugerează că, actualmente, băncile din Republica Moldova urmează a-și orienta investițiile în asigurarea implementării tehnologiilor digitale în vederea transformării modelul lor de afaceri fie într-o platformă algoritmică, fie prin crearea unui ecosistem bancar digital, respectiv, să ia în considerare constituirea alianțelor strategice potențiale cu furnizorii de servicii financiare digitale, asigurând, totodată, o plus valoare întregului lanț valoric al băncii.

Bibliografie:

1. LIPTON A., SHRIER D., PENTLAND A. Digital Banking Manifesto: The End of Banks? Massachusetts Institute of Technology. 2016. 20 p. Disponibil on-line: <https://www.getsmarter.com/career-advice/industry-advice/digital-banking-manifesto-the-end-of-banks-mit-report>. Vizitat la 12.12.2016
2. DAPP T. F. Fintech reloaded – Traditional banks as digital ecosystems. Deutsche Bank Research. Frankfurt am Main. Germany, June 9, 2015. 27 p. Disponibil on-line: https://www.dbresearch.de/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000356835.pdf. Vizitat la 8.11.2016

ИНВЕСТИЦИИ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО ТИПА РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Елена КРАСОТА, к.э.н., доцент,
Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Украина

JEL: E 220, I 280

Важнейшим фактором инновационного типа развития современных национальных экономик являются инвестиции, в том числе инвестиции в образование. Именно образовательная инвестиционная составляющая во многом определяет темпы научно-технического прогресса и инновационный тип экономического роста. Главным отличием инновационной экономики от других видов экономик является то, что основную часть прибыли создает интеллект ученых, новаторов, развитие информационной сферы, а не простое материальное производство, характерное для индустриальной экономики. Таким образом, основой инновационной экономики является накопленный высококачественный и прогрессивный человеческий капитал, который достигается благодаря высокому уровню образования и науки.

В рейтинге инновационных экономик Bloomberg Innovation Index одним из семи показателей, на основе которых определяют степень инновационности экономик, является показатель эффективности высшего образования. Он включает в себя долю учащихся в системе высшего образования от количества выпускников школ, долю рабочей силы с высшим образованием, а также долю новых (ежегодных) выпускников инженерных факультетов от общего количества выпускников вузов и процент трудоустроившихся. Продолжает возглавлять рейтинг в 2017 году Южная Корея благодаря самой большой удельной величине расходов на научные исследования и разработки, патентной активности, производству с добавленной стоимостью и уровню высшего образования [1].

Инвестирование в расширение доступа к высшему образованию имеет ряд бесспорных преимуществ для создания экономики инновационного типа, а именно:

- повышает уровень современных, востребованных на рынке труда, компетентностей, в первую очередь, таких как творческий интеллект (способность к продуцированию новых идей), социальный интеллект (понимание социального и культурного контекста), восприятие и управленческие навыки (способность быстро и адекватно реагировать на события в непредсказуемых условиях);

- позволяет получать более высокооплачиваемые рабочие места, следовательно, способствует улучшению социально-экономического положения населения;

- снижает уровень безработицы путём поглощения смещенной из рынка труда потенциальной рабочей силы и временного удерживания тех, кто получает образование, от выхода на рынок труда;

- сохраняет от вымирания образовательную и научную сферу, стимулируя спрос на преподавателей и исследователей (в условиях автоматизации и компьютеризации производства, когда использование машин и роботов является более прибыльным в сравнении с человеческим трудом, система образования остаётся трудоемким процессом, который невозможно полноценно заменить технологиями);

- способствует финансовой поддержке студентов через предоставление стипендий, что является частью системы социальной защиты.

Таким образом, инвестирование в образование способствует подготовке более квалифицированной рабочей силы, сокращению социально-экономического неравенства, переходу к инновационному типу экономики и более справедливому обществу.

Используемая литература:

1. The Bloomberg Innovation Index
<https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>

INTERFACE COMPONENT OF ECONOMIC SECURITY OF INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Alexander CHEREVKO, PhD, professor, rector of
Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine
Julia RADZIKHOVSKAYA, competitor,
Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine
e-mail: natazachosova@mail.ru

JEL: I25

Traditionally, interface component of economic security of the entity, including higher education institutions (HEIs), aimed as the mutual protection measures with economic partners. However, now it deserves attention and a different approach. Under the surface people understand interface section, a partition that is a set of tools and methods of interaction between the elements of the system, in terms of modern information economy and increased importance of information resources for the effective functioning of economic entities, interface safety can be considered as a state of tools ensuring the relationship between higher education institutions and their stakeholders that is able to ensure a positive economic effect of their interaction or lack of negative consequences for the university from such interaction.

As the primary tool of communication and information exchange between higher education institutions and its stakeholders, primarily external, is the official website of the university, then interface security of modern educational institutions must start with securing of this site as well as the formation of its structure and its information content that will ensure active and effective interaction between the university and its existing and potential counterparties, and will achieve a high level of satisfaction with their information needs both in terms of the institution in general and on the state of its economic security as a whole.

Consequently, reliable and smooth operation of official university website is a necessary element of the integrated interface safety of higher education. At the same time for effectively work HEIs should use access control tools and proactive protection of information, ensure control of the integrity of the file system, use

advanced system backup, multifactor authentication to admin panel and many other technologies that perform monitoring and protecting the site from compromise, limiting access to information control panel for unauthorized users.

Administration of official universities website should actively use modern technology to ensure the privacy of personal data, data from registration forms of visitors, to ensure maximum data protection. It is particularly important safety information about students and teaching staff of the institution as such part of the information may be confidential and contain elements of intellectual property.

Access to personal information to ensure the interface safety should be implemented through authentication with login and password. In this case, the user agrees to preserve own authorization data on any pretext not to disclose them to third parties. Any changes to personal information made via the authorization data will be considered personally performed by the user. Such a mechanism should be used if changes in the identity information the institution employee plans to make himself.

The collection, storage, use, processing, disclosure of information received by the administrator by visiting sites and/or the application form, including personal data of users, the administrator made according to the laws of Ukraine. Private person understands and gives consent to the collection and processing of personal data within the administrator and the purposes of the terms of use, confidentiality agreements according to the legislation of Ukraine. Prediction of consent to the processing of data within university will provide its own interface and economic security because it will prevent claims from contractors and other stakeholders related to the use of data about them obtained in the course of using the site.

Importance for economic security institutions state have the information transparency of the institution, which has ensured largely through its site informational filling and the ease of access to necessary resources. However, for most universities in Ukraine rational distribution of data is an important problem, that need to be solved to ensure their interface and information security.

TRENDS IN INVESTMENTS OF INSURANCE COMPANIES IN BULGARIA FOR PERIOD 2010-2015

Milen MITKOV, chief assistant, Ph.D.
Department of Insurance and Social security
D.A. Tsenov Academy of Economics
e-mail: m.mitkov@uni-svishtov.bg

Abstract. In recent years, it is particularly relevant topic related to investment activities of insurance companies. These companies are actively involved with performing investment activities, creating conditions for further acceleration of economic development. For obtaining a clearer idea of what is necessary to trace the dynamics of investment in insurance to total investments in the country, which will outline, to some extent, the effect of insurance companies on the economy.

JEL: G22

Insurance companies are identified as some of the best - large institutional investors. Investments in insurance are justified by the fact that the activities of insurance companies is related to the raising and spending of funds. Some of them remain temporarily vacant and should be invested, and thus generate income. These free resources can be both own the insurance company and foreign (insurance). For this reason, investment resources of insurance companies can be seen as a set of their own and borrowed in the form of technical reserve funds. The goal of insurance companies in investing their free cash through optimal management of their finances, to form a well-balanced investment portfolio, ensuring their best - ie higher financial returns To minimize any risks as to maximize its profitability.

Investing activities carried out by both general insurance and by life insurance companies. There are some differences in their size and in their movement over time, which is explained by the peculiarities of the two insurance industry. Life insurance, has a long-term nature, which is why insurers invest in higher-yielding assets in most cases ignore liquidity. General insurance, in turn, is characterized by shorter periods, so that insurers invest in highly liquid assets, ignoring profitability.

In Bulgaria the share of investment in insurance to investment in the country permanently remain at over 11%. For 2010 the share of investments in insurance was 13.04% for 2011 -11.86%, 11.56% for 2012 to 2013 - 12.97, 2014 - 12.53 % and 2015 - 13%. During the analyzed period predominant share of investments in general insurance (52-58%) compared to investments in life insurance (42-

48%). The comparison shows a significant backlog of development of investment in life insurance, while globally they occupy a larger share of investment in insurance as a whole.

Positive should be reported trend that investments in life insurance develop with higher rates as compared to investments in general insurance and investments to insurance in general. Investments in life insurance develop with annual growth rates within (-0.28%) - 11.8%. For the whole period (2015-2010) The increase is 103.4%. The pace of investment in the insurance sector as a whole within the 0.48 to 9.1% .for six year period increased by 104.5%. Investments in life insurance marked growth (-2.5%) - 16.5%. The increase is 106.1%. In 2010, investment in life insurance represent 43.2% of investments in insurance against 56.7 percent for investments of general insurance. In the coming years, the share of investment in life insurance decreased reaching values of 53.1%, while the share of investment in life insurance increased reaching values of 46.9%.

During the period 2010-2015, investments in insurance are characterized by sustainable development. The growth rate during the period, calculated on an annual basis moving to levels within the 0.48 to 9.1% for the whole period increase was 104.5%. Most - a large share in the investment process provide technical reserves in life insurance this share falls on reserve for outstanding payments and transfer - share premium and life insurance - mathematical reserve and the capitalized value of pensions.

The conclusions that can be drawn are the following:

First, total investment in 2010 compared to the base grows. Increasing trend of investments in insurance compared to 2010 is due to their growth in general insurance and life insurance, the tendency in life is more pronounced.

Second, growth compared to the previous year for the entire observation period is positive. Low values general insurance in 2012 and in life, in 2011 the offset between the two insurance industry. There is a gradual reduction of the amount of investments to their period in the previous year. This trend is observed mostly in general insurance while in life insurance after the (2011) oriented towards growth.

Third, the dynamics in the development of investment shows that the growth potential of general insurance in this direction is

almost exhausted. In contrast, the opportunities for investment growth in life insurance are more than good.

Fourth, for the period the share of investment in insurance to investment in the country in Bulgaria permanently remain at over 11%. Presented data showing significant potential investment in insurance to investment in the country, which confirms the importance of insurance branch of the national economy.

The investment is an important part of the activities of insurance companies. As institutional investors, insurance companies provide long-term financing for investment in the economy, which is actively involved in shaping and supporting the economic growth of the country. This shows the contribution of the insurance sector for the economic development of a country.

ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕГО РЫНКА КАПИТАЛА МЕРКОСУР: УРОКИ ДЛЯ ЕАЭС

Вера ОЖИГИНА, к.э.н., доцент,
Белорусский государственный экономический
университет, Минск, Беларусь

JEL: F21; F36; F53

Общий рынок Южного конуса или Южноамериканский общий рынок (МЕРКОСУР, исп. Mercado Común del Sur, Mercosul; порт. Mercado Comum do Sul; англ. Southern Common Market, MERCOSUR) – это субрегиональная группа пяти стран Латиноамериканской ассоциации свободной торговли (ЛЛЛЛЛ). В него входят Аргентина, Бразилия, Венесуэла, Парагвай и Уругвай. Она создана по Асуньонскому Договору (26.03.1991 г., Асуньон, Парагвай) в продолжение преференциального торгового соглашения Аргентины и Бразилии (1986 г.) и в настоящее время достигла не только этапа зоны свободной торговли (1991-1994), но и таможенного союза (с 1995 г.) и общего рынка товаров (Соглашение Ору-Прету 16.12.1994 г.). Идет формирование общего рынка капитала (с 1994 г.) наряду с общим рынком услуг (с 1997 г.) и труда (безвизовый режим установлен с 2006 г.).

Регулирование общего рынка осуществляют Совет общего рынка (СОП), которому подчиняются Сопещение министров по экономике и банкам, Группа общего рынка (ГОР), Суд

МЕРКОСУР, Секретариат. Действуют Рабочая подгруппа ГОР №4 по финансовым вопросам, состоящая из представителей центральных банков, руководителей ведомств по разным видам финансовых услуг (банковских, страховых, фондового рынка); Совещания министров экономики и центральных банков при СОР (2000); Группа макроэкономического мониторинга (2000).

Осуществляется финансовая интеграция, интеграция рынков финансовых услуг и устранение ограничений в торговле этими услугами, достижение денежно-кредитной и финансовой стабильности и устойчивости, предупреждение отмывания денег и финансирования терроризма. Действует крупнейшая фондовая биржа Латинской Америки - Фондовая биржа Сан-Паулу, Бразилия (BM&FBOVESPA), которая обеспечивает 70% торговли ценными бумагами. Реш. №8/93 вводит минимальные стандарты регулирования рынков капитала в отношении компаний-эмитентов ценных бумаг, инвестиционных фондов, бирж и брокеров, независимых аудиторов, клиринговых, расчетных и охранных систем. Реш. №13/94 гармонизирует содержание и характеристики отчетов компаний-эмитентов ценных бумаг. Реш. №13/00 учреждает Рабочую группу по инвестициям, курирующую подготовку последующих протоколов, гармонизацию норм, т.к. Аргентина и Бразилия конкурируют по привлечению ПИИ, предоставляя разные налоговые и финансовые льготы.

Протокол Колон о поощрении и защите инвестиций (Колония-дель-Сакраменто, Урувай, 17.01.1994 г.) гарантирует свободу, регулирование, содействие и защиту взаимных инвестиций; инвесторы понимаются узко как граждане и постоянные резиденты, инвестиции - широко, как любые виды и формы; условия допуска инвесторов основаны на национальном режиме и режиме наибольшего благоприятствования (с исключениями для чувствительных отраслей), справедливым и равноправном режиме; запрещено выдвигать требования к деятельности компаний в качестве условия функционирования инвесторов; не ограничивается и гарантируется перевод прибыли, процентов, дивидендов; экспроприация разрешена в общественных целях, на недискриминационной основе, в соответствии с законодательством и с быстрой и адекватной компенсацией; разрешение споров между странами идет на основе Асунсьонского договора (1991), между

инвестором и принимающей страной - Бразильского протокола разрешения споров (1991).

Протокол Буэнос-Айрес о поощрении и защите инвестиций из государств, не являющихся членами МЕРКОСУР (г. Буэнос-Айрес, Аргентина, 17.01.1994 г.) гарантирует регулирование, стимулирование и защиту инвестиций из третьих стран; условия допуска инвесторов рекомендуется основывать на РНБ, национальном, справедливом и равноправном режиме; сторонам запрещается предоставлять инвесторам из третьих стран более благоприятный режим, чем определено протоколом; допуск инвесторов разрешается, при условии предоставления странами взаимных преференций; инвесторы третьих стран не должны получать преимуществ, связанные с участием в общем рынке; не ограничивается и гарантируется перевод прибыли, процентов, дивидендов; правила экспроприации аналогичны; разрешение споров между страной-участницей и третьей страной идет на основе дипломатических консультаций, при неудаче которых дело передается в международный арбитраж, между инвестором и принимающей страной – дружественных консультаций, при неудаче дело передается в суд принимающей страны или международный.

Аргентинские и Бразильские компании увеличили свое присутствие на рынках стран МЕРКОСУР. В 2013 г. на Аргентину и Бразилию в Боливии пришлось 12% входящих и 4% исходящих ПИИ, в Парагвае – 27% и 39%, Венесуэле – 6% и 6%, Уругвае – 0% и 7% [1]. Приток накопленных ПИИ в МЕРКОСУР в целом вырос в 7 раз за 1994-2015 гг. (76% пришлось на Бразилию), в т. ч. в Уругвай – в 22 раза, выросло количество слияний и поглощений с ТНК развитых стран и НИС (ЕС, США, Япония, Республика Корея). Наиболее привлекательны для ПИИ автомобилестроение, химия, фармацевтика, пищевая промышленность, производство компьютеров, спортивной одежды, хозяйственного инвентаря. Отток накопленных ПИИ вырос в 4 раза [2].

Изучение опыта МЕРКОСУР по формированию общего рынка капитала представляет практический интерес для Евразийского экономического союза (ЕАЭС) и показывает, что страны-участницы интеграционного объединения могут стать

конкурентами по привлечению инвестиций из третьих стран, поэтому, наряду с устранением барьеров во взаимной миграции капитала, необходимо стимулирование взаимных инвестиций и согласование политики привлечения ПИИ из третьих стран, выравнивание делового и инвестиционного климата стран-участниц интеграции.

Литература:

1. Coordinated Direct Investment Survey // IMF [Electronic resource]. Mode of access: <http://data.imf.org>. Date of access: 28.11.2016.
2. Data Center. UNCTADstat [Electronic resource]. Mode of access: <http://unctadstat.unctad.org>. Date of access: 28.11.2016.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ ДЛЯ АВТОМАТИЗИРОВАННОГО РЕЙТИНГОВАНИЯ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ

Андрей ЧЕРНОУСОВ, к.э.н., доцент,
РЭУ им. Г.В. Плеханова, Россия
e-mail: AAChernousov@gmail.com

В настоящее время уделяется очень большое внимание вопросам количественной оценки интеллектуального капитала различных объектов, к которым можно отнести как персонал, так и организационные группы, например, отдельного исполнителя, проектную команду, отдел, организацию и т.д. Мы как и [1,2] считаем, что для оценки предлагаются различные показатели и алгоритмы расчета, при этом используемых показателей может быть много и алгоритмы расчета могут быть нетривиальными. Естественно, что все это обуславливает необходимость автоматизации такого рода расчетов и внедрения специализированных информационных систем, ориентированных на процессы рейтингования. Актуальность создания и внедрения информационных систем рейтингования связана с возможной частой сменой критериев (показателей), участвующих в расчете рейтинга.

Рейтингование, применяемое в различных отраслях, имеет много общего в технологии сбора показателей и их обработки. Один из подходов к созданию информационной системы

рейтингования реализован автором на основе интернет технологий в РЭУ им. Г.В. Плеханова и используется для рейтингования педагогических и научных кадров.

В основу концепции системы положены следующие проектные решения: динамическая настройка показателей и алгоритмов рейтингования, динамической настройка личных кабинетов рейтингуемых, внешняя настройка технологии контроля показателей, возможность создания расширяемой библиотеки выходных форм.

Подсистема динамической настройки показателей и алгоритмов рейтингования позволяет определять группы показателей и весовые коэффициенты группы, а также любое количество показателей внутри группы. При этом для показателей указывается также единица измерения собираемых данных, значение за единицу и роль пользователя в системе, отвечающая за проверку введенных показателей. Важным является то, что введенные показатели автоматически без дополнительной настройки будут отображаться во всех интерфейсах системы рейтингования.

Каждый участник системы рейтингования имеет личный кабинет, в котором он может вводить информацию о своих достижениях и отслеживать свой рейтинг, а также на какой стадии находится проверка введенных показателей.

Интерфейс контролера введенных показателей рейтингования сделан так, чтобы участник с данной ролью имел возможность изменять только те показатели, на изменение которых у него есть права.

В любой момент любой участник может сделать отмену своих предыдущих действий, технологическая цепочка при этом нарушена не будет, система сама выполнит все необходимые действия.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Уринцов А.И. Система формирования и принятия решений в условиях информатизации общества монография / Международный консорциум "Электронный университет", Московский гос. университет экономики, статистики и информатики, Евразийский открытый институт. Москва, 2008.

2. Уринцов А.И., Староверова О.В., Павлековская И.В. Анализ методов и инструментария оперативной адаптации субъекта экономики / Вестник Московского университета МВД России. 2015. № 5. С. 157-162.

PERSPECTIVE DIRECTIONS OF STATE REGULATION OF THE COUNTRY'S FINANCIAL SECURITY IN TERMS OF INFORMATION ECONOMY DEVELOPMENT

Natalia ZACHOSOVA, assoc. prof., Ph.D.,
Cherkassky National University
named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine
e-mail: natazachosova@mail.ru

JEL: G28

In the economic conditions prevailing now in Ukraine, and the characteristic features of which are uncertainty of economic structures in the prospects for their future activities and risks of their normal operation generated by financial, political and social instability, the problem of financial security acute as at the individual participants of the market economy level, as at the state level.

According to the guidelines for the calculation of the economic security of Ukraine approved by the Ministry of Economic Development and Trade of 29 October 2013, financial security has the highest proportion in the process of calculating the integral index of economic security. Its condition is recognized even more important for the state, than the food security level of Ukraine.

The block structure of the financial security of the state includes fiscal, currency, monetary, debt, banking security and safety of non-banking financial market. The activities of financial institutions directly related to all without exception mentioned elements of financial security, which means the need to ensure their economic security for the stabilization of the state financial security.

In the context of the information economy, the information and analytical support for the process of regulation of the financial security becomes important. The main document that contains information about the regulation of financial security, is the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine". This document defined the threats for national interests and national security of Ukraine in the economic and financial sectors, the main directions of state policy to keep national security in the economic and financial dimensions and institutions of the national security and their basic functions. It should be noted that the list of such institutions includes the National Bank of Ukraine, but there is no mention about the National Commission for State Regulation of financial

services Markets and the National commission of securities and stock market, which control the activities of financial institutions, and make an impact on the level of financial security of Ukraine. Therefore, it is necessary to change a bit the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", or to develop a separate legal act to ensure financial security at the national level.

In the various state programs, concepts and strategies that are now the major sources of information regulation of the financial security there are no clearly definition of areas of economic security of financial institutions is an important institutions providing financial security. Therefore there is an offer in legislative acts as the main information resources, regulating relations in the field of financial security of Ukraine, to introduce financial institutions and their economic security as one of the objects of protection. After that while the development the Strategy of Ukraine, which will be developed in the future government, it is necessary to number the interests of financial institutions with the aim of forming public policy directions to keep them and to identify the threats to the economic security of financial institutions and to prove the need of government intervention to minimize them.

We offer the following perspective directions of state regulation of the country's financial security in terms of information economy development through the mechanism of stabilization of economic security of financial institutions: to select in the structure of the national security the institutions engaged in solving the problems of economic security of financial institutions keeping; to develop the guidelines for evaluation of economic safety of different types of financial institutions; to increase the frequency of inspections of economic parameters of financial institutions; to form a unified database of unscrupulous sellers and consumers of financial services; to develop legal regulation of ensuring the economic security of financial institutions; to improve the professional requirements for senior management of financial institutions; to encourage confidence of individuals and entities to modern financial products and services; to develop strategy to ensure economic security of financial institutions by 2020.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПОДДЕРЖКИ НАДЛЕЖАЩЕГО УРОВНЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Наталья БАБИНА, к.э.н., Киевский национальный университет
технологий и дизайна, филиал, г. Черкассы, Украина
e-mail: babinaamilo@gmail.com

JEL: I.26

Процесс интернационализации и глобализации национальных экономик свидетельствует о наличии совершенно новой экономической среды функционирования субъектов хозяйственной деятельности, базовыми признаками которой является нелинейность развития экономического пространства, ускоренная динамика экономических отношений, большое количество кризисов, взаимовлияний, увеличение уровня различных угроз.

Интеграция страны в мировое и европейское экономическое пространство вместе с новыми возможностями приносит современным предприятиям целый ряд угроз, как внутренних, так и внешних: от обострения конкуренции в условиях открытой экономики и необходимости странам с транзитивной экономикой принимать уже установленные «правила игры» до угроз, связанных с нестабильностью национальных рынков и несовершенным законодательством.

Увеличение неопределенности в глобальной конкурентной среде актуализирует поиск принципиально новых подходов к обеспечению информационной безопасности отечественных предприятий на внешних рынках и укреплению потенциала их развития. Основой увеличения уровня безопасности субъекта хозяйственной деятельности является, прежде всего, формирование и развитие современной (модерной) системы информационной безопасности. Можно выделить информационную составляющую глобальной экономической безопасности, международной экономической безопасности, национальной экономической безопасности, безопасности региона, экономической безопасности субъекта хозяйственной деятельности и экономической безопасности физического лица.

В условиях глобализации и интеграционных процессов система информационной безопасности структурно может быть

представлена как иерархически целостная совокупность основных подсистем. Все иерархические уровни взаимосвязаны и характеризуются различной степенью влияния один на другого, обеспечивая тем самым баланс системы в целом.

Глобализация приводит к либерализации международной торговли и международной финансовой деятельности, росту объемов и расширению географии международных потоков товаров и услуг, интенсификации информационного обмена и унификации социально-культурного пространства. Таким образом, система глобальной информационной безопасности порождена интеграционными процессами в современном мировом экономическом пространстве.

В условиях интеграционных процессов усиливается влияние внешних глобальных вызовов и угроз на все элементы глобальной системы экономической безопасности. В то же время, функционирование некоторых систем национальной информационной безопасности характеризуется усилением связей в пространстве и времени между элементами не только в рамках определенной подсистемы одного уровня, но и между элементами разных иерархических уровней.

Особенностью системы информационной безопасности в условиях интеграции является ее неординарная структура и динамическая сложность. Однако, как и любой сложной системе, системе информационной безопасности свойственна самоорганизация, саморегулирование и самоадаптация, которые делают ее способной к поиску устойчивого состояния функционирования.

Ведущей характеристикой системы информационной безопасности в условиях интеграции является её адаптивность, так как глобализация не только приумножает череду различных традиционных угроз, но и существенно изменяет экономическое пространство, что требует новейшей системы информационной безопасности: многофункциональной, динамичной, с определенным комплексом средств элиминации опасностей национальной, международной и глобальной информационной безопасности.

Роль информационной безопасности предприятия в интеграционных процессах занимает ведущее место, поскольку современное общество можно охарактеризовать как информационное. Поэтому сегодня существенно возрастает роль

всех направлений информационно-аналитического обеспечения деятельности предприятия: от анализа информационного пространства, в котором функционирует экономический субъект и охраны коммерческой тайны до обеспечения безопасности электронных расчетов предприятия и реализации им E-commerce.

Основным парадоксом современных транзитивных экономик является то, что большинство неконкурентоспособных на своих рынках предприятий не чувствуют конкуренции со стороны иностранных фирм и считают основными конкурентами другие отечественные предприятия. Это происходит в силу того, что только небольшое количество отечественных предприятий осуществляют внешнеэкономическую деятельность, и еще меньшая часть предприятий производит конкурентоспособную на мировых рынках продукцию. Конкуренция на внутреннем рынке является недостаточным стимулом для совершенствования и перестройки системы экономической безопасности предприятия, информационной составляющей в том числе.

Интеграционное развитие на пути к мировому экономическому пространству требует, как всеобъемлющей модернизации, активного внедрения инноваций, так и необходимость усиления уровня информационной безопасности всех иерархичных систем, их модификацию в соответствии с современными условиями хозяйствования. Для этого необходима разработка комплексной системы оценки уровня информационной безопасности, ориентированной на показатели, принятые для применения в практической деятельности субъекта хозяйственной деятельности.

Подчеркнем, что система показателей должна воспроизводить не только информационную, но и все составляющие экономической безопасности, выявлять граничные точки опасности, после пересечения которых негативные изменения в деятельности предприятия становятся, как правило, необратимыми.

Дефицит высококвалифицированных специалистов, недостаточное развитие инфраструктуры научно-технической деятельности, медленная модернизация технологических процессов и видов продукции влечет за собой угрозу информационно-инновационной безопасности как страны в целом, так и всех субъектов предпринимательской деятельности.

«ГИБРИДНЫЕ РИСКИ» В РАМКАХ СООТВЕТСТВИЯ МИРОВОЙ ПРОГРАММЕ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Елена ТУЛУБ, к.э.н., доцент,
Черкасский национальный университет
имени Богдана Хмельницкого, Украина
e-mail: em_tulub@ukr.net

JEL: D80

Тенденции становления информационной экономики имеют свои проявления даже в развитых странах. Несмотря на крупномасштабную теоретическую и практическую базу, остается большое количество нерешенных вопросов методологического характера в теории информационной экономики. Так, следует отметить, что современный темп информатизации, технологических новшеств и беспрестанные процессы глобализации порождают ежедневно все новые и новые задачи.

Информационная экономика рассматривается как переход к другому виду общественных отношений, обусловленный изменением характера труда и развитием производства, и социума, через активное внедрение технологий в процессах распределения и производства.

Основываясь на инновационном предпринимательстве, менеджменте, автоформализации экономических процессов и информационном инжиниринге информационная экономика порождает новые вызовы современности. Для украинской экономики процесс информатизации находится на этапе активного развития. По социально-экономическому критерию процент населения, занятого в информационной сфере приближается к 40%, а по техническому - период информатизации общества насчитывает уже более 40 лет.

Развитие информационных технологий порождает формирование обновленной нормативно-правовой базы в сфере информационных технологий; создание условий для присоединения к открытым информационным системам; развитие телекоммуникационной и информационной инфраструктуры; широкое внедрение информационно-коммуникационных технологий в различные сферы

хозяйствования. Указанные тенденции касаются потенциально коррупционнымекх секторов: банковские структуры, энергетика, телекоммуникации и государственное управление.

Наряду с большим количеством положительных аспектов информатизации экономического сектора возникает ряд рисков, прежде всего касающихся крупных производственных предприятий. В современном мире большинство транзакций осуществляется в электронном виде, начинает работать система электронного правительства, растет интернет-преступность, fraud-мошенничество, монополизация компаний, обладающих определенными информационными ресурсами. Все это порождает новые риски, которые к этому времени были неизвестны. Они сочетают в себе элементы рыночных рисков, финансовых, информационных, политических, производственных, бизнес-рисков и др.

На сегодня устоявшегося механизма для противодействия определенному виду рисков недостаточно, поскольку он построен для особенностей конкретного риска и е малоэффективен для другого вида. С усилением глобализационных процессов украинские компании все больше начинают сталкиваться с комбинированными рисками - «гибридными рисками». С такими дестабилизаторами достаточно трудно работать по стандартной схеме «тест-воздействие-контроль». В управлении они предполагают комплексный подход, основанный на сочетании различных методик противодействия рискам.

Так, «гибридными рисками» являются комбинированные или смешанные риски в экономической, социальной, геополитической, технологической, информационной сфере, проявляются в большей степени как операционный риск в краткосрочный или среднесрочный период с применением комбинированных средств.

Таким образом, перед топ-менеджментом стоит выбор между подготовкой к комплексу действий по поддержке стабильного состояния компании или приведение высокоинтенсивных действий по предупреждению, минимизации или устранению риска.

**GLOBALIZATION OF FINANCIAL MARKETS,
INFORMATION SECURITY AND DATA PROTECTION:
ADJUSTMENTS TO THE NEW REALITIES**

Diana CRICLIVAIA, assoc. prof., PhD., Moldova State University
e-mail: criclivaia@gmail.com

Russell Gregory Jr. ISAACS, independent researcher, Ohio, SUA

JEL: D53, O16, E44, F66

This timely and important article takes a serious view of adjustments to the new realities be made. This paper analyzes the impact of globalization on financial markets' information security and data protection.

In this age of globalization, the key to survival and success for many financial institutions is to spend on big data solutions and quantitative approaches. As we anticipated risk, compliance, and marketing are the focus for financial institutions globally. Risk and compliance obviously remain to be most urgent for SIFIs (systemically important financial institutions) or G-SIBs (global systemically important banks), as important guaranty tied to heightened capital controls, risk oversight, and data management are coming into effect (e.g. Basel III, FRTB (Fundamental Review of the Trading Book), and MiFID II (Markets in Financial Instruments Directive)).

The unprecedented changes in world's financial markets have had significant implications for information security and data protection¹. Thus, authors suggest that institutions and companies need to look forward and adjust to the new realities.

As the two terms 'Data protection' and 'Information security' are often used together, they are often misused. Data protection is "a set of laws, regulations and best practice directing the collection, access, update, store and dispose of personal data about individuals". Information security is defined as "the practice of defending all data from unauthorised access, use, modification or disruption". It is important to understand that the requirements of the data protection go above and beyond the way information is stored or transmitted.

¹ In 2013, while about 40% of the information in the digital universe required some type of data protection, less than 20% of the digital universe actually had these protections.

However, the most obvious challenges ahead are data storage² and security³. In this regards we analyzed data challenges as four Vs: volume, velocity, variety, and veracity⁴.

As consequence of our analysis, the following key trends can be mentioned, which financial institutions will have to take into account rather sooner than later: *hybrid cloud environments; risk data aggregation, model risk, and data analytics; financial data governance; real-time financial data; Internet of Things (IoT) and event streaming; blockchain technology; operational automation; predictive analytics*⁵; *cybersecurity*.

Technologies such as blockchain, advanced analytics, machine learning, and event streaming will increasingly underpin the next generation of data-driven processes. On one hand, this will give impetus to more ‘Data protection’ and ‘Information security’ issues. And on other hand will create opportunities to improve the financial market structure, elasticity, and efficiency objectives, which serve as key areas for financial utilities.

Bibliography:

1. European Union (2016), European Data Protection Law: General Data Protection Regulation 2016, Ed: Andreas Linder, 192 p.
2. Gregory, C. Wilshusen (2007), Information Security – Sustained Progress Needed to Strengthen Controls at the Securities and Exchange Commission, Diane Publishing, 21 p.
3. International Financial Markets: The Challenge of Globalization, Ed. by Leonardo Auernheimer, University of Chicago Press, 2010, 336 p.
4. John, C. Hull (2015), Risk Management and Financial Institutions, 4th Edition, John Wiley & Sons, 752 p.
5. Knapp, Kenneth J. (2009), Cyber Security and Global Information Assurance: Threat Analysis and Response Solutions, IGI Global, 458 p.

² IDC estimates that the amount of information stored in the world's IT systems is doubling about every two years. By 2020, the total amount will be enough to fill a stack of tablets that reaches from the earth to the moon 6.6 times. The digital universe between mature and emerging markets (e.g., China) will switch – from 60% accounted for by mature markets to 60% of the data in the digital universe coming from emerging markets. And enterprises have responsibility or liability for about 85 percent of that information.

³ Security is also a big concern for organizations with big data stores. Malware, viruses, hacking and loss or damage can all affect and ultimately ruin a company. It's been estimated that data loss is costing organisations an estimated \$1.7 trillion dollars a year, and 60% of the organisations that experience severe data loss or damage cease trading and fold within a year.

⁴ Volume reflects the size of information. Velocity reflects the speed at which data is generated and used. Variety represents the diversity of the data. Veracity refers to the biases, noise and abnormality in data.

⁵ Risk management (i.e., underwriting modeling), has and will continue to be one of the strongest areas of predictive use.

EVALUAREA INVESTIȚIILOR IMOBILIARE: TRATAMENTE ȘI OPȚIUNI CONTABILE

Liliana LAZARI, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: lilianalazary@gmail.com

JEL: M41, Q5, A2

În prezent, în Republica Moldova piața imobiliară este în creștere și dezvoltare, fiind atractivă ca obiect al investiției. În situația în care cererea este în creștere, scopul investitorilor poate fi efectuarea, menținerea investițiilor imobiliare și/sau acordarea acestora în locațiune/leasing. În rezultat, efectuarea tranzacțiilor cu investițiilor imobiliare impun aplicarea evaluării pentru asigurarea gestionării eficiente a acestora.

Evaluarea a reprezentat o veche preocupare a omului, pentru estimarea măsurii în care bunurile pe care intenționa să le achiziționeze pot să-i satisfacă necesitățile. Experiența dobândită în timp a permis cercetătorilor din domeniu să construiască metode de evaluare care au permis estimări tot mai corecte a realităților din economie. Cunoscut este faptul că evaluarea reprezintă o activitate complexă ce implică în procesul efectuării cunoștințe din diverse domenii, precum: finanțe, contabilitate, drept, etc. Această abordare pluridisciplinară prezintă un interes deosebit, dar și o dificultate. Pentru studierea performanțelor obținute, dar și efectuarea strategiilor de dezvoltare pentru viitor este necesar să se cunoască mecanismele contabile în scopul de a efectua o examinare și analiză profundă a situațiilor financiare. În acest context, un adevăr recunoscut este că alegerea corectă a metodei de evaluare constituie premisa fundamentală pentru ca rezultatele obținute să fie validate de piață. Adecvarea metodei în funcție de contextul în care se desfășoară activitatea reflectă o primă dovadă a rezultatelor așteptate.

Evaluarea investițiilor imobiliare în scop contabil este prezentată de SNC „Investiții imobiliare” elaborat în baza Directivelor Europene și IAS 40 „Investiții imobiliare”, deoarece nu s-au regăsit în vechile reglementări contabile, apar multiple probleme și tratamente cu privire la evaluarea investițiilor imobiliare, fapt ce constituie suportul cercetării.

În dependență de momentul efectuării evaluării investițiilor imobiliare deosebim: evaluare curentă și evaluare ulterioară.

La recunoașterea în componența investițiilor imobiliare, se evaluează inițial la *cost de intrare* care include valoarea de procurare și costurile de achiziție direct atribuibile, cum ar fi: comisionul agenției imobiliare, plățile pentru serviciile notariale, costul serviciilor juridice, taxele de stat și alte costuri de tranzacționare. Evaluarea investițiilor imobiliare intrate se organizează în funcție de modul de intrare din: exteriorul entității (achiziționate, primite cu titlu gratuit, procurate ca aport la capitalul social); interiorul entității (proprietatea imobiliară neutilizată de posesor, mărfuri). Costul de intrare a investițiilor imobiliare nu se modifică după recunoașterea inițială, decât în cazurile capitalizării costurilor ulterioare de modernizare și ajustării valorii la modificarea valorii juste a investiției.

Metoda de evaluare ulterioară se indică în politicile contabile ale entității și se aplică tuturor investițiilor imobiliare. Evaluarea ulterioară a investițiilor imobiliare se efectuează la data raportării conform metodei bazate pe *valoarea justă* sau *cost*. Se utilizează o singură metodă pentru toate investițiile imobiliare ale entității și se menționează în politicile contabile. Metoda de evaluare ulterioară a investițiilor imobiliare va determina modul de organizare al contabilității și raportării acestora.

Bibliografie:

1. BRÎNZILĂ, L. *Unele aspecte aferente recunoașterii și evaluării investițiilor imobiliare*. În: “Problemele contabilității în contextul integrării europene”, Conferința Internațională din 10-11 noiembrie 2009, Chișinău: ASEM, 2010, p. 26-30
2. GÎRBINĂ, M., BUNEA, Ș. *Sinteze, studii de caz și teste grilă privind aplicarea LAS (revizuite) – IFRS*. Editura CECCAR, București, 2008.
3. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător nr.81-XV din 18.03.2004.
4. SNC “Investiții imobiliare”, SNC “Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”.
5. IAS 40 “Investiții imobiliare”, IFRS 13 “Valoarea justă”.
6. NEDERIȚA, A. *Erorile tipice aferente aplicării SNC “Investiții imobiliare” și modul de corectare a acestora*. În: revista Contabilitate și audit nr.6 din 2016, p.9-16.
7. THAUVRON, A. (traducere TABĂRĂ, N.). *Evaluarea întreprinderii*. Iași, 2015.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ ДЛЯ СНИЖЕНИЯ ЗАТРАТ ГОСТИНИЧНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Галина ВОРОНЦОВА, к.пед.н., доцент,
СПбГЭУ, Россия

e-mail: galina-graf56@mail.ru

Людмила ГАВРИЛЮК, к.э.н., доцент, МЭА

e-mail: gavriliucludmilq@yahoo.com

JEL: G32, M1, M41

В настоящее время на предприятиях гостеприимства активно используются инновационные технологии. Одной из составляющей успешной деятельности гостинично-ресторанного предприятия является качество оказываемых услуг, которые должны: удовлетворять требованиям потребителя, соответствовать применяемым стандартам и техническим условиям, предоставляться потребителю по конкурентоспособным ценам, обеспечивать получение прибыли [1]. Конкурентные преимущества предприятий индустрии гостеприимства зависят от нововведений в области информационных технологий, а именно, комплексных систем автоматизированного управления (АСУ), позволяющих четко регулировать бизнес-процессы и контролировать расходы и доходы предприятия. С одной стороны, эти нововведения увеличивают величину постоянных затрат, тем самым отдаляя порог рентабельности, но, с другой стороны, они же позволяют привлекать новых туристов, оказывать им широкий спектр услуг, тем самым, повысить доходы предприятия. Основными критериями оценки целесообразности инвестиций в АСУ гостинично-ресторанным комплексом являются: во-первых, достижение конкурентного преимущества, во-вторых, повышение производительности и, в – третьих, максимальное использование имеющихся ресурсов гостиницы.

Основой любой гостиничной АСУ является система управления номерным фондом. Она сосредотачивает в себе информацию о текущем состоянии номерного фонда, его загрузке, проживающих, ожидаемых гостей, а также финансовые показатели, что является необходимым для принятия оптимальных управленческих решений. Бизнес-

процессы, подлежащие автоматизации в отеле, можно разделить на два блока: фронт-офис (внешние бизнес-процессы) и бэк-офис (внутренние бизнес-процессы). Под фронт-офисом отелей понимают структурные подразделения, сотрудников, которые непосредственно взаимодействуют с клиентами: службы маркетинга, приема и размещения, бронирования и продаж, сопровождения и обслуживания. Однако, в основе бизнеса всегда лежат внутренние бэк-офисные процессы – структурные подразделения, сотрудники отеля, которые, как правило, не взаимодействуют с клиентами напрямую: службы производства гостиничных услуг, финансов персонала, снабжения, логистики и т.д. Автоматизированные рабочие места объединяются локальной компьютерной сетью, обеспечивая комплексное управление всеми отделами и службами отеля. Таким образом, инвестиции в современные АСУ, объединяющие в единый цикл все жизненно-важные элементы гостинично-ресторанного бизнеса, позволяют минимизировать затраты и расходы на всех этапах, эффективно контролировать работу персонала, повышать качество обслуживания.

Библиография:

1. Воронцова Г.Г., Гаврилюк Л.А. *Тенденции развития предприятий индустрии гостеприимства в условиях экономической нестабильности.* // Актуальные проблемы развития индустрии гостеприимства на современном этапе. Сб. науч. тр. по мат. XI межд. научн.-пр. конф. СПб.: СПбГЭУ, 2015. с. 26-29.

УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Виктория ЧЕРЕДНИЧЕНКО, к.э.н.,
Черкасский национальный университет
им. Б. Хмельницкого, Украина
e-mail: ingle@mail.ru

В течение второй половины XX века глобализация превратилась в основную тенденцию современного мирового развития, и именно поэтому для каждой страны актуальными становятся проблемы обеспечения финансовой безопасности.

Глобализация способствует развитию одних стран (как правило, высокоразвитых) и отводит роль аутсайдеров менее развитым странам, что в конечном итоге приводит к возникновению новых проблем, таких как, неравномерность светового развития, дифференциации мировой экономики, поляризации общества.

Угрозы экономической, финансовой глобализации имеют проявление в следующем.

Во-первых, резко увеличивается разрыв между странами мира. Примером этого служит показатель ВВП на душу населения рассчитанный МВФ. За 2015 год Люксембург заработал 101994 долларов США, а менее развитые страны - Конго, Бурунди имеют показатели ниже \$1000 [3].

Во-вторых, на основе глобализации происходит угрожающая человечеству деформация финансово-рыночных механизмов и инструментов. В результате капитал приобрел значительную мобильность, перетекая по всему миру в самых привлекательных и более выгодных возможностях, а характер операций участников глобального рынка, учитывая диверсификацию, уже не позволяет отождествлять их только со страной национальной принадлежности. Следовательно, финансовая глобализация усилила влияние международных рынков на осуществление операций кредитования и заимствования резидентами различных стран, что привело к росту международной сети финансовых институтов и корпораций, к повышению доли бизнеса, приходящейся на зарубежные страны, и к фундаментальным изменениям в их системах организации управления финансовыми потоками.

В-третьих, серьезные угрозы стабильному развитию экономики выходят из экспансии глобального капитала, особенно капитала спекулятивного. На сегодня большая часть капитала переориентируется на спекулятивное обогащение; Уже сейчас существует большой разрыв между реальным мировым валовым продуктом и спекулятивным капиталом, а глобализация еще больше усугубляет этот разрыв, что в свою очередь приводит к очередному мировому кризису.

В-четвертых, экспансия иностранными ТНБ национальных банков. Происходит усиление конкуренции в середине финансовой сферы, корпорации стремятся получить экономию на масштабе и расширить спектр своей деятельности.

В-пятых, расширение оффшорного бизнеса, который существует в льготных режимах: налоговом, валютном, банковском и административном. Активы оффшорных банков постоянно находятся в движении, принося их владельцам и менеджерам повышенные прибыли.

В-шестых, широкое использование Интернет-технологий: возрастает роль фондовых рынков, все больше банковских структур привлекаются в электронному бизнесу.

Также можно выделить и другие угрозы финансовой безопасности в условиях глобализации, но эти наиболее значимые.

Следовательно, государство должно обеспечить свое эффективное функционирование и поддерживать экономическую устойчивость в глобальной среде. Это может быть обеспечено только экономической безопасностью.

Список литературы:

1. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. - М. Издательство «Весь Мир», 2004. - 188 с.
2. Бузгалин А., Колганов А. Мировой экономический кризис и сценарии посткризисного развития: марксистский анализ // Вопросы экономики. – 2009 – No 1. – С. 119-132.
3. World Economic Outlook Database, April 2016. Режим доступа: <http://www.imf.org>

ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ ПРОЕКТАМИ КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Нина ЖЕЛЕЗНОВА, к.э.н., доцент, МЭА
Диана ШУЛЯТИЦКАЯ, НИТУ «МИСиС», Россия

Abstract. The summary of presentation on issues relating to the use of informational technology of project management is expounded proving that technologies automating project management processes, are one of directions of information economy development.

JEL: M15, D80

Понимание информационной экономики относится к науке, исследующей активное применение электронных технологий в процессах общественного производства, распределения, обмена и потребления общественных благ.

Исходя из определения проекта как совокупности мероприятий для достижения цели и концептуального положения об уникальности и неповторяющемся характере проектной цели, использование информационных технологий актуально на всех этапах управления проектами. Например, уже на этапе инициализации проекта, т.е. для доказательства ценности проекта для потребителя, оправдания его расходов, сроков и качества работ используются ИТ-технологии. Для управления проектами необходимо сблизить заказчиков проекта с его исполнителями и подрядчиками и обеспечить совместную работу различных подразделений над проектом вне зависимости от их местоположения. Эту задачу позволяют реализовать технологии Internet/Intranet. Эти же системы предоставляют доступ к информации о проектах, не требуя на его организацию значительных средств.

В управлении проектами наметились определённые тенденции в развитии информационных технологий: ИТ-технологий, технологий СППР, технологий АСУ, технологий электронного документооборота (ЕСМ), технологий экспертной поддержки.

Все виды информационных технологий и функциональные элементы интегрированных информационных систем управления проектами позволяют скоординировать сроки,

выявить оптимальную величину расходов, обеспечить требуемое качество работ.

Управление проектами с использованием информационных технологий развивает все процессы взаимодействия людей в процессе производства общественных благ, их распределения, обмена и потребления, а, следовательно, является одним из основных направлений в развитии информационной экономики.

Целесообразно, чтобы дальнейшее развитие информационной экономики в будущих глобальных проектах предусматривало влияние внедрения информационных технологий в целом на общество, на занятость высвобождаемого персонала, снижение длительности рабочего времени, справедливость в оплате разработчиков и пользователей информационных технологий, создание всех условий для саморазвития личности, исключая факторы социального неравенства.

Библиография:

1. МЕСКОН М., АЛЬБЕРТ М., ХЕДОУРИ Ф. *Основы менеджмента*, пер. с англ., Москва: Дело, 2004, гл.21, с.447-450.
2. ГАЙДРИК К.В. *Системы поддержки принятия решений: эволюция концепции и некоторые перспективы*. Институт Математики АН РМ-Кишинёв. Доступно: http://aldoshinaan.blogspot.md/2015/10/blog-post_65.html.
3. ХАЖЕЕВА, М.А. *Информационная экономика как основа экономического роста и повышения уровня благосостояния граждан*. Доступно: <http://cyberleninka.ru/article/n/informatsionnaya-ekonomika-kak-osnova-ekonomicheskogo-rosta-i-povysheniya-urovnya-blagosostoyaniya-grazhdan#ixzz4Q69lnP2N>. [14.02.2017].
4. <http://www.pmacademy.ru>. [прочитано 19.02/2017].
5. <https://news.mail.ru/economics/28340757/>.
6. http://info-tehnologii.ru/vid_inf/exp_sis/index.html
7. <http://www.itsec.ru/articles2/doc/rossiyskiy-gynok-sed-ecm-perspektivy-razvitiya> [прочитано 19.02.2017].
8. <http://proiz-teh.ru/at-razvitic-sistem.html> [прочитано 18.02/2017].
9. http://www.biexpert.ru/news/Novye_tendentsii_v_razvitiu_BI.
10. <http://univer-nn.ru/informacionnye-texnologii/>

МИРОВОЙ ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Евгения ЖЕЛЕЗНОВА, к.э.н., Россия
Светлана БИЛООКАЯ, к.э.н., доцент, МЭА

Abstract. The thesis summarized the content of speech on the development of the global foreign exchange market as a manifestation of a form of financial integration.

JEL: F36; G15.

Современная мировая экономика с её огромной концентрацией капитала и научно-технического потенциала базируется на формирующемся новом укладе общественного производства - информационном обществе. Следствием развития этих процессов в мире является финансовая глобализация.

Сопоставление объемов финансовых потоков по формам финансовой глобализации свидетельствует о том, что финансовая интеграция более всего проявляется на валютных рынках. Так, в 2015 году объем мировой торговли товарами и коммерческими услугами (экспорт) составил немного более 21 трлн. долларов, прирастая с 2010 года на 2,7-3,2 процента ежегодно. [1] За этот же период приростные показатели валового внутреннего (национального) продукта составляли в пределах 2,2-2,5 процента. Объемы биржевой торговли по данным Всемирной федерации бирж в 2015 г. определены на наличном рынке в 113,7 трлн. дол. при внутренней рыночной капитализации 66,96 трлн. дол. и 23772 млн. сделок [2]. На срочном рынке обращается более 16500 млн. опционных и фьючерсных валютных, процентных, индексных контрактов. Прямые иностранные инвестиции в 2015 году составили 1,7 трлн. дол. По сведениям Всемирного банка ежегодные объемы международной финансовой помощи правительствам стран за последние пять лет составляли около 40-43 млрд. и в 2015 году – 42,5 млрд. дол. [3].

Характеристику объемов мирового валютного рынка позволяют дать исследования Банка международных расчетов (БМР), проводимые каждые три года в апреле месяце. По данным этих исследований среднедневной оборот мирового валютного рынка составлял в 1977 году - 5 млрд. дол., в 1987 году - 600 млрд. дол., увеличившись за десятилетие в 120 раз. В конце 1992 года

объемы составляли уже 1 трлн долларов, в 1997 году - 1,2 трлн. долларов; в 2000 году - 1,5 трлн. долларов. В 2005-2006 годах объём дневного оборота на рынке FOREX колебался, по разным оценкам, от 2 до 4,5 трлн. долларов; в 2010 году - 4 трлн. долларов. В апреле 2016 года среднедневной оборот валютного рынка составлял 5,1 трлн. долларов США по сравнению с 5,4 трлн. долларов США в апреле 2013 года, увеличившись почти за четверть века в 5 раз [4]. Оборот мирового валютного рынка почти на 80 процентов обеспечивается четырьмя основными валютами (USD, EUR, JPY, GBP) из 32 валют.

Приведенные данные свидетельствуют об ошеломляющих темпах роста оборотов торговли на мировом валютном рынке, особенно за период 70-90-х годов. Объемы оборота мирового валютного рынка, рассчитанные по данным исследований БМР, в апреле 2016 года более чем в 10 раз превышают объемы мировой торговли товарами и услугами, биржевой торговли, прямых международных инвестиций вместе взятых и в более чем в 90 раз превышают объемы торговли товарами и услугами.

К 2020 году предсказывается дальнейший рост внутридневного оборота до 10 трлн. долларов [5], что соответствует 15 процентам среднегодового прироста по отношению к 2015 году. Для сравнения: ежегодные темпы прироста мирового ВВП по прогнозным оценкам за этот период предполагаются в 3,7 процента [6].

Такие сопоставления свидетельствуют об опережающем развитии валютного рынка в сравнении с другими формами финансовой глобализации, о тесной взаимосвязи между формами финансовой глобализации, и о том, что валютный рынок более всего определяет процессы финансовой глобализации и является одним из основных её проявлений.

Библиография:

1. https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2016_e/wts2016_e.pdf
2. WFE_2015 Market Highlights. (прочитано 04.02.2017).
3. WBAnnualReport2015RU. (прочитано 04.02.2017).
4. [https://justforex.com/blog/ru/statistika-foreks/\(11.02.2017\)](https://justforex.com/blog/ru/statistika-foreks/(11.02.2017)).
5. finansopedia.ru/rinki/chto-takoe-forex (прочитано 4.02.2017).
6. http://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2016/2016_008.pdf
7. [http://www.ictsd.org/bridges-news/\(прочитано 05.02.2017\)](http://www.ictsd.org/bridges-news/(прочитано 05.02.2017)).

PARTICULARITIES OF EUROPEAN CAPITAL MARKET EVOLUTION IN A DIGITAL ECONOMY

Svetlana BILOCCAIA, assoc. prof., Ph.D., AESM
Evgenia ZHELEZNOVA, Ph.D., Russia

JEL: G18, G20, F65, O30, O52

National Strategy for information society development “*Digital Moldova 2020*” indicates, as general objective, “Creating favorable conditions for development and wide use of Information and Communications Technology (ICT) potential by the public institutions, businesses and individuals in order to help them achieve economic, social and cultural goals, for the benefit of everyone”. Achieving this goal requires significant investments, attracted mainly through the national financial market, whose modernization, using the advantages provided by the digital economy, can contribute to a significant increase in the volume of obtaining capital.

The aim of this investigation is identification, with the purpose of implementing the best European practice, specifying the peculiarities of modern European capital market evolution and main advantages that implied ICT development for European Union (EU) financial market in the Republic of Moldova,

The study demonstrates, that development of contemporary capital markets of EU countries, mainly determined by the implementation of tasks, indicated in EU *Investment Plan*, aims to tackle investment shortages head-on by increasing and diversifying the funding sources for Europe’s businesses and long-term projects, according to the *Europe 2020 Strategy*, established three priorities: *Sustainable growth*, *Inclusive growth* and *Smart growth* which contains such initiatives as: *Innovation Union*; *Digital agenda for Europe* and *Education*.

The main particularities of EU countries capital markets evolution in a digital economy, grouped according to related measures, are:

- 1. *Financing for innovation, start-ups and non-listed companies, including:*** support venture capital and equity financing, elaboration of the *Pan-European Venture Capital Fund(s)-of-Funds programme* aimed to address Europe’s equity gap and to attract additional private funding from institutional investors into the EU venture capital; review of the *European Venture Capital Funds* and *European Social Entrepreneurship Funds* regulations; tax incentives for venture capital and business angels; elaboration pan-European information systems based on modern ICT, overcome information

barriers to SME investment; promote innovative forms of corporate financing, broaden access to finance for innovative companies, start-ups, unlisted firms, including SMEs; promote private placements.

2. *Making it easier for companies to raise capital on public markets, based on:* strengthen access to public markets; modernization the regulatory framework for SME admission on public markets and SME Growth Markets; review corporate bond markets, focusing on market liquidity; address debt-equity bias in national corporate tax systems.

3. *Investing for long-term, infrastructure and sustainable investment, which implies:* support infrastructure investment, especially for projects that involve ICT; expand investment opportunities for institutional investors and fund managers; elimination of the barriers to the cross-border distribution of investment funds; analysis, using modern methods based on ICT, of evidence on the cumulative impact of the financial reform?

4. *Fostering retail and institutional investment, involving:* increase choice of financial instruments, financial intermediaries and competition for retail consumers; support saving for retirement, improve policy framework to establish EU personal pensions.

5. *Leveraging banking capacity to support the wider economy, inclusive:* strengthen local financing networks based on ICT; build EU securitisation markets; creation EU-wide framework for covered bonds and similar structures for SME loans.

6. *Facilitating cross-border investing, through:* removing national barriers to cross-border investment; improving market infrastructure for cross-border investing; fostering convergence of insolvency proceedings, removing cross-border tax barriers, strengthening supervisory convergence and EU macro-prudential framework.

Bibliography:

1. *National Strategy for information society development “Digital Moldova 2020”*, approved by the Government Decision no. 857, 31.10.2013
2. http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
3. <http://ec.europa.eu/finance/capital-markets-union/>

UTILITATEA BITCOINULUI CA MONEDA DIGITALĂ GLOBALĂ

Victoria COCIUG, dr., conf. univ., INCE
Olga TIMOFEI, dr., INCE

Avansarea tehnologiilor informaționale și progresul criptografiei a creat condiții pentru apariția unor noi forme de monede – criptomonede, a căror evoluție și răspândire capătă deja o amploare globală considerabilă.

Îmbunătățirea continuă și dezvoltarea monedei virtuale, și în special a cripto-monedei vine cu un potențial major de a restrânge rolul predominant al monedei clasice, mai cu seamă a numerarului, în efectuarea tranzacțiilor transnaționale cu valoare mică, oferind consumatorilor și comercianților o nouă modalitate de plată în vânzările cu amănuntul, fiind mai ușoară și mai ieftină. Cu toate acestea, ca și oricare inovație, apariția monedelor virtuale conduce spre crearea unor noi serii de probleme și riscuri potențiale.

Deși există o multitudine de criptovalute, cea mai populară monedă digitală descentralizată este deocamdată Bitcoinul. Ea se bazează un sistem criptografic inovator, care îi asigură securitatea tranzacțiilor, dar și a emisiunii banilor - blockchain. Spre deosebire de banii clasici, controlați de o autoritate centrală, Bitcoinul este o monedă digitală "peer-to-peer" care funcționează on-line. Diferența esențială dintre acesta și banii clasici creați de bănci este că, primul este un instrument de plată, mijloc de schimb și teaurizare, față de cei din urmă care sunt rezultatul aplicării politicii monetare.

Comparativ cu moneda clasică, Bitcoinul nu poate fi creat ci doar obținut fie prin mining – un proces complicat și costisitor, care se bazează de potrivă pe tehnologiile informaționale recente și un algoritm matematic complicat, menit să corecteze și să mențină într-o anumită limită cantitatea de bitcoini generați de sistem. Însăși crearea criptomonedei se rezumă la instalarea unui fișier care are înregistrate cele mai recente tranzacții – bloc, distribuit în rețea între toți utilizatorii ei. Când calculatorul descoperă un nou bloc, se poate obține un anumit număr de bitcoini. Acest număr se schimbă de-a lungul timpului și se micșorează cu un factor de 0,5 la fiecare patru ani. Obținerea monedei nu este neapărat și emisiunea ei – deținătorul poate intra în posesia unei cantități de

bitcoin fie prin acceptarea lor ca mijloc de plată și schimb, fie prin procurarea lor pe o platformă specializată.

Datorită faptului că numărul total de bitcoini este limitat și tinde spre 21 de milioane, sistemul se susține singur, este codat, complet anonim și nu este supus inflației. Dar acesta nu este unicul avantaj al deținerii bitcoinului, unele din ele fiind punctate mai jos:

- anonimatul, una dintre principalele proprietăți ale Bitcoinului – utilizatorii lui nu pot fi depistați, suma transferului și adresa reprezentând o secvență aleatoare de caractere, care sunt generate la fiecare tranzacție din nou;

- plăți fără limite sau restricții, spre deosebire de sistemul bancar, Bitcoin permite efectuare plăților în întreaga lume fără restricții;

- comisioane reduse, pentru transferuri și asistență se percepe un comision redus, în medie de 0,7-1%, în funcție de bursa de valori și sistemul de plăți [3];

- descentralizarea, ce îi permite să fie independent de orice stat sau parte terță pentru cliring;

- capacitate de emisiune autonomă, orice utilizator de rețea, având cunoștințe și competențe speciale, poate fi capabil să creeze Bitcoini [1].

În ciuda avantajelor enorme sistemul Bitcoin are și puncte slabe:

- păstrarea banilor în Bitcoin, nu aduce câștiguri sub formă de dobândă precum depozitele create la bănci, ci din creșterea de valoare;

- sistemul este la o etapă incipientă de dezvoltare ce presupune volatilitate și grad de risc suplimentar;

- moneda electronică fiind descentralizată, nu va putea să beneficieze de un sprijin din partea autorităților monetare sau instituțiilor financiare a țării în cazul apariției unor riscuri.

Aceste avantaje și dezavantaje se referă mai mult utilizatorilor de bitcoini, însă pentru economia globală această monedă precum și altele electronice similare implică riscuri și incidente absolut de altă natură. Împreună cu riscurile mai tangibile ce țin de factorii geopolitici, militari și de terorism, dezvoltarea Bitcoinului prezintă și o schimbare majoră în gândirea economică, modul de organizare a vieții economice, un mediu în proces de transformare plin de provocări, bariere și limite.

Considerăm că Bitcoin are un potențial de a înlocui moneda tradițională, însă pentru aceasta el trebuie să evolueze mai întâi într-o formă mai sigură de bani prin menținerea legăturii cu alte forme de plată on-line și implicarea guvernului în asigurarea protecției împotriva furtului. Sau alte măsuri pentru scăderea volatilității Bitcoinului. Bitcoin poate fi, eventual, protejat într-un mod analog cu protecția deponenților de către bancă, minimizând astfel riscurile de furt.

Bibliografie:

1. NAKAMOTO, S. *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. 24 mai 2009. Disponibil: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. Legea Republicii Moldova cu privire la serviciile de plată și moneda electronica Nr. 114 din 18.05.2012. Publicat: 14.09.2012 în Monitorul Oficial Nr. 193-197.
3. Joseph Bonneau, Andrew Miller, Jeremy Clark, Arvind Narayanan, Joshua A. Kroll, Edward W. Felten. Research Perspectives and Challenges for Bitcoin and Cryptocurrencies. <http://www.jbonneau.com/doc/BMCNKF15-IEEEESP-bitcoin.pdf>

ANALIZA ATRACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE A ENTITĂȚII

Valentina PALADI, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: vspaladi@mail.ru

Lica ERHAN, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: lica.erhan@mail.ru

JEL: M41, M 29

În prezent, în literatura de specialitate, tot mai des putem întâlni lucrări în care sunt dezvăluite problemele aferente aprecierii atractivității investiționale a unei ramuri ale economiei naționale sau a economiei naționale în întregime și mai puțin cele ce țin de estimarea atractivității investiționale a unei entități concrete.

În opinia noastră una dintre problemele majore în estimarea atractivității investiționale a unei entități constă în selectarea modalității de apreciere a acesteia. În continuare vom examina unele dintre aceste metode:

✓ *Aprecierea atractivității investiționale a entității în baza analizei influenței factorilor externi și interni* – esența acestei metode constă în

evidențierea factorilor externi și interni cheie ale atractivității investiționale a entității; construirea modelului de regresie multifactorial de influență a factorilor selectați și prognozarea atractivității investiționale a entității; analiza atractivității investiționale a entității, ținând cont de factorii identificați; elaborarea recomandărilor.

Avantajul acestei metode constă în abordarea complexă a cercetării atractivității investiționale a entității, ținând cont atât de factorii interni, cât și cei externi. Printre neajunsul metodei putem menționa, că un rol dominant în aplicarea acesteia îl joacă expertiza, sondajele și chestionarele, ceea ce face ca rezultatul final să depindă de evaluările subiective care, la rândul lor, duc la reducerea exactității lor.

✓ *Metoda fluxurilor de numerar actualizate* – această metodă se bazează pe presupunerea, că valoarea pe care este dispusă s-o plătească potențialul proprietar al unei entități este determinată în baza fluxurilor de numerar prognozate, pe care acesta aștepta să le primească în viitor. Prognozarea fluxurilor de numerar până la o anumită perioadă (de obicei 3-5 ani) și fluxurile de numerar în perioada post-prognoză sunt ajustate la valoarea prezentă la data efectuării evaluării, prin actualizarea acestora la o rată care reflectă riscurile asociate. Ca urmare, se formează valoarea actualizată a entității, care permite de a face concluzia despre atractivitatea investițională a acesteia.

Avantajul metodei constă în evaluarea realistă a valorii entității, a atractivității investiționale a acesteia, precum și a posibilității de a vedea potențialul ascuns al entității. Cu toate acestea, metoda dată nu este suficient de corectă, deoarece tendințele actuale reflectate în evoluția indicatorilor, mecanic sunt transpuse pe perioada prognozată, iar ipotezele adoptate sunt subiective, ceea ce nu garantează evitarea erorilor în calcule.

✓ *Modelul din șapte factori de evaluare a atractivității investiționale a entității* – în acest model în calitate de criteriu al atractivității investiționale a entității se utilizează rentabilitatea activelor, nivelul căreia depinde de nivelul rentabilității vânzărilor, de numărul de rotație a activelor circulante, de coeficientul lichidității curente, de corelația dintre datoriile curente și creanțele curente, corelația dintre creanțele curente și datoriile curente, de cota datoriilor curente în

suma capitalului împrumutat și de corelația dintre capitalul împrumutat și suma activelor totale. Baza luării deciziei servește următorul postulat: cu cât este mai înalt nivelul rentabilității activelor, cu atât mai eficient activează entitatea și respectiv este mai atractivă din punct de vedere al investitorului. Nivelul de atractivitate a investițiilor este determinat de indicele integral, calculat ca produsul dintre indicii modificării factorilor.

Metoda examinată permite matematic precis de a calcula indicatorul, care reprezintă un criteriu de apreciere a nivelului atractivității investiționale a entității, însă la determinarea lui se ține cont doar de indicatorii interni ai entității, pe când noțiunea de atractivitate investițională este mult mai largă.

Astfel, examinarea metodelor de apreciere a atractivității investiționale a entității a permis să formulăm următoarea concluzie. Toate metodele examinate nu sunt lipsite de dezavantaje și pot duce la rezultate diferite. Cu toate acestea, anume natura opusă a deficiențelor identificate prin utilizarea unor tehnici într-o relație complexă și asigură varietatea estimării atractivității investiționale a entității.

Bibliografia:

1. Анализ инвестиционной привлекательности организации: коллектив авторов: под ред. Д. А. Ендовицкого. – М. : КНОРУС, 2017 – 374с. SBN 978-5-406-04662-3
2. Крылова Э.И., Власова В.М., Егорова М.Г. и др. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: учеб. пособие. М.: Финансы и статистика, 2014. 192с. ISBN 5-279-02645-X
3. Кузнецова А.И. Управление инвестиционной привлекательностью предприятий научно-промышленного комплекса. 2-е изд. М.: URSS, 2010, 208с. ISBN 978-5-382-01239-1

ECONOMIA DIGITALĂ – FACTOR STIMULATOR AL CREȘTERII ECONOMICE

Aliona BALAN, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: balan_aliona@mail.md

JEL: O30, O11

Economia digitală reprezintă una dintre pietrele de temelie ale creșterii economice și ocupării forței de muncă. Tehnologiile informației și telecomunicațiilor aduc un aport decisiv la îmbunătățirea competitivității mediului de afaceri, creșterea eficienței sectorului public, reducerea birocrăției, contribuind astfel la ameliorarea nivelului de trai al cetățenilor.

Economia digitală se dezvoltă rapid la nivel global, circa 10% anual, depășind de trei ori indicatorul creșterii economice globale. În anul 2015 economia digitală mondială a generat 24 de trilioane de dolari. Economia digitală este estimată la 3,2 trilioane de dolari în economiile țărilor G-20 și contribuie cu până la 8% din PIB, stimulând creșterea și crearea locurilor de muncă. În plus, peste 75% din valoarea adăugată creată on-line aparține industriei tradiționale, ca urmare a creșterii productivității muncii.

Republica Moldova acordă o atenție sporită Sectorului tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în calitatea sa de motor al creșterii și dezvoltării economice. Un important indicator al dezvoltării sectorului TIC în R.M. este ponderea lui în crearea PIB-ului. Sectorul TIC a avut în 2015 o contribuție de 7,1 % din PIB, fiind în scădere față de anul 2014 cu 0,2 p.p., constituind cca 8 miliarde lei anual, Figura 1. Aportul major, de circa 80%, revine telecomunicațiilor, care de fapt au și generat creșterea valorii adăugate în sector. Conform estimărilor oficiale, mai mult de 0,8% din PIB sau circa 12% din valoarea adăugată în sector revine companiilor producătoare de software și deservire a calculatoarelor.

Extrem de important pentru reflectarea rolului sectorului TIC în creșterea economică este ponderea lui în operațiunile de export. Comerțul exterior al companiilor din sectorul TIC a crescut considerabil în ultimii ani. Conform datelor BNM, volumul exporturilor serviciilor TIC a crescut cu 10% în ultimii 5 ani, de la 159,5 milioane USD la 176,12 milioane USD în 2015. Tendința este susținută de investițiile în sectorul TIC. Volumul total al investițiilor

efectuate în sectorul TIC pe parcursul anului 2015 a constituit 2051,8 mil. lei, cu 14% mai puțin comparativ cu anul 2014.

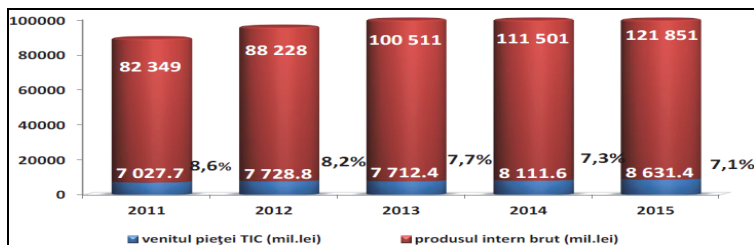

Figura 1. Ponderea sectorului TIC în volumul PIB, %

Sursa: <http://www.mtic.gov.md>

La nivel mondial, Republica Moldova a avansat nouă poziții în clasamentul general al Raportului Global privind Tehnologiile Informaționale 2015, ajungând pe locul 68 din 143 de țări, devansând state ca Ucraina, Bulgaria și Serbia. Astfel, ratingurile internaționale poziționează Republica Moldova în categoria țărilor cu nivel mediu de dezvoltare a sectorului TIC.

Concluzii. Creșterea ritmului de dezvoltare a sectorului TIC din Republica Moldova ar putea contribui la sporirea competitivității economice a țării. Este necesar ca integrarea digitală a R. M. în economia globală să aibă loc în toate sectoarele - economic, social și guvernamental. Analiza situației din țările ce înregistrează o infrastructură TIC digitală remarcabilă (Singapore, Finlanda, Suedia, Olanda, Norvegia, Elveția, SUA, Marea Britanie, Luxemburg, Japonia), relevă o corelare strânsă între gradul de competitivitate și gradul de pregătire electronică. Țările cu cel mai înalt nivel al competitivității au și cel mai înalt grad de pregătire electronică. Statele respective au atins un nivel înalt de dezvoltare și datorită eforturilor considerabile, depuse în extinderea și consolidarea sectorului TIC, în atragerea unor investiții masive în sector. Prin urmare, și în cazul Republicii Moldova sunt necesare măsuri efective de impulsioneare a procesului de dezvoltare a sectorului TIC, de stimulare a investițiilor străine directe în acest sector.

Bibliografie

1. Измерение информационного общества. Отчет 2015 год. [цитат 20 decembrie 2016]. Disponibil: <http://www.itu.int/en/ITU/Statistics/.../misr2015/MISR2015-ES-R.pdf>

CONSIDERAȚII PRIVIND RELEVANȚA INFORMAȚIONALĂ A RAPOARTELOR MANAGERIALE

Ludmila GRABAROVSKI, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: lgrabarovski@gmail.com

JEL: M1, M49

Gestionarea eficientă a entității necesită informații operative și fiabile care reflectă rezultatele activității și contribuie la determinarea perspectivelor dezvoltării acesteia prin realizarea obiectivelor scontate și implementarea strategiilor acceptate. Particularitățile formării și interpretării informațiilor financiare și non-financiare care stau la baza fundamentării deciziilor sunt determinate de modul de organizare a contabilității de gestiune (numită și contabilitate managerială). Aceasta reprezintă un ”sistem de colectare, prelucrare, pregătire și transmitere a informației contabile pentru planificarea, calcularea costurilor, verificarea și analiza executării bugetelor, în scopul pregătirii rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale” [1].

Una dintre cele mai importante sarcini urmărite la crearea rapoartelor manageriale (interne) este agregarea informațiilor pentru măsurare, monitorizare, prognozare și transfer de competențe și responsabilități unei subdiviziuni structurale și managerului acesteia. În pofida particularităților rapoartelor manageriale ale fiecărei entități (în dependența de structura organizatorică, specificul proceselor de producție, direcționarea informațiilor utilizate etc.), informația respectivă poate fi sistematizată reieșind din cerințele generale (de bază) privind întocmirea rapoartelor manageriale, cum ar fi:

- *prezentarea datelor în forma unei comparații cu datele istorice și de prognoză;*
- *furnizarea de informații într-o formă adecvată sarcinilor manageriale;*
- *credibilitatea;*
- *întocmirea în scală de timp real;*
- *precizia raportării.*

Pentru a determina natura informațiilor care urmează a fi prezentate în rapoartele manageriale trebuie analizat nivelul de detaliere a acestora în funcție de necesitățile entității. În această ordine de idei în componența rapoartelor manageriale pot fi evidențiate rapoarte complexe, rapoarte privind indicatorii cheie de

performanță și rapoarte analitice, fiecare dintre acestea având destinația sa în procesul decizional.

Rapoartele complexe, de regulă, se întocmesc lunar și dezvăluie indicatorii de bază ai poziției financiare, performanței entității și modificării poziției financiare a entității (bilanțul, situația de profit și pierdere, situația fluxurilor de numerar elaborată prin metoda directă sau indirectă).

Rapoartele privind indicatorii cheie de performanță se întocmesc la o dată concretă pentru o anumită perioadă de timp. Acestea conțin indicatorii cei mai importanți atât pentru activitatea entității în ansamblu, cât și pentru fiecare subdiviziune structurală, centru de responsabilitate sau segment de activitate (de exemplu, indicatorii de performanță ai resurselor materiale, achizițiilor, depozitării, volumului de producție, volumului de produse vândute, eficienței utilizării resurselor etc.).

Rapoartele analitice sunt întocmite la cererea managerilor și concepute pentru reflectarea mai detaliată a activității entității în forma unor rapoarte privind executarea bugetelor, ceea ce permite obținerea informațiilor în contextul analizei „plan-fact”. Rapoartele analitice reflectă, de asemenea, situația pieței și impactul factorilor externi și interni asupra entității, dezvăluie amenințările și oportunitățile existente, oferă posibilitatea fundamentării corecte a deciziilor manageriale.

În concluzie remarcăm că rapoartele menționate, în totalitatea lor, furnizează managerilor informațiile relevante necesare pentru monitorizarea, analiza și evaluarea credibilă a performanțelor entității.

Bibliografie:

1. Legea Contabilității № 113-XVI din 27.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* № 90–93 din 29.06.2007.
2. *Contabilitatea de gestiune. Instrument de evaluare a performanței*. Sorinel Capușneanu. – București: Editura Universitară, 2013. – 244 p.
3. *Contabilitatea managerială: tehnologii contabile integrate de raportare și decizie*. Chirața Caraiani (coordonator). – București: Editura ASE, 2010. – 230 p.
4. Grabarovschi L. *Organizarea contabilității manageriale: probleme și soluții*. Studia Universitas. Seria: Științe exacte și economie. 2011, nr. 2(42), pp. 153–156.

НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ

Надежда КИКУ, к.э.н., доцент, ASEM
e-mail: chicu.nadea@mail.ru

JEL: H25

Интернет-торговля получает все большее распространение в мире. По оценкам экспертов агентства eMarketer's в 2013 году электронная торговля достигла отметки в 1,251 трлн. долл.. К 2017 году прогнозируется рост оборота интернет-покупок до 2,36 трлн. долл. [1]. В Республике Молдова Интернет также активно развивается. Количество пользователей доступа в Интернет на конец 2015 года составило 3750,5 тыс., увеличившись за год на 10% [2]. Растет и количество покупок товаров посредством электронной торговли. Но так как при Интернет-торговле сложно организовать обложение товаров, может возникнуть ситуация потерь бюджета и нечестной конкуренции товаров.

Даже передовые страны несут налоговые потери. По мнению ОЭСР, системам налогообложения может быть нанесен ущерб, что приведет к большому дефициту бюджета. Проблема отсутствия методов для определения личностей покупателей, их местоположения и статуса (бизнес или потребитель) для того, чтобы проследить электронную сделку еще остается нерешенной и в США и в ЕС. Хотя ОЭСР предложила определенные методы идентификации покупателя, ни один из них не находят абсолютно надежным.

Общая проблема для всех стран заключается в несогласованности налогообложения на международном уровне. Большинство стран самостоятельно занимается разработкой законодательства для обложения электронной коммерции, но пока большого результата это не дает, поскольку Интернет является базой для международной торговли, для эффективного регулирования которой необходимы международные правила. Единственным решением данной проблемы видится унификация налогового законодательства [3].

Рассмотрим возможные пути решения проблемы налоговых потерь. Чаще всего – это повышение налоговой ставки.

Возможность приобретать товары, не облагаемые налогом, через Интернет, сдвигает кривую спроса, снижая спрос на товары, реализуемые через розничную торговлю. Но в ответ на увеличение налоговой ставки, налоговая база и дальше будет уменьшаться. Таким образом, правительство может добиться обратного эффекта. Было доказано, что рост ставки налога с продаж на 1% повышает вероятность совершения покупки через Интернет на 0,5% [4, с.101].

Еще одним действием является изменение определения местонахождения офиса. Термин можно изменить, добавив к физическому присутствию еще и экономическое. Факт продаж на территории должен служить доказательством экономического присутствия. Все он-лайн продажи будут формировать у продавца обязательство по сбору налога, что может снизить налоговые потери. Другое решение – облагать продажи в Интернете у источника. Но это противоречит применяемой при взимании налога с продаж и НДС системе обложению потребления. Во-вторых, производители и продавцы товаров будут перемещать свои «источники продаж» в территории с наиболее низким налогом.

Проблема неспособности налоговых органов проследить электронные сделки остается нерешенной для всех государств. Поэтому без развития новых технологий, которые позволят налоговым органам идентифицировать и отслеживать сделки в Интернет-пространстве, не обойтись.

Библиография:

1. Статистика интернет-торговли в странах мира. Просмотрено 22.02.2017. Режим доступа: <https://www.shopolog.ru/metodichka/analytics/statistika-internet-torgovli-v-stranakh-mira/>
2. <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=139&>
3. Налогообложение электронной коммерции: проблемы и перспективы. Просмотрено 22.02.2017. Режим доступа: http://kapital-rus.ru/articles/article/nalogooblozhenie_elektronnoj_kommercii_problem_y_i_perspektivy/
4. Умерова Д.Р. Теория и практика налогообложения. Вызов электронной коммерции. Вестник Московского университета. Серия 6. экономика. 2007, №6, с.96-108

CROWDFUNDINGUL - O SURSĂ ALTERNATIVĂ DE FINANȚARE A STARTUP-URILOR

Svetlana STRATAN, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: svetlanastratan@gmail.com

Abstract. The objective of this paper is to outline the phenomenon of crowdfunding as an alternative instrument of financing the startups on the basis of collective investment. The article describes the characteristics, existing business models of crowdfunding, as well as the benefits of this new internet-based method to raise capital.

Key words: crowdfunding, start-up, platforme de crowdfunding, investitori online, tehnologii informaționale

JEL: G20, G23, G29

În ultima perioadă startup-urile au devenit participanți tot mai importanți în activitatea economică, ce contribuie la dezvoltarea marilor puteri, precum SUA, Canada, Marea Britanie, Germania, Japonia etc. În fiecare an la nivel mondial se înființează 100 de milioane de startup-uri noi, dintre care 1,35 milioane - în domeniul înaltelor tehnologii.[6]. Dar realitatea este că 90% din startup-urile tehnologice eșuează din diverse motive [1]. Însuși după părerea oamenilor de afaceri, cauza principală a eșecului reprezintă insuficiența mijloacelor financiare. Printre factorii care împiedică accesul noilor companii la sursele de finanțare tradiționale (credite bancare, leasing etc.) se enumeră: riscul de credit ridicat, lipsa gajului și a unui plan de afaceri convingător, precum și nivelul insuficient de educație financiară a oamenilor de afaceri începători.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informaționale a dus la accesul către noi posibilități atractive de finanțare a afacerii la etapa inițială de dezvoltare. Unul dintre aceste instrumente alternative, pe lângă capitalul de risc, este și crowdfunding-ul. Crowdfunding (din engl. „crowd” - mulțime, și „funding” - finanțare) - este o metodă de finanțare bazată pe cooperarea colectivă dintre oameni care în mod voluntar acumulează mijloace bănești sau alte active, de regulă prin intermediul Internetului, pentru susținerea eforturilor altor persoane sau organizații [4. p. 354]. În scopul atragerii mijloacelor bănești, inițiatorii proiectelor dezvăluie ideile de afaceri, stabilesc scopurile finanțării și informează publicul despre sistemul de remunerare. Interacțiunea dintre investitorii online și beneficiarii finanțării (crowdfunderi) se efectuează cu ajutorul unor platforme specializate, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a sistemelor de plăți

online. Campania de finanțare se consideră de succes, dacă s-a reușit acumularea a minim 100 la sută din obiectivul inițial.

În decursul ultimilor ani popularitatea crowdfunding-ului a crescut semnificativ. Așadar, dacă în anul 2011 valoarea totală a finanțării atrase de către platformele de crowdfunding a constituit 1,5 miliarde de dolari SUA, atunci în anul 2015 aceasta a atins nivelul de 34,4 miliarde. La ziua de astăzi există peste 2 000 de platforme de crowdfunding în toată lumea [5].

După modelul de finanțare și remunerare, crowdfunding-ul poate fi bazat pe: investiții în capital propriu (acțiuni), împrumut, remunerare nefinanciară, donații, precum și model mixt [3.p.8].

Principalele avantaje ale crowdfunding-ului sunt:

- procedură simplificată de atragere a finanțării pentru susținerea startup-urilor și a ideilor de afaceri de succes;
- sprijinul oamenilor talentați și creativi;
- lipsa intermediarilor tradiționali face ca procesul de atragere a investițiilor să fie efectuat în mod mai transparent și accesibil;
- abordarea globală în atragerea publicului, care permite finanțarea proiectelor de către investitorii din întreaga lume;
- posibilitatea de a evalua interesul consumatorilor și volumul potențial al cererii încă înaintea lansării produsului.

Așadar, crowdfunding-ul dispune de un potențial enorm. Conform cercetărilor Băncii Mondiale, spre anul 2025 volumul total al finanțării de crowdfunding va atinge 90 - 96 miliarde dolari SUA și va depăși volumul finanțării de capital de risc și a investițiilor îngerilor de afaceri [2]. În acest context, crowdfunding-ul reprezintă o metodă alternativă unică de atragere a resurselor pentru finanțarea diverselor idei și proiecte de afaceri, iar experiența internațională demonstrează posibilitatea de a profita de acest potențial pentru efectuarea investițiilor în activitatea inovativă a startup-urilor.

Bibliografie:

1. CLARK Tim . *Why do so many startups fail?* [online] [accesat 17 feb. 2017]. Disponibil: <https://www.weforum.org/agenda/2015/05/>
2. *Crowdfunding's Potential For The Developing World*. The World Bank. Ed InfoDev, 2016. 102 p.
3. *Crowdfunding In The Eu Capital Markets Union*. Commission Staff Working Document. European Commission, Brussels. 2016. 51p.

4. SEMEN Son Turan *Financial Innovation - Crowdfunding: Friend or Foe?* În: "Technology, Innovation and Entrepreneurship" : World şt. conference, Istanbul, Turkey May 28- 30. 2015.(353 – 362)pp.

5. SCOTT-BRIGG Angela *What will happen to Crowdfunding Industry in the Future?* [online] [accesat 17 feb. 2017]. Disponibil: <http://www.techbullion.com/will-happen-crowdfunding-industry-future/>

6 *Мировая статистика стартапов* - инфографика InnMind. [online] [accesat 17 feb. 2017]. Disponibil: <https://spark.ru/startup>

RELEVANȚA DECIZIEI INVESTIȚIONALE LA NIVELUL ENTITĂȚII ECONOMICE

Maia BAJAN, dr., conf. univ., ASEM
e-mail: mbajan@mail.ru

Ludmila ȚURCAN, lect. sup., ASEM
e-mail: contabilitate100@mail.ru

JEL: M41, M38

Investițiile sunt relevante în economia unei țări, prin care se reprezintă suportul material al dezvoltării economico-sociale. Deoarece economia țării se bazează pe entitățile producătoare de bunuri și prestatoare de servicii, un mare interes reprezintă dezvoltarea procesului investițional la nivelul entităților. Activitatea investițională a entităților determină rezultatele economico-financiare, posibilitățile creșterii entității în viitor și soluționarea multor probleme nu doar la nivel micro, dar și la nivel macroeconomic.

Din punct de vedere macroeconomic, investițiile se examinează în baza politicii investiționale a statului, veniturilor și utilizării forței de muncă. La acest nivel, investițiile formează baza accelerării progresului tehnico-științific, ameliorarea calității bunurilor și serviciilor etc.

Abordarea investițiilor la nivel microeconomic denotă că principalul moment este procesul de luare a deciziilor cu privire la investiții în cadrul entităților și punerea la dispoziție a metodelor științifice concrete pentru elaborarea politicilor optime de investiții. La acest nivel, investițiile contribuie la reînregistrarea tehnică a entității, asigurarea stabilității financiare, extinderea afacerii etc.

Activitatea investițională a entității poate fi privită ca un sistem specific de gestiune, deoarece se desfășoară în baza deciziilor luate

de managerii entităţii. O problemă majoră pentru decidentul investiţional în cadrul unei entităţi este momentul când trebuie să fie aleasă varianta care prevede cele mai mari economii şi totodată asigură creşterea productivităţii muncii şi calitatea bunurilor produse. Cea mai dificilă decizie este pentru alegerea din numărul total de variante existente pe aceea care încorporează cele mai mici valori de investiţie în favoarea căreia se prevăd cele mai reduse cheltuieli de exploatare a obiectivului pus în funcţiune.

Datorită viitorului incert sunt necesare investigaţii ca să se determine nivelul de risc al investiţiei. În acest sens, se fac aprecieri în legătură cu posibilele schimbări ce pot surveni în legătură cu cererea pieţei, preţul, calitatea solicitată etc.

Luând în considerare cele expuse, investitorul poate fundamenta deciziile cele mai realiste, evitând unele consecinţe nedorite în ce priveşte decizia de investire. Un manager profesionist va elabora o serie de calcule sau simulări de situaţii care să-i permită estimarea cu un grad înalt de exactitate a unor modificări de cereri ale pieţei cu privire la cantitate, preţ, calitate etc.

În această conjunctură, ce precede luarea unei decizii de investire, în care elementul dominant şi hotărâtor este realizarea unui profit cât mai mare, apare necesitatea evaluării oricărei variante din punct de vedere al eficienţei economice. Astfel, calculele de eficienţă economică a investiţiilor constituie un instrument în alegerea acelor soluţii pentru care se obţin efecte maxime cu eforturi minime.

Decizia de investiţii constituie o problemă de opţiune între alternative, care prin diferite considerente clarifică importanţa fundamentală a acesteia în managementul entităţii, şi anume: constituie suportul creşterii pe termen lung a entităţii; consumă o parte substanţială a resurselor entităţii; este influenţată de consideraţia mediului financiar şi ţine de complexitatea deciziei de investiţii şi fluxurilor informaţionale necesare.

Relevanţa deciziei de investiţie se reprezintă print-o decizie de politică generală a entităţii, care necesită în cadrul entităţii un sistem de organizare ce va permite buna circulaţie a informaţiei şi va asigura coerenţa deciziilor. Iar, în baza celor expuse, investitorii actuali trebuie să facă faţă mediului investiţional în continuă schimbare, să se adapteze într-un mod rapid la cererea consumatorilor, să deţină calitatea proceselor productive mobilizând toate competenţele lor umane.

Bibliografie:

1. Despa R. ș.a. Eficiența investițiilor. București: Ed. Univ. Universitară, 2010.
2. Șestacovscaia A. Activitatea investițională ca obiect specific de gestiune financiară în cadrul întreprinderii. În: Revista științifică a USM, Studia Universitatis, nr.7(57), 2012.

PARTICULARITĂȚILE AFACERILOR ÎN ERA DIGITALĂ, MODELE DE AFACERI ÎN ERA DIGITALĂ

Marina COBAN, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: mcoban.mcoban@gmail.com

JEL: O3

Economia digitală se caracterizează prin trăsături deosebite de economia tradițională și are ca efecte mărirea spiritului inovator și întreprinzător, creșterea productivității muncii, sporirea valorii adăugate, a vitezei producerii și schimbării proceselor economice.

Prin intermediul Intranetului și Internetului în economia digitală se creează un nou model de afaceri (e-business, e-commerce, e-banking etc.), pe baza relației afacere/afacere (B2B), afacere/cumpărător (B2C), afacere/angajat (B2E), afacere/guvern (B2G), guvern/afacere (G2B) etc. Aceste modele de afaceri se disting prin eficiență majorată și costurile tranzacționale diminuate.

Noile modele de afaceri presupun mai multă muncă de concepție, de înaltă calificare care creează o valoare adăugată mai ridicată, noi locuri de muncă, oportunități nelimitate de afaceri și creativitate. Ca formă concretă de realizare a unor afaceri cea mai mare extindere a căpătat comerțul electronic, care se referă la schimbul de produse și servicii prin Internet între partenerii aflați în diferite țări și regiuni ale lumii.

Ca urmare a impulsului creșterii rapide a comerțului electronic în lume, a apariției nevoilor pieței electronice de tipul afacere/afacere (B2B) s-au creat piețe și schimburi atât în cadrul sectoarelor industriale cum ar fi industria de automobile, comerțul cu amănuntul, chimie, agricultură cât și în profil intersectorial cum ar fi prestarea serviciilor. În viitor practic, în fiecare sector vor apărea astfel de piețe electronice, care se vor transforma în medii comerciale electronice globale.

Comerțul electronic înregistrează o creștere rapidă în diverse state ale Uniunii Europene, valoarea acestuia crescând anual în medie cu 15%. Totodată, în cadrul Uniunii Europene comerțul electronic transfrontalier este încă insuficient dezvoltat. În jur de 50% dintre consumatori fac cumpărături online, însă doar 10% din ei efectuează tranzacții transfrontaliere. Acesta reprezintă un obstacol în calea dezvoltării pieței unice. Pentru IMM-uri, comerțul electronic reprezintă noi oportunități de extindere a activităților în afara hotarelor, însă totodată presupune noi provocări și creșterea presiunii concurențiale. Retailerii on-line se confruntă cu dificultăți din motiv că taxele de livrare transfrontalieră sunt mai mari, că există diferențe în sistemele de impozitare, în dreptul contractual, că sunt restricții din partea furnizorilor în tranzacțiile transfrontaliere.

Dezvoltarea comerțului electronic ar putea aduce consumatorilor câștiguri de circa 200 miliarde euro, în condițiile în care obstacolele de pe piața unică ar fi eliminate și comerțul electronic ar ajunge la 15% din comerțul cu amănuntul. Economia digitală ar putea conduce la creșterea PIB-ului UE cu 4% până în anul 2020.

Forumul de politici strategice al antreprenoriatului digital a făcut o serie de recomandări pentru accelerarea transformărilor digitale în întreprinderile și industria europeană:

- accelerarea absorbției de date și stabilirea platformelor digitale competitive în Europa, profitând pe deplin de avantajele Internetului, implementând rețelele 5G;
- reinstruirea forței de muncă în scopul obținerii abilităților digitale pentru industrie;
- promovarea și sprijinirea antreprenoriatului ca o oportunitate pentru dobândirea de competențe digitale;
- accelerarea procesului de transformare digitală cu ajutorul talentelor din sfera antreprenoriatului digital.

În concluzie putem afirma că extinderea prezenței globale fizice cu cea virtuală este viitorul în dezvoltarea afacerilor.

Bibliografie:

1. *Agenda digitală pentru Europa* [online]. Disponibil: www.europa.eu/european-union/file/1525
2. *Provocările Europei privind economia digitală* [online]. Disponibil: ec.europa.eu/europe2020/pdf/20131010

3. *Digitizarea industriei europene. Valorificarea deplină a pieței unice digitale* [online]. Disponibil: www.europarl.europa.eu.

4. *Digital Entrepreneurship Monitor* [online]. Disponibil: www.europa.eu.

СТАНОВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ПРАВА В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Дмитрий КУЦЕНКО, старший преподаватель,
Восточноевропейский университет,
г. Черкассы, Украина
e-mail: lawyer_ua@mail.ru

JEL: K39

Об информационном праве в юридической науке заговорили еще в 60-70-х годах XX века. Однако тогда было отмечено немало недостатков в подходах к изучению разных аспектов информационного права - несовершенная терминология (различные определения нередко описывали одно и то же явление), а вся проблематика информационного права в основном сводилась к понятию компьютерного права или правовой кибернетики. Решение же задач правового регулирования информационных отношений возлагалось на классические отрасли права [1].

Первым этапом становления информационного права в Украине стало начало 90-х годов XX в. Он начался с принятия в 1992 г. Закона Украины «Об информации», который дает определение информации как документированных или публично объявленных сведений о событиях и явлениях [2].

Началом системной работы в сфере информатизации и вторым этапом становления информационного права в Украине можно считать 4 февраля 1998 г., когда были приняты законы Украины «О Концепции Национальной программы информатизации» и «О Национальной программе информатизации», которые разрабатывались при участии Кибернетического центра НАН Украины, Национального агентства по вопросам информатизации при Президенте

Украины, Секретариата Кабинета Министров Украины и Секретариата Верховной Рады Украины.

Информационное право находилось на этапе становления, и поэтому понятно разнообразие определений, с помощью которых специалисты пытались определить его сущность. Таким образом, на следующем этапе становления информационного права было уточнено определение этой ветви юридической науки. Информационным правом определялись общественные отношения, касающиеся информации, которые приобрели воплощение в нормах, урегулированных на публично-правовом и частно-правовом уровне. В субъективном смысле, информационное право - это совокупность прав и обязанностей конкретных участников общественных отношений касательно информации как объекта общественных отношений [1].

Развитие информационной экономики дало новый толчок эволюции информационного права. Стремительное развитие информационных технологий и функциональных направлений информационной деятельности (информатизация, связь, телекоммуникации, доступ к публичной информации, средства массовой информации, Интернет, реклама издательское, библиотечная, архивная и музейное дело, электронный документооборот; государственная статистика; информационная деятельность в отраслях образования и науки, культуры и искусств, в экономической, финансовой, безопасности и других сферах) стали причиной возникновения многочисленных споров относительно собственности на информационные ресурсы и права их использования в экономических процессах. Таким образом, в условиях информатизации всех сфер экономической жизни формируется современный этап становления информационного права в Украине.

Используемая литература:

1. Дробожур, Р. Р. Становлення інформаційного права в процесі розвитку інформаційного суспільства Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасному світі: стан, проблеми, перспективи розвитку» [online] [цитата 4 січ. 2017]. Режим доступу: <http://conf.inf.od.ua/doklady-konferentsii/spisok-dokladov-iii-konferentsii/79-drobozhur-r-r>.

2. Коваленко, Л. П. Етапи становлення інформаційного права в Україні. Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. 2012, № 2(69), 175-182.

UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN DETECTAREA TIMPURIE A RISCULUI SISTEMIC

Vadim LOPOTENCO, drd, ASEM
e-mail: lopotenco.vadim@gmail.com

JEL: G21, O16.

Dezvoltarea rapidă a economiei și tehnologiei, apariția inovației financiare și economice, rețelelor sociale nu mai pot fi explicate în cadrul conceptelor și a metodologiei științei existente.

În analiza înțelegerii naturii apariției și răspândirii riscurilor sistemice, identificarea principalilor declanșatori și canalelor de infecție, la fel modelarea și managementul sistemelor durabile și, în consecință, transformarea sistemelor de gestionare a riscurilor, precum și reglementarea și supravegherea financiară, în condițiile în schimbare ale funcționării piețelor financiare, trebuie de bazat pe teoria complexității și dinamicii sistemelor.

Problema analizei riscului bancar, și mai ales a celui sistemic, în absența unei teorii complete a identificării și a analizei până în prezent rămâne controversată, cu atât mai dificil este de a aduce soluții cu privire la detectarea corectă a acestora prin intermediul tehnologiilor bancare electronice.

Recomandările pentru riscuri bancare oferite de către organismele internaționale de reglementare și supraveghere bancară susțin că detectarea timpurie a acestora se realizează prin specificarea compoziției factorilor interni negativi în instituțiile de credit, care dau naștere, în general riscului.

Pe de altă parte, este important că aceleași consecințe negative pot avea un impact diferit asupra poziției financiare a instituțiilor de credit din cauza dimensiunii diferite a lor, domeniul de aplicare și specificul activităților bancare, structura resurselor financiare și suportul tehnologic al operațiunilor bancare. Spre exemplu o tranzacție problematică o bancă nu o va observa, una de talie medie va fi în măsură să se apere, iar o a treia banca "nu va supraviețui." Prin urmare, experții accentuează aceste instituții, este necesar să se

evalueze nivelul de risc sistemic în ceea ce privește relevanța acestora pentru anumite bănci comerciale.

Există un șir de indicatori, care ar putea detecta din timp riscul sistemic în cadrul unui sector bancar. Astfel crearea unui soft, care ar calcula indicatorii și i-ar pune în limite admisibile, ar putea teoretic rezolva problema detectării timpurii a riscului sistemic. Însă, există o mulțime de probleme ce fac imposibilă rezolvarea problemei date pe așa o cale. Una dintre acestea ar fi inexistența unui set unic de indicatori în determinarea și analiza riscului sistemic. Un alt moment ar fi interdependența riscului sistemic cu alte riscuri bancare. La fel coerența informațiilor prezentate, la fel, ar fi o barieră.

Luând în considerare toate riscurile bancare și componentele ce le crează, analiza și monitorizarea acestora prin intermediul sistemelor electronice ar fi o soluție pentru dezvoltarea durabilă a instituțiilor de credit. Însă crearea platformei date pare imposibilă la ziua de azi, fapt care ar putea fi schimbat în viitorul apropiat, o dată cu dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informaționale, având în acest caz o soluție revoluționară în detectarea timpurie a riscului sistemic și monitorizarea acestuia.

Referințe bibliografice:

1. Coderre D. Internal Audit. Efficiency through automation. John Wiley&Sons Inc., Hoboken, NJ, USA, 2009;
2. Davis C., Schiller M., Wheeler K. IT Auditing: Using Controls to Protect Information Assets. McGraw Hill Companies, USA, 2007;
3. Davis C., Schiller M., Wheeler K. IT Auditing: Using Controls to Protect Information Assets. McGraw Hill Companies, USA, 2007;
4. Nicolas Blancher, Srobona Mitra, Hanan Morsy, Akira Otani, Tiago Severo, and Laura Valderrama, Working Paper NO. 13/168, Systemic Risk Monitoring (“SysMo”) Toolkit—A User Guide, 2013;
5. Дробышевский С.М. Некоторые подходы к разработке системы индикаторов мониторинга финансовой стабильности, 2006.

COMPETITIVITATEA ÎN CONDIȚIILE ECONOMIEI DIGITALE

Tatiana GUTIUM, lector univ., ASEM
e-mail: gutiumtanea@rambler.ru

JEL: O10, O33, P52

Economia digitală pas cu pas devine o componentă fundamentală a societății contemporane. Ea creează avantaje suplimentare în desfășurarea relațiilor comerciale, în extinderea pieței de desfacere, ceea ce la rândul său permite obținerea supraprofiturilor, care pot fi investite în inovații, modernizarea tehnicii și utilajului. Prin urmare, în viitorul apropiat, competitivitatea entităților va depinde de eficiența utilizării economiei digitale în promovarea bunurilor și serviciilor. Prin urmare economia digitală este un factor cheie de majorare a competitivității, de inovare, de creștere economică, deci este actuală studierea corelației dintre competitivitate și economia digitală.

Nu numai pentru țările dezvoltate, dar și pentru țările în curs de dezvoltare economia digitală a devenit o necesitate vitală. Țările, care nu implementează tehnologii digitale, înregistrează dezavantaje competitive la toate nivelele economice și diverse domenii economice și sociale. Economia digitală la fel ca și competitivitatea [1, p.218] poate fi cercetată la nivelul microeconomic, mezoeconomic, macroeconomic și mondoeconomic.

La nivelul micro, economia digitală creează condiții pentru comercializarea bunurilor fără intermediari, majorarea productivității, transparența prețurilor, optimizarea logisticii, reducerea costurilor de tranzacție, facilitarea fluxului de informații, accesul la informația completă, sporirea competitivității bunurilor și entităților. În plus, ușurează integrarea entităților autohtone pe piața mondială. La nivel macroeconomic, economia digitală are următoarele efecte: creează valori adăugate, creează noi locuri de muncă, adică micșorează rata șomajului, diminuează nivelul corupției. În afară de efectele directe enumerate, economia digitală are și efecte indirecte, cum ar fi facilitarea accesului la educație, asistență socială și medicală.

Cea mai mare diminuare a competitivității economiei Moldovei a avut loc în a. 2016. Cauzele interne și externe a declinului sunt: corupția, instabilitatea politică și guvernamentală, birocrăția

guvernamentală, infrastructura inadecvată, devalorizarea monedei, inflația, furturile din sistemul bancar, micșorarea rezervelor valutare din Banca Națională, diminuarea lichidității băncilor comerciale, reglementările fiscale, reducerea accesului agenților economici la resurse de finanțare, recesiunea în economiile țărilor învecinate, care sunt prin cumul și parteneri comerciali (de exemplu, Ucraina).

Economia digitală creează oportunități noi dezvoltării economiei la diferite niveluri. Ea deține un potențial major pentru sporirea activității antreprenoriale, dezvoltarea ramurilor economiei naționale, regiunilor și însăși economiei autohtone în întregime. Economia digitală creează noi locuri de muncă, ușurează accesul la piețele internaționale, contribuie la soluționarea problemelor privind diversificarea exporturilor.

În perioada curentă este necesar de realocat resursele pentru a investi în inovare și antreprenariat. Pentru ca investițiile în economia digitală să devină viabile, agenții economici trebuie să-și reformeze activitatea antreprenorială și simultan să investească nu numai în tehnologii digitale, dar și în perfecționarea personalului, deoarece dacă lucrătorii nu vor fi dotați cu noi competențe, atunci implementarea tehnologiilor noi nu va fi efectivă, iar entitățile nu vor deveni competitive nici pe piața internă, nici pe piețele externe.

O economie competitivă se bazează pe crearea bunurilor economice și tehnologiilor avansate în condiții de înaltă eficiență, pe piața forței de muncă calificată, pe schimbul de bunuri de înaltă tehnicitate, pe grad înalt de sofisticare al activității antreprenoriale, și se desfășoară în condițiile când și întreprinzătorii și consumatorii au competențe digitale.

Bibliografie:

1. GUTIU, Tatiana. Competitivitatea bunurilor autohtone pe piața internă. In: *60 de ani de învățământ economic superior în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic*. conf. șt. intern., 27-28 sept. 2013. Chișinău: ASEM, 2013, vol.1, pp.218-222. ISBN 978-9975-75-668-6.

INCIDENȚA TEHNOLOGIILOR DIGITALE ASUPRA DEZVOLTĂRII PIEȚEI DE CAPITAL

Marcelina ROȘCA, lector univ. sup., ASEM
marcelina.rosca@gmail.com

Alesea ANDRONIC, lector univ. sup., ASEM
andronic_alesea@mail.ru

JEL: G12, G21, G23, G24, L86, O33

Aplicarea algoritmilor în realizarea tranzacțiilor pe piața de capital începută în anii 1970 a dus, către anii 1990, la dezvoltarea tranzacționării algoritmice complete (tranzacționarea de înaltă frecvență, creatori de piață autonomi), însoțită, totodată, de scăderea volatilității și îmbunătățirea lichidității pieței. Datorită faptului că tehnologiile s-au dezvoltat, penetrarea economiei digitale pe piața de capital, datorită costurilor reduse, rapidității execuției tranzacțiilor, flexibilității strategiilor de tranzacționare, a determinat, în continuare, transformări majore în industria piețelor de capital în vederea eficientizării pieței și, respectiv, îmbunătățirea calității pieței de capital.

Inteligența artificială, rezultată din ascensiunea digitalizării, se proliferază pe piața de capital prin mai multe **canale**, însoțite de o multitudine de *beneficii*, printre care:

- *extinderea utilizării platformelor de tranzacționare on-line*, sau constituirea unor platforme cu atribuții de broker în vederea oferirii unei vizibilități sporite a prețului activelor financiare, accesului facil și direct la tranzacționare pentru investitorii individuali calificați, precum și interacțiunea acestora cu investitorii instituționali;
- *dezvoltarea strategiilor de tranzacționare care reacționează în timp real la evenimentele ce influențează prețurile activelor financiare*, în consecință, strategiile de tranzacționare ale market-makerilor devin mai sofisticate datorită accesului la o vastă bază de date, diversitatea surselor de informare și riscul deducției condițiilor de piață eronate;
- *aparitia și creșterea popularității serviciilor automatizate de gestiune fiduciară*, care condiționează eficientizarea proceselor, accesibilitate mai sporită la piață, servicii personalizate și sporirea încrederii clienților în corectitudinea gestiunii fiduciare datorită eliminării factorului uman, canale de informatizare și tranzacționare online și mobile, respectiv interacțiunea între investitori și serviciile financiare de înaltă valoare la cerere.

Dezvoltarea softurilor bazate pe inteligența artificială destinate tranzacționării algoritmice și celor pentru acordarea serviciilor automatizate de gestiune fiduciară în vederea sporirii încrederii investitorilor de pe piața de capital, respectiv a creșterii prezenței acestora pe respectiva piață, reprezintă o *amenințare* tangibilă practicilor tradiționale ale industriei pieței de capital (bursele de valori, brokerii-dealerii, managerii fiduciari, băncile ce activează pe piața de capital, depozitarii centrali) care rezultă din:

- suprimarea viziunilor investiționale pe termen lung ale investitorilor, angajarea în strategii investiționale aparent performante, toleranța redusă la performanța slabă pe termen scurt a portofoliilor pot condiționa comutarea frecventă între strategiile de tranzacționare, respectiv, rezultând în rentabilități suboptimale;

- difuzarea analizelor profunde, exacte și standartizate ale pieței de capital realizate de softurile automatizate ar putea duce la convergența către o singură viziune a pieței, respectiv, pot apărea crize financiare;

- concentrarea tranzacțiilor cu instrumente financiare în cadrul unui număr mic de instituții mari care au implementat softurile automatizate, și crearea barierelor pentru intermediarii potențiali noi.

Având în vedere beneficiile și amenințările aplicării inovațiilor digitale în tranzacționarea algoritmică, precum și consilierea investițională automatizată, care se pot manifesta individual pentru fiecare din părțile implicate, totuși, digitalizarea proceselor pe piața de capital poate avea *implicații benefice asupra calității* acestora prin prisma dimensiunilor de volum, lichiditate, volatilitate și amploare.

Pentru asigurarea manifestării beneficiilor implementării tehnologiilor digitale pe piața de capital o vădită importanță o are abordarea prin prisma raportului beneficii-riscuri pentru industria pieței de capital. a intensității și profunzimii aplicării digitalizării.

Bibliografie:

1. The Future of Financial Services. How disruptive innovations are reshaping the way financial services are structured, provisioned and consumed. Report. WEF. 2015. 178 p. Disponibil on-line: http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_future_of_financial_services.pdf. Accesat la 12.11.2016

2. NBIM Discussion Notes. High Frequency Trading – An Asset Manager’s Perspective. Oslo. 30/8/2013. 27 p. ISSN 1893-966X. Disponibil on-line: <http://www.quantresearch.info/nbim.pdf>. Accesat la 15.10.2016

3. Capital Markets 2020. Will it change for good? PwC, 2015. 60 p. Disponibil on-line: <http://www.pwc.com/gx/en/banking-capital-markets/capital-markets-2020/assets/capital-markets-2020.pdf>. Accesat la 6.07.2016

CREATIVITATEA - PILON AL CREĂRII SOCIETĂȚII DIGITALE

Alina SUSLENCO, lect. univ.,
Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți
e-mail: alina.suslenco@mail.ru

JEL: I23, I29

Abstract: În prezenta lucrare au fost tratate problemele formării unei societăți bazate pe inovare. Elementele supuse spre cercetare au fost inovarea ca proces important al formării societății bazate pe inovare, creativitatea și sursele ei ca fundament al societății bazate pe inovare.

Key words: inovare, casa inovării, modele de inovare, creativitate, strategia inovării.

Inovarea este concretizată dacă ideile noi sunt implementate în noi produse, servicii și procese, care găsesc o utilizare reală pe piață. De aceea, succesul comercial este din ce în ce mai dependent de capacitatea companiei de a crea noi produse, servicii și procese.

Pentru a se adapta rapid schimbărilor, firmele trebuie să fie capabile să prevadă noile tendințe sau chiar să le determine, în scopul configurării de noi afaceri. Economia bazată pe cunoaștere se sprijină pe managementul cunoașterii pentru toate procesele umane și diseminarea fără precedent a cunoașterii către toți cetățenii.

Webster, definește inovarea drept „abilitate de a aduce ceva nou în existență”. Alții consideră că inovarea este un proces uman conducând la un rezultat nou, util (rezolvă o problemă existentă și satisface o nevoie) și inteligibil [1].

O foarte utilă definiție a inovării provine din literatura recentă asupra psihologiei sociale. După Amabile, un produs sau o reacție vor fi judecate ca fiind inovative până la limita în care sunt noi și compatibile, utile, corecte sau valabile scopului vizat, iar scopul fiind, mai degrabă, euristic, decât unul algorithmic [2].

După o, aproape exhaustivă, revizie a literaturii de specialitate, Roe propune următoarea listă cu trăsături ale persoanei creative: deschidere către experiment, atenție – văzând lucruri în moduri neuzuale, curiozitate, acceptare și reconciliere între opoziții aparente, toleranța ambiguității, independența judecății, minții și a acțiunii, nevoia și asumarea autonomiei, auto-încredere, nu este subiectul standardelor și controlului de grup, voința riscului calculate perseverență [3].

La această listă, Raudsepp mai adaugă următoarele trăsături: sensibilitate față de probleme, fluență – abilitate de a genera un mare număr de idei, flexibilitate, originalitate, empatie sentimentală, deschidere către fenomenele subconștientului, motivare, libertate față de teama eșecului, abilitate la concentrare, gândire în imagini, selectivitate [1].

Profesorul Andrew H. Van de Ven și colaboratorii au elaborat un model general al proceselor de inovare, care se bazează pe următoarele opinii:

- dezvoltarea inovației se desfășoară într-o progresie periodică de stadii sau faze, sau într-o succesiune aleatorie de evenimente probabile;

- comportamentul inovativ este impredictibil și implică un mecanism cu caracter aleatoriu sau cu variabile multiple;

- procesul de dezvoltare a inovației converge spre un rezultat final care este întrucâtva diferit de condiția inițială;

- parcursul inovației apare în mod predictibil, cybernetic [4].

În concluzie, trebuie să menționăm, că în economia actuală, caracterizată prin instabilitate, noi cerințe, noi valori, apare necesitatea incontestabilă de creativitate pentru a spori noile invenții, inovații, noi brevete, pentru a ne putea poziționa pe piață, și a câștiga din notorietate.

Bibliografie:

1. Drucker, P. Innovation and Entrepreneurship, Harper & Row Publishers Inc.,1986.

2. Kao, J. J. Entrepreneurship, Creativity & Organization, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1989.

3. Roe, A. Psychological Approaches to Creativity in Science, Essays on Creativity in the Sciences, Ed. M.A. Coler & H.K. Hughes, New York, 1963.

4. Van de Ven, A.H. et al. The Innovation Journey. Oxford University Press, 1999

5. Răbonțu, C.I. Creativitatea și inovarea – posibilități de contracarare a crizei economice. Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr.3/2010.

Secțiunea III.
IMPACTUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE
ASUPRA DEZVOLTĂRII ECONOMICE

Section III.
IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON
ECONOMIC DEVELOPMENT

Секция III.
ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИОННОГО МЕХАНИЗМА КАК ОСНОВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВОСПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРОЦЕССА

Людмила КОБЗАРЬ, д.э.н., профессор,
декан факультета Финансы, МЭА
Екатерина ГЕРМАН, менеджер факультета *Бизнес
и менеджмент* НИУ ВШЭ, Россия
germae@yandex.ru

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный механизм, инвестиционный мультипликатор, инвестиционный акселератор, инвестиционный процесс.

JEL: F380, G310, H210

Практика мирового развития показывает, что эффективная инвестиционная деятельность служит основным рычагом подъема экономики. Ведущая роль инвестиций в развитии экономики определяется тем, что, благодаря им осуществляется накопление общественного капитала, внедрение достижений науки и техники, вследствие чего создаётся база для расширения производственных возможностей стран и их экономического роста. В докладе проводится анализ влияния инвестиций на воспроизводственный процесс и как результат на экономический рост в Республике Молдова на современном этапе. В результате анализа определяется роль инвестиции как ключевого фактора процесса расширенного воспроизводства, а также описываются основные характеристики современной инвестиционной модели Республики Молдова.

Анализируя схему взаимодействия инвестиционного мультипликатора и акселератора в Республике Молдова, автор выявляет нарушения в работе этих экономических агрегатов, среди которых широко исследуется существующий в Республике Молдова дисбаланс, определенный превышением инвестиций над сбережениями. В докладе детально исследуются источники компенсации существующего дефицита сбережений для покрытия инвестиций, а также дается характеристика рисков, сопутствующих использованию этих источников.

Для поиска путей устранения существующего дисбаланса и сглаживания рисков, связанных с его компенсацией,

необходимо построение эффективного управления инвестиционным процессом. В этой связи автор проводит анализ инвестиционного механизма Республики Молдова, а именно анализ методов, форм, источников инвестиций, инструментов и рычагов воздействия инвестиций на воспроизводственный процесс на макро- и микроуровнях. Данный анализ проводится отдельно по каждой структурной составляющей инвестиционного механизма, а именно:

- 1) анализ мотивационного блока;
- 2) анализ ресурсного обеспечения;
- 3) анализ правового и методического обеспечения;
- 4) анализ организационного обеспечения.

В ходе анализа инвестиционного механизма определяются эталонные характеристики инвестиционного механизма, необходимого Республике Молдова исходя из существующих взаимосвязей, определяющих процесс расширенного воспроизводства в стране. Результатом исследования является выработка рекомендаций для построения эффективного инвестиционного механизма в Республике Молдова, выступающего основой воспроизводственного процесса экономики.

Библиография:

1. Жданов В.П. Инвестиции и промышленная политика в регионе: Монография. – Калининград: Изд-во КГУ, 2005. – 377 с.
2. Тобин Дж. Денежная политика и экономический рост. Москва 2009, Из-во: URSS
3. Маневич В.Е. Денежная политика и экономический рост: модель Тобина // Бизнес и банки, 2007, №1, стр. 1-21
4. Данные Национального Бюро Статистики Республики Молдова // statistica.md

PRODUCTIVE PROJECTS FOR ANTI-MIGRATION ACTIVITIES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Dumitru TODOROI, univ. prof., dr. hab.,
ARA corr. member, AESM
e-mail: todoroi@asre.md

Crisis with the absence of work places in rural sector of the Republic of Moldova is one of the most pressing problems facing Moldova today. According to World Bank data, about 700 thousand citizens, which constitute about half of the working population of our country, work abroad. Meanwhile, sociologists say the real number of Moldovan migrants exceeds one million.

Due the effectuated examination the main rural sectors which are affected by the crisis of the absence of work places in rural sector in the Republic of Moldova were identified the necessity to create small and middle enterprises (SMEs) in:

- „The ecology, education, and health” sector;
- „The small rural industry” sector;
- „The middle rural industry” sector;
- „The regional industry” sector;

The figures presented above show the timeliness and the necessity of a project that has as an ultimate goal the improvement the situation with the absence of work places in rural sector of the Republic of Moldova. The project is addressed to the specialists to help them in initiating, implementation, and development of individual and collective SME from rural sector of the Republic of Moldova.

The goal of the proposed project "Solutions for migration in the rural sector of the Republic of Moldova" is to raise awareness of Moldovan citizens about the possibilities of staying home that will help to discredit stereotypes about the Republic of Moldova and increase the number of SMEs (Small and Middle Enterprises) in the rural sector. Another goal of this project is to reestablish the trust of the Moldovan citizens in their future at home and not abroad.

Also, one of the project's goal is to editate a Guidebook that will become a guide for everyone who wants to apply for funding with an idea or a project and doesn't know how to do it correctly. Training process in creation of the projects will be based

on the Cracking Creativity Method (CCM) which constitutes the secrets of creative genius.

The instructed people will become experts in the area of project writing and will help people to achieve their targets and to increase the life level in the rural sector.

Creation of the Projects will be based on the Cracking Creativity Method (CCM) which constitutes the secrets of Creative Genius. CCM describe thinking strategies and show how we can apply them to become more creative in our work and personal life.

An individual can be far more creative than he or she is intelligent, or far more intelligent than creative.

Most people of average intelligence, given data or some problem, can figure out the expected conventional response to the problem. Typically, we think **reproductively**, on the basis of similar problems encountered in the past. When confronted with problems, we fixate on something in our past that we worked before. Then we analytically select the most promising approach based on past experiences, excluding all other approaches, and work a clearly defined direction toward the solution of the problem. Because of the apparent soundness of the steps based on past experiences, we become arrogantly certain of the correctness of our conclusion.

In contrast, geniuses think **productively**, not reproductively. When confronted with the problem, they ask themselves how many different ways they can look the problem, how they can rethink it, and how many different ways they can solved it, instead of asking how they have been taught to solve it. They tend to come up with many different responses, some of which are unconventional, and probably, unique. With productive thinking, one generate as many alternative approaches as one can, considering the least as well as most likely approaches. It is the willingness to explore all approaches that is important, even after one has found a promising one.

We propose teaching productive thinking in our training process in lieu of reproductive thinking. The creative-thinking techniques will show the specialists from rural sector SMEs how to generate the ideas and creative solutions they need in their business and personal life. Each technique contains specific instructions and an explanation of why and how it works. When the specialists use the

techniques, they will rethink the way they see things and will look at the world in different way.

The techniques change the way the specialists think by focusing their attention in different ways and giving them different ways to interpret what they focus on. The techniques will allow them to look at the same information as everyone else and see something different. It is not enough to understand the strategies. To create original ideas and creative solutions, the specialists from rural sector SMEs must use the techniques.

If the specialists from rural sector SMEs organize their thinking around these strategies, they will learn to see what no one else is seeing and how to think what no one else is thinking.

The Cracking Creativity Method is organized into two parts. Part I presents strategies of geniuses who look at problems differently from the conventional ways we have been taught. They will learn how to look at their problem in many different ways. Part II presents seven creative thinking strategies that geniuses use to generate their breakthrough ideas and creative solutions. These are the strategies that are common to the thinking styles of geniuses in science, art, and industry throughout history. These strategies will show the specialists from rural sector SMEs how to multiply their ideas and how to get ideas they cannot get using their usual way of thinking.

Part I: “Seeing what no one else seeing” incorporate two strategies: “Knowing how to see” and “Making Your thought visible”. These strategies demonstrate how geniuses generate a rich variety of perspectives and conjectures by representing their problem in many different ways, including diagrammatically.

The Part II’s first strategy “Thinking fluently” presents a set of timeless and solid principles on how to produce a quantity of ideas. In addition to producing many ideas, an important aspect of genius is the means to produce original and novel variations in ideas, and for this variation to be truly effective, it must be “blind”. The next five strategies, “Making novel combinations”, “Connecting the unconnected”, “Looking at the other side”, “Looking in other worlds”, and “Finding what You’re not looking for” demonstrated how geniuses get novel and original ideas by incorporating chance or randomness into the creative process in order to destabilize their existing patterns of thinking and reorganize their thoughts in new

ways. The last strategy, “Awakening the collaborative spirit”, presents the conditions for effective group brainstorming and a collection of world-class brainstorming techniques.

Using presented Teaching Method in our training process of the specialists from rural sector of the Republic of Moldova it can be obtained the maximum effect of the Project.

Sustainability.

The selected teams of specialists from rural localities of the Republic of Moldova will be initiated in preparation of the real projects of SMEs in their localities. These trained specialists will create the real SMEs in republican rural sector. Will be achieved the possibilities to incorporate and employ a lot of people without work in the future created SMEs in rural sector of the Republic of Moldova.

Such project’s results will constitutes the partial solution of the poverty in republican rural sector and the partial solution of migration process from the Republic of Moldova.

STUDIU PRIVIND DEZVOLTAREA AFACERILOR ÎN DOMENIUL PANIFICATIEI ÎN JUDEȚUL CARAS-SEVERIN

Venera MANCIU, conf. unv., dr., rector,
Universitatea "Eftimie Murgu" din Resita, România
e-mail: v.manciu@uem.ro

Suzana DEMYEN, asist. univ. dr.,
Universitatea "Eftimie Murgu" din Resita, România
e-mail: s.demyen@uem.ro

JEL: L26

Noile afaceri inițiate într-un anumit domeniu au menirea de a contribui la dezvoltarea regiunii în care se află (Ciurea et al, 2008). Inițiativele antreprenoriale sunt sprijinite atât prin posibilitatea accesării de fonduri nerambursabile din partea Uniunii Europene, cât și prin fondurile guvernamentale menite să sprijine punerea în aplicare a ideilor de afaceri ale potențialilor antreprenori (Manciu, Tănase, 2010). În domeniul panificației, profitabilitatea unei brutării este condiționată în principal de capacitatea acesteia de producție, dar concomitent și de calitatea utilajelor folosite, respectiv de nivelul de

performanță al acestora. Totuși, un rol esențial este jucat totodată de strategiile de marketing aplicate, respectiv de calitatea personalului angajat.

Vom analiza în continuare extinderea unei societăți comerciale din domeniul panificației, din județul Caraș-Severin, România, care va fi denumită în continuare generic, Societatea, pentru a păstra confidențialitatea datelor.

În momentul fondării afacerii, principalele obiective formulate au fost mărirea producției de pâine, respectiv stabilirea unei rețele de clienți fideli, care să permită obținerea lunară a unei cifre de afaceri corespunzătoare planului de investiții inițial.

Societatea a fost fondată în anul 1998, fiind ca formă de organizare o societate cu răspundere limitată, cu sediul în mediul rural, proprietatea a doi asociați, fiecare având o cotă de 50% din părțile sociale. Obiectul de activitate constă în obținerea de produse de panificație și vânzarea acestora, atât prin intermediul unui magazin propriu, cât și prin intermediari. De-a lungul timpului, cererea a fost una mare, profitul înregistrat a fost unul ridicat, ceea ce a determinat realizarea de investiții care să permită dezvoltarea societății și implicat a activității de ansamblu a firmei, cu scopul de a extinde activitatea și în domeniul fabricării altor produse de panificație. Fluctuația de personal a fost una mică de-a lungul anilor, angajații demonstrând loialitate și stabilitate, personalul cu studii medii fiind majoritar, existând o pondere mare mai ales în activitatea efectivă de producție. Personalul tânăr, de până la 35 de ani, are o pondere mare în cadrul societății, firma fiind deschisă inițiativei angajaților tineri. Ca strategie viitoare de marketing, firma urmărește să se extindă și în domeniul patiseriei, deservind o arie foarte largă, piața fiind reprezentată de consumatori din întregul județ Caraș - Severin, chiar dacă sediul firmei este în mediul rural. Distribuitorii și intermediarii fac ca produsele fabricate să poată fi comercializate pe o arie largă. Strategia viitoare urmărită a fi implementată este așadar una de diversificare a produselor, concomitent însă cu cea de ridicare a calității produselor.

O analiză mai atentă ne indică drept puncte tari ale firmei următoarele: existența unui portofoliu de clienți stabili, și în același timp fideli, orientarea către perfecționare continuă în domeniul de activitate, existența unui portofoliu larg de contracte încheiate pe un termen lung pentru desfacerea produselor fabricate, deținerea unui ansamblu performant de utilaje și echipamente de producție.

Dezavantajul actual constă într-o varietate redusă de sortimente și un nivel redus de diversitate, ceea ce însă ar putea constitui o oportunitate pentru o eventuală evoluție viitoare pozitivă a societății. Produsele de panificație și patiserie sunt tot mai utilizate în societatea modernă, din cauza modificărilor în stilul de viață și obiceiurile consumatorilor, în principal, ceea ce face ca viitorul afacerilor în acest domeniu să fie influențat pozitiv (Manciu, 2014).

Bibliografie:

1. Ciurea, J., Rindasu, V., Milos, L., Milos, M., Rudolf, C, et al., *Dezvoltarea afacerilor- practica antreprenorială de succes pentru societățile din Caras-Severin și Bor*, Editura „Eftimie Murgu”, Reșița, 2008 ISBN 978-973-1906-11-9
2. Manciu V., Tănase A., *Aspects of entrepreneurship in Caras-Severin county*, publicat în Suplimentul revistei Analele Universității Eftimie Murgu Reșița, Fascicola II-Studii Economice, 2010 ISSN 1584-0972
3. Manciu V., *Consumer behavior in Resita between domestic and imported goods*. Analele UEMR, Fascicola II, Studii Economice, 2014 ISSN 23446315

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ИНВЕСТОРЫ КАК СУБЪЕКТЫ ИНФРАСТРУКТУРЫ ИНВЕСТИЦИОННОГО РЫНКА В УКРАИНЕ

Оксана ЧЕБЕРЯКО, д.и.н, к.э.н., профессор,
Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Украина

JEL: G 23

Возникновение институциональных инвесторов как финансовых посредников любого типа исторически связано с появлением разделения труда и накоплением капитала в материальной и денежной форме. Одним из общепринятых в мире способов инвестирования, который сочетает приемлемую доходность с минимизацией рисков, является совместное инвестирование, которое осуществляется инвестором не самостоятельно, а при участии институциональных инвесторов, которые обеспечивают инвестиционный процесс необходимыми источниками финансирования.

В соответствии с украинским законодательством категория институциональных инвесторов неоднородная и они могут быть

разделены на две группы: 1-я группа - институты совместного инвестирования (паевые и корпоративные инвестиционные фонды), инвестиционные фонды и взаимные фонды инвестиционных компаний, которые специально создаются для осуществления деятельности, связанной с объединением (привлечением) денежных средств индивидуальных инвесторов (физических и юридических лиц) с целью получения прибыли от вложения их в ценные бумаги других эмитентов, корпоративные права и недвижимость, то есть для осуществления инвестиционной деятельности и для них такая деятельность является исключительной; 2-я группа - негосударственные пенсионные фонды (НПФ), страховые компании (СК), кредитные союзы, другие финансовые учреждения, которые основную свою деятельность осуществляют на рынках других финансовых услуг, а инвестиционная деятельность для них не является основной, а служит легальным дополнительным источником финансирования основной деятельности, средством капитализации, которое обеспечивает такую деятельность [6, с. 187].

Ст. 2 Закона Украины "О ценных бумагах и фондовом рынке" в состав институциональных инвесторов включает институты совместного инвестирования (паевые и корпоративные инвестиционные фонды), инвестиционные фонды, взаимные фонды инвестиционных компаний, негосударственные пенсионные фонды, страховые компании, другие финансовые учреждения, которые осуществляют операции с финансовыми активами в интересах третьих лиц с целью получения прибыли или сохранения реальной стоимости финансовых активов [4].

Институты совместного инвестирования (ИСИ) - это новая для украинского инвестора возможность вложения своих сбережений с целью их приумножения. Классические с точки зрения их природы и функций инвестиционные фонды стали создаваться после принятия Закона "Об институтах общего инвестирования (паевых и корпоративных инвестиционных фондах)" от 15 марта 2001 г., а с 1 января 2014 г. данный Закон потерял действие в соответствии с Законом Украины "Об институтах общего инвестирования" от 5 июля 2012 г. [2, 3]. Главные принципы функционирования отечественных ИСИ согласованно с Директивой ЕС "О приведении в соответствие Законов и

Положений относительно совместного инвестирования в ценные бумаги, которые вращаются" от 20 декабря в 1985 г. № 85/611 [1]. Относительно НПФ, то первые НПФ в Украине возникли в 90-х гг. 20 века в виде одноуровневого (унитарного) финансового учреждения, в рамках которого выполнялись все функции негосударственного пенсионного обеспечения. К началу 2004 г. в Украине работало 22 НПФ в полуполюгальном режиме, поскольку законодательства о негосударственном пенсионном обеспечении не существовало. С принятием Закона Украины "О негосударственном пенсионном обеспечении" в Украине предусмотрено создание многоуровневой системы негосударственного пенсионного обеспечения (трехуровневой), которая должна расширить возможности для повышения благосостояния людей и экономического роста за счет формирования дополнительных пенсионных накоплений путем уплаты добровольных взносов физических лиц и работодателей [5]. Их развитие как институциональных инвесторов требует значительных накоплений населения, решения проблем инфляции, а также закладки фундамента для надежного функционирования этих учреждений и доверия к ним широких слоев населения, что в первую очередь связано со страхованием индивидуальных взносов и доходов каждого клиента НПФ.

В разрезе финансового посредничества СК нас интересуют с точки зрения размещения временно свободных средств, которые находятся в распоряжении страховщика. Согласно украинскому законодательству СК, которые получили лицензию на страхование жизни, не имеют права заниматься другими видами страхования [6]. Поэтому они разделяют на компании по страхованию жизни (личное страхование), компании по страхованию имущества и ответственности и отличаются не только видами деятельности, но и требованиями относительно капитала, формирования соответствующей структуры резервов, а также направлениями размещения средств. Сфера страхования в Украине в настоящее время проходить лишь период становления и развития. СК, которые делятся на три типа: кептивные, ориентированные на розничные продажи и продажи продуктов через определенные каналы (банки, автосалоны, туристические фирмы и так далее), пока еще не стали активными

институциональными инвесторами, а основной проблемой для страховщиков остается недостаточность ликвидных финансовых инструментов для проведения эффективной политики инвестирования средств.

Список использованных источников:

1. Директива Совета ЕС "О согласовании законов, подзаконных и административных положений, которые касаются институтов общего (коллективного) инвестирования в ценные бумаги, которые подлежат обращению (ICI)" № 85/611/ЕС от 20 декабря 1985 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_293

2. Закон Украины "Об институтах общего инвестирования (пасвые и корпоративные инвестиционные фонды)" от 15 марта в 2001 г. № 2299-III. – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>

3. Закон Украины "Об институтах общего инвестуваня" от 5 июля 2012 года N 5080. – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17/page>

4. Закон Украины "О ценных бумагах и фондовом рынке" от 23 февраля 2006 года. – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

5. Закон Украины "О негосударственном пенсионном обеспечении" 09.07.2003 №1057- IV. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

6. Закон Украины "О страховании" от 7 марта 1996 года N 85/96-ВР. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

MODELAREA ECONOMETRICĂ A DEZECHILIBRELOR FINANCIARE

Ion PĂRȚACHI, prof. univ., dr.,
șef catedră Matematică și Statistică Economică, ASEM
e-mail: ionpartachi@yahoo.fr

Viorica RUSU, conf. dr., ASEM
e-mail: rusu.viorica@gmail.com

JEL: C18, C22

În vederea modelării econometrice dinamice capabile să identifice fazele dezechilibrului financiar, precum și efectele de tendință pentru următoarele perioade drept bază informațională pot servi datele statistice oficiale prezentate de Biroul Național de Statistică și Banca Națională a Moldovei. Iar prin prisma indicatorului Indicele Competitivității Globale (ICG) al Republicii Moldova putem lua în calcul efectul unor variabile indirect pentru a estima impactul factorilor identificați asupra evoluției creditelor noi acordate pe sectorul bancar.

Modelarea în baza seriilor de timp impune o serie de condiții privind calitatea datelor inițiale. Pentru a obține ca rezultat estimatori neconvergenți ai parametrilor structurali ai modelului seriile de date inițiale trebuie să fie staționare, fără efect sezonier. Astfel, toate seriile selectate în studiu au fost verificate la staționaritate cu ajutorul testului ADF. Non-staționare s-au adeverit a fi seriile: indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la depozitele noi atrase. Aplicând procedeul primei diferențe staționaritatea a fost asigurată. Testarea sezonality prin prisma procedurii grafic *Means by Season* a scos în evidență prezența efectului de sezonality la următoarele serii dinamice: indicele prețurilor producției industriale, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la depozitele noi atrase. Pentru ajustarea seriilor au fost utilizate procedurile statistice: *Census X-12* pentru variabilele diferență de ordinul unu al indicelui dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate și respectiv al indicelui dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la

depozitele noi atrase, iar indicele prețurilor producției industriale a fost ajustat cu ajutorul procedurii *Moving Average Methods*

Pentru studiul nostru am aplicat regresia ARMADL (Auto Regressive Moving Average Distributed Lag).

În urma calculelor și a analizelor, am identificat un model econometric ce simulează interacțiunea între piața creditelor noi acordate rezidenților de către băncile din Republica Moldova și disponibilitățile financiare ale populației prezentate prin prisma salariului net, evoluția prețurilor reflectată prin indicele prețului de consum, performanța sectorului productiv redată prin indicele producției industriale, interacțiunea cu economiile lumii a fost redată prin poziția investițională netă, într-o perioadă complicată atât economic cât și politic, anii 2011-2016. În acest diapazon temporal, au fost lichidate trei bănci importante pe piața financiar-bancară autohtonă, totodată a avut loc marea fraudă financiară: delapidarea unor fonduri considerabile din sistem. Cu toate acestea, rezultatele simulării sunt foarte aproape de trendul real al variabilei estimate, respectându-se toate condițiile impuse față de simulările econometrice de acest gen, respectiv, tendințele de viitor anticipate au un grad sporit de credibilitate.

Bibliografie:

1. BERNANKE, J. and GERTLER, M., Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission, *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 1995, p. 27-48.
2. FRANCES, P., OEST van R., On the econometrics of the Koyck model. Report 2004-07, Econometric Institute, Erasmus University, Rotterdam.
3. PAZARBASIOGLU, C., "A Credit Crunch: A Case Study of Finland the Aftermath of the Banking Crisis," IMF Working Paper WP/96/135, 1996.

EVALUATION OF FOOD SECURITY IN THE REGION

Alexander CHEREVKO, Ph.D., professor, rector of
Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine
Alexey JAKOVENKO, competitor,
Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine

JEL: Q18

Food security – it is the level of product security of the population, guaranteeing socio-political stability in the community, the survival and development of the nation and the individual, family, sustained economic development.

Different countries use different approaches to the assessment of the state of food security of individual regions and the country as a whole.

In Russia, the quantitative standards for food security can be differentiated by the following parameters:

- the production connected with the physical production of provision in necessary volumes and assortment of food production;
- logistics associated with the storage and delivery of necessary volumes and the range of food products to the final consumer;
- consumer, associated with changes in the range and volume consumed by the population of food products.

It is obvious that among these indicators can not be separated the major and minor indicator: food security can provide only their harmonious and complementary combination. Otherwise, the food security of the country or any of its region may be jeopardized. That, in turn, can lead to serious social and political consequences.

In 2007, the Cabinet of Ministers of Ukraine formed a list of indicators that characterize the state of food security, which are calculated on the following food groups: bread and bakery products; potato; vegetables, melons; fruits, berries and grapes; sugar; oil; meat and meat products; milk and milk products; fish and fish products; eggs. In 2013, in the guidelines for the calculation of economic security of Ukraine approved by the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, offered to assess the state of food security in 11 indicators. They are: daily caloric nutrition, value of production and consumption of meat and meat products per

capita, value of production and consumption of milk and dairy products per capita, the ratio of production and consumption of eggs per capita, the ratio of production and consumption of oil per capita, the ratio of production and consumption of sugar per capita, the ratio of production and potato consumption per capita, the ratio of production and consumption of vegetables and melons per capita, production of grain per person per year, the level of stocks of cereals at the end of the period, the number of imported food products sold through the trading network.

In Kazakhstan, currently there are two main indicators of the state of food supply - the amount of carry-over stocks of grain, remain in storage until the next harvest, and harvesting grain production level per capita.

To assess the level of food security of the population, the following criteria are used in Kazakhstan:

- production of 80-85% of the total food producers are domestic;
- consumption by the population of foods with an optimal level of calories;
- ensuring the rational structure of power and the complete satisfaction of the population's needs in accordance with the rules of physiologically justified;
- match the quality of food products with the technical regulations;
- the creation of an insurance reserve of food at 25% of the annual volume of food consumption;
- there is a real possibility to meet nutritional needs, not produced domestically, or produced in insufficient quantities, by imports;
- production of not less than 1 ton of grain per capita.

Thus, an important issue in terms of development of the information economy is a question of clarifying the list of indicators of estimation of economic security status at the regional level taking into account the practices of different countries, as well as the selection of information sources to form a data set for evaluation.

ВЛИЯНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ НА РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ

Вера ШПИЛЕВАЯ, д.э.н., профессор,
зав. кафедрой Экономики, финансов, учета и аудита
ЧВУЗ «Европейский университет», Украина
e-mail: natalya-vasyuk@yandex.ru

JEL: Q 43

Фундамент экономической безопасности – энергетическая безопасность, поскольку без энергии невозможно организовать любые виды производства, наладить бесперебойное протекание социальных процессов. Под энергетической безопасностью региона следует понимать характеристику топливно-энергетического комплекса региона, которая определяет способность данного комплекса на основе эффективного использования внутренних и внешних ресурсов обеспечивать надежное энергоснабжение субъектов хозяйственной деятельности и население без ущерба для экономической безопасности региона.

Энергетическую безопасность можно трактовать как свойство технической безопасности систем энергетики. В то же время энергетическая безопасность, по ее определению, конечной целью имеет гарантированную защиту личности, общества, государства от дефицита топливно-энергетических ресурсов (ТЭР), то есть имеет более широкий смысл, чем понятие надежности, и выступает как экономическая, политическая и философская категория.

Энергетическая безопасность является одной из составляющих экономической безопасности [1].

Таким образом, энергетическая безопасность формируется в результате процесса взаимного влияния энергетики и других субъектов экономики, что проявляется в изменении целей и методов развития.

Факторы, влияющие на энергетическую безопасность регионов, условно можно поделить на две группы:

— факторы, которые могут быть устранены или локализованные в текущем и стратегическом периоде, то есть находятся непосредственно в области управления (к ним

относятся энергодефицит, техногенные аварии, финансовые проблемы);

— факторы, управление которыми находится за временем стратегических программ (период гипотез) и управляемые лишь косвенно через концепции развития (к ним относятся ограниченность ресурсов, экологические проблемы и т. п.) [2].

Угрозами энергетической безопасности являются события кратковременного или долговременного характера, которые могут дестабилизировать работу энергокомплекса, ограничить или нарушить энергообеспечение, привести к авариям и другим негативным последствиям для энергетики, экономики и общества.

Условно угрозы энергетической безопасности делятся на группы: экономические, социально-политические, внешнеэкономические и внешнеполитические техногенные и природные угрозы, а также угрозы, связанные с несовершенством управления. Все перечисленные группы угроз имеют самое прямое отношение к энергокомплексу регионов Украины.

Стратегическими ориентирами долгосрочной государственной энергетической политики являются энергетическая безопасность (национальная безопасность в области энергетики), энергетическая эффективность, бюджетная эффективность и экологическая безопасность энергетики. Достижение указанных ориентиров, повышение управляемости процессом развития энергетики требуют формирования и осуществления основных составляющих государственной энергетической политики, которые будут взаимосвязанными и при этом обладают своей направленностью, ответственностью, принципами и механизмами реализации, индикаторам результативности.

Литература:

1. Ковальский В. и др. О повышении уровня энергетическо-экологической безопасности Украины // Экономика Украины. – 2000. – №10. – С. 34-40.
2. Козориз Н. Политика энергосбережения и пути ее реализации в Украине // Региональная экономика. – 1998. – №2. – С. 61-67.

THE IMPACT OF THE FINANCIAL MONITORING ON THE BANK'S ECONOMIC SECURITY

Irina MIHUS, D.Sc., professor, head of the Department of Management and Economic Security, Cherkassky National University named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine
e-mail: irynamihus@ukr.net

JEL: G28

The monitoring process should be carried out at the level of the whole banking system and in each bank. In addition, it must be integrated. The complexity of monitoring in the bank characterizes one of the leading patterns of functioning monitoring systems provide users with timely information to make appropriate management decisions.

When building a system of economic security of the bank, you must use an integrated monitoring that is the most complex structure that combines the research methods used in different types of monitoring depending on the objectives, namely informational, basic and problematic.

- informational - structuring, accumulation and dissemination of information;

- basic (background) - identifies new challenges, dangers, trends before they become meaningful to management level. According monitored arranged continuous monitoring with periodic measurement;

- problem - finding patterns, processes, risks, problems that are already known, and understanding them, the removal, correction of such problems is important in terms of management.

In the banking activity monitoring - a management tool that has an important place.

A number of banks use monitoring in the loan portfolio. Most Ukrainian and foreign scientists, on the basis of the monitoring indicators of banking system determine that credit activities and credit risk are among the most important in banking. Therefore, modern managers focus on the problems of monitoring credit operations.

Monitoring of credit risk is part of the bank monitoring. Thus, credit risk monitoring - a system of continuous monitoring of the

economic dynamics of credit risk, identify the causes positive (negative) dynamics, finding ways to overcome the negative trends.

Monitoring of the loan portfolio can be defined as the systematic quantitative and qualitative analysis of the loan portfolio and the implementation of appropriate management decisions to improve the quality of the loan portfolio.

Monitoring individual borrower is to conduct ongoing analysis of an issuer, systematic checks its financial condition for the timely identification of potential problem loans and prevent their occurrence.

In banking, the monitoring is not only for the NBU to control commercial banks, but also for banks. This type of monitoring falls under the definition of internal monitoring. Internal monitoring used by banks to analyze information environment for risk analysis and more. Using internal monitoring banking institution defined strengths and weaknesses, or existing threats and benefits in competitive environment.

In other words, the threat for financial institution determination in each component of economic security based on a detailed analysis and evaluation using monitoring method, that is not possible without the use of monitoring methods.

This takes into account the intensity and direction of communications relevant factors impact on the banking institution and external factors that may affect the banking institutions.

Considering the concept of monitoring, the author offers to focus on the importance of building monitoring system for economic security. After the first stage of the system of economic security is a financial diagnosis of the bank's assessment of its economic security. In practice, the assessment is carried out by calculating the number of financial indicators, identify and analyze internal and external threats to the bank and problematic aspects of its activities. Also there is a need for expert (qualitative) assessment of the bank, as the calculation only quantitative indicators do not allow to get a reasoned opinion on the level of economic security. As a result, diagnosis banking analyst might get grounded conclusions about the current level of economic security and the main threats for the bank, to develop an optimal model of behavior for the bank in this situation.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ФИНАНСОВОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Татьяна МЕЛЬНИК, к.э.н., доцент,
и.о. зав. кафедры Учета и аудита,
Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, Украина

JEL: F360, M130

Предпринимательство играет важную роль в развитии экономического, социального, культурного секторов экономики любого государства. Неотъемлемой составляющей современного предпринимательства является малое и среднее предпринимательство (МСП), которое принимает активное участие в поддержании устойчивого и всеобъемлющего роста страны, а также в создании рабочих мест, играет важную роль в повышении производительности, развитии инноваций и усилении конкурентоспособности, однако их потенциал остается в значительной мере неиспользованным. Например, на МСП приходится от 83 до 99% всех предприятий частного сектора стран восточного партнерства (Азербайджан, Армения, Беларусь, Грузия, Республика Молдова и Украина), однако их вклад в уровень ВВП, добавленной стоимости и занятости значительно ниже, чем в среднем по странам ОЭСР и Европейского союза (ЕС) [1].

Соглашением об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом определено обязательство Украины относительно сотрудничества с ЕС в части «введения стратегий развития МСП, что основывается на принципах Европейской хартии малых предприятий...» [2].

Основное препятствие для развития малого предпринимательства в Украине представляет доступность финансирования. Источниками финансирования в Украине являются: банковское финансирование (сложность получения кредита и высокие процентные ставки, ликвидация банков), небанковское финансирование (микро финансирование кредитными союзами).

Одним из перспективных направлений развития малого предпринимательства в Украине в контексте финансовой интеграции - содействие развитию инновационного предпринимательства: предоставление государственных грантов для малых и средних предприятий на освоение инновационной продукции; привлечение к финансированию грантов средств европейских международных программ, которые ратифицированы Украиной - Horizon-2020 (март 2015) и COSME (февраль 2017); создание специализированного банка венчурного кредитования при участии государственного капитала, который может поддержать наиболее динамично развивающиеся отрасли, способные обеспечить Украине международную конкурентоспособность, способствовать структурным преобразованиям в экономике и государственном управлении. Стратегия устойчивого развития «Украина-2020», принятая в январе 2015 года, также предусматривает формирование благоприятного делового климата для МСП, привлечение инвестиций, стимулирование торговли и повышение эффективности рынка труда.

Основная проблема развития и существования малого и среднего предпринимательства в Украине находится в плоскости системной коррупции, не соблюдение законодательства, нарушение правосудия. Преодоление этих проблем и активная позиция малого предпринимательства, готовность отстаивать свои права - являются залогом их существования и развития.

Используемая литература:

1. Индекс экономической политики в сфере МСП. Страны восточного партнерства 2016. Оценка применения европейского акта о малом бизнесе [On-line]: https://www.oecd.org/.../SME_Policy_Index_Eastern_Partners_2016_Russian.pdf/ (дата посещения 22.02.2017)
2. Соглашение об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом. [On-line]: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631 (дата посещения 22.02.2017)

IMPACTUL DEZVOLTĂRII INDUSTRIEI FINTECH ASUPRA ACTIVITĂȚII BANCARE TRADIȚIONALE

Angela BELOBROV, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: belobrov_angela@yahoo.com

JEL: A11, B20, G19, G21.

Conceptul de „FinTech” reprezintă o prescurtare a termenilor „tehnologie financiară”, care se referă la aplicarea tehnologiilor în finanțe sau mai exact la soluțiile financiare oferite de tehnologii. În prezent se consideră că industria FinTech încorporează start-up-urile care prestează servicii tradițional considerate financiare.

De facto, interconexiunile dintre finanțe și tehnologii au deja o istorie lungă, și care nici nu încep, și nici nu se limitează, la termenii de criptomonedă sau tehnologia blockchain, despre care în ultimii ani, zilnic ne comunică agențiile informaționale și publicațiile cu renume internațional, precum Reuters, Bloomberg, The Economist ș.a.

În unele discuții consacrate istoriei FinTech se susține că originea termenului ar trebui considerată începerea utilizării telegrafului în transmiterea de informații și date financiare în scopuri comerciale (anul 1838). Perioada din acel moment și pînă în anul 1967 a fost denumită generic epoca FinTech 1.0, fiind urmată de FinTech 2.0, ce a durat pînă în anul 2008 și marcată de digitalizarea serviciilor financiare. Epoca FinTech 3.0, în special anii 2014-2016, a fost marcată de o explozie de start-up-uri orientate spre crearea, dezvoltarea și vânzarea unui spectru de servicii financiare principial noi, cît și de crearea și asigurarea infrastructurii necesare bunei derulări a activităților financiar-bancare tradiționale, dintre care enumerăm: operațiunile de crowdfunding; peer-to-peer lending; emisiunea de criptomonede; portaluri cu soluții pentru business pentru întreprinzători, care integrează și soluții de gestiune financiară; ș.a.

Părerile specialiștilor privind importanța tehnologiilor și riscurile induse de acestea în activitatea financiară sunt împărțite.

Analiza funcțiilor tradiționale ale băncilor moderne denotă că în epoca FinTech 3.0 băncile deja și-au pierdut exclusivitatea în exercitarea tuturor funcțiilor sale (tab. 1).

Tabelul 1.

Analogia dintre funcțiile băncilor și soluțiile oferite de tehnologiile financiare

Funcțiile tradiționale a băncilor	Produse și servicii financiare specifice FinTech
Acumularea și mobilizarea capitalului bănesc	Crowdfunding
Intermedierea în operațiunile de creditare	Peer-to-peer lending (P2P lending) Crowdlending
Efectuarea decontărilor și plăților	Servicii de transferuri bănești (Qivi, PayPal, Alipay ș.a.) Blockchain
Crearea instrumentelor de plată/banilor de credit	Emisiunea de criptomonede
Gestiunea activelor și investițiilor Consulting	Robo-advisors sau „consilierii- robo”, care reprezintă soluții digitale automate de gestionare a averii Crowdinvesting Soluții pentru gestiunea finanțelor personale

Sursa: elaborat de autor.

Cât privește impactul de ansamblu al tehnologiilor asupra sectorului financiar, deja astăzi putem să susținem cu certitudine că tehnologiile cauzează schimbări ireversibile în sistemul financiar, integrându-se și preluând treptat exercitarea funcțiilor tradiționale ale acestuia.

La moment se pare că tehnologia „blockchain”, denumită generic „Distributed Ledger Technology” pare să fie elementul care va revoluționa și mai mult domeniul financiar (și nu numai), datorită avantajelor ce le oferă prin combinarea a trei elemente fundamentale critice sectorului financiar, în special segmentului bancar: rapiditatea uimitoare + nivelul înalt de securitate + descentralizarea tranzacțiilor.

Din perspectiva abordării sinergice (care ne spune că efectul final al acțiunii mai multor factori este mai mare în comparație cu acțiunea fiecăruia luat separat) impactul total al tehnologiilor asupra activității bancare este greu de cuantificat, iar perspectivele sunt îngrijorătoare.

Plusvaloarea adusă de FinTech în sectorul financiar derivă în principal din următoarele trei componente: - *reducerea costurilor*, - *sporirea comodității serviciilor* și - *democratizarea accesului la servicii financiare*.

În ceea ce privește reducerea costurilor, economiile de care beneficiază clienții sunt enorme. Pe lângă economiile de timp, FinTech oferă mari economii financiare, oferind o gamă largă de servicii cu cost zero pentru clienți (gratis). Spre exemplu, compania americană Credit Karma oferă utilizatorilor *acces gratis* la ratingul creditar și istoria creditară a acestora, precum și duce evidența tuturor produselor financiare utilizate de client.

Rolul macroeconomic major al tehnologiilor financiare reiese din contribuția enormă a acestora la sporirea accesului financiar, calificat în prezent ca fiind unul dintre impedimentele majore a dezvoltării durabile și incluzive. Drept urmare, intuim (păreră autorului) că FinTech va fi promovat cât de guverne, atât de instituțiile internaționale, și asimilate rapid de toți utilizatorii serviciilor financiar-bancare.

Revoluția digitală a influențat major toate domeniile activității umane, dar probabil cel mai esențial impact este exercitat asupra comportamentul uman, care a suferit schimbări majore și radicale datorită pătrunderii telefoanelor mobile și internetului în rutina cotidiană a tuturor oamenilor, indiferent de nivelul de educație, calificare, starea financiară sau domeniul de activitate ș.a. Principala provocare ce reiese din aceasta va fi modificarea continuă a cererii clienților, care vor solicita servicii bancare de o calitate similară celor din domeniul tehnologiei informațiilor, și băncile trebuie să fie gata să-și ajusteze rapid oferta.

FinTech generează noi soluții pentru gestiunea riscurilor, însă și induce noi riscuri pentru bănci sau le intensifică pe cele tradiționale. Spre exemplu, blockchain-ul, reprezentând la moment tehnologia perfectă pentru păstrarea anonimatului, din altă perspectivă este deopotrivă și tehnologia care poate transforma tranzacțiile cu bitcoini din anonime în identificabile, autentificând identitatea într-un mod mult mai robust decât toate cele care există deja. În acest mod blockchain-ul contribuie pozitiv la gestiunea riscului de conformitate prin respectarea legilor KYC (Cunoaște-ți clientul) și AML (Împotriva spălării banilor). Faptul dat va contribui la acceptabilitatea monedelor criptografice din perspectiva statelor, deopotrivă cu capitalizarea celorlalte avantaje. Un alt exemplu este legat de sporirea vitezei de acces a serviciilor bancare, care contribuie implicit și la sporirea

volatilității depozitelor, care în situații extreme poate cauza „falimente bancare virtuale”.

Dacă se ne referim la perspectiva fenomenului pe termen mediu, epoca Fintech 4, cel mai probabil, va fi marcată de dezvoltarea inteligenței artificiale, care cu siguranță va revoluționa și mai mult activitatea financiară și va influența structura pieței financiare.

Concluzii. Generalizând cele expuse, putem afirma că în conjunctura actuală caracterizată de dezvoltarea industriei FinTech, băncile și instituțiile financiare tradiționale urmează să-și schimbe radical strategiile de dezvoltare și să se lupte pentru menținerea poziției pe piața produselor și serviciilor financiare. În opinia autorului una dintre căile de menținere a rolului acestora în industria financiară este deschiderea către asimilarea inovațiilor.

O problemă majoră ridicată de dezvoltarea industriei FinTech este necesitatea ajustării cadrului regulatoriu și de supraveghere financiară la noile realități. Constatăm aici mari lag-uri (decalaje temporale), așa cum multe aspecte ale inovațiilor tehnologice, care deja se utilizează pe larg, nu sunt încă reglementate și prin urmare nu pot fi supravegheate, și nu este exclus faptul că amenință stabilitatea financiară a economiilor naționale și, ca urmare a economiei mondiale. În acest context, adaptarea și sincronizarea cadrului legislativ și a supravegherii bancare la ritmurile dezvoltării tehnologiilor financiare trebuie să reprezinte un imperativ în agenda politică națională și internațională.

Referințe bibliografice:

1. Arner, Douglas; Barberis, János; Buckley, Ross. The evolution of Fintech: a new post-crisis paradigm? In: Research Paper No. 2015/047 [on-line], University of Hong Kong Faculty of Law. [citată 11 decembrie 2016].
2. KPMG Fintech: Redefining banking for customers. Decade edition of CII BANKing TECH Summit 2016, [on-line], [citată 06 decembrie 2016]. Disponibil: www.pwc.in
3. KPMG The Pulse of Fintech, Q3 2016 [on-line], November 16, 2016, [citată 11 decembrie 2016]. Disponibil: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2016/03/the-pulse-of-fintech-q1-2016.html>

THE ROLE OF FINANCIAL INTERMEDIARIES IN THE PROCESS OF LEGALIZATION LAUNDERING OF MONEY

Anna SHEVCHENKO, Ph.D., assoc. prof.,
Cherkasy State Technological University, Ukraine
e-mail: anna_shevchenko_@mail.ru

JEL: G180

The questions to counter money laundering accompanies development and establishment of a market economy. Social phenomenon, money laundering is primarily concerned with violations of economic equilibrium at the macroeconomic level. This manifests itself in violation of the balance in society between revenue and expenditure, between investment and savings, between quantitative th money and the price level, and the like. Features of the legalization (laundering) of proceeds from crime, is that the "victims" of criminal activity (individuals, companies, government) and some do not know it. For example, as a result of this illegal activity available unreasonably large financial losses, lost confidence in the activities of banking, investment and other financial institutions. This, in turn, slows the rate of money turnover, as most people in this situation refuse to keep their savings in facilities of this type [1].

According to the results of the report on the conduct of the national risk assessment in the field of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing in Ukraine in 2016, was identified risks are ranked according to the values "high", "significant", "moderate" "light" [2].

Risks legalization (laundering) of proceeds from crime - is one of the hazards associated with political, social and economic activities that can actually realize assess the probability of its occurrence, to minimize its negative effects, taking into account available resources, [3].

In our opinion, in the first place, there is a need to neutralize the risks of high and medium level of exposure, which depend on the financial intermediaries and are related to state issues, namely: -low income levels; - the lack of logistical support finance intelligence unit (FIU); - low FIU staff salaries; - low level of confidence in the financial system; - obsolete (inefficient) system analyzes information on suspicious financial transactions; - ineffective system for investigating FIU materials; - mismatch penalty severity of financial

crime; - the lack of legal regulation of the activities of some representatives of certain non-financial institutions and professions; - manifestation of terrorism and separatism; - ineffective measures to establish the final beneficial owners (controllers) and their control; - high turnover of cash; - financial capital outflow from the country [2].

Given the risks listed and their impact on the process of money laundering, we can notice that most of them related to problems in the legal regulation of regulatory authorities, intra problems due to the strengthening of internal separatism and terrorism, the general economic downturn in the country.

The problems generated by weak financial intermediaries in certain circumstances be used for illegal purposes such as money laundering, bribery and corruption of officials, illegal insider transactions, tax evasion, terrorist financing and other types of crimes. Thus, for the authorities is important to identify the real owners of companies and trusts, trustees and beneficiaries who participate in them.

References:

1. Kralich V.R. Essence of legalization (laundering) "dirty" flow and its influence on the economic security of banking institutions/ Foreign trade: economics, finance, law, 2012, no.6. Available at: http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/6/uazt_2012_6_37.pdf
2. Annual report of conduct national risk assessment in prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime and financing terrorism. Ukraine, Kyiv 2016. Available at: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161013/zvit.pdf
3. Korgenivsky J.V. The national system of risk of money laundering: problems regulatory improvement. Our law, 2014, no.3, pp. 66-73. (in Ukrainian)

AVANTAJELE ȘI DEZAVANTAJELE FUNCȚIONĂRII MEGAREGULATORULUI CA INSTITUȚIE UNICĂ DE SUPRAVEGHERE PE PIAȚA FINANCIARĂ

Ilinca GOROBETȚ, conf. univ., dr., ASEM
e-mail: il_gorobetz@yahoo.com

JEL: G23, G28, G18, K22.

Premise pentru crearea unui organ unic de supraveghere (supraveghere integrată) pe piața financiară constituie îmbinarea amalgamului de operațiuni și servicii financiare prestate de instituțiile financiare, conturându-se evidente tendințe de universalizare, precum și apariția conglomeratelor financiare. Cu alte cuvinte, necesitatea apariției Megaregulatorului se impune prin creșterea, tot mai evidentă, a ofertei de produse și servicii similare oferite de instituții financiare distincte. Aici apare problema complexității și dificultății supravegherii pieței financiare de către organe specializate separate.

Există mai multe forme de funcționare a Megaregulatorului. Din cele 126 de țări-membre cu drepturi depline în IOSCO (*International Organization of Securities Commissions*), doar în 50 de țări funcționează Megaregulatorul. În 33 de țări-membre, Megaregulatorul nu este Bancă Centrală, în 13 țări-membre, funcția de Megaregulator o execută Banca Centrală, în 4 țări – funcționează modelul twin peaks. Dacă e să analizăm țările din punct de vedere al gradului de dezvoltare al pieței financiare, în primele 25 de poziții, doar în 8 țări supravegherea pieței financiare se realizează de către Megaregulator, și doar într-o singură țară – Singapore – Megaregulatorul este Banca Centrală. Din motiv ce numărul țărilor care au acceptat supravegherea integrată nu este atât de mare, se impune evidențierea avantajelor și dezavantajelor care le implică acest sistem, pentru a determina țările a căror piață financiară ar putea fi compatibile pentru implementare.

În continuare precăutam *avantajele* Megaregulatorului pe piața financiară. Printre cele mai concludente putem menționa:

- 1) sistemul integrat permite intervenția promptă la schimbările ce intervin pe piața financiară;
- 2) apare posibilitatea unificării cerințelor față de entități ceea ce crează condiții echidistante tuturor instituțiilor financiare și, ca rezultat, scade numărul litigiilor interinstituționale;

3) concentrarea informației și atribuțiilor în cadrul unui organ permite o analiză per ansamblu și impulsivitatea sectoarelor subdezvoltate;

4) reducerea cheltuielilor de legătură de personalul implicat în activitatea de supraveghere, fiind faptul că funcționează un singur organ și nu câteva – în cazul supravegherii sectoriale;

5) posibilitatea supravegherii conglomeratelor financiare.

Practica internațională evidențiază următoarele *dezavantaje* în funcționarea Megaregulatorului:

1) ineficiența acestui organ în perioadele de criză;

2) există sectoare care vor fi „subsupravegheate” și imposibilitatea asigurării stabilității financiare tuturor instituțiilor supravegheate;

3) supravegherea integrată monopolizează și crează situații birocratice comparativ cu supravegherea sectorială;

4) disponibilizarea unor angajați datorită comasării instituțiilor de supraveghere și introducerii tehnologiilor informaționale;

5) conflictul de interese ce poate apărea între instituțiile financiare supravegheate și interesele „consumatorilor” pieței financiare.

Cele mai dezvoltate piețe financiare naționale – SUA și China nu au la bază sistemul de supraveghere integrat și s-au descurcat cu succes în depășirea crizei financiare din anii 2008-2009. Tranziția la sistemul de supraveghere integrat este un proces complex, care poate dura și peste 12 ani.

Bibliografie:

1. MEDVEDEV, O. Преимущества и недостатки создания мегарегулятора на финансовом рынке России. В: *Вектор науки ТГУ*, 2013, № 3, сс. 353-356 [online] Disponibil: <http://cyberleninka.ru/article/n/preimuschestva-i-nedostatki-sozdaniya-megaregulyatora-na-finansovom-rynke-rossii>.

2. Membrii IOSCO [online] Disponibil: https://www.iosco.org/about/?subsection=becoming_a_member

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

Ирина ПРИХНО, к.э.н., доцент,
Черкасский государственный
технологический университет, Украина
e-mail: prikhno_irina@mail.ru

JEL: H530

Современные реалии требуют создания эффективной системы социальной защиты граждан. Чрезвычайно важную роль в этом процессе играет государство. Одной из приоритетных задач европейского государства является обеспечение социальной защиты населения и поддержание на должном уровне развития социальной сферы, что возможно лишь при осуществлении эффективной социальной политики.

Основными направлениями социальной политики являются: создание нормативно-правовой базы и поддержка социального развития в денежной или натуральной формах.

Заметим, что в течение длительного времени финансовое обеспечение социальной сферы в Украине осуществлялось преимущественно за счет финансовых ресурсов государства, то есть бюджетных средств.

Следует отметить, что расходы Государственного бюджета Украины на протяжении 2013-2015 гг. выросли с 287,6 млрд. грн. до 402,9 млрд. грн. соответственно, то есть на 40,1 %. Доля расходов на социальную сферу в Государственном бюджете Украины составила: 47,8 % в 2013 г. – 61,3 % в 2015 г. [1, с. 41, 46-47, 65].

Расходы местных бюджетов Украины выросли с 218,2 млрд. грн. в 2013 г. до 276,9 млрд. грн. в 2015 г., то есть на 26,9 %. Доля расходов на социальную сферу в местных бюджетах Украины составила около 90 %:

В структуре расходов Государственного бюджета Украины на социальную сферу значительная доля принадлежит расходам на социальную защиту и социальное обеспечение: 64,4 % (88,5 млрд. грн.) в 2013 г. и 42,0 % (103,7 млрд. грн.) в 2015 г.

Стоит отметить, что более 90 % этой группы расходов принадлежит расходам на социальную защиту пенсионеров: 83,2 млрд. грн. в 2013 г. – 94,8 млрд. грн. в 2015 г.

Значительно уменьшились расходы Государственного бюджета на образование: с 30,9 млрд. грн. (22,5 %) в 2013 г. до 30,2 млрд. грн. (12,2 %) в 2015 г. Финансирование здравоохранения также сократилось: с 12,9 млрд. грн. (9,4 %) в 2013 г. до 11,5 млрд. грн. (4,6 %) в 2015 г.

Несколько иной является структура расходов на социальную сферу из местных бюджетов. В 2015 г. совокупная доля этих расходов в структуре расходов местных бюджетов составила 87,1 %, что на 2,6 п.п. меньше уровня 2013 [1, с. 46-47].

Доля различных статей расходов на социальную сферу в течение 2015 г. распределена следующим образом: расходы на образование – 34,8 % (84,0 млрд. грн.); расходы на здравоохранение – 24,7 % (59,5 млрд. грн.); расходы на социальную защиту и социальное обеспечение – 30,1 % (72,6 млрд. грн.) [1, с. 65].

Учитывая необходимость увеличения объема финансирования социальной сферы и результаты выполненного исследования, можно констатировать, что государство сейчас не в состоянии выделить необходимый объем финансовых ресурсов на развитие социальной сферы. Именно поэтому нужно в корне изменить механизм финансирования социальной сферы, используя инновационные источники финансирования и новейшие подходы к функционированию социальной сферы.

Литература:

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К. : 2016. - 80 с. [Електронний ресурс] / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень / Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202015/KV_IV_2015_Monitoring_ukr.pdf.

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND FINANCIAL LEADERSHIP: A CRITICAL REVIEW

Vaibhav P. BIRWATKAR, dr., India
Natalia BANTAS, AESM

Abstract. Financial leaders today face a major challenge in ensuring the function adapts to the changing needs of the business. With growing stakeholder interest in the broader performance of organizations beyond pure financial measures, there is a growing focus on the need to drive improved business performance which can be sustained for the longer term. Finance leaders have a significant role to play in leveraging the capabilities of the finance function to provide insight and commercial support to drive sustainable decision making and bring a broader external market focus to support the strategy of the business, but critically this must be counter balanced by continuing to ensure their traditional fiduciary and controllership responsibilities are met. This need for balanced finance leadership is the hallmark of today's CFO role. This paper examines CFO role in combining the intelligence of smart technologies with the brains, emotional intelligence and interpersonal skills of talented people.

Key words: emotional intelligence, CFO, self-awareness, self-regulation, empathy, social skill

Introduction. Emotions can influence financial decisions in surprisingly predictable ways. We tend to be overconfident in our own knowledge and decisions, we extrapolate recent trends while dismissing the past, we refuse to accept losses gracefully by hanging on to our losers far too long, and so on. Even experienced investors are not immune (Garvey and Murphy, 2004).

Financial decision making is most often perceived as how institutions and consumers interpret and apply professional investment advice, yet it appropriately should also include the challenges of organizational operations, including capital budgeting and evaluation. It is these latter obligations that are on the task list of every corporate chief financial officer (CFO).

Every CFO depends on a team of talented specialists to propose the right mix of financial alternatives to the senior management team. We've often depended on traditional analytic measures to do so, such as discounted cash flows, measures of risk, and classic probability assessment. These measures are typical indicators of cognitive intelligence, which is itself only one component of general intelligence and different completely from emotional intelligence (EI) and its complement, emotional competence (EC).

Emotional intelligence interpersonal components affect the relationship between managers and subordinates, and there is some evidence to indicate that the EI and EC intrapersonal components have a direct effect on personal task performance perhaps even more so than does cognitive intelligence.

What's next for CFOs?

- Increasing complexity and regulation mean that boards are requiring CFOs to possess a strategic mindset in addition to technical/commercial/operational know-how:

- In particular, a passion for complexity and deep intellectual curiosity characterizes the CFOs who succeed most prominently against this mandate.

- This breed of CFOs truly can be considered a co-pilot alongside the CEO of their company.

- Growing stakeholder challenges may generate a class of CFOs with stronger attributes around interpersonal and written communications—and a more CEO-like lack of reserve.

- Continued swings in the economic cycle may continue to shift needed CFO attributes, with a higher degree of boldness emerging in more difficult economic times.

- CFOs have an ever greater range of options when they leave the CFO role—the most interesting of which is a pipeline becoming increasingly more direct to the board chairman role.

Emotional Intelligence

A **social skill** is the ability to negotiate the needs and feelings of others to that of yours. It is the proficiency in managing relationships and building networks, and an ability to find common ground.

The first three components of the mixed model namely self-awareness, self-regulation and internal motivation deals with a person's internal emotions. An analysis of these three factors will show us “how well we manage ourselves” and the analysis of the other two components namely empathy and social skills will show us “How well we manage relationships”.

A CFO should possess leadership qualities which will enable him to delegate and oversee the financial operations of the company effectively. Emotional intelligence is widely known to be a key component of effective leadership. The ability to understand

yourself, your emotions, as well as having sound situational awareness can be a powerful tool for leading a team.

A CFO lacking in emotional intelligence will not be in a position to effectively understand the needs, wants and expectations of his finance team and the board of directors. Unregulated reactions to emotions can adversely affect the work atmosphere and relations. CFOs must be self-aware and also recognize and manage their communications, both verbal and non-verbal, so that it doesn't negatively affect their team.

As per the research findings of Professor Albert Mehrabian, only 7% of meaning in the words is spoken, 38% of the meaning is paralinguistic and 55% of the meaning is in facial expression. Lack of effective communication is the root cause of conflicts and confusions between people. Ineffective communication at work place leads to confusions, conflicts, distrusts & hatred among employees. Effective communication by a CFO will result in alignment and shared sense of purpose among his team. This will help him to better understand his team's emotions and to have the ability to resolve the conflicts, thus, leading them to exceed the goals.

Consciousness can only be understood through relativity. Relativity is an awareness based on comparison. For example for a CFO to know himself as an expert in financial reporting, he must have something that is relative and can define what "expertise in financial reporting" is. A person can only understand consciousness relative to some other experience that can provide the basis to define a person's consciousness.

References:

1. Garvey, R., & Murphy, A. (2005). Are Professional Traders Too Slow to Realize Their Losses? *Financial Analyst Journal*, 60 (4), 35-43.

ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ СОВРЕМЕННОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ПРЕДПОСЫЛКА УСИЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Елена НЕСТЕРЕНКО, к.э.н., доцент
Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, Украина

JEL: A13, F02, P27

Последние десятилетия XX века ознаменовались разработкой, принятием и реализацией развитыми странами пакета рекомендаций, базирующихся, по преобладающему мнению, на теоретических положениях неолиберализма. Эти рекомендации получили название «Вашингтонский консенсус» и были реализованы международными финансовыми организациями, в частности МВФ и Всемирным банком для решения проблем экономического развития менее развитых стран, следовавших этим рекомендациям в обмен на кредиты.

Целью данного исследования является развенчание факта, что неолиберальная экономическая теория послужила основой принятых рекомендаций. Мы исходим из необходимости четкого разграничения, с одной стороны, теоретических положений неоклассической ортодоксии, ставших основой Вашингтонского консенсуса, и истинных неолиберальных экономических идей – с другой. Так, в основу принятых рекомендаций были положены идеи и выводы теорий монетаризма, экономики предложения и рациональных ожиданий, которые в совокупности являлись ядром экономического неоконсерватизма и репрезентовали идеи экономической ортодоксии – доминирующего течения, которое являлось продолжателем неоклассической теории.

Предлагаемая политика включала: масштабную приватизацию государственной собственности, повышение уровня открытости экономик, либерализацию ценообразования и валютного регулирования, сокращение бюджетных расходов, отказ от социальных программ. Экономическая политика в духе Вашингтонского консенсуса оказалась разрушительной, в следствие неоднократно критиковалась ведущими экономистами. Реализация таких неоклассических рецептов привела к формированию обществ и экономик ограниченного

доступа, к появлению деформированных квази-рыночных структур, и, как ни парадоксально, к критическому восприятию теоретических и практических рекомендаций неоллиберализма.

Что же такое экономический либерализм, каковы его основополагающие принципы, в чем проявляется сущность либерализации современной экономической жизни, которая усиливает глобализационные процессы? Либерализация современной экономики является отражением объективных закономерностей современного экономического развития, а также подкрепляется активной политикой ведущих стран, наднациональных структур и международных организаций, реализующих субъектно начало процесса глобализации.

Общепотребительным является примитивное толкование либерализма как невмешательства государства в экономическую жизнь. По нашему мнению, либерализация экономики должна превратиться в масштабное движение к экономической свободе, понимаемой как: гуманизация экономического пространства (обеспечение конкурентного доступа, недискриминации, гендерного равенства), человекоцентризм социально-экономической системы, институционализация отношений между экономическими субъектами, дерегуляция отдельных сфер экономической жизни, прозрачность и транспарентность экономических отношений.

Значение экономической свободы сложно переоценить: наиболее свободные страны демонстрируют более высокий доход на душу населения, большую продолжительность жизни, более высокие темпы экономического роста и др. Наблюдаем противоречие, которое доказывает правоту наших суждений: если бы в Украине была проведена истинная либерализация, вряд ли страна находилась бы в разряде наименее свободных стран по показателю индекса экономической свободы и занимала бы в 2016 году 135-е(!) место из 159-ти стран [1].

Библиография:

1. Economic Freedom of the World: 2016 Annual Report <https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2016-annual-report>

ANALIZA CAPACITĂȚILOR DE INOVARE A ÎNTRPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ROMĂNEȘTI ÎN RAPORT CU CELE EUROPENE

Valentin POPA, drd., ASEM
Director, Direcția Județeană
de Statistică Botoșani, România
e-mail: vali_popa_ro@yahoo.com

JEL: E58, G2

Inovația face diferența dintre succesul companiilor competitive și cele mai puțin competitive. În baza cercetărilor activităților de inovație am constatat ca există posibilitatea unei creșteri economice sustenabile venite în urma procesului de dezvoltare prin inovație dar și a riscului de eșec, așadar domeniul riscului financiar trebuie dezvoltat în toate modelele și formele sale de aplicare și intervenție, cum este cazul subvențiilor publice. Potrivit studiului European Innovation Scoreboard 2016, România se menține într-o ierarhie a Uniunii poziția de „lanternă roșie” la categoria inovare. Vom menționa că inovarea este plasată în centrul strategiei UE privind creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

La nivelul regiunilor de dezvoltare ale României, *Inobarometrul* este un raport despre inovare, ce urmează să fie publicat anual, oferit de Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS) și reprezintă un punct de acces către inovarea la nivel regional oferind repere și tendințe obiective care reliefează inovativitatea economiilor regionale. *Performanța inovării* s-a îmbunătățit per ansamblu în Uniunea Europeană, în ultimii 8 ani. În 21 de state s-au înregistrat creșteri de diferită anvergură, cele mai semnificative avansări în clasament Letoniei și Maltei. Evoluția în timp arată că România s-a îndepărtat de media europeană, în acest interval de timp, ajungând acum ca performanța în materie de inovare să reprezinte doar 34,4% din valoarea indicatorului mediu pe UE, în timp ce în 2008 era de 50%. Pe baza indicatorului sintetic al performanței medii în materie de inovare, statele membre se încadrează în patru grupuri diferite de performanță. Bulgaria și România sunt „inovatori modești” având rezultate în materie de inovare semnificativ mai scăzute decât media UE. Pentru România este estimată o creștere de la 0,180 (cât este acum indicele performanței în materie de inovare, așa cum se poate

vedea în graficul clasamentului european), la 0.188, adică mult sub media europeană.

În pofida performanței pozitive de creștere pentru multe state membre în perioada 2008-2015, a existat o tendință de inversare comparând perioada de dinainte și de după 2012, numeroase state membre confruntându-se cu creșteri negative legate de performanță pentru perioada 2012-2015. Mai recent (2014-2015), nu mai puțin de 17 state membre au înregistrat o creștere negativă. Procesul de convergență a diferențelor de performanță ale statelor membre – după cum s-a observat din 2012 – pare să fi ajuns într-un impas. Însă Suedia este lider la capitolul resurse umane și calitatea cercetării academice, Germania se remarcă prin numărul mare de companii care investesc masiv în cercetare, dezvoltare, inovare iar în Irlanda se înregistrează cele mai multe IMM-uri inovatoare.

IMM-urile tinere din România se confruntă cu accesul financiar al cercetării, dezvoltării și internaționalizării. Din punctul de vedere al Programului Românesc Operațional pentru Competitivitate, al noilor.

Acest mecanism de copiere automată a politicilor europene are un impact direct asupra competitivității întreprinderii, care explică parțial rezultatele statistice ale IMM-urilor din România în cadrul programului european Orizont 2020 Instrumentul pentru IMM-uri.

O altă problemă care rezultă din această scurtă analiză comparativă privește percepția distorsionată că evaluarea în România este asupra riscului. Astfel, atunci când se analizează chiar și documentele strategice care stau la baza programului Horizon 2020, iar UE și strategiile naționale privind competitivitatea, se observă că majoritatea Proiectelor în cercetare - dezvoltare - inovare, deși acestea au un mare potențial de creștere, implică un risc mai mare de succes.

Bibliografie:

1. European Commission. European Innovation Scoreboard 2016. ISSN 2363-3107.- 2016-96 p.
2. <http://innoteque.com/wp-content/uploads/2016/12/Whitepaper-Innoteque-2016.pdf>.
3. <http://www.ancs.ro> Autoritatea Nationala pentru Cercetare Stiintifica

МОДЕЛЬ ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В УКРАИНЕ: ВОЗМОЖНА ЛИ РЕФОРМА?

Юлия НАКОНЕЧНАЯ, к.э.н., доцент,

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Украина

Людмила ДЕМИДЕНКО, к.э.н., доцент,

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Украина

В Украине проблема пенсионного обеспечения является чрезвычайно актуальной, поскольку происходит демографический спад, что приводит к увеличению количества людей пенсионного возраста и роста пенсионной нагрузки на работающих. В результате существования более 10 различных видов пенсий, глубоких диспропорции между минимальной пенсией и высокими пенсиями для отдельных категорий лиц, имеем несбалансированность доходов и расходов Пенсионного фонда. Поэтому необходимо выяснить пути реформирования пенсионной системы Украины, опираясь на опыт других стран по решению этого вопроса.

Пенсионная реформа в Украине стартовала с 2004 года, нормативно-правовой базой ее введения было принятие двух законов «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании» и «О негосударственном пенсионном обеспечении». Согласно указанных законодательных актов предполагалось построение трехуровневой системы пенсионного обеспечения.

В Украине работает и находится в стадии перманентных изменений первый уровень - солидарная система общеобязательного государственного пенсионного страхования и медленно развивается третий уровень - негосударственное пенсионное страхование. Продолжается дискуссия о необходимости и целесообразности введения второго уровня - общеобязательной накопительной системы в Украине [1].

I уровень - солидарная пенсионная система, построенная на принципах социального страхования. Участниками этой системы есть все застрахованные лица, то есть граждане которые и за которых уплачиваются взносы на общеобязательное государственное социальное страхование (это, прежде всего, наемные работники, а также индивидуальные предприниматели,

самозанятые и некоторые другие лица). В солидарной пенсионной системе осуществляются страховые пенсионные выплаты: пенсии по возрасту, по инвалидности, по потере кормильца, определенные надбавки и доплаты к этим выплатам, а также пособия. Пенсионные выплаты в солидарной пенсионной системе осуществляются Пенсионным фондом Украины за счет средств этого Фонда и других источников, определенных законодательством. Размер пенсионных выплат в солидарной пенсионной системе зависит от продолжительности страхового стажа (периода, в течение которого уплачивались страховые взносы) и размера заработка (дохода), с которого уплачены взносы.

II уровень - обязательная накопительная пенсионная система. Эта система до сих пор не функционирует, поскольку предполагалось ее введение в условиях бездефицитности Пенсионного фонда и в условиях устойчивого роста отечественной экономики. И хотя в настоящеем ситуация еще не очень уверена, но активно дискутируется о введении накопительных отчислений с 1 июля 2017 года. Участниками этой системы будут все застрахованные лица (в начале функционирования только те, которые еще не достигли 35 летнего возраста). Часть обязательных страховых взносов II уровня пенсионной системы планируется накапливать и учитывать на индивидуальных накопительных пенсионных счетах граждан, которые (и в пользу которых) будут платить такие взносы. Эти средства будут инвестироваться с целью получения инвестиционного дохода и защиты их от инфляционных процессов. Управление пенсионными средствами будут осуществлять компании по управлению активами (для которых эта деятельность является профессиональной и будет лицензироваться).

При инвестировании пенсионных активов компании должны действовать в соответствии с требованиями законов относительно направлений инвестирования, рынков на которых можно будет осуществлять инвестиции и требований по диверсификации (вложение средств в различные направления) инвестиционных вложений. Непосредственное хранения пенсионных активов будет осуществлять банковское учреждение - хранитель, который будет нести ответственность за целевое

использование этих активов. Средства, будут учитываться на индивидуальных накопительных пенсионных счетах граждан как собственность граждан, и они смогут воспользоваться ими при достижении пенсионного возраста (или, в случаях, предусмотренных законом, раньше этого срока, например, в случае инвалидности). Индивидуальные пенсионные накопления граждан будут наследоваться. Выплаты из Накопительного фонда будут осуществляться дополнительно к выплатам из солидарной системы.

Размер пенсии в такой системе будет зависеть от размера страховых взносов и срока, в течение которого эти взносы накапливались и размера, полученного на них инвестиционного дохода. Административное обслуживание этой системы будет осуществляться Пенсионным фондом Украины.

III уровень - система добровольного негосударственного пенсионного обеспечения. Эта система уже действует в Украине, насчитывает более 80 негосударственных пенсионных фондов с активами около 2,5 млрд. гривен, что является незначительным ресурсом. Ее участниками на добровольной основе могут быть практически все желающие, соответствующие определенным законодательством критериям.

Основу такой системы составляют негосударственные пенсионные фонды, которые функционируют по тем же принципам, которые определены для обязательной накопительной пенсионной системы. Взносы в негосударственные пенсионные фонды как со стороны работников, так и их работодателей, а также полученный на них инвестиционный доход предусматривает льготное налогообложение.

Пенсионные выплаты в системе негосударственного пенсионного обеспечения осуществляются независимо от солидарных и накопительных пенсионных выплату общеобязательном государственном пенсионном страховании [2].

Основной задачей Стратегии модернизации и развития Пенсионного фонда Украины на период до 2020 года является укрепление финансовой стабильности пенсионной системы [3]. Основная задача реформирования пенсионной системы заключается в том, чтобы в Украине появились

дополнительные средства для пенсионного обеспечения, и долгосрочные инвестиционные ресурсы для экономического развития, вместе с тем, стоит отметить о необходимости решения проблемы доверия граждан к накопительной системе на приемлемых для общества условиях.

Список литературы:

1. Закон Украины Об общеобязательном государственном пенсионном страховании: - Режим доступа: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. Закон Украины О негосударственном пенсионном обеспечении: - Режим доступа: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
3. Стратегия модернизации и развития Пенсионного фонда Украины на период до 2020 года http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article;jsessionid=9DE40EB655C0554E74863193A1F8702A.app1?art_id=239180&cat_id=223259

УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БАНКА

Виктор ШПИЛЕВОЙ, к.э.н., доцент
ЧВУЗ «Европейский университет», Украина
e-mail: natalya-vasyuk@yandex.ru

JEL: G21

Кредитование производства и конечных потребителей является основной экономической функцией, которую призвана выполнять банковская система.

Операции коммерческих банков по кредитованию физических и юридических лиц составляют основу их активной деятельности, поскольку успешное осуществление этих операций ведет к получению основных доходов, способствует повышению надежности и устойчивости коммерческих банков. В противном случае неудача в кредитовании соопустствует разорению и банкротству кредитных организаций [1].

Кредитный риск представляет собой риск невыполнения кредитных обязательств перед кредитной организацией третьей стороной. Опасность возникновения этого вида риска существует при проведении ссудных и других приравненных к ним операций, которые отражаются на балансе, а также могут носить забалансовый характер.

Концентрация кредитного риска проявляется в предоставлении крупных кредитов отдельному заемщику или группе связанных заемщиков, а также в результате принадлежности должников кредитной организации либо к отдельным отраслям экономики, либо к географическим регионам или при наличии ряда иных обязательств, которые делают их уязвимыми к одним и тем же экономическим факторам.

Кредитный риск можно рассматривать как самый крупный, присущий банковской деятельности. По мнению большинства авторов, это риск невозврата заемщиком полученного кредита и процентов по нему. Причем к кредитным рискам относятся такие виды рисков как: риск непогашения кредита, риск просрочки платежей, риск обеспечения кредита и т. д.

Показатель работы с проблемными и безнадежными ссудами определяет обнаруживает своевременно кредитная организация производственные и финансовые проблемы заемщика, используя для этого информацию о финансовом положении заемщика из его регулярных финансовых отчетов и средств массовой информации, а также информацию, полученную в результате периодически проводимых проверок с выходом к заемщику [2].

В настоящее время практика невозврата заемщиками кредита коммерческим банкам все еще достаточно распространена, чему способствует пробел в банковском законодательстве. До сегодняшнего дня не проработан вопрос о взаимной ответственности субъектов кредитно-финансовых отношений в части соблюдения принципов и условий предоставления кредитов. Фактически отсутствует правовой механизм выявления заведомо фиктивных кредитов. К тому же, если будет доказана осведомленность кредитора и заемщика о дальнейшем безвозвратные кредита, ни для одного из участников сделки не предусмотрено несения наказания.

На основании вышесказанного можно констатировать, что кредитный риск имеет отличительные особенности и является индивидуальным для каждого кредитного учреждения в банковской сфере. Именно это определяет в значительной мере своеобразие направлений управления кредитными рисками. Банк, принимая решение о выдаче кредита, должен ориентироваться не на оценку отдельных видов кредитного риска, а на определение общего риска по каждому заемщику с учетом специфики отраслевой принадлежности предприятия.

Литература:

1. Принципы банковского кредитования – Банковская система Украины: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrbanking.com/>.

2. Шарипов Р. Г. Современный подход к управлению кредитным процессом при кредитовании малого бизнеса / Н. Г. Шарипов : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://shamannikah.narod.ru/ruslan1.htm>.

ОСОБЕННОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЧТЕНИЯ ОТЧЕТНОСТИ СТРАХОВЩИКОВ УКРАИНЫ ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ

Елена ЛАВРОВА, к.э.н., доцент,
Черкасский филиал ЧВУЗ
«Европейский университет», Украина

JEL: G22

Страховые компании являются неотъемлемой частью и главным участником небанковского сектора финансового рынка страны. Их финансовая устойчивость является необходимым условием стабильного функционирования всей финансовой системы страны. Главным источником информации, необходимой для оценки финансово-имущественного состояния, платежеспособности, надежности и инвестиционной привлекательности выступает финансовая отчетность страховой компании.

Начиная с 2013 года, страховщики Украины обязаны применять международные стандарты финансовой отчетности (далее - МСФО). При этом, состав финансовой отчетности страховых компаний, как и других юридических лиц, которые обязаны представлять финансовую отчетность, определяется требованиями Национального положения (стандарта) бухгалтерского учета 1 «Общие требования к финансовой отчетности» (далее П(с)БУ).

Перечень показателей финансовой отчетности определяется самими страховщиками исходя из требований национальных и международных стандартов. Главным требованием является существенность информации, которую необходимо раскрыть. МСФО 1 «Первое применение МСФО», МСФО 4 «Договоры страхования» и другие стандарты не приводят ни структуры, ни перечня показателей отчетности. А вот в НП(с)БУ приведен рекомендованный перечень показателей отчетности, изложенный логично и структурировано.

При использовании МСФО для составления отчетности и существующих требований П(с)БУ для целей бухгалтерского учета, по большинству показателей финансовой отчетности существуют основания для искажения информации.

Информация, приводимая в Отчете о движении денежных средств и Отчете о собственном капитале выступает детализацией формирования соответствующих показателей Баланса. Таким образом, значение приведенных показателей этих отчетов испытывают аналогичное воздействие.

Для устранения разниц показателей используют целую систему уточнений и пояснений, что требует дополнительных затрат труда и времени бухгалтерской службы страховой компании. Ключевыми элементами механизма гармонизации отчетности по разным требованиям должны стать: принятие международных стандартов признания, оценки и начисления амортизации основных средств, в т.ч. нематериальных активов; имплементация международных стандартов оценки финансовых инструментов и их классификации. Следует отметить, что договор страхования сам-по-себе может выступать финансовым инструментом и иметь определенную стоимость. Также возникает острая необходимость разделения таких договоров на компоненты страхования, депозита и встроенных производных финансовых инструментов, что позволяет проводить проверку адекватности обязательств и давать их точную достоверную оценку. Формулировка таких ключевых механизмов и алгоритмов позволяет избежать разниц в оценках активов и пассивов страховых компаний при применении МСФО на всех этапах учета по основным специфическими объектами.

Литература:

1 Национальное положение (стандарт) бухгалтерского учета 1 «Общие требования к финансовой отчетности». Приказ Министерства финансов Украины 07.02.2013 № 73 - Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2 Положения (стандарты) бухгалтерского учета, утвержденные Приказами Министерства финансов Украины - Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3 МСФО, МСБУ, КРМФО, ПКТ, редакция на 01.01.2013 года, - Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua>

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Наталья АНДРУШКЕВИЧ, к.э.н., доцент
ЧВУЗ «Европейский университет», Украина
e-mail: natalya-vasyuk@yandex.ru

JEL: O12

Становление и развитие рыночных механизмов в экономике Украины, изменение форм и методов государственного регулирования деятельности предприятий, рост влияния внешней среды, появление конкуренции и необходимости адаптации предприятий к условиям, которые складываются во внешней среде, обусловили появление многочисленных проблем в обеспечении экономической безопасности предприятий.

В этих условиях для предприятий становится актуальной проблема повышения уровня обеспечения экономической безопасности.

В связи с трансформацией форм собственности и организационно-правовых форм большинства хозяйствующих субъектов украинской экономики существенно изменился подход к понятию «экономическая безопасность». Содержание этого понятия из плоскости, подчиненной раньше в основном государственным интересам, переходит в плоскость реальной экономики, затрагивая более низких уровней: региона и его предпринимательских структур - предприятий, банков, корпораций.

Экономическая безопасность хозяйствующих субъектов находится в тесной зависимости прежде всего от состояния экономики страны. Это внешнее для них экономическое окружение определяет пределы, в которых хозяйствующие субъекты строят свою деятельность, и предусматривает механизмы, которыми они могут воспользоваться для обеспечения экономической эффективности деятельности и достижения определенного уровня экономической безопасности. Экономическая безопасность предприятия - это такое состояние хозяйственного субъекта, при котором он при наиболее эффективном использовании корпоративных ресурсов добивается предотвращения, ослабления или защиты от

существующих опасностей и угроз или других непредвиденных обстоятельств и в основном обеспечивает достижение целей бизнеса в условиях конкуренции и хозяйственного риска [1, с. 17].

Экономическая устойчивость и экономическая безопасность - важнейшие характеристики единой экономической системы. Их не следует противопоставлять. Устойчивость экономики характеризует прочность и надежность ее элементов, вертикальных, горизонтальных и других связей внутри системы, способность выдерживать внутренние и внешние нагрузки, восстанавливать установившееся нормальное состояние после внезапного его нарушения каким-либо внешним или внутренним фактором.

Устойчивое развитие экономической системы можно охарактеризовать как способность достижения и поддержания равновесия между основными параметрами, определяющими функционирование этой системы. Нарушение пропорций и связей между разными компонентами системы ведет к ее дестабилизации и является сигналом перехода экономики от безопасного состояния к опасному [2].

Основной причиной необходимости обращения к теме экономической устойчивости и экономической безопасности является стоящая перед каждым хозяйствующим субъектом задачи достижения стабильности своего функционирования и создания перспектив роста для выполнения целей бизнеса. В нынешних условиях развития отечественного общества, характеризуется своей экономической, социальной и политической нестабильностью, обусловленной глобальным финансово-экономическим кризисом, эта задача приобрела особую значимость и требует поиска эффективных методов ее решения.

Литература:

1. А. Грунин, С. Грунин. Экономическая безопасность организации. – Спб.: Питер, 2002.- 160с.

2. Поддужная Н.А. Организация управления экономической безопасностью предприятия: Автореф. Дис. Канд. Экон. Наук: 08.06.01/ НАН Украины; Институт экономики промышленности. – Донецк, 2003. – 20 с.

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Виктория БИЛЫК, к.э.н. доцент,
Черкасский национальный университет
им. Б.Хмельницкого, Украина
e-mail: bilyk_v@ukr.net

JEL: E62

Проблема обеспечения безопасности в современной экономике Украины приобрела особую остроту в связи с негативными последствиями реформирования хозяйства, тенденцией к преобладанию в экспортных поставках топливно-сырьевой и энергетической составляющих, а в импортных поставках – продовольствия и предметов потребления. Качественный симбиоз инвестиций и инноваций должен создать условия для проявления инновационных метаморфоз в отраслевой структуре экономики региона, сохраняя морфологию регионального хозяйства, то есть раскрываются возможности обеспечения экономической безопасности предприятий Украины посредством влияния на морфогенез региональной экономики [1]. В процессе обеспечения экономической безопасности предприятий Украины должны быть использованы инструменты государственной инновационной политики: 1. Программы технологического развития, формируемые для решения задач системообразующих предприятий и отраслей; 2. Отдельные инновационные проекты с высокой степенью коммерциализации; 3. Законодательная база, ориентированная на государственную поддержку и стимулирование инвесторов.

Согласно инструментами государственной инновационной политики процесс решения задачи обеспечения экономической безопасности региона должна материализоваться через разумную последовательность операций состоят, как минимум, из трех стадий: 1-я стадия – постановка задачи, включающая в себя следующие этапы: содержательная постановка задачи; системный анализ задачи; системный синтез; 2-я стадия – разработка программы решения задачи; 3-я стадия – реализация модели и получение результатов.

Для решения проблемы финансирования научных исследований и опытно-конструкторских разработок необходимо реализовать следующие мероприятия: использовать принцип разделения финансирования; активизировать работу по поиску и привлечению альтернативных финансовых источников; ввести налоговые и другие финансовые льготы для предприятий и организаций, вкладывающих средства в НИОКР и инновационные проекты; создать условия для конкурсного распределения средств на научные программы и проекты. Для обеспечения развития инновационной подсистемы необходимо: 1) создать оптимальную комбинацию инструментов государственной инновационной политики; 2) повысить эффективность функционирования инновационной подсистемы региональной экономики; 3) обеспечить условия для активизации инновационно-инвестиционной деятельности на предприятиях Украины; 4) достичь высокой доли инновационной продукции региональных товаропроизводителей; 5) обеспечить условия для эффективного использования интеллектуального потенциала страны; 6) создать условия для укрепления экономической базы муниципальных образований региона; 7) законодательно поддержать развитие малого бизнеса, ориентированного на создание инновационных товаров [2].

Современный подход в экономической политике должен состоять в том, чтобы государство на качественно новой основе усилило свою экономическую и социальную функции, связанные с необходимостью корректировки рыночных регуляторов, направленных на стимулирование инвестиционной активности частного сектора через механизмы государственного партнерства, повышение эффективности государственных инвестиций.

Литература:

1. Захарин С. В. Инвестиции в инновации: теория, парадигма, методология исследований / Сек. В. Захарин // Актуальные проблемы экономики. – 2010. – № 4 (106). – С. 60-64. 2. Яценко А. В. Направления развития инвестиционно-инновационной деятельности предприятий / А. В. Яценко // Сборник научных трудов ЧГТУ. – Выпуск 21. – С. 192-197.

DIGITALIZAREA ȘI COMPETITIVITATEA – ELEMENTE IMPORTANTE ÎN FORMAREA UNUI MEDIU ECONOMIC DE SUSȚINERE A CREĂRII ACCELERATE DE VALOARE ADAUGATĂ

Nicolae HÎNCU, dr., conf.univ. interim., UTM
Tudor ALCAZ, dr., conf.univ., UTM
Lazar LATU, conf. univ., dr.,
filiala ASE București - Piatra Neamț, România

JEL: G 140, F 290, L 860, O 330, O 390, M 190.

În business, ca de altfel și în cercetare fiecare perioadă își are cuvintele ei cheie. Folosirea acestora reprezintă, în marea majoritate a cazurilor, semnul actualității, a afilierii la comunitatea de afaceri sau cea științifică, iar alteleori a caracterului vizionar al utilizatorilor, sau a unei aspirații. Astfel de cuvint este în acest moment digitalizarea.

Digitalizarea nu se poate explica într-un singur cuvânt. Digitalizarea și în momentul de față înseamnă mai mult decât transmiterea documentelor în format digital. Schimbarea digitală nu semnifică numai un progres din punct de vedere tehnologic - schimbă societatea și toate sectoarele economiei în practică. Digitalizarea înseamnă, de exemplu, networking, cumpărături online sau accesibilitate permanentă în viața privată.

Digitalizarea 4.0 este văzută ca cea de-a 4-a revoluție industrială, fenomen ce marchează inovația în organizație și management a întregului lanț de valori a ciclului de viață a produsului. Digitalizarea 4.0 se referă la conducerea lanțurilor de valori digitale ce creează competențe agile și orientate către piață. Digitalizarea 4.0 presupune : lanț valoric construit orizontal ; conectivitate verticală ; autonomie ; produse inteligente ce sprijină procesul de producție.

În acest nou context, organizația care are o strategie solidă pentru digitalizarea 4.0 are oportunitatea de a eficientiza procesul ce se stabilește între unitățile de business și operațiuni precum: procesul de producție, logistică sau customer. Trecerea la Digitalizarea 4.0 necesită un anumit nivel de schimbare și dobândirea de aptitudini noi la nivelul întregii organizații. Paralel cu aceasta, piețele globale solicită mai multă flexibilitate și productivitate, progres în comunicare, metode competitive de inovare, producție și consum.

Digitalizarea crescută a economiei furnizează o dinamică puternică în industrie, precum și în alte sectoare ale economiei. Fabricile și sistemele energetice sunt interconectate digital, dezvoltarea produselor și ciclurile de producție sunt din ce în ce mai scurte, iar noi modele de afaceri apar cu repeziciune.

Drept beneficii ale Digitalizării 4.0 pot fi enunțate : circulația rapidă a unui volumul de informații mai mare; optimizarea resurselor ; scurtarea perioadei de timp ; creșterea productivității ; automatizarea proceselor de producție etc. Actualmente sunt activ discutate două direcții care converg la implementarea și atingerea beneficiilor digitalizării: de jos în sus – de la nivelul companiilor la nivel de industrie/sector și economie ; de sus în jos – de la nivelul statului, propagându-se până la nivelul fiecărei companii.

Un studiu realizat la nivel global de compania de consultanță Cap Gemini arată care ar putea fi beneficiile aduse de digitalizare la nivelul unei companii: creșterea profitabilității (EBIT) cu 9-26%, creșterea randamentului de utilizare a activelor cu 6-9% și creșterea valorii firmei cu 7-12%. Având în vedere faptul că în 2015 cifra de afaceri totală a companiilor active din România a fost de 275 miliarde euro, din care top 500 companii generează circa 110 miliarde euro, prin digitalizarea companiilor această valoare ar putea crește de 2-5 ori în următorii ani, ceea ce ar produce un efect de domino și la nivelul altor dimensiuni analizate mai sus, mai ales în ce privește capitalul uman și integrarea tehnologiilor digitale.

Este indiscutabil faptul că digitalizarea are ca efect și creșterea competitivității – de felul în care este implementată digitalizarea la nivel micro (companii) depinde competitivitatea la nivel macro (țară). Deși numeroase sectoare ale economiei au adoptat rapid tehnologiile și procesele digitale, este necesar ca întreprinderile din toate domeniile de activitate și de toate dimensiunile să valorifice pe deplin oportunitățile digitale pentru a fi competitive la nivel mondial, mai ales sectoarele tradiționale atât pentru Republica Moldova, dar și pentru România (cum ar fi : construcțiile, industria agroalimentară, industria textilă etc.). IMM-urile, la fel, au rămas în urmă în ceea ce privește transformarea lor digitală. În aceiași ordine de idei menționăm că, potrivit Comisiei Europene, România se află pe ultimul loc (28), în funcție de indicele economiei și societății informaționale (DESI). Respectivul Indice Compozit integrează un

set de indicatori relevanți, structurați în jurul a cinci dimensiuni : 1) conectivitatea ; 2) capital uman ; 3) utilizarea internetului ; 4) integrarea tehnologiei digitale ; 5) servicii publice digitale. Cu toate că în Republica Moldova se întreprind numeroase măsuri, în clasificările internaționale țara noastră nu se află printre economiile avansate în acest domeniu, iar nivelul și viteza de dezvoltare a societății informaționale nu corespund cerințelor mediului internațional actual, în care lumea devine tot mai „hiperconectată” și mai digitizată.

România și Republica Moldova au declarat susținerea fermă a priorităților Comisiei Europene deoarece digitalizarea este viitorul societăților și al economiilor respective și presupune un proces complex la care toți trebuie să ne adaptăm. Obiectivul nostru este să stabilim cadrul necesar pentru ca cetățenii și companiile să aibă încredere în serviciile publice electronice și să aibă acces la acestea de o manieră facilă și permanentă.

În acest fel, nu numai că vom îmbunătăți serviciile și vom reduce costurile, dar vom eficientiza procesele de lucru și vom dezvolta o comunicare activă, transparentă și eficientă între cetățeni, întreprinderi și autoritățile publice.

Concluzii. Este deosebit de important ca companiile, precum și cetățenii din România și Republica să aibă acces la infrastructuri de date și la servicii bazate pe cloud computing deoarece acestea asigură competitivitatea în economia digitală. În egală măsură, este important ca accesul la infrastructurile de date să se facă în condițiile unui nivel ridicat de securitate, de portabilitate a datelor și de interoperabilitate.

Bibliografie:

1. <http://www.anis.ro/digitalizarea-4-0/#.WW4lF1FLcUk>
2. <https://www.juridice.ro/477033/delia-popescu-digitalizarea-este-viitorul-societatii-si-al-economiei-noastre.html>
3. <http://www.ttonline.ro/sectiuni/automatizari/articole/12689-hannover-messe-2015-13-17-aprilie-spre-o-industrie-viitorului-interconectata-si-int>

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФРАСТРУКТУРЫ ФОНДОВОГО РЫНКА

Ирина СКЛЯРУК, к.э.н., ассистент,
Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Украина

JEL: G100

Одним из основных средств обеспечения эффективного функционирования и обеспечения повышения качественных показателей работы фондового рынка, как одного из сегментов финансового рынка, является создание его эффективной инфраструктуры.

Исследованию особенностей инфраструктуры фондового рынка уделяется внимание как отечественных, так и зарубежных ученых, в частности: В. Базелевича, П. Баренбойма, А. Герасименко, Е. Любкиной, И. Лютого, В. Опарина, С. Тадессе, П. Хартмана, В. Ходаковской, В. Шелудько. Однако, учитывая значительное количество исследований данной проблемы, все же тема исследования остается актуальной.

Функционирование и развитие фондового рынка обеспечивается формированием его инфраструктуры. В целом, инфраструктура фондового рынка представляет собой систему институтов (государственных, частных, общественных) и совокупность технических средств, которые обслуживают интересы субъектов рыночных отношений и обеспечивают их эффективное взаимодействие, а также регулируют движение денежных потоков на основании выпуска и обращения ценных бумаг.

Учитывая важность инфраструктуры фондового рынка, среди основных ее составляющих стоит отметить:

- торговые сети (организация заключения сделок между участниками рынка);
- регистрационные системы (ведение реестров участников рынка, учет и хранение информации о совершенных операциях, о владельцах ценных бумаг и т. п.);
- расчетно-клиринговые системы (определения и выполнения взаимных обязательств по поставке ценных бумаг,

перевода денежных средств, связанных с операциями с ценными бумагами);

- депозитарные системы (предоставление услуг по хранению ценных бумаг, обслуживание операций эмитента относительно выпущенных ценных бумаг);

- системы правового обеспечения (совокупность нормативно-правовых актов, нормы которых определяют правила функционирования фондового рынка);

- системы информационного обеспечения (обеспечение актуальной информацией о ситуации на рынке в отношении количественных и качественных параметров субъектов и объектов фондового рынка).

Также на формирование инфраструктуры фондового рынка влияют макро- и микроэкономические факторы, в частности: экономическая ситуация в стране, конъюнктура рынка ценных бумаг, уровень жизни населения, уровень сбережений и тому подобное.

Таким образом, соблюдение теоретических, практических аспектов и особенностей формирования инфраструктуры фондового рынка способствует максимальному учету интересов его участников, учитывая их функциональные особенности, свойства и цели деятельности. Дальнейшее развитие инфраструктуры фондового рынка должно осуществляться с соблюдением норм и положений законодательной базы каждой страны и с учетом специфики международных стандартов и требований.

Литература:

1. Базилевич В.Д. Цінні папери: підручник / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д.Базилевича. К.: Знання, 2011. - 1094 с. - (Серія “Класичний університетський підручник”, ISBN 978-966-346-878-5).

2. Базилевич В.Д. Фондовий ринок: підручник: у 2 кн. - Кн. 1 / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К.: Знання, 2015. - 621 с. - (Серія “Класичний університетський підручник”).

3. Мозговий А.Ф. Фондовий ринок: підручник/ О.М. Мозговий, А.Ф. Баторшина, О.Г. Величко, Т.О. Фролова та ін. – К.: КНЕУ, 2013. – 537 с.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА

Александр РЫЖКО, аспирант,
ЧВУЗ «Европейский университет», Украина
e-mail: natalya-vasyuk@yandex.ru

JEL: N80

Малые и средние предприятия в развитых странах составляют важнейший сектор национальной экономики. Если крупные предприятия определяют уровень научно-технического и производственного потенциала страны, то малое и среднее предпринимательство, будучи массовой формой деловой жизни, обеспечивает социально-экономическую стабильность роста общественного производства. В развитых странах доля малого и среднего бизнеса в объеме валового внутреннего продукта в 2015 г. составила от 40 до 60%, в Украине - 11%

Опыт ряда стран с развитой рыночной экономикой и наиболее успешных восточноевропейских государств показывает, что эффективнее государственная политика поддержки и развития малого предпринимательства реализуется при условии специализированной правительственной организации, которая имеет достаточные ресурсные возможности и полномочия. В Великобритании, например, в этой роли выступает «Национальное агентство по обслуживанию малого бизнеса», созданное в 2000 г. в составе Министерства торговли и промышленности, в Германии в составе Федерального министерства экономики и технологий создан Генеральный директорат малого и среднего бизнеса, ремесленничества, услуг и свободных профессий, в Японии - Агентство малого и среднего предпринимательства, в Венгрии - Национальный совет по развитию предпринимательства, в Польше - Департамент ремесленничества, малого и среднего предпринимательства в составе Министерства экономики. Часть исполнительных полномочий может делегироваться другим организационным структурам (профильным министерствам, контрольно-ревизионным службам, департаментам, банкам, фондам и т. п.) [4]. Функции всех указанных организаций во многом схожи, отличия

заканчуются в формах подчинения, принципах взаимодействия с другими ведомствами, партнерскими и общественными организациями, в масштабах деятельности.

В вопросе развития малого предпринимательства на государственном уровне значительную роль сыграла целевая Программа инновационных разработок в малом бизнесе (SBVP). Она была принята Конгрессом США в 1984 году. Согласно которой каждая из государственных учреждений, которые принимают в ней участие, по-прежнему выделяет из бюджета на проведение НИОКР средства на оплату контрактов, заключаемых с малыми предприятиями. Мандат распространяется и Министерство обороны, Национальный институт здоровья, Министерство энергетики, Национальное управление по аэронавтике космического пространства.

Для большинства развивающихся стран, малое предпринимательство, не смотря на очевидные минусы этого сектора производства (огромные теневые доходы, уклонения от уплаты налогов), является своего рода панацеей, используемой для решения проблем занятости населения и развития высокотехнологичных отраслей производства. Наиболее ярким примером позитивного, а порой решающего влияния малого предпринимательства на развитие экономики являются новые индустриальные страны Юго-Восточной Азии, в частности Индонезия и Малайзия.

Малый бизнес и рыночная экономика выступают взаимозависимыми факторами. С одной стороны, эффективность и динамика развития рыночной экономики определенным образом зависит от успешного функционирования малого бизнеса, с другой - настоящий рыночный механизм хозяйствования способствует формированию предпринимательской активности.

Литература:

1. Квасной А. Г. Малое предпринимательство в Украине: проблемы и перспективы / А. Г. Квасной // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 2009. – № 4 (1). – С. 69-72.
2. Институт экономических исследований и политических консультаций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ier.kiev.ua>.

ЛОЯЛЬНОСТЬ ПЕРСОНАЛА В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Ирина ГОРЯЧКОВСКАЯ, преподаватель,
Черкасский национальный университет
имени Богдана Хмельницкого, г. Черкассы, Украина
e-mail: iryna_goryachkivska@ukr.net

JEL: M12

Лояльность персонала в последнее время часто рассматривают с позиции экономической безопасности предприятия. Формирование лояльного коллектива возможно за счет разработки и внедрения в организации системы мер управления лояльностью. Под управлением лояльностью персонала следует понимать осознанное воздействие на факторы, которые ее формируют, с целью обеспечения ее дальнейшего развития и укрепления. Система мер по управлению лояльностью персонала должна быть ориентирована на обеспечение благоприятных условий труда, положительного психологического климата в коллективе, развитой корпоративной культуры и эффективной системы мотивации, и тому подобное с целью достижения высокого уровня экономической безопасности бизнес-структуры.

Многие ученые отводят мотивации персонала важную роль в управлении экономической безопасностью. Так, в частности, Т. Кужда одним из важнейших этапов процесса управления изменениями считает «мотивирование работников – участников организационных изменений» и понимает его как «управленческую функцию, что представляет собой процесс сознательного воздействия на трудовое поведение работников с целью достижения целей и реализации задач организационных изменений [1].

Мотивацию качественной работы персонала следует понимать как внутреннюю причину, которая пробуждает работника на продуктивную работу. Поэтому следует помнить о том, что работники за счет работы обеспечивают прежде всего свои собственные потребности и интересы. К мотивации эффективной работы относится и стимулирование инициативы работников. Стимулами здесь могут быть меры поощрения, признания, продвижения в должности. Так,

оказание внимания работнику со стороны организации - это важный фактор для формирования лояльности сотрудника. Ощущение своей значимости для организации способствует не только положительному отношению к ней, но и стремлению «отплатить» ей доверием [2].

Возможность повышения квалификации сотрудников без отрыва на работе положительно сказывается на внутреннем имидже предприятия и на возможности использования им лучших практик обеспечения экономической безопасности. Ориентация на профессиональные достижения является одним из факторов успеха личности в организации. Более того, ее признают источником успешности организации в целом. То есть ориентированные на карьеру работники, при грамотной политике управления человеческими ресурсами, конечно, в состоянии создать более успешную компанию, для которой характерным будет высокий уровень экономической безопасности.

Подытоживая все сказанное, можно утверждать, что управление лояльностью персонала является неотъемлемой составляющей формирования в организации общей культуры безопасности, главной целью которой является развитие у каждого сотрудника ощущения ценности компании, понимание, зачем и почему именно таким образом внедряются те или иные процедуры защиты ее ресурсов. Указанные меры формирования и управления лояльностью персонала дают возможность преодолеть возможное сопротивление, что формирует угрозы экономической безопасности реализации стратегических изменений предприятия.

Используемая литература:

1. Кужда, Т. Этапы успешного управления организационными змінами на підприємстві [online] [цитата 12 груд. 2016]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gev_2013_2_12.pdf.

2. Лояльный персонал это экономическая безопасность [online] [цитата 12 дек. 2016]. Режим доступа : <http://ruzoo.ru/loyalnyy-personal-eto-ekonomicheskaya-bezopasnost/>

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ СУБЪЕКТАМИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Владислав ДЕМИДЕНКО, аспирант,
Киевский национальный торгово-
Экономический университет, Украина

JEL: G28

Экономика Украины в современных условиях характеризуется значительным отставанием как от стран Центральной и Западной Европы, так и восточных соседей, и преодолеть этот разрыв эволюционными мерами будет крайне трудно. Основная цель правительства, граждан, предпринимателей должна быть направлена по поиск эффективных механизмов привлечения инвестиций во все сферы общественной жизни в Украине на инновационной основе.

Опыт экономических преобразований стран Центральной и Восточной Европы показывает, что реализация новых технологий сопровождается социально-экономическим ростом, приводит к прогрессу, совершенствованию демократических институтов - к росту благосостояния всех граждан. Успешную инвестиционную политику продемонстрировала Словакия, которой в короткий срок удалось создать привлекательную среду для привлечения крупных иностранных инвесторов (Peugeot-Citroen, Hyundai, KiaMotors, Ford Motors, Volkswagen, Dell Computer Corporation, IBM, Lenovo, Sony, Samsung, US Steel, Tesco Stores SR), что позитивно повлияло на экономику в целом, и уровень доходов ее граждан в частности. Средняя заработная плата в Словакии в 2015 году была наивысшей среди стран Вышеградской группы. В ноябре 2016 года заработная плата в Словакии достигла уровня 1166 евро в месяц достигнув самого высокого уровня за период с 2000 года, когда оно составляла 349 евро в месяц [1]. Экономика Словакии демонстрирует самый быстрый рост в Центральной Европе. Налоговая реформа, высококвалифицированная рабочая сила и государственное стимулирование страны создали так называемый рай для инвесторов. Поэтому опыт Словакии может быть ценен для улучшения ситуации с иностранными инвестициями в Украине.

Реализация условий Соглашения об Ассоциации Украины и Европейского Союза предусматривает реализацию целого комплекса мер, направленных на сближение экономических систем. ЕС предусматривает финансирование проектов на 4800 млн. евро в рамках программы по поддержке Украины, Молдовы и Грузии в течение 2014-2020 годы. Кроме того, Европейский инвестиционный банк самостоятельно готов предоставить гарантии на 3 млрд. евро для местных банков этих стран.

Для Украины в апреле 2014 года ЕС задекларировал готовность оказать финансовую помощь общим объемом 11 млрд евро: 1600 млн. - кредиты, 1400 млн. - гранты, 5 млрд евро - от Европейского банка реконструкции и развития и 3 млрд евро от Европейского инвестиционного банка. К сожалению, выделенные средства осваиваются крайне медленно, что обусловлено низкой институциональной возможностью украинской власти эффективно проводить экономическую и социальную политику. Грантовые программы и программы от ЕБРР и ЕИБ финансируются также неравномерно - в зависимости от степени готовности нашей страны реализовывать конкретные проекты, выполнять условия предоставления средств и эффективно осваивать выделяемые средства. В частности, объем финансирования по линии ЕБРР по итогам 2016 составил всего 400 млн евро, что оказалось одним из самых низких показателей финансового участия банка в развитии экономики Украины.

Одно из наиболее прогрессивных государственных учреждений - Министерство экономического развития и торговли Украины- поддерживает проект UNLIMIT UKRAINE, который инициировала Европейская Бизнес Ассоциация. Цель проекта дать толчок молодому украинскому бизнесу на рост и развитие. [2]. Вместе с тем, экономика Украины медленно, но достаточно уверенно восстанавливается: итогам 2016 произошел рост ВВП на уровне 2,2 процента. С 2015 года в Украине введено 55 заводов, 30 солнечных электростанций, 5 ветроэлектростанций, 13 элеваторов, освоено 2 газовых месторождения, а также 28 заводов строится. [3, 4].

Перед правительством и предпринимателями в Украине стоит общая цель - построения современной креативной

економики, основанной на энергосбережении, экологической безопасности, эффективном общественном устройстве, что обуславливает необходимость определения тактических и стратегических целей реализации инвестиционной политики стабильного развития.

Список литературы:

1. Available at: <http://www.tradingeconomics.com/slovakia/wages>
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі - Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=4f411328-59b5-4e02-b134-36d3b5935a5e&title=UnlimitUkraine>
3. Офіційний сайт Государственной Службы Статистики - Available at: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
4. Available at: <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1kI7M2ngkfQ78HuA0sCKGEaENzg&dl=48.92419679336238%2C30.211749000000054&z=6>

TENDINȚE ȘI PROVOCĂRI ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR ÎN ERA DIGITALĂ

Olga CONENCOV,

Lector universitar superior, AESM

Cristina CONENCOV,

the University of Tennessee, Knoxville, USA

JEL: I23

Studentii din ziua de astăzi sunt diferiți de predecesorii săi. Majoritatea acestora au deja ca rutină folosirea internetului și a email-ului, a sms-urilor sau a rețelelor de socializare. Acest mod de comunicare se face simțit și în modul lor de a învăța. Utilizarea TIC facilitează procesul de învățare și oferă un feedback rapid. Accesul la informații a creat, de asemenea, noi oportunități pentru generarea și transferul de cunoștințe. Însă, aceste rezultate nu apar pur și simplu doar prin introducerea calculatoarelor în procesul de învățământ. Pentru ca TIC să fie orientat spre perfecționarea sistemului educațional: este nevoie de o politică adecvată; sunt necesare investiții semnificative în formarea cadrelor didactice și managerilor; sunt necesari tehnicieni calificați; este nevoie de finanțare pentru

întreținere, acces la Internet și modernizare continuă. Aceste condiții sunt dificil de asigurat, în special, în țările în curs de dezvoltare.

Încă Schultz (1975) menționa că progresul tehnologic este de natură să ridice valoarea educației în producerea capitalului uman. TIC are potențialul necesar de a îmbunătăți calitatea învățării și de a extinde accesul la diverse oportunități de studii. Însă, în același timp, TIC schimbă rolul profesorului. În cazul în care Internetul este disponibil studentului la orele de curs, profesorul nu mai este singura autoritate în auditoriu. Totodată, studenții vor fi capabili de a descărca conținutul cursului de la o universitate de prestigiu, în cazul în care este plasat, gratuit, în regim on-line. Deci, Internetul schimbă relația ierarhică dintre profesor și student. Rolul profesorului nu mai este de a furniza conținut, ci mai degrabă de a lucra cu studenții pentru explorarea noilor dimensiuni ale disciplinei. În laboratoarele științifice, software-ul de simulare poate fi folosit pentru a reduce timpul altădată irosit cu colectarea datelor și reprezentarea grafică, oferind profesorului și studenților mai mult timp pentru analizarea și interpretarea datelor.

Educația reprezintă o prioritate în era digitală, iar instituțiile de învățământ sunt nevoite să se schimbe și să se dezvolte accelerat pentru a corespunde exigențelor moderne. Astăzi, tot mai mult este promovat învățământul la distanță (e-learning, învățare on-line etc.) ca o modalitate optimă de obținere a cunoștințelor și abilităților necesare în condiții favorizante. Învățământul la distanță este adresat persoanelor de orice vârstă care nu pot fi prezente fizic la o instituție educațională.

În mod tradițional, studiile erau realizate prin corespondență (intermediar în procesul de învățare fiind oficiul poștal). Astăzi, învățământul la distanță implică educația on-line (MOOC, massive open online course). MOOC-ul a căpătat popularitate în anul 2012, fiind considerat, de către publicațiile de specialitate, „anul MOOC”, ca urmare a apariției unor furnizori de servicii foarte bine finanțați, asociați unor universități de top. Acesta este un program gratuit de învățare la distanță bazat pe Web, care este proiectat pentru participarea unui număr mare de studenți dispersați geografic. Universitatea Stanford a oferit primul MOOC în anul 2011 și de atunci consorțiile de universități recunoscute și-au unit forțele pentru a crea MOOC-uri, care oferă cursuri online gratuite peste tot în lume.

Multe țări au deja universități virtuale. O universitate virtuală oferă programe de învățământ superior prin intermediul instrumentariului electronic, de obicei, bazate pe utilizarea Internetului. Unele sunt instituții tradiționale care asigură învățarea on-line, ca parte a cursurilor universitare extinse, în timp ce altele oferă numai cursuri online, considerate ca fiind o formă de învățământ la distanță. Scopul universităților virtuale este de a oferi acces populației, care nu ar fi în măsură să participe la un campus fizic, din motive, cum ar fi distanța - în care studenții locuiesc prea departe de un campus fizic pentru a participa la cursuri regulate; și nevoia de flexibilitate - unii studenți au nevoie de flexibilitatea de a studia la domiciliu ori de câte ori este convenabil pentru ei să facă acest lucru.

Programul academic într-o universitate virtuală este administrat prin intermediul TIC, cum ar fi pagini web, e-mail și alte surse de rețea. Exemple de astfel de universități sunt: Canadian Virtual University (2000), Virtual Global University în Germania (2001), Syrian Virtual University (2002), African Virtual University (2003), Bulgarian Virtual University (2004) etc. Canadian Virtual University este un consorțiu de universități canadiene care oferă 2500 cursuri on-line și prin educație la distanță. Sirian Virtual University este o instituție siriană de învățământ care a fost creată la decizia Ministerului Învățământului Superior. Impresionantă, este existența unui astfel de minister, separat prin atribuțiile sale de Ministerul Educației. Universitatea respectivă oferă educație virtuală (folosind internetul) studenților din întreaga lume.

Din motiv că universitățile virtuale sunt relativ noi și distincte, apar unele dificultăți ce țin de acreditarea și evaluarea calității studiilor.

În esență, TIC oferă universităților atât oportunități, cât și provocări. Prin utilizarea TIC universitatea poate oferi o flexibilitate crescută studenților. Însă, în același timp, instituțiile trebuie să elaboreze și să aplice politici adecvate și să se adapteze rapid noului mod de predare și învățare.

Universitățile virtuale trebuie să identifice: principalele tendințe care afectează învățământul superior; provocările și oportunitățile cu care se confruntă; impactul educației fără frontiere.

La etapa actuală, tendințele predominante se manifestă într-un mod aparent contradictorii:

- bogăție și sărăcie - creșterea economică se realizează rapid, dar se adâncesc inegalitățile;
- sănătate mai bună, dar cu noi amenințări;
- condiții de gen îmbunătățite, dar probleme încă persistente - femeile au câștigat mai multe drepturi și influență, și totuși, inechitatea continuă să persiste;
- democratizarea - deși au crescut numărul țărilor guvernate democratic, există încă regimuri politice represive și încălcări cu privire la drepturile fundamentale ale omului;
- educație, dar nu pentru toți – deși, educația este un drept al omului, milioane de oameni rămân analfabeți.

Mediul de învățământ este influențat de trei tendințe majore:

- demografia - populația mondială în creștere, urbanizarea, migrația internațională, societățile îmbătrânite, boli noi și vechi, toate constituie provocări pentru sistemul de învățământ;
- globalizarea - tehnologia, provocările economice, integrarea politică și culturală necesită sisteme de învățământ capabile să reducă inegalitățile și marginalizarea;
- creșterea cunoștințelor - bogăția și bunăstarea unei societăți sunt determinate de capacitatea sa de a instrui și educa oamenii săi să aplice cunoștințele.

Starea sistemelor de învățământ superior din întreaga lume este afectată de o serie de factori, precum: atitudinea orientată către consumator în cadrul universității; fondurile financiare guvernamentale în scădere; necesitatea învățării pe tot parcursul vieții, care reclamă noi abordări. În acest context, universitățile se confruntă cu unele provocări serioase: îmbunătățirea calității, facilitarea accesului la studii, reducerea costurilor; schimbarea rolului profesorului; dezvoltarea competențelor e-learning etc.

Lista referințelor bibliografice:

1. The World Bank, Lifelong learning in the global knowledge economy, challenges for developing countries, <http://siteresources.worldbank.org>
2. Canadian Virtual University, www.cvu-uvic.ca
3. Syrian Virtual University, www.svuonline.org

ИНСТРУМЕНТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БАНКА

Богдан ШПИЛЕВОЙ, преподаватель,
ВУЗ «Европейский университет», Украина
e-mail: natalya-vasyuk@yandex.ru

JEL: G21

Современное состояние экономики Украины характеризуется быстрыми изменениями условий функционирования, угрозами его финансовым интересам со стороны отдельных субъектов хозяйствования, высоким уровнем финансовых рисков.

Все методы и инструменты, используемые для обеспечения финансовой безопасности банка, можно разделить на две большие группы: внутренние и внешние. Данное распределение базируется на двух предпосылках. С одной стороны, банк, как и любой другой хозяйствующий субъект, имеющий экономическую самостоятельность и поэтому он может самостоятельно принимать определенных мер, направленных на достижение финансовой безопасности. С другой стороны, его деятельность подлежит вмешательству со стороны государства, которая имеет инструменты воздействия на деятельность банковских учреждений [1, с.121].

Основным внутренним методом обеспечения финансовой безопасности банка является управление финансами – финансовый менеджмент. Финансовый менеджмент банка имеет целый ряд особенностей, обусловленных непосредственно природой банковской деятельности. В отличие от предприятий, которые осуществляют производство товаров и услуг, торговлю, банки являются финансово-кредитными учреждениями, а основным видом их деятельности – деятельность на финансовых рынках. Следовательно, финансовые операции – основа деятельности банков.

Использование внешних инструментов обеспечения финансовой безопасности банков направлено на:

- 1) создание законодательных и других условий, которые, с одной стороны, позволяют банкам реализовать свои экономические интересы, а с другой – создают условия для

недопущения превышения определенного критического уровня рискованности их деятельности;

2) влияние на операции коммерческих банков путем денежно-кредитного регулирования, которое в свою очередь влияет на объем и структуру денежной массы в обращении, а также на объем ресурсов банков;

3) обеспечение эффективного банковского надзора в соответствии с базовыми принципами Базельского комитета и действующего законодательства Украины путем интеграции начального контроля, безвыездного надзора, выездного контроля и системного анализа деятельности банка [2, с.89].

Финансовая безопасность банка является важной составляющей финансовой, а следовательно, и национальной безопасности, и является таким состоянием банковского учреждения, которое характеризуется сбалансированностью и устойчивостью к воздействию внешних и внутренних угроз, ее способностью достигать поставленных целей и генерировать достаточный объем финансовых ресурсов для обеспечения устойчивого развития.

Следовательно, систему финансовой безопасности необходимо интегрировать в систему управления банком, что позволит осуществлять постоянный контроль за рисковым средой банка и принимать своевременные и обоснованные решения. Действие системы должна основываться на принципах изменчивости, осмотрительности, объективности, непрерывности и оперативности, конфиденциальности, комплексности и системности, наличия в интерпретации результатов, что позволит обеспечить стабильную, бескризисную и эффективную деятельность банка [1, с.34].

Литература:

1. Сало, И. В. Финансовый менеджмент банка [Текст] : учеб. пособ. / И. Ст. Сало, А. А. Криклий. – Сумы : Университетская книга, 2007. – 314 с.

2. Бланк, В. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / В. А. Бланк. – К : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.

3. Криклий, А. А. Управление прибылью банка [Текст] : моногр. / А. А. Криклий, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. – 136 с.

PARTICULARITĂȚILE MANAGEMENTULUI FINANCIAR AL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN ȚĂRILE EUROPENE ÎN CONDIȚIILE GLOBALIZĂRII FINANCIARE

Ala CRECIUN, dr., lect. univ., ASEM
e-mail: alla.creciun@gmail.com

JEL: I25, I28.

În contextul schimbărilor rapide din societate și al relației acesteia cu învățământul superior, țările de pe tot cuprinsul Europei au reacționat în multe feluri în fața necesității larg răspândite de a regândi și de a transforma structurile de guvernare ale instituțiilor de învățământ superior. Ca entități autonome, instituțiile își asumă multe dintre responsabilități; cu toate acestea, ele sunt reglementate încă de guvern sau de instituțiile guvernamentale. Instituțiile sunt responsabile pentru conduita lor; ele trebuie să arate că răspund în mod adecvat nevoilor societății, trebuie să demonstreze că fondurile publice pe care le primesc sunt folosite într-un mod responsabil, trebuie să mențină anumite standarde de excelență în predare și cercetare. Autonomia sporită și responsabilitatea aferentă au adus multe schimbări care reprezintă o îndepărtare de la modelele tradiționale a unei comunități academice.

Există modele noi care redistribuie responsabilitatea, controlul și puterea decizională între părțile implicate, externe sau interne. Există câteva mecanisme principale de coordonare sau de control, relevante pentru aceste noi structuri din sectorul învățământului superior, care includ:

Reglementarea externă: se referă la autoritatea statală sau regională care stabilește regulile de funcționare ale instituțiilor de învățământ superior. În general, Ministerul supraveghează instituțiile de învățământ superior privind conformitatea acestora cu legile, cu codurile și statutele legale. Ministerul este responsabil cu formularea politicilor de învățământ superior care se încadrează în planurile strategice naționale sau instituționale. Ministerul este responsabil pentru formularea priorităților strategice naționale, a unei strategii oficiale sau a unui plan de dezvoltare pentru învățământul superior în mai multe țări. Mai mult, Ministerul numește părțile implicate externe drept membri ai organelor de guvernare la nivel instituțional în anumite țări.

Îndrumarea externă: se referă la îndrumarea/conducerea și coordonarea din partea părților implicate externe care fac parte din consiliile de conducere ale universităților cărora autoritățile guvernamentale le-au delegat anumite responsabilități.

Autogovernarea managerială: se referă la personalul aflat în funcțiile de conducere, care stabilește obiectivele și ia deciziile în privința orientării, conduitei și activităților instituției. Instituțiile de învățământ superior din aproape toate țările au trecut prin procesul de reformă, urmărind scopuri și obiective larg răspândite, în vederea creării unor noi modele pentru guvernarea instituțională. Ca entități autonome, instituțiile de învățământ superior dețin responsabilitatea principală pentru guvernarea și managementul finanțelor, activităților și personalului lor. Din momentul în care instituțiile din majoritatea țărilor și-au asumat multe din responsabilitățile de guvernare deținute anterior de către ministere, structurile instituționale de conducere s-au schimbat semnificativ.

Autogovernarea academică: se referă la guvernarea consensuală în și între comunitățile academice ale unei instituții de învățământ superior. Organul decizional al corpului academic răspunde de planificarea strategică, de politicile educaționale generale și de cercetare și de dezvoltarea generală a instituției. De obicei, el are autoritatea de a confirma sau de a modifica statutele instituționale sau carta instituției și directorul executiv trebuie să ceară aprobarea sa pentru majoritatea deciziilor.

Bibliografie:

1. *Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: education, research and innovation.* Brussels, 2006. 16 p.
http://cpp.amu.edu.pl/pdf/comm2006_0208_delivering_on_the_modernisation_agenda_for_universities.pdf
2. Chevaillier T., Eicher J.C. *Higher education funding: A decade of changes.* In: Higher education in Europe, 2002, vol. 27, issue 1-2, p. 89-99

ANALIZA TRANZACȚIILOR DE ACHIZIȚII ȘI FUZIUNI DE COMPANII: PRACTICI INTERNAȚIONALE

Natalia COSTOVA, lector univ., ASEM

JEL: G1

Piața de achiziții și fuziuni este supusă fluctuațiilor influențate de ciclurile economice, cu o volatilitate mare și cu o oarecare inerție. Valoarea tranzacțiilor crește mult mai repede, anticipând evoluția economiei, când creșterea economică rămâne pozitivă și accelerează. Volumul tranzacțiilor este influențat de numărul de tranzacții dintr-un an, de performanțele financiare ale companiilor care fac obiectul tranzacției și de multipli care dau valoarea acestora.

Tranzacțiile de achiziții și fuziuni rămân prioritare în ultimul deceniu. Creșterea acestora va fi un scop principal pentru specialiști și în anul 2017, în contextul în care schimbările din mediului de afaceri depășesc ca intensitate îngrijorările legate de permanenta incertitudine geopolitică. Fuziunile și achizițiile sunt, în prezent, un element de bază al strategiei corporative și cea mai rapidă modalitate de creștere, alături de firmele mixte, alianțe și parteneriate.

Anul 2016 a fost unul dintre cei mai buni ani pentru încheierea de tranzacții și a marcat o creștere de 9% față de 2014 și de 44% față de 2013, dar a scăzut cu 17% față de 2015 (un an record din acest punct de vedere).

După cum menționează Florin Vasilica, liderul departamentului de Asistență în tranzacții EY România, cinci tendințe-cheie vor defini piața globală a tranzacțiilor în 2017:

1. Perfecționarea business-ului și pregătirea pentru efectele viitoare din piață: tranzacțiile de azi pot schimba regulile jocului de mâine. Pe măsură ce companiile continuă să se adapteze la transformarea digitală, la estomparea granițelor tradiționale între industrii și la schimbarea preferințelor consumatorilor, ritmul regândirii modelelor de afaceri se va accelera.

Din totalul tranzacțiilor înregistrate anul trecut, 9.616 au fost trans-sectoriale și au crescut cu 11% față de 2015 – ceea ce semnalează faptul că executivii caută să atingă nivelul de inovare necesar pentru stimularea reinventării pe scara mai largă a propriilor modele de afaceri și a sectoarelor din care fac parte companiile lor.

2. Importanța tranzacțiilor trans-frontaliere. Anul trecut, cumpărătorii chinezi au dominat cu valoarea tranzacțiilor derulate înregistrând o creștere de 127% față de 2015. În anul 2016 s-au înregistrat 8.731 tranzacții trans-frontaliere, cu o valoare de 37% (din valoarea totală). În 2017, se preconizează ca și alte țări în cursă să fie cointeresate de achiziția de segmente de creștere și de asigurarea lanțurilor de aprovizionare, în această perioadă de creștere a incertitudinii geopolitice.

3. Influența variațiilor valutare asupra tranzacțiilor internaționale. Momentul încheierii unei tranzacții poate fi afectat de mișcările valutare, iar presiunea exercitată asupra lirei sterline și a monedei europene poate face activele din Europa mai atrăgătoare

4. Reglementarea tranzacțiilor de achiziții și fuziuni. În anul 2016 s-a constatat un număr record de tranzacții eșuate din cauza îngrijorărilor legate de reglementări și de politicile antitrust. În anul 2017, aspectul ce ține de reglementări în cadrul tranzacțiilor va fi principal.

5. Accelerarea reciclării portofoliilor. Fluxul estimat al tranzacțiilor va rămâne stabil, în pofida incertitudinii geopolitice și al schimbărilor rapide, fapt care indică o activitate a tranzacțiilor de achiziții și fuziuni la fel de puternică.

În anul curent, în tranzacțiile de achiziții și fuziuni se preconizează utilizarea a unei game mai mare de ținte potențiale și se va folosi o mare varietate de tranzacții. Companiile vor accelera achizițiile din afara sectorului lor de bază, ca răspuns la creșterea competiției, la nevoia de a câștiga clienți noi și pentru a-și extinde oferta de produse.

Bibliografie:

1. VANCEA M., Fuziunile și achizițiile – modalități de creștere și dezvoltare a întreprinderilor. Particularități europene și naționale // Oradea, 2011.
2. <http://www.bizlawyer.ro>
3. <http://www.capital.ro>

SUPRAVEGHEREA BANCARĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA PROFITABILITĂȚII BĂNCILOR COMERCIALE

Elena MĂRGĂRINT, drd., ASEM
e-mail: margarint.elena@yahoo.com

Supravegherea bancară constituie o condiție sine qua non care contribuie la stabilizarea și creșterea securității sistemului bancar. În contextul asigurării stabilității în sectorul bancar, este necesar să fie determinat impactul supravegherii bancare asupra profitabilității băncilor comerciale, în scopul optimizării relației rentabilitate-risc.

În cercetarea efectuată, autorul a utilizat informații financiare ale celor 11 bănci din Republica Moldova (toate băncile din sectorul bancar), pe o perioadă de 16 ani, din 2000 până în 2015. Datele eșantionului au fost colectate de la baza de date Bankscope, Paris(2015), datele Băncii Mondiale (2015), baza de date Financial Structure Database (2015) și Heritage Foundation (2015). Rezultatele cercetării demonstrează următoarele:

- restricțiile impuse de autoritatea de supraveghere au un efect pozitiv asupra profitabilității înregistrate de bănci. Aceste rezultate sunt în conformitate cu concluziile Fernandez A. I. și Gonzalez F.[3], precum și pe cele ale Agoraki M. ș.a.[1], care au constatat că restricțiile mai severe (mai puține liberalizări), conduc la faptul că activitățile bancare sunt eficiente în reducerea riscului de insolvabilitate și, prin urmare, este asigurată profitabilitatea băncilor;

- puterea autorității de supraveghere are un impact negativ asupra profitabilității băncilor. Una dintre măsuri pentru a majora profitabilitatea băncilor este de a examina posibilitatea de a acorda BNM a drepturilor pentru supravegherea instituțiilor financiare mari cu care băncile au relații de afaceri. În consecință, pe lângă faptul că va fi asigurată stabilitatea băncilor, va crește profitabilitatea acestora. Mai mult decât atât, pentru a asigura un sector bancar profitabil, asistența unei autorități competente în domeniu, așa cum este Banca Centrală Europeană este importantă. Pentru aceasta, este necesară integrarea Moldovei în Uniunea Europeană;

- buffer-ul de capital (diferența dintre valoarea totală a capitalului ponderat la risc și cerința minimă de capital) majorează profitabilitatea băncilor. În general, pentru un portofoliu anumit de active, un nivel al capitalului mai mare implică în mod automat o probabilitate mai mare de supraviețuire și, prin urmare, o mai mare

performanță. O justificare mai profundă în această direcție este prevăzută de teoriile bazate pe stimulente [5]. În aceste modele, capitalul stimulează băncile să monitorizeze relațiile de împrumut, reducând probabilitatea de default și asigurând profitabilitate;

- băncile mari din sectorului bancar al Republicii Moldova au experiența și resursele necesare pentru a controla în mod corespunzător cererile de credit și adopta strategii mai riscante, care sunt mai profitabile. În plus, o creștere a volumului activelor băncilor, va permite acestora să aibă posibilitatea de a adopta diferite strategii de finanțare, care vor majora veniturile lor;

- o caracteristică a băncilor din Moldova este că acestea desfășoară, în principal, activități tradiționale: acceptă depozite și acordă credite, activitatea de creditare fiind principala activitate generatoare de venituri. Astfel, indicatorul „depozite/active” are un impact pozitiv asupra profitabilității băncilor;

- factorii macroeconomici sunt importanți în explicarea impactului supravegherii asupra profitabilității băncilor. Astfel, în studiul impactului supravegherii asupra profitabilității băncilor, factorii macroeconomici nu trebuie neglijați.

Bibliografie:

1. AGORAKI, M., DELIS, M.D., PASIOURAS, F. Regulations, competition and bank risk-taking in transition countries. *Journal of Financial Stability*. 2011, 71, 38–48.

2. BOURKE, P. Concentration and other determinants of bank profitability in Europe, North America and Australia. *Journal of Banking and Finance*. 1989, Vol 13, no1, 65-79.

3. FERNANDEZ, A.I., GONZALEZ, F. How accounting and auditing systems can counteract risk-shifting of safety nets in banking: some international evidence. *Journal of Financial Stability*. 2005, 1 4, 466–500.

4. THAKOR, A.V. Incentives to innovate and financial crises. *Journal of Financial Economics*. 2012, 103, 130–148.

SUSȚINEREA FINANCIARĂ ȘI DEZVOLTAREA INCUBATOARELOR DE AFACERI ÎN CADRUL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR

Lilia DUMBRĂVANU, lect. univ., cerc. științ. stagiar,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
e-mail: lilia.dumbraveanu@mail.ru

JEL: M100, M130, M140, M190, M200, M210, M530

Autorul, propunându-și din start cercetarea problemei privind susținerea financiară și dezvoltarea incubatoarelor în cadrul și cu susținerea instituțiilor de învățămînt superior, constată că în Republica Moldova desfășurarea activității IA cu implicarea tinerilor antreprenori din rîndul absolvenților universităților se află la o etapă incipientă.

În acest sens, putem menționa cîteva exemple: Incubatorul de Afaceri al Academiei de Studii Economice a Moldovei, Incubatorul de afaceri, componenta Centrului de Business al Universității Perspectiva INT, Incubatorul de Afacere IMPULS din Bălți deschis de către filiala Bălți a Camerei de Comerț și Industrie [2].

Incubatorul de afaceri, componenta Centrului de Business al Universității Perspectiva INT creat în anul 2007, are drept scop susținerea și consultarea studenților în lansarea afacerii proprii. Centrul cooperează cu structuri de consultanță, angajatori și absolvenți și este deschis tuturor studenților cît și tinerilor întreprinzători care au deja o afacere dar au nevoie de consultanță și de perfecționarea personalului său.

Pentru a lansa afacerea, studentul prezintă proiectul la Departamentul științe economice a Universității pentru a primi consultanța și aviz pozitiv. Semnează acord cu Universitatea Perspectiva INT privind amplasarea în cadrul Incubatorului de afaceri [4].

Incubatorul de Afaceri al Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM), deschis oficial la 23 septembrie 2005, misiunea căruia constă în susținerea studenților antreprenori din A.S.E.M., prin acordarea asistenței profesionale, tehnice, administrative și consultative în domeniul afacerilor, organizează anual în parteneriat cu Mobiasbancă – Groupe Société Générale, concursul „Idei de Afaceri” pentru studenții ASEM. Acesta este un proiect inovator pentru că vine să ofere suport real pentru studenții și masteranzii ASEM, care doresc să transforme ideile lor inovative în afaceri reale.

Participanții au șansa de a beneficia de oficii în incinta Incubatorului de Afaceri ASEM, de a accesa oferte de finanțare pentru proiectele elaborate din partea băncii, fondurilor de investiții, investitorilor privați etc. Finaliștii concurează pentru remiile acordate din partea partenerilor.

În perioada concursului, se organizează mese rotunde cu tematici, diverse traininguri, cum ar fi de exemplu „Finanțarea afacerii”.

Astfel, printr-un parteneriat cu Incubatorul de afaceri al Academiei de Studii Economice Mobiasbanca sprijină proiecte inovative și contribuie la dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor din Republica Moldova [3].

Trebuie să menționăm că, promovarea unui incubator academic este restricționat de facultățile universității, personalul și studenții care permanent conlucrează folosind incubatorul ca o unitate întregită a comunității.

Astfel, cea mai bună promovare a incubatorului vine de la „producerea” unor „absolvenți de calitate”. Anume acest absolvent trebuie să devină focarul mediatizării și liderul comunității prin „istorii de succes”. Promovarea va avea succes dacă IMM-client este complet satisfăcut de serviciile prestate de incubator [1, p. 6].

Resurse informaționale:

1. CERTAN, Simion (coord.), BRĂGUTĂ, Aurelia et al. *Management. Modalități de eficientizare*. Capitolul IV. Managementul afacerilor. 4.4. Business incubarea. Chișinău, CEP USM, 2007. pag. 213 – 231.

2. *Incubatorul de Afacere IMPULS din Bălți* [online] [cit 08.01.17]. Disponibil: <http://moldova.cc/impuls>

3. *Mobiasbanca – partener al Incubatorului de afaceri ASEM*. [online] [cit 08.01.17]. Disponibil: <https://mobiasbanca.md/news/2455>, www.incubator.ase.md

4. *Universitatea „Perspectiva-Int” Incubatorul de Afaceri* [online] [cit 08.01.2017]. Disponibil: http://perspectiva.md/ro/index.php?id_vn=12&id_vns=2

FACTORI DE INFLUENȚĂ A NIVELULUI RESURSELOR FINANCIARE PUBLICE

Nadejda BERGHE, lect. univ., ASEM
e-mail: nadya.berg@gmail.com

JEL: H20, H22, H60

Sub aspect conceptual, prin resurse financiare publice se înțelege totalitatea mijloacelor bănești care se administrează de către autoritățile publice în scopul îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor ce revin acestora, asigurând funcționarea structurilor organizatorice corespunzătoare (instituții publice centrale și locale, întreprinderi de stat etc.). Ele se caracterizează și prin aceea că aparțin de drept statului, respectiv autorităților publice și sunt utilizate pentru satisfacerea nevoilor de consum public. [1, p.164]

Cea mai mare parte a resurselor financiare publice o constituie **veniturile cu caracter fiscal**, al căror nivel este însă limitat și de cele mai multe ori insuficient. Este bine cunoscut faptul că încasările din impozite nu pot spori rapid. *Măsurile de creștere a nivelului resurselor fiscale* se bazează pe modificări ale sistemului fiscal, fie în ceea ce privește nivelul cotelor de impunere folosite, fie prin introducerea unor noi impozite. Introducerea unor astfel de măsuri, care trebuie să primească girul puterii legislative, nu se poate realiza rapid și ca urmare se apelează la alte categorii de resurse pentru a acoperi nevoia la un moment dat.

Nivelul resurselor financiare publice depinde, în primul rând, de mărimea cheltuielilor publice. Deciziile Guvernului cu privire la nivelul resurselor financiare publice sunt influențate și de unele condiții conjuncturale. Dacă cheltuielile publice cresc în limite rezonabile, atunci poate să nu apară necesitatea luării unor măsuri de apelare la noi surse publice sau de sporire a veniturilor fiscale.

Există și situații când sporirea resurselor publice nu este determinată de creșterea cheltuielilor, ci de alte scopuri cu caracter economic. Astfel dacă Guvernul duce o politică economică de reducere a consumului, el va lua măsuri de majorare a impozitelor.

Alți factori care pot crea posibilitatea acoperirii cererii de resurse, adică care pot influența creșterea resurselor financiare publice, pot fi:

a) *Factori economici*, care imprimă o anumită evoluție a produsului intern brut, ceea ce poate să determine sporirea veniturilor impozabile. Un buget care dispune de venituri suficiente, devine un mijloc eficient în asigurarea echilibrului general economic

Totodată, creșterea economică are ca efect **creșterea bazei de impozitare și respectiv sporirea veniturilor fiscale.**

b) *Factori monetari*, (dobândă, credit, masă monetară), care influențează resursele financiare prin stabilirea prețului. Creșterea dobânzii, de exemplu, atrage după sine creșterea prețurilor care accentuează fenomenele inflaționiste, iar acestea la rândul său determină creșterea salariilor și a profiturilor, și respectiv la **creșterea încasărilor fiscale.**

c) *Factori sociali*, care presupun redistribuirea resurselor în scopul asigurării nevoilor de educație, protecție și asigurări sociale, etc. Creșterea necesităților cu caracter social (mai mulți bani pentru educație, sănătate, cultură, protecție socială) atrage creșterea fiscalității (fără a duce la o evaziune fiscală în aceeași măsură pentru că cetățenii vor plăti mai multe impozite pentru a beneficia de aceste măsuri sociale) și, astfel, rezultă și *creșterea resurselor financiare publice.*

d) *Factori demografici*, care în anumite condiții, pot influența numărul populației active, deci și sporirea numărului contribuabililor, respectiv *creșterea încasărilor fiscale.*

e) *Factori politici*, care prin măsură de politică economică, socială sau financiară pe care le implică, pot avea ca efect sporirea producției și a veniturilor, creșterea contribuțiilor pentru asigurările sociale, sporirea fiscalității, presiuni asupra bugetului general consolidat, influențând, în același timp, *nivelul resurselor financiare publice.* [3, pag. 145; 4, pag. 342]

Este adevărat că metodele de mobilizare a resurselor bănești la dispoziția statului, precum și factorii care influențează nivelul acestora, diferă de la o țară la alta, dat principala categorie de resurse financiare publice o constituie totuși impozitele și taxele. Astfel, în perioadele de expansiune economică, randamentul impozitelor poate să crească fără a fi necesară sporirea cotelor de impunere sau instituirea unor noi impozite. La un venit impozabil mai mare, și venitul fiscal va fi respectiv mai mare. Pe de altă parte, în perioadele inflaționiste, veniturile fiscale cresc în mod automat. [2, pag. 61-62]

Bibliografie:

1. Filip, Gheorghe. Finanțe publice\Filip\ / Gheorghe Filip. - Iași : Junimea, 2002.-334 p.

2. Manole, Tatiana. Finanțele publice locale : rolul lor în consolidarea autonomiei financiare la nivelul unităților administrativ-teritoriale / T. Manole. - Chișinău : Epigraf, 2003.- 240 p.

3. Moșteanu, Tatiana. Finanțe publice: note de curs și aplicații pentru seminar/Tatiana Moșteanu (coord.) ; Emilia Câmpeanu, Alice Ileana Panaite, Andreea Stoian, - ed. a 2-a, rev. - București : Editura Universitară, 2005.- 360 p.

4. Văcărel, Iulian. Finanțe publice \\ Văcărel;2004 / I. Văcărel (coord.), Gh. D. Bistriceanu, F. Bercea, - ed. a IV-a. - București : Editura Didactică și Pedagogică, 2004.- 667 p.

ROLUL MODERATOR AL CULTURII INOVAȚIEI ÎNTR-O UNIVERSITATE REGIONALĂ

Svetlana MELNIC, drd., asist. univ.
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: A regional university cannot survive without a culture of innovation, this being a vital requirement in providing the institution with necessary ingredients to innovate and be competitive. Without an innovative culture, it may be difficult for an institution of higher education to be competitive and to capitalize on an effective management.

Key-words: innovation, culture of innovation, regional university, organisation culture.

Din punct de vedere practic, gestionarea inovării este importantă nu doar pentru supraviețuirea organizațiilor de afaceri, agențiilor guvernamentale dar și pentru instituțiile cunoașterii. (2) Rolul moderator al culturii inovării într-o universitate include oferirea personalului academic oportunități de a explora și experimenta, în timp ce managementul instituției oferă sprijin prin încurajarea activă a comportamentelor inovatoare ale acestora. Într-un sens mai larg, instituția în sine ar trebui să aibă, de asemenea, structuri și proceduri inovaționale potrivite, astfel încât să permită o tranziție lină de la generarea de noi idei la etapa de implementare a acestora.

Gestionarea unei culturi a inovației, într-o instituție regională, implică crearea unei culturi în care sunt generate, evaluate și susținute idei noi. Universitățile regionale sunt definite de mai mulți autori drept instituții de învățământ superior localizate în afara capitalei unei țări (4). Această clasificare trezește discuții controversate, pentru că există instituții care sunt localizate în afara capitalei unei țări, dar impactul acestora în regiunea de amplasare este, dacă nu mic, atunci cel puțin nesemnificativ. O universitate regională, răspunde, în primul rând, cerințelor educaționale regionale și impactul activității acesteia este unul major în zona de amplasare.

În general, organizațiile de succes încearcă să creeze un cadru instituțional în care creativitatea și inovația sunt acceptate ca norme culturale de bază (3). O universitate regională urmează același tipar al performanței, doar că inovația capătă valențe mai accentuate atunci când aceasta are menirea să modeleze și diversifice domeniile de interes strategic a instituției regionale și să o angajeze în afacerile și economiile comunității ei locale. Cadrul geografic specific favorizează dezvoltarea unor relații mai strânse dintre instituție și comunitatea social-economică, punctele forte ale industriei locale situându-se în vizorul universității regionale. Prezența fizică, într-o regiune detașată, permite universităților regionale de a avea acces pe piața mai largă de studenți și de a crește veniturile din taxele beneficiarilor. Acest lucru este important pentru misiunile lor de cercetare și capacitatea lor de a servi drept vehicule a inovării.

Strategia de inovare urmată de instituțiile regionale determină lansarea de parcuri tehnologice și business incubatoare, care, la rândul lor, facilitează oferirea de studii de calitate studenților. Aceste locații sunt în mod unic atractive pentru antreprenorii care investesc în dezvoltarea de micro-întreprinderi regionale și au nevoie de specialiști cu spirit inovativ bine delimitat. Mai mult decât atât, universitățile regionale au tendința de a menține punctele strategice de interes relevante pentru comunitățile lor și de a sprijini inovarea în afaceri în cadrul comunităților lor. Cu toții am trebui să recunoaștem cerința absolută a universităților regionale de a se concentra pe câteva domenii de studiu relevante, mai degrabă decât deținerea expertizei într-o gamă largă de domenii variate, care nu ar răspunde nevoilor comunității lor locale. O concentrare strategică asupra problemelor locale și regionale oferă încredere în instituție, deoarece comunitatea regională sesizează relevanța ofertei educaționale universitare, intenția strategică a acesteia fiind aplicată în misiunile de predare, cercetare, inovare și dezvoltare.

Cultura inovației într-o universitate regională are relevanță cu atât mai mare cu cât acest model inovațional este rezultatul interacțiunilor mai complicate și strânse dintre comunitatea locală și instituție, interacțiuni cu multiple fațete dintre dimensiunile cheie și valorile încorporate în cadrul culturii organizaționale a instituțiilor din regiune. Aceste valori includ flexibilitatea orientată spre vizionare, aprecierea ideilor, toleranța la risc, comunicarea, încurajarea în luarea de decizii în

comun. Prin urmare, cultura inovației are un rol regional moderator manifestat într-un set coerent de valori îmbrățișate întru facilitarea practicilor de inovare în curs de desfășurare.

Fără o cultură regională a inovației, este dificil de a capitaliza beneficiile economice, sociale și educaționale de inovare, indiferent de nivelul de maturitate al inovației unei instituții, susținerea proceselor sau a infrastructurii. O cultură a inovației este determinată și de un mediu de încredere și siguranță în întreaga instituție, din perspectiva liderilor, managerilor, colaboratorilor individuali, studenților, și în afara acesteia. (1) Acest fapt este mai ușor tangibil într-o infrastructură regională unde o instituție folosește procese de inovare în scopul cercetării și dezvoltării activității sale educaționale.

Înțelegerea relației dintre universități și cultură regională se concentrează pe crearea unei culturi asociative în care oamenii sunt dispuși să coopereze și să lucreze împreună, excelează în schimbul de cunoștințe și învățare colectivă, atribute valoroase orientate spre promovarea inovării, cercetării și dezvoltării și competitivității. Unele din contribuțiile majore care rezultă din această cooperare regională sunt inserția unui capital uman calificat instruit care contribuie la dezvoltarea competitivității regionale și ideea de universitate antreprenorială în cazul în care universitățile promovează o cultură antreprenorială în cadrul regiunilor, prin înzestrarea studenților cu abilitățile, mentalitățile și atitudinile necesare cadrului antreprenorial regional.

Bibliografie:

1. FREDERICK Terry, *A Lean Innovation Model to Help Organizations Leverage Innovation for Economic Value: A Proposal*, International Journal of Management and Information Systems, 2014, Volumul 18, nr. 2, accesat pe <http://www.cluteinstitute.com/ojs/index.php/IJMIS/article/view/8491>
2. KHAIRUZZAMAN Wan Ismail, *Framework of the culture of innovation: A revisit*, Jurnalul Kemanusiaan, accesat pe http://eprints.utm.my/8223/4/55-framework-of-innovation-culture-a-revisit.html_Itemid%3D1328
3. MARTINS Ellen, MARTINS Nico, *An Organisational Culture Model to Promote Creativity And Innovation*, Journal of Industrial Psychology, 2002, 28 (4), pp. 58-65
4. WISE Graham, *How Regional Universities Drive Regional Innovation*, Guvernul Australiei, Departamentul de Industrie, Inovare și Știință, ianuarie 2016, accesat pe www.industry.gov.au

ACTE LEGISLATIVE ȘI PREVEDERI CU RĂSFĂRÂNGERE DIRECTĂ ȘI INDIRECTĂ ASUPRA COMERȚULUI ELECTRONIC

Olesea CERNAVCA, asist.univ., ASEM
e-mail: cernavca_olesea@mail.ru

Dezvoltarea sistemelor de plată non-cash, a comerțului electronic, a telefoniei mobile și, în general, a tuturor mijloacelor de transmisie de date, care necesită criptare sau autentificare, a condus la crearea unei noi situații juridice. Aceasta, a fost rezolvată, într-o serie de state, fie printr-o lege-cadru a semnăturii electronice, fie prin legi specifice, în care este reglementată semnatura electronică într-un anumit domeniu.

Și în cazul acestui concept, sunt diferite avantaje și dezavantaje. Printre avantaje numim: comanda produselor dorite la orice ora din zi sau din noapte; căutarea produselor din toate domeniile fără a mai fi nevoie să se facă deplasarea dintr-un magazin în altul; livrarea la domiciliu, fără a mai fi nevoie să se facă deplasarea pentru achiziționarea produselor. Iar printre dezavantaje numim: desocializarea oamenilor, sisteme de plată nesigure, cumpărarea produselor din magazine virtuale (cu consecințe asupra determinării calităților reale ale produselor).

Odată cu semnarea Acordului de Asociere RM-UE, ce include Acordul de Liber Schimb, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a transpune legislația și practica UE în mai multe domenii precum accesul bunurilor pe piață, eliminarea barierelor tehnice în calea comerțului, aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare, liberalizarea serviciilor și libera circulație a capitalului, achiziții publice, concurență, drepturile de proprietate intelectuală, etc.

Actualmente, cadrul juridic național al comerțului electronic, este reglementat direct prin Legea nr. 284/22.07.2004 privind comerțul electronic, în vigoare din 14 noiembrie 2004. Este de notat, că scopul Legii citate a fost crearea cadrului de reglementare pentru lansarea serviciilor electronice, care lipsea la cel moment.

Domeniul de reglementare al legii - activitatea comercială prin intermediul Internet-ului (e-comerț). Ulterior, pe parcursul anilor au fost adoptate și alte legi aferente desfășurării tranzacțiilor electronice. De menționat că în prezent, actele legislative,

prevederile cărora se răsfrîng direct sau indirect asupra anumitor aspecte ale comerțului electronic sunt:

- Codul civil al Republicii Moldova, nr. 1107/06.06.2002;
- Legea nr. 114/18.05.2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică;
- Legea nr. 91/29.05.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic;
- Legea nr. 133/08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal;
- Legea nr. 241/15.11.2007 privind comunicațiile electronice;
- Legea nr. 982/11.05.2000 privind accesul la informație;
- Legea nr. 231/23.09.2010 cu privire la comerțul interior;
- Legea nr. 105/13.03.2003 privind protecția consumatorilor.

Bibliografie:

1. <http://www.contabilself.md/newsview.php?l=ro&idc=13&id=13833&t=/Noutati/Noutati-generale/Proiectul-Hotaririi-Guvernului-privind-modificarea-si-completarea-Legei-nr-284-XV-din-22-iulie-2004-privind-comertul-electronic>, vizualizat la data de 18.12.2016.

În redacția autorilor.

COLEGIUL DE REDACȚIE

HINCU Rodica, prof.univ., dr. habilitat

BILOOCAIA Svetlana, conf.univ., dr.

GUMOVSCI Ana, conf.univ., dr.

ROȘCA Marcelina, lector univ.superior.

Bun pentru tipar 21.07.2017

Coli editoriale 14,5 Coli de autor 14,0

Coli de tipar 23,5 Comanda nr. Tiraj: 50 ex.

Tipografia Academiei de Studii Economice a Moldovei
Chișinău-2005 str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 59
Tel. 402-910